

T.C
İstanbul Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Sanat Tarihi Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Burgazada Konutlarında Cephe
Düzenlemeleri ve Bezemeleri

HAZIRLAYAN
ZEYNEP AYDEMİR
2501030301

Tez Danışmanı
Prof.Dr.M.Baha Tanman

İstanbul - 2007

ÖZ

19. yüzyılın son bölümünde deniz ulaşımının gelişmesiyle Adalar'ın yeni, canlı bir ilgi alanı haline geldiği ve Batı etkili eklektik, neo-klasik tavırların Adalar'da çok geniş uygulama alanı bulduğu görülür. Bunlar arasında büyüklük sıralamasında üçüncü olan Burgazada tezimin çalışma alanını oluşturmaktadır.

I. Bölümü, çalışmanın amacı, kapsamı, Burgazada'nın kısa coğrafyası, tarihçesi, buradaki iskânın gelişimi ve mimari oluşumunu yönlendiren etkenler oluşturmaktadır.

II. Bölümü oluşturan Katalog kısmında Burgazada'da, dönem özelliklerini yansıttıkları için büyük bir kısmı İstanbul 5 Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu (eski 3 no.lu) tarafından tescillenmiş olan konutların, cephe düzenlemeleri ve bezemeleri detaylı olarak irdelenmiştir.

Söz konusu yapılar, malzemelerine göre ayrılmış, pek çok konut ilk sahiplerine göre isimlendirilmiştir. İsimleri tespit edilemeyenler sokak isimlerine göre alfabetik sıraya eklenmiştir.

III. Bölümü oluşturan değerlendirme kısmında, farklı başlıklarla Burgazada mimarisi değerlendirilmeye çalışılmıştır. Bu başlıklar, malzeme ve teknikler, cephe düzenleri, bezeme olarak sıralanmaktadır.

IV. Bölümde, diğer Adalarla ve İstanbul'un 19. yüzyıl banliyöleri ile doku ve mimarlık açısından karşılaştırmalar yapılmıştır. Söz konusu karşılaştırma kapsamına özellikle 19. yüzyılın ortasından itibaren,

Adalar’la aynı zamanda değişmiş olan İstanbul banliyöleri de ele alınmıştır.

Sonuç ve Öneriler bölümü, Burgazada’daki konutların geç dönem Osmanlı konut mimarlığı içindeki yerine ilişkin tespitleri, yapılan çalışma sonucunda Burgazada’nın geçmişten günümüze takip edebildiğimiz gelişimi ve belgelenen mimari dokunun korunmasının önemini içermektedir.

ABSTRACT

Towards the end of 19th century, the islands became a new, vivid interest center with the development of the sea transport. And during that period eclectic or neo-classic styles under the influence of western art has found their practices widely in these islands. Burgazada, the third largest island among them has been the focus of my research.

My thesis's purpose, scope, a brief history and geography of Burgazada, the evolution of settlement in Burgazada form the Introduction as the I. Chapter.

II. Chapter contains the catalog of Burgazada. And this catalog contains forehead designs and decorations of the housings which are registrated by the No:5 Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu (ex No: 3) because of their reflection of that certain period of that time. These structures are seperated to different parts by their materials and most of them are named with their first owners. And the rest are added to alfabetic order by their street names.

III. Chapter is the evaluation part which tries to evaluate architecture with different subjects are listed as; materials and technics, forehead designs and decorations.

IV. Chapter contains comparements of 19th century suburbs, texture and architecture between İstanbul and the other Islands. This comparements specially ranges İstanbul suburbs which started to

change with the same time as the islands from the middle of the 19th century.

Conclusion and suggestions part contains the stabilizations about the importance of the Burgazada housing in the Ottoman housing architecture the improvements which could be followed from past to now about Burgazada and the importance of protecting documented architecture texture.

ÖNSÖZ

Osmanlı İmparatorluğu'nun geç döneminde değişim yaşamış olan banliyölerinden biri de Burgazada'dır. Bu çalışma kapsamında sadece sivil mimarlık örnekleri incelenmiştir. Diğer cephelere göre daha özenli olduğu tespit edilen giriş cephelerine ve caddeye bakan cephelere ağırlık verilmiştir. Bütün bunlar sosyal anlamda ve sanat tarihi bilimi çerçevesinde ele alınmaktadır.

19. yüzyıl mimarisinin ahşap yapılarda kullanılmasına özgün örnekler teşkil eden yapılarıyla özel bir yere sahip olan Adalar'ın mimari dokusunu ve Adalar'daki mimari gelişimi incelemek bir kültür tarihi incelemesi yapmak veya onun malzemesini hazırlamak anlamına gelir. 19-20. yüzyıl mimarisi, ahşap yapılar ve Adalar üzerine yapılacak olan her türlü çalışmalara kapsamlı bir kaynak olacağını umut ettiğim bu tez konusunu bana önerdiği ve tezin oluşum sürecindeki katkıları için, tez danışmanım Prof. Dr. M. Baha Tanman'a teşekkür ederim. Yrd. Doç. Dr. Tarkan Okçuoğlu, çalışmamın özellikle katalog bölümünü, ikinci bir danışman gibi izleyerek büyük katkıda bulunmuştur. Kendisine çok özel bir teşekkür borçluyum.

Önerileri ve katkılarından dolayı Yrd. Doç. Dr. Emine Naza Dönmez'e ve Yrd. Doç. Dr. Aygül Ağır'a teşekkür ederim. Tezimde bulunan Katalog bölümü çalışmamın en uzun ve zorlu bölümünü oluşturmuştur. Arazi ve tespit çalışmalarım sırasında bana destek olan Özcan Biçer'e ve Dr. Arzu Kahraman'a, autocad ve photoshop kullanımlarımda yardım eden İlke Planlama çalışanlarına, sevgili arkadaşım Sevgi Gel Domaniç'e, manevi desteğinden ötürü ablam Elif Özkırım'a teşekkürü borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

Öz (Abstract)	iii
Önsöz	vii
İçindekiler	viii
Resim Listesi	x
Şekil Listesi	xxiii
Kısaltmalar Listesi	xxviii
Giriş	1
1. BÖLÜM: AMAÇ VE KAPSAM	3
1.1. Çalışmanın sınırları.....	3
1.2. Burgazada'nın coğrafyası ve kısa tarihçesi	4
1.3. Burgazada'nın mimari oluşumunu yönlendiren etkenler.....	11
1.3.1. İskanın gelişimi	11
1.3.2. Toplumsal yapı	15
1.3.3. Mimarlık ortamını etkileyen üsluplar	19

viii

2. BÖLÜM: KATALOG	25
2.1. Ahşap konutlar	25
2.2. Kagir konutlar	184
2.3. Yarı kagir yarı ahşap konutlar	194
3. BÖLÜM: DEĞERLENDİRME	228
3.1. Malzemeler ve teknikler	228
3.2. Cephe Düzenleri	229
3.3. Bezeme	233
4. BÖLÜM: İSTANBUL’UN XIX. YÜZYIL BANLİYÖLERİ İLE CEPHE DÜZENİ VE BEZEME AÇILARINDAN KARŞILAŞTIRMA	237
SONUÇ VE ÖNERİLER	239
KAYNAKÇA	243
EKLER	250

Resim Listesi

Resim no: 1. Andriomenos Köşkü I. Mehtap Sokak, No:21. Ön cephe.

Resim no: 1A. Andriomenos Köşkü I. Mehtap Sokak, No:21. Konsol detayı.

Resim no: 1B. Andriomenos Köşkü I. Mehtap Sokak, No:21. Ön cepheden detay.

Resim no: 2. Azizler Sokak, No:9. Ön cephe.

Resim no: 3. Azizler Sokak, No:11. Ön cephe.

Resim no: 3A. Azizler Sokak, No:11. Sol yan cephe.

Resim no: 4. Azizler Sokak, No:15. Ön cephe.

Resim no: 5. Azizler Sokak, No:17. Ön cephe.

Resim no: 6. Barnas Evi. Gönüllü Caddesi, No: 62. Ön ve yan cephe.

Resim no: 6A. Barnas Evi. Gönüllü Caddesi, No: 62. Pencere detayı.

Resim no: 6B. Barnas Evi. Gönüllü Caddesi, No: 62. Giriş kapısı.

Resim no: 6C. Barnas Evi. Gönüllü Caddesi, No: 62. Arka cephe.

Resim no: 7. Bendiç Evi II. Mehtap Sokak, No:23. Ön cephe.

Resim no: 7A. Bendiç Evi II. Mehtap Sokak, No:23. Bezeme detayı.

Resim no: 7B. Bendiç Evi II. Mehtap Sokak, No:23. Köşe dolgusu detayı.

Resim no: 8. Burgaz Çayır Sokak, No: 8. Ön cephe ve yan cephe.

Resim no: 9. Çakıltaşı Sokak, No: 2. Ön cephe.

Resim no: 10. Çakıltaşı Sokak, No: 4. Ön cephe.

Resim no: 11. Çakıltaşı Sokak, No: 6. Arka cephe.

Resim no: 12. Çakıltaşı Sokak, No: 15. Ön cephe.

Resim no: 13. Çakıltaşı Sokak, No: 17. Ön cephe.

Resim no: 14. Çakıltaşı Sokak, No: 37. Ön cephe.

Resim no: 15. Çarşı Caddesi, No: 5. Ön cephe.

Resim no: 16. Çarşı Caddesi, No: 6. Ön cephe.

Resim no: 17. Çarşı Caddesi, No: 11. Ön cephe.

Resim no: 18. Çarşı Caddesi, No: 12. Ön cephe.

Resim no: 19. Çarşı Caddesi, No: 13. Ön cephe.

Resim no: 20. ınarlık Sokak, No:8. n cephe.

Resim no: 21. ınarlık Sokak, No:17. n cephe.

Resim no: 22. Dimitrakopulo Köşkü I. Mehtap Sokak, No:53. n cephe.

Resim no: 22A. Dimitrakopulo Köşkü I. Mehtap Sokak, No:53. Bahçe kapısı detayı.

Resim no: 22B. Dimitrakopulo Köşkü I. Mehtap Sokak, No:53. Giriş kapısı.

Resim no: 22C. Dimitrakopulo Köşkü I. Mehtap Sokak, No:53. Pencere detayı.

Resim no: 22D. Dimitrakopulo Köşkü I. Mehtap Sokak, No:53. Yan cephe balkon ve pencere detayı.

Resim no: 23. Dimitrakopulo Köşkü II. Gönüllü Caddesi, No:53. Arka cephe.

Resim no: 23A. Dimitrakopulo Köşkü II. Gönüllü Caddesi, No:53. n cephe.

Resim no: 23B. Dimitrakopulo Köşkü II. Gönüllü Caddesi, No:53. Kışbahesi.

Resim no: 24. Erbelger Evi. Gönüllü Caddesi, No:40 – 42. Ön cephe.

Resim no: 24A. Erbelger Evi. Gönüllü Caddesi, No:40 – 42. Yan cephe balkon detayı.

Resim no: 24B. Erbelger Evi. Gönüllü Caddesi, No:40 – 42. Ön cephe bezeme detayı.

Resim no: 24C. Erbelger Evi. Gönüllü Caddesi, No:40 – 42. Arka cephe.

Resim no: 24D. Erbelger Evi. Gönüllü Caddesi, No:40 – 42. Evin eski hali.

Resim no: 25. Esentepe Yolu, No:2. Ön cephe.

Resim no: 25A. Esentepe Yolu, No:2. Giriş bölümü.

Resim no: 26. Gezinti Caddesi, No:1. Ön cephe.

Resim no: 26A. Gezinti Caddesi, No:1. Bezeme detayı.

Resim no: 27. Gezinti Caddesi, No:3–2. Ön cephe.

Resim no: 27A. Gezinti Caddesi, No:3–2. Konsol detayı.

Resim no: 28. Gökdemir Aralığı Sokak, No:2. Ön cephe.

Resim no: 29. Gökdemir Aralığı Sokak, No:4. Ön cephe.

Resim no: 30. Gökdemir Aralığı Sokak, No:11. Ön cephe.

Resim no: 31. Gökdemir Aralığı Sokak, No:13–15. Ön cephe.

Resim no: 32. Gökdemir Sokak, No:2. Ön cephe.

Resim no: 33. Gökdemir Sokak, No:4. Ön cephe.

Resim no: 33A. Gökdemir Sokak, No:4. Balkon detayı.

Resim no: 34. Gökdemir Sokak, No: 14–16–18. Ön cephe.

Resim no: 34A. Gökdemir Sokak, No: 14–16–18. Yan cephe.

Resim no: 35. Gönüllü Caddesi, No:83. Ön cephe.

Resim no: 36. Güvenç Evi. Gönüllü Caddesi, No:51. Ön cephe.

Resim no: 36A. Güvenç Evi. Gönüllü Caddesi, No:51. Ön cephe.

Resim no: 37. Hıdıroğlu Evi. Gezinti Caddesi, No:3. Evin eski hali.

Resim no: 37A. Hıdıroğlu Evi. Gezinti Caddesi, No:3. Ön cephe.

Resim no: 37B. Hıdıroğlu Evi. Gezinti Caddesi, No:3. Bezeme detayı.

Resim no: 37C. Hıdıroğlu Evi. Gezinti Caddesi, No:3. Bezeme detayı.

Resim no: 38. Kaçıs Köşkü. Mehtap Sokak, No:27. Ön cephe.

Resim no: 39. Kalınoğlu Evi. Gönüllü Caddesi, No:11. Ön ve yan cephe.

Resim no: 39A. Kalınoğlu Evi. Gönüllü Caddesi, No:11. Konsol detayı.

Resim no: 39B. Kalınoğlu Evi. Gönüllü Caddesi, No:11. Ön cephe konsol detayı.

Resim no: 40. Kesikçınar Aralığı Sokak, No:1. Ön cephe.

Resim no: 40A. Kesikçınar Aralığı Sokak, No:1. Giriş bölümü.

Resim no: 41. Kevencioğlu Köşkü. Gönüllü Caddesi, No:39. Enkazı.

Resim no: 41A. Kevencioğlu Köşkü. Gönüllü Caddesi, No:39. Eski hali.

Resim no: 42. Kışçıkmaşı Sokak, No:14. Ön cephe.

Resim no: 43. Köykahyası Sokak, No:12. Ön cephe.

Resim no: 44. Lukia Evi. Gönüllü Caddesi, No:43. Ön cephe.

Resim no: 44A. Lukia Evi. Gönüllü Caddesi, No:43. Eski hali.

Resim no: 45. Mehmed Nazif Bey Köşkü. Gönüllü Caddesi, No:23. Ön ve yan cephe.

Resim no: 45A. Mehmed Nazif Bey Köşkü. Gönüllü Caddesi, No:23.
Bahçe demiri süsleme detayı.

Resim no: 45B. Mehmed Nazif Bey Köşkü. Gönüllü Caddesi, No:23.
Pencere detayı.

Resim no: 45C. Mehmed Nazif Bey Köşkü. Gönüllü Caddesi, No:23.
Eski hali.

Resim no: 45D. Mehmed Nazif Bey Köşkü. Gönüllü Caddesi, No:23.
Eski hali.

Resim no: 45E. Mehmed Nazif Bey Köşkü. Gönüllü Caddesi, No:23.
Ön ve yan cephe.

Resim no: 46. Panciri Evi. Çınarlık Sokak, No:34. Ön cephe.

Resim no: 46A. Panciri Evi. Çınarlık Sokak, No:34. Eski hali.

Resim no: 47. Sarnıç Sokak, No:19. Ön cephe.

Resim no: 48. Sarnıç Sokak, No:23. Ön cephe.

Resim no: 48A. Sarnıç Sokak, No:23. Ön cephe ve yan cephe.

Resim no: 49. Sarnıç Sokak, No:27. Ön cephe.

Resim no: 50. Sarnıç Sokak, No:33. Ön cephe.

Resim no: 51. Sarnıç Sokak, No:34. Ön cephe.

Resim no: 51A. Sarnıç Sokak, No:34. Bezeme detayı.

Resim no: 52. Yalı Caddesi, No:32. Ön cephe.

Resim no: 52A. Yalı Caddesi, No:32. Konsol detayı.

Resim no: 53. Yeniyalı Sokak, No:42. Ön cephe.

Resim no: 54. Yeniyalı Sokak, No:44. Ön cephe.

Resim no: 55. Sinyosoğlu Köşkü I. Gönüllü Caddesi, No:6. Ön ve yan cephe.

Resim no: 55A. Sinyosoğlu Köşkü I. Gönüllü Caddesi, No:6. Eski hali.

Resim no: 55B. Sinyosoğlu Köşkü I. Gönüllü Caddesi, No:6. Arka cephe.

Resim no: 56. Spanudis Köşkü. Çayır Aralığı Sokak, No:15. Ön cephe.

Resim no: 56A. Spanudis Köşkü. Çayır Aralığı Sokak, No:15. Konsol detayı.

Resim no: 56B. Spanudis Köşkü. Çayır Aralığı Sokak, No:15. Giriş kapısı.

Resim no: 57. Yediç Evleri. Mehtap Sokağı, No:37. Ön ve yan cephe.

Resim no: 57A. Yediç Evleri. Mehtap Sokağı, No:37. Ön cephe.

Resim no: 57B. Yediç Evleri. Mehtap Sokağı, No:37. Ön ve yan cephe balkon detayı.

Resim no: 58. Yorgiapelis Evi. Gönüllü Caddesi, No:31. Ön ve yan cephe.

Resim no: 59. Zafiriadis Evi. Mehtap Sokak, No:41. Ön ve yan cephe.

Resim no: 59A. Zafiriadis Evi. Mehtap Sokak, No:41. Ön cephe.

Resim no: 59B. Zafiriadis Evi. Mehtap Sokak, No:41. Bahçe kapısı.

Resim no: 60. Çarşı Caddesi, No: 34. Ön cephe.

Resim no: 61. Gökdemir Aralığı Sokak, No:10–12. Ön cephe.

Resim no: 62. Gökdemir Sokak, No: 12. Ön cephe.

Resim no: 63. Lenas Evi. Barbaros Hayrettin Caddesi, No:12. Ön ve yan cephe.

Resim no: 64. Yalı Caddesi, No:36. Ön cephe

Resim no: 64A. Yalı Caddesi, No:36. Kapı detayı.

Resim no: 65. Ataç Evi. Mehtap Sokak, No:43. Ön cephe.

Resim no: 65A. Ataç Evi. Mehtap Sokak, No:43. Balkon altı detayı.

Resim no: 65B. Ataç Evi. Mehtap Sokak, No:43. Ön ve yan cephe.

Resim no: 66. Berberyan Evi. Gönüllü Caddesi, No:49. Ön cephe.

Resim no: 66A. Berberyan Evi. Gönüllü Caddesi, No:49. Giriş kısmı.

Resim no: 66B. Berberyan Evi. Gönüllü Caddesi, No:49. Pencere ve balkon detayları.

Resim no: 66C. Berberyan Evi. Gönüllü Caddesi, No:49. Yan cephe.

Resim no: 67. Burgaz Çayır Sokak, No: Belli değil. Ön cephe.

Resim no: 67A. Burgaz Çayır Sokak, No: Belli değil. Yan cephe.

Resim no: 68. Burgaz Çayır Sokak, No: 5. Ön cephe.

Resim no: 69. Burgaz Çayır Sokak, No: 23. Ön ve yan cephe.

Resim no: 70. Burgaz Palas. Çarşı - Yalı Caddesi, No:1. Denizden görünüşü.

Resim no: 70A. Burgaz Palas. arşı - Yalı Caddesi, No:1. Ön cephe.

Resim no: 70B. Burgaz Palas. arşı - Yalı Caddesi, No:1. Eski hali.

Resim no: 70C. Burgaz Palas. arşı - Yalı Caddesi, No:1. Giriş kapısı.

Resim no: 70D. Burgaz Palas. arşı - Yalı Caddesi, No:1. Pilastr detayı.

Resim no: 70E. Burgaz Palas. arşı - Yalı Caddesi, No:1. Pencere detayı.

Resim no: 70F. Burgaz Palas. arşı - Yalı Caddesi, No:1. Arka cephe.

Resim no: 70G. Burgaz Palas. arşı - Yalı Caddesi, No:1. Konsol detayı.

Resim no: 70H. Burgaz Palas. arşı - Yalı Caddesi, No:1. Sütun başlığı detayı.

Resim no: 71 ınarlık Sokak, No:6. Giriş bölümü.

Resim no: 71A ınarlık Sokak, No:6. Ön cephe.

Resim no: 72. ivioğlu Köşkü. Gönüllü Caddesi, No:45. Ön cephe.

Resim no: 72A. ivioğlu Köşkü. Gönüllü Caddesi, No:45. Eski hali.

Resim no: 73. Girav Köşkü. Gönüllü Caddesi, No:81. Ön cephe.

Resim no: 73A. Girav Köşkü. Gönüllü Caddesi, No:81. Konsol detayı.

Resim no: 73B. Girav Köşkü. Gönüllü Caddesi, No:81. Alınlık detayı.

Resim no: 73C. Girav Köşkü. Gönüllü Caddesi, No:81. Pencere detayı.

Resim no: 73D. Girav Köşkü. Gönüllü Caddesi, No:81. Bahçe kapısı.

Resim no: 74. Karakaş Köşkü. Gönüllü Caddesi, No:37. Ön cephe.

Resim no: 74A. Karakaş Köşkü. Gönüllü Caddesi, No:37. Korkuluk detayı.

Resim no: 74B. Karakaş Köşkü. Gönüllü Caddesi, No:37. Ön cephe.

Resim no: 75. Burgazada'nın eski fotoğrafı (Adalar Belediyesi Meclis Başkan Vekili Ali Tolga'nın arşivinden).

Resim no: 76. Burgazada limanına bağlanmış balıkçı tekneleri ve sandallar (Sonia Sinyosoğlu arşivinden). (Akylas Millas, "Antigoni", **The Princes Islands**, çev. Leonora Navari, Yunanistan t.y., s.88.)

Resim no: 77. Burgazada sahilindeki evlerin 1919 tarihinde sahil şeridinin doldurulmasından önce çekilmiş fotoğrafları (S. Tarinas arşivinden). (Akylas Millas, "Antigoni", **The Princes Islands**, çev. Leonora Navari, Yunanistan t.y., s.90.)

Resim no: 78. Burgazada sahilindeki evlerin ve kahvehanelerin 1919 tarihinde sahil şeridinin doldurulmasından önce çekilmiş fotoğrafları (S. Tarinas arşivinden). (Akylas Millas, “Antigoni”, **The Princes Islands**, çev. Leonora Navari, Yunanistan t.y., s.91.)

Resim no: 79. Burgaz Palas Oteli’nin eski fotoğrafları. (Akylas Millas, “Antigoni”, **The Princes Islands**, çev. Leonora Navari, Yunanistan t.y., s.92.)

Resim no: 80. 1857 ve 1858 yıllarında, yapımına kilisenin kasasından yaklaşık 70.000 kuruş harcanan, buharlı gemilerin yanaştığı ahşap ilaveli taş rıhtımın 1890 yılına ait fotoğrafı. (Akylas Millas, “Antigoni”, **The Princes Islands**, çev. Leonora Navari, Yunanistan t.y., s.92.)

Şekil Listesi

Şekil 1: Vasilyadis İkiz Evleri. Gönüllü Caddesi, No:7-9. Ön cephe (Pars TUĞLACI, **Tarih Boyunca İstanbul Adaları II**, İstanbul 1992, s. 265).

Şekil 2: Marmara Takım Adalarının Konumu (Elif Örnek Özden, **Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıklarının Korunmasında Planlama Koruma İlişkisi Üzerine Yeni Bir Sistem Önerisi**, Y.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Fakültesi Şehir-Bölge Planlama Ana Bilim-Dalları yayınlanmamış doktora tezi, İstanbul 2005, s. 91.)

Şekil 3: Adalar Doğal Sit Alanları (Elif Örnek Özden, **Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıklarının Korunmasında Planlama Koruma İlişkisi Üzerine Yeni Bir Sistem Önerisi**, Y.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Fakültesi Şehir-Bölge Planlama Ana Bilim-Dalları yayınlanmamış doktora tezi, İstanbul 2005, s. 92.)

Şekil 4 : Necip Bey paftası (1918). (Atatürk Kitaplığı, Haritalar arşivi)

Şekil 5: Burgazada konut sokağı (Mehtap Sokak), perspektif siluet. (Apostolos PORİDİS, **İstanbul Adaları'nın Sosyal ve Fiziksel Gelişiminin Analizi İle Fiziksel Çevrenin Değerlendirilmesine İlişkin Sistematik Bir Yaklaşım**, Y.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı Mimari Tasarım Programında Hazırlanan Doktora Tezi, İstanbul 1999, s. 166.)

Şekil 6 : Andriomenos Köşkü. Mehtap Sokak No:21, köşe dolguları.

Şekil 7: Andriomenos Köşkü. Mehtap Sokak No:21, feston.

Şekil 8: Kesik Çınar Aralığı Sokak No:1, Konsol.

Şekil 9: Berberyan Evi. Gönüllü Caddesi, No:49, balkon.

Şekil 10: Sarnıç Sokak No: 23, balkon.

Şekil 11: Spanudis Köşkü. Çayır Aralığı Sokak, No:15. Alınlık.

Şekil 12: Girav Köşkü. Gönüllü Caddesi, No:81. Pencere.

Şekil 13: Dimitrakopulo Köşkü I. Mehtap Sokak, No:53. Bahçe kapısı.

Şekil 14: Bendiç İkiz Evleri. Mehtap Sokak, No:23, dolgu.

Şekil 15: Berberyan Evi. Gönüllü Caddesi, No:49.

(Musa ALBUKREK, **Çizgilerle Adalar**, İstanbul 2003, s. 32.)

Şekil 16: Spanudis Köşkü. Çayır Aralığı Sokak, No:15.

(Musa ALBUKREK, **Çizgilerle Adalar**, İstanbul 2003, s. 29.)

Şekil 17: Kevencioğlu Köşkü. Gönüllü Caddesi, No:39. 1982 yılında yapılmış olan kesit rölövesi

(T.C. Kültür Bakanlığı İstanbul III no'lu K.T.V.K.K. Arşivi)

Şekil 17A: Kevencioğlu Köşkü. Gönüllü Caddesi, No:39. 1982 yılında yapılmış olan kesit rölövesi

(T.C. Kültür Bakanlığı İstanbul III no'lu K.T.V.K.K. Arşivi)

Şekil 17B: Kevencioğlu Köşkü. Gönüllü Caddesi, No:39. Kuzey cephesi rölövesi

(T.C. Kültür Bakanlığı İstanbul III no’lu K.T.V.K.K. Arşivi)

Şekil 18: Tescilli yapıların koyu renkle belirtildiği Burgazada Paftası (2006).

(T.C. İSKİ Arşivi)

Şekil 19: Anonim Ev. Burgazadası’nda Rıhtım Boyunda, 1800 civarında inşa edilen bu evde, sofanın genişliği derinliğine oranla azdır. Bir ucunu merdiven ile küçük bir oda kapatmaktadır. İki taraftaki odalar, serbest bir şekilde dizilmiştir. Sofa, yan tarafa bakar, Rıhtım Boyu’nda da iki büyük oda bulunur.

(Sedad Hakkı ELDEM, **İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Türk Evi Plan Tipleri**, c. 2, İstanbul 1968, s. 121.)

Şekil 20: Lombardo Yalısı zemin kat planı. Burgazadası’nda bulunan ve yapımları 19. yüzyıl başlarına ait olan bu evler, devirlerinin sakin ve klasik mimari tarzlarını taşırlar. Mimarilerindeki büyük sadelik ve rahatlık dikkati çekmektedir.

(Nevzat EROL, Yunus AÇIKGÖZ, “Burgazadası Yalıları”, **Rölöve I**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1968, s. 40.)

Şekil 20A: Lombardo Yalısı üst kat planı.

(Nevzat EROL, Yunus AÇIKGÖZ, “Burgazadası Yalıları”, **Rölöve I**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1968, s. 40.)

Şekil 21: Refik Bey Yalısı, normal kat planı.

(Nevzat EROL, Yunus AÇIKGÖZ, “Burgazadası Yalıları”, **Rölöve I**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1968, s. 42.)

Şekil 21A: Refik Bey Yalısı. Boyuna kesit

(Nevzat EROL, Yunus AÇIKGÖZ, “Burgazadası Yalıları”, **Rölöve I**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1968, s. 42.)

Şekil 22: Stomat Yalısı planı.

(Nevzat EROL, Yunus AÇIKGÖZ, “Burgazadası Yalıları”, **Rölöve I**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1968, s. 43.)

Şekil 23: Hıdıroğlu Evi. Gezinti Caddesi, No:3.

(T.C. Kültür Bakanlığı İstanbul III no’lu K.T.V.K.K. Arşivi)

Şekil 23A: Hıdıroğlu Evi. Gezinti Caddesi, No:3.

(T.C. Kültür Bakanlığı İstanbul III no’lu K.T.V.K.K. Arşivi)

Şekil 23B: Hıdıroğlu Evi. Gezinti Caddesi, No:3.

(T.C. Kültür Bakanlığı İstanbul III no’lu K.T.V.K.K. Arşivi)

Şekil 23C: Hıdıroğlu Evi. Gezinti Caddesi, No:3.

(T.C. Kültür Bakanlığı İstanbul III no’lu K.T.V.K.K. Arşivi)

Şekil 23D: Hıdıroğlu Evi. Gezinti Caddesi, No:3.

(T.C. Kültür Bakanlığı İstanbul III no’lu K.T.V.K.K. Arşivi)

Şekil 23E: Hıdıroğlu Evi. Gezinti Caddesi, No:3.

(T.C. Kültür Bakanlığı İstanbul III no’lu K.T.V.K.K. Arşivi)

Şekil 23F: Hıdıroğlu Evi. Gezinti Caddesi, No:3.

(T.C. Kültür Bakanlığı İstanbul III no’lu K.T.V.K.K. Arşivi)

Kısaltmalar Listesi

A.g.e.: Adı geçen eser.

Bkz.: Bakınız.

C.: Cilt

Çev.: Çeviren.

Haz.: Hazırlayan.

İ.T.Ü.: İstanbul Teknik Üniversitesi.

Km.: Kilometre.

K.T.V.K.K.: Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu.

M.: Metre.

No.: Numara.

S.: Sayfa.

TC.: Türkiye Cumhuriyeti.

TTOK: Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu.

T.y.: Tarih yok.

Yy.: Yüzyıl.

GİRİŞ

1983 yılında çıkarılan “2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu” ile sit ilan edilen alanlarda, yürürlükteki imar planlarının geçersiz kaldığı ve bu alanlarda Koruma Amaçlı İmar Planlarının bir yıl içinde yapılmasının öngörüldüğü bilinmektedir. Sit alanı ilan edildikten sonra, geçiş dönemi yapılaşma koşulları ile uygulamaların devam ettiği alanlara bir örnek de Prens Adaları olarak bilinen Marmara Takımadaları’dır. İstanbul Metropoliten Alanı’nın bir parçası olmakla birlikte, coğrafi konumu itibari ile ana karadan kopuk olan Adalar, bu özelliğinden dolayı tarihsel süreçte “Rekreasyon Alanı” ve “düşük yoğunluklu konut alanı” kimliği ile özdeşleşmiştir¹.

Marmara Takımadaları Kentsel ve Doğal Sit Alanı; coğrafi konumu, tarihsel kimliği, özgün kullanıcı kimliği ile önemlidir. Burgazada, dördüncü zaman başlarındaki yer kabuğu hareketleri sırasında oluşmuş adaların arasında üçüncü derecede büyüklüğe sahiptir.

19. yüzyılda İstanbul’un yerleşimi, eski sınırlarının dışına taşarak Anadolu yakasında Boğaz sırtlarına, Göztepe, Erenköy, Bostancı’ya, Avrupa yakasında Bakırköy ve Yeşilköy’e doğru yayılmaya başlamıştır. Bu dağılmada Batı tarzında rahat bir yaşamı uygulama eğiliminde olan azınlıklar özellikle Adalar’a ve Bakırköy-Yeşilköy (Makriköy-Aya Stefanos) bölgesine yönelmiştir. Adalar’da bulunan manastır ve kiliseler, buralarda gömülü değerli patrik, metropolit ve keşişlerden dolayı da kutsal sayılan bir bölge haline gelmiştir.

¹ Daha geniş bilgi için Bkz.: Elif Örnek Özden, **Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıklarının Korunmasında Planlama Koruma İlişkisi Üzerine Yeni Bir Sistem Önerisi**, Y.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Fakültesi Şehir-Bölge Planlama Ana Bilim-Dalları yayınlanmamış doktora tezi, İstanbul 2005.

Azınlıkların İstanbul'da gösteremedikleri zenginliklerini sergileyip yarışma olanağını elde ettikleri Adalar'da, giderek daha süslü ve değişik üsluplarda yapılar ortaya çıkmıştır².

19. yüzyılın ikinci yarısından sonra hızlanan yapılaşma, 20. yüzyılın ilk çeyreğine kadar devam etmiştir.

Yapılarda uygulanan çeşitli üsluplar, geleneksel Türk mimarlığının ilkelerinden farklı olarak dönemin batılı eğilimlerini yansıtmaları ve temsil etmeleri açısından incelenmesi gerekliliğini doğurmuştur.

² Daha geniş bilgi için Bkz.: Pinelopi STATHÍS, **19. yüzyıl İstanbul'unda Gayrimüslimler**, çev. Foti ve Stefo Benlisoy, İstanbul 2003.

1. AMAÇ VE KAPSAM

1.1. ÇALIŞMANIN SINIRLARI

S. Hakkı ELDEM, Nevzat EROL, Yunus AÇIKGÖZ tarafından incelenmiş, rölövesi alınmış ve yayınlanmış dört örnek (Şekil No: 19–20-20A–21-21A–22) ve 5 no.lu (eski 3 no.lu) Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu arşivinden rölövesi elde edilen Hıdıroğlu Evi ve Kevencioğlu Köşkü dışında, incelenen konutların plan özelliklerini aydınlatacak görsel belge bulunamamıştır. Katalog bölümünde ele alınan örneklerin cephe düzenleriyle cephelerde gözlenen mimari ayrıntılar, bezemeler ve üslup özellikleri ayrıntılı şekilde incelenmiştir. Diğer cephelere göre daha özenli olduğu tespit edilen, örneklerin büyük çoğunluğunda cadde yönünde yer alan giriş cephelerine ağırlık verilmiştir. Ayrıca bu çalışmada, Burgazada’daki sivil mimarinin genel dokusu da ele alınmıştır.

İstanbul 5 Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu’ndan (eski 3 no.lu), Adalar Afet Yönetim Merkezi’nden, İstanbul Büyükşehir Belediyesi ve Adalar Belediyesi’nden, İSKİ (Şekil No: 18) ve Kartal Kadastro Müdürlüğü’nden elde edilen belgeler doğrultusunda tüm tescilli yapılar tespit edilmiştir. Bunlar, katalog bölümünde detaylı olarak incelenmiştir. Bazı yapıların tescilli olmasına rağmen özgünlüklerini tamamen yitirdiği gözlenmiştir. Burgazada’nın mimari dokusunu yansıtmak amacıyla, tescilli olmayan bazı yapılara da yer verilmiştir.

Çalışmanın bütününde karşılaşılan en büyük sorun kaynakların, özellikle görsel belgelerin yetersizliği olmuştur. Bu çalışmada

karşılaşılan sorunların büyük ölçüde çözülmesi ve belgelerin toparlanması amaçlanmıştır.

1.2. BURGAZADA’NIN COĞRAFYASI VE KISA TARİHÇESİ

Marmara’nın kuzey doğusunda, Kocaeli (Bitinya) Yarımadası’nın güney kıyılarına paralel uzanarak, İstanbul’dan 13–22 km. Anadolu kıyılarından 4–8 km. kadar uzakta bir grup teşkil eden dokuz ada “İstanbul Adaları” adı ile anılır³.

Adalar’ın yüzölçümü 10,80 km² dir⁴. Bilindiği üzere dünya üzerindeki adalar; 1. Kıtadan ayrılan adalar, 2. Volkanik adalar, 3. Mercan adaları, 4. Alüvyon adaları olarak dört grupta incelenir. İstanbul Adaları birinci guruba girmektedir⁵. Miyosen sonlarında veya miyosenden sonra ortaya çıkan Trakya-Kocaeli pennepleninin dördüncü zamanda yer yer alçalıp yükselmesi ve özellikle güney bölümünün deniz suları altında kalması yüzünden bu penneplen üzerinde yükselen kuvarsit monadnokslar bu adaları meydana getirmiştir.

Kıyı hattına paralel uzanan yedi ada şunlardır: Kınalıada (Proti), Burgazada (Antigoni), Kaşıkadası (Pita), Heybeliada (Halki), Büyükada (Prinkipo), Sedefadası (Anderovitos) ve Tavşanadası (Neandros). Daha batıda, açık denizde yer alan diğer iki adacık Yassıada (Plati) ve Sivriada da (Oxya) bu ada takımına katılabilir⁶.

³ Anonim, “Adalar”, **İnönü Ansiklopedisi**, c.1, Ankara 1946, s. 110.

⁴ Anonim, “Adalar”, **Hayat Küçük Ansiklopedi**, İstanbul 1968, s. 12.

⁵ Orhan Erdenen, **İstanbul Adaları**, İstanbul 1962, s. 9.

⁶ Gustave Schlumberger, **Prens Adaları**, çev. Haluk Çağlayaner, İstanbul 2000, s. 27.

Günümüzde Büyükada, Heybeliada, Burgazada, Kınalıada, Sedefadası yerleşime açıktır. Yassıada halen İstanbul Üniversitesi Su Ürünleri Fakültesi'nin kullanımındadır. Kaşıkadası özel mülktür. Sivriada ve Tavşanadası ise tümüyle boştur⁷.

Adalar'a, üzerlerinde birçok manastır bulunduğundan, Papaz Adaları (Papadonisia), topraklarının kırmızı olması yüzünden Kızıl Adalar, deniz üzerindeki dağılışlarına göre Halka Adaları denmekle beraber, Bizans döneminde imparator ve imparatoriçeler, prens ve prensesler için sürgün ve inziva yeri olarak kullanıldıklarından daha çok Prens Adaları denilirdi⁸.

Günümüzde İstanbul Adaları İstanbul iline bağlı ve belediye sınırları içinde bulunan 19.413 (1990) nüfuslu bir ilçedir⁹. 1870'de İstanbul'un mülki idaresi ile ilgili yayınlanan nizamnameyle kaymakamlık olan Adalar'ın merkezi Büyükada'dır¹⁰.

Burgazada, İstanbul'dan vapurla gelirken ikinci sırada yer alır. 1,5 km² yüzölçümüyle üçüncü büyük adadır. Yaklaşık 2.200 nüfusludur (1990)¹¹. Maltepe ve Bostancı'nın karşısında, Kınalı ve Heybeli'nin arasındadır. Galata Köprüsü'nden 17 km, Anadolu kıyısından 4,83 km uzaklıktadır. En uzun yeri kuzeybatıdan güneydoğuya 1.900 m. en geniş yeri kuzey-doğudan güney-batıya 1.300 m.dir. Çevresi 5.000 m.dir¹². Bütünüyle kuvarsit ve arkoz adı verilen kayalardan oluşan Burgazada, sığ Kocaeli şelfi üzerinde, çamlarla kaplı dik yamaçlarla

⁷ Anonim, "Adalar", **İstanbul Ansiklopedisi**, c.1, İstanbul 1993, s. 66.

⁸ Anonim, "Adalar", **İnönü Ansiklopedisi**, c.1, Ankara 1946, s. 110.

⁹ Anonim, "Adalar", **Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi**, c.1, İstanbul 1992, s. 80.

¹⁰ Anonim, "Adalar", **Yeni Türk Ansiklopedisi**, c.1, İstanbul 1985, s. 16.

¹¹ Anonim, "Burgazada", **Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi**, c.4, İstanbul 1992, s. 2014.

¹² Pars Tuğlacı, **Tarih Boyunca İstanbul Adaları II**, c. 2, İstanbul 1992, s. 225.

yükselir. Özellikle güney yamaçları çok sarp yarlar halinde birdenbire denize iner. Kıyılarında ancak kimi girintilerin gerisinde plajlar vardır. Burgazada yerleşmesi, adanın kuzeydoğu kesimindeki küçük bir alüviyal düzlükte kurulmuştur¹³. 40°, 52 saniye, 30 salise kuzey paralellerinde ve 29°, 04 saniye, 00 salise doğu boylamındadır¹⁴.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi İSKİ Genel Müdürlüğü, Bilgi-İşlem Müdürlüğünden aldığım 2006 tarihli paftaya göre Ada'nın cadde, sokak ve meydan isimleri şunlardır: Kalpazankaya Yolu, Cennetyolu Sokak, Turgutreis Sokak, Mezarlık Sokak, Gönüllü Caddesi, Çıkmaz Sokak, Mehtap Sokak, Çakıлтаşı Sokak, Bizim Yokuş, Cami Sokak, Gezinti Caddesi, Büyükçamlık Sokak, Yelkenci M. Sokak, Orta Sokak, Yenice Sokak, Burgazçayır Sokak, Gökdemir Sokak, Köykahyası Sokak, Çarşı Caddesi, Yalı Caddesi, Kışbahçeleri Sokak, Gökdemir Aralığı Sokak, Çınarlık Sokak, Yenikuyu Sokak, Sarnıç Sokak, Azizler Sokak, Kış Çıkmazı Sokak, Büyük Çam Mevkii Sokak, Yeniyalı Sokak, Barbaros Hayrettin Sokak, Barbaros Hayrettin Caddesi, Büyük Çamlık Yolu, Ecmel Sokak, Esentepe Sokak, Takımağası Meydanı, Said Faik Abasıyanık Meydanı, Gönüllü Meydanı.

“Burgazada'nın ilkçağdaki adı hakkındaki bilgiler çok karanlıktır. Romalı Plinius bu ada için hata yaparak Antiyohiya adını kullanmaktadır ki bu muhtemelen Antigoniya'dan gelmektedir. Burgazada'nın tepesinde Ada'nın çok eski bir tarihi olduğuna işaret oluşturan M.Ö. 298 tarihli mezar taşı bulunmuştur. Yine tepede 1860 yılına doğru bulunan ve şimdi kayıp olan, Helenistik devre ait bir dikili sin taşı (Stele), ilk Roma devrine ait bir mezar kitabesi, buraya

¹³ Anonim, “Burgazada”, **Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi**, c.4, İstanbul 1992, s. 2014.

¹⁴ R. E. Koçu, “Burgazada”, **İstanbul Ansiklopedisi**, c. 6, (1960/61), s. 3137.

başka bir yerden getirilmedikleri düşünülürse Burgazada'nın ilk çağda meskûn olduğunu kanıtlayan başka bir kanıt olarak kabul edilebilir. Burgazada'da eskiden bir Zeus tapınağı bulunduğu yolundaki söylenti ise, kanıtlanamamıştır”¹⁵.

12. yy. Bizans tarihçisi İoannes Zonaros tarafından, küçük fakat tüm rüzgârlara karşı emniyetli limanından ötürü “emin liman” anlamına gelen Panormos diye adlandırılan bu adaya daha sonraları Antigoni denmiştir ki bu da Büyük İskender'in generali Antigonos'tan gelmektedir. Ancak bazı tarihçiler bu adın imparator Theophilos'un (829–842) karısı Theodora'nın erkek kardeşi Vardas'ın bu adada arazi sahibi oğlu Antigonos'tan ileri geldiğini de ileri sürmektedir. Fetihten sonra Türkler buraya Rumca “kale burcu” anlamına gelen Pyrgos'dan bozma olarak Burgaz adını vermişlerdir¹⁶. Piri Reis'in *Kitabü'l Bahriye*'sinde “Burgazlu” olarak geçmektedir. Tarihçi Hammer de bu adın bir zamanlar burada mevcut kaleden (Dmitrios Poliorkites'in babası adına yaptırdığı kale veya şato), Panormum Kastrum'dan (yani Panormos adası şatosu) geldiğini savunur, bazen de “Boğazlı Ada” diye söz eder¹⁷. Bu kalenin kuzey kapısında çift başlı bir kadın heykeli bulunuyordu ki, Sasani hükümdarı Hüsrev (Khosroes) Bizans'a yaptığı saldırılarda burayı talan edince bu heykeli de alıp İran'a götürmüştür ve bu kalenin kalıntıları muhtemelen sahilde Aya Yorgi Kilisesi'nin altındadır¹⁸.

¹⁵ Tuğlacı, **a.g.e.**, s. 229.

¹⁶ Turgut Cansever, “Burgazada=Antigoni”, **Adaların Türk Turizmindeki ve Edebiyatındaki Yeri ve Önemi Semineri**, İstanbul 1984, s. 54–55.

¹⁷ Tuğlacı, **a.g.e.**, s. 227.

¹⁸ Scarlatos Byzantios, **I Konstantinopolis**, Atina 1982, s. 292.

“Burgazada’nın şöhretini sağlayan kurbanların en ünlüsü “Günah çıkarıcı lakabıyla tanınan Patrik Methodios’tur. Kendisi ikonoklast imparatorlar döneminde uğradığı misli görülmemiş işkenceler nedeniyle Ortodoks kilisesi tarafından martir (din şehidi) mertebesine çıkarılmıştır. Methodios Sicilya’nın Siracusa kentinde soylu bir ailenin çocuğu olarak dünyaya geldi. Büyük ailelerin saraya girmeyi arzulayan küçük oğullarının akın ettiği Konstantinopolis’e geldi, burada kendisini bütün servetini fakirlere bağışlayarak manastıra katılmaya ikna eden erdemli bir din adamıyla tanıştı. Tasvirlerle tapınmanın amansız düşmanı İmparator Ermeni Leon’un iktidarının başlangıcındaki müthiş zulüm sırasında Methodios İtalya’ya çekildi. İmparatorun katlinden ve kekeme Mikhail’in tahta çıkmasından sonra sürgündeki papazlar ve “günah çıkarıcılar” geri çağrıldı. Methodios bu sırada, Roma’daki papanın yeni imparatora hitaben yazdığı bir mektupla geri döndü”¹⁹.

Burgazada’da Bizans döneminden beri süregelen 3 manastır ve kilise vardır²⁰. Transfigürasyon ya da Metamorphosis olarak bilinen kilise mimarlık tarihçilerinin çalışmalarında sık sık yer almışsa da, bu yapının Bizans dönemi kalıntıları tam olarak çalışılmış ve yayınlanmış değildir. Bizans devrine ait kilise kısmen günümüze kadar ulaşabilmiş, 19. yüzyılda bu yapının yıkıntıları üzerine bir şapel inşa edilmiştir. Kilise, Burgazada’nın en yüksek noktasında kurulmuş olan Theokoryphotos Manastırı’nın kilisesiydi. Bu manastırın varlığını manastırda kendisi için bir hücre yapmış olan ve 1063 yılında ölen Antonios isimli bir rahibin şimdi kayıp olan mezar kitabesinden

¹⁹ Schlumberger, **a.g.e.**, s. 67.

²⁰ Anonim, “Burgazada”, **Türk Ansiklopedisi**, c.8, İstanbul 1985, s. 427–428.

öğreniyoruz. Büyük bir olasılıkla daha geç bir tarihte inşa edilmiş olmasına karşın 1063 yılı, kilisenin inşa tarihi olarak alınmıştır²¹.

Burgazada'da, Aziz Methodios'tan geriye kalan bir anı halen ada sakinlerinin ibadetine açık olan Vaftizci Aziz Yahya'ya (İoannes Prodromos) adanmış küçük kilisedir²². Kilisenin yapım tarihi çok eskilere gitmektedir. Osmanlı fethinden bu yana büyük bölümü yeniden ahşap olarak inşa edildiyse de, ortaçağdan kalma ana ibadet mekânı henüz ayaktadır. Bu bölümün ünlü günah çıkarıcının zamanından kalmış olması kuvvetle muhtemeldir. Gerçekten de kroniklerde, Methodios'un ricası üzerine harekete geçen Theodora'nın zamanında patriğin mahpusluğunu geçirdiği mahzenin yerine bu küçük kiliseyi yaptırdığı yazılıdır²³.

Hagios Georgiyos (Aya Yorgi) Manastırı ve Kilisesi, adanın batısında, arkası gittikçe yükselen bir yamaçta, Cennet Yolu'nun altındadır. Manastır daha aşağıda yamaçta olup dikdörtgen planlı biri bodrum olmak üzere 3 kattan meydana gelen taş binadır. Beşik çatılı kiremit örtülüdür. Koridor üzerine sıralanmış odalardan oluşan diğer manastırların aksine 7 ayrı kapıdan girilen bölümlerden oluşur. Her bölüm kendi içinde birer merdivenle üst kata bağlanır. 17. yy.'da yapıldığı sanılan bu manastırın büyük bir kısmı 1920–23 yılları arasında beyaz Rus göçmenleri tarafından kullanıldığı sırada yanmıştır.

²¹ Robert Ousterhout, Engin Akyürek, "Burgazada'daki Metamorphosis Kilisesi", **Yıldız Demiriz'e Armağan**, haz. Baha Tanman, Uşun Tükel, İstanbul 2001, s. 93.

²² Nejat Gülen, "Burgazada", **İstanbul Ansiklopedisi**, c.2, İstanbul 1993, s. 335.

²³ Schlumberger, **a.g.e.**, s. 71–72.

Manastırdan daha yukarıda, yolun hemen altındaki çam ağaçlarıyla kaplı düzlükte bulunan kilise haçvari planlıdır. Manastırla birlikte yapıldığı tahmin edilmektedir. Orta açıklık 4 kare sütuna oturan bir kubbe ile örtülüdür. Kubbeye pendentiflerle geçilmektedir. Köşe açıklıklar 4 küçük kubbe ile ara açıklıklar ise beşik tonozla örtülüdür. Kubbeye 12 penceresi vardır. Girişte basit bir narteks bulunur. Gerek narteks gerekse kilise hacmi duvar resimleri ve çeşitli ikonalarla süslüdür. İkonaların bir kısmı gümüş kabartmalı, despot tahtı ahşap oymalıdır. Bizanslılar zamanındaki ilk kilise daha aşağıda bulunmaktaydı. Harap durumda olduğundan yıktırılmış yerine yeni bir kilise, bu ikinci kilise de 1894 depreminde yıkılınca, 1897 de şimdiki kilise inşa edilmiştir²⁴. Kilisenin avlusunda bir sehpa üzerinde duran 3 çan meşhurdur. Yortu günü 23 Nisan'dır.

Adalar özellikle Tanzimat döneminden sonra değer kazanmıştır. Buralara ilk defa vapur 1846'da işletilmiştir²⁵. Burgazada'da Türklerin yerleşmesi Cumhuriyet devrinden sonra başlamıştır, bundan ötürüdür ki, son yıllara gelinceye kadar bu adada cami ve mescit yoktu. Adanın ilk camisi Burgazada Cami, adanın doğu yamacında, gayet dik bir set üstündedir; 1953 yılında, İstanbul'un 500. fetih yılında inşa edilmiştir. Yerini İstanbul Belediyesi vermiş, inşa masrafına halk yardım etmiş ve binayı da yüksek mimar Burhan Ongun yapmıştır²⁶.

“Burgaz vapuru, Haydarpaşa, Kadıköy, Adalar hattında çalışan vapurlardan biriydi. Eşleri Moda ve Kadıköy’le birlikte Seyr-i Sefain İdaresi’nin, bu hatlarda çalıştırdığı ilk uskurlu vapurdur”²⁷.

²⁴ Erdenen, **a.g.e.**, s. 101–102.

²⁵ Anonim, “Adalar”, **Hayat Küçük Ansiklopedi**, İstanbul 1968, s. 12.

²⁶ Hakkı Göktürk, “Burgazada”, **İstanbul Ansiklopedisi**, c.6, (1960/61), s. 3140.

²⁷ Eser Tutel, “Burgaz Vapuru”, **İstanbul Ansiklopedisi**, c.2, İstanbul 1993, s. 335.

Burgazada, 1894 yılında meydana gelen bir deprem sonucu büyük hasar görmüştür. Ayakta kalan sekiz ev dışında oturulacak konut kalmamıştır²⁸.

1950'li yıllarda, adaya önce Musevi asıllı işadamları rağbet etmiş ancak, ev sayısının sınırlı oluşu nedeniyle mesken fiyatları ve kiralara hızla yükselmiştir. Genellikle sahilde Gezinti Caddesi'nde, Gönüllü ve Mehtap sokaklarında olan güzel ahşap köşklerin çoğu Varlık Vergisi zamanında ve 1955–1965 arasında Rumların Yunanistan'a göç etmesi sonucunda el değiştirmiştir²⁹.

06 Ekim 2003 günü çıkan yangın sonucunda ada ormanlarının 3/4'ü yanarak yok olmuş, bu tarih, Burgazada tarihinin en acı günlerinden birisi olarak tarihteki yerini almıştır. Kimine göre çöplükten, kimine göre bir sabotaj sonucu çıktığı sanılan yangın adayı ağaçsız bir görünüme büründürmüştür³⁰.

1.3. BURGAZADA'NIN MİMARİ OLUŞUMUNU YÖNLENDİREN ETKENLER

1.3.1. İSKÂNIN GELİŞİMİ

17. yüzyıl sonlarında göçlerle hareketlenen adanın eski yerleşim yeri, günümüzde de merkez konumundaki iskele civarındır. Ayios İoannis

²⁸ Tuğlacı, **a.g.e.**, s. 230.

²⁹ Gülen, **a.g.e.**, s. 335.

³⁰ (Çevrimiçi) <http://www.burgazada.com/tarihce>, 3 Mayıs 2006.

Kilisesi³¹ çevresinde yoğunlaşan yerleşmenin ana akslarını, Çarşı yolu ile buna dik uzanan ve su kuyuları ile tarihi Bizans sarnıcının bulunduğu “Mana tu Neru” yani Suyun Anası bölgesi oluşturur³². Necip Bey paftasını incelediğimizde (Şekil: 4), daha çok bağlık, bahçelik ve zeytinlik olan Burgazada’da yerleşimin oldukça zayıf olduğunu görüyoruz. Ada, uzun yıllar küçük bir balıkçı köyü görünümünü korumuştur. Organik dokulu dar yol ve sokaklar, adanın sosyal ve ekonomik hayatının oluştuğu kıyıdaki Çarşı bölgesine açılır (Resim No:75–76). Burası, Büyükada ve Heybeliada’daki Lonca, Kınalıada’daki piyasa yeri gibi günün her saatinde hareketli ve canlıdır. Yan yana ve sıkışık düzende bulunan dükkânların çoğu iki katlı olup üst katlar konut olarak değerlendirilmiştir (Resim No: 77–78). S. Tarinas’ın arşivine ait olan Resim No: 77 ve 78, sahil şeridinin doldurulmasından önce çekilmiş fotoğraflardır. Bu dükkânlardan deniz tarafında olanların hepsi kahvehane ve meyhane olup, ana geçim kaynağı denizcilik ve balıkçılık olan ada halkının günlük toplantı ve sosyal iletişim mekânları olmuşlardır³³.

1846’dan sonra zengin gayrimüslimler birkaç köşk ve yalı inşa ettirmişler ancak, halkın büyük çoğunluğu adadaki küçük ahşap evlerde yaşamlarını sürdürmeye devam etmişlerdir³⁴. Yerli halkın oturduğu evler, genellikle ahşap, 1–2 katlı gösterişsiz yapılar olup,

³¹ Daha geniş bilgi için Bkz.: Hristo Tekkeden, **Burgazadası’ndaki Metamorphosis ve Ayios Georgios Karipis Manastırı ile Ayios Ioannis Prodromos Kilisesi**, İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü Bizans Sanatı Tarihi Kürsüsü Mezuniyet Tezi, 1974.

³² Apostolos Poridis, **İstanbul Adaları’nın Sosyal ve Fiziksel Gelişiminin Analizi İle Fiziksel Çevrenin Değerlendirilmesine İlişkin Sistemik Bir Yaklaşım**, Y.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı Mimari Tasarım Programında Hazırlanan Doktora Tezi” , İstanbul 1999, s. 71.

³³ Daha geniş bilgi için Bkz.: Akylas Millas, “Antigoni”, **The Princes Islands**, çev. Leonora Navari, Yunanistan t.y.

³⁴ Gülen, **a.g.e.**, s. 335.

limanın üstündeki yamaçlara doğru arazinin doğal yapısına uyarak konumlandırılmışlardır.

1857 yılında limanın Kuzey mendireğinin vapur iskelesine dönüştürülmesiyle, iskele çıkışındaki bölge hareketlenmiştir. Aynı yıllarda, buraya konumundan dolayı adanın önemli lokali olmuş olan gazino inşa edilmiştir. 1919 yılında ise gazinonun önündeki sahilin doldurulup, daha sonraki yıllarda (Debarcadere) gezinti rıhtımının başlangıcını oluşturacak rıhtımın yapımına Kilise İhtiyar Meclisince kararlaştırılmıştır. 1894 yılındaki depremde büyük hasar gören gazino, Simeonaki Sinyosoğlu tarafından satın alınarak “Antigoni Palace” Oteli yaptırılmıştır (Resim No: 79–80)³⁵.

Burgazada’nın asıl gelişmesi 1950’li yıllarda başlamıştır. Önce “Kulüp” yöresinden Hristos Tepesi’ne doğru uzanan bölgede, Heybeliada’ya bakan yamaçlar üzerinde lüks villalar inşa edilmeye başlanmış, sonra adanın Kınalı’ya bakan bölgesinde, Turgutreis mevkiinde yeni bir mahalle oluşmuştur. Eski ahşap evler ve köşkler restore edilmiş, sokak aralarına da modern apartmanlar yapılmıştır. Burgazada’nın yalı ve köşkleri, genellikle sahilde Gezinti Caddesi’nde, Kaşıkadası’na ve Heybeliada’ya nazır tepeye yakın yöredeki Gönüllü ve Mehtap sokaklarındadır (Şekil 5).

Son yıllarda yenilenmiş olan vapur iskelesinden Burgazada’ya bakıldığında, iskelenin tam karşısında Grek sütun başlıkları ile eski Antigoni Oteli görülür. Tamamen ahşap bir yapı iken planı bozulmadan beton olarak yeniden inşa edilmiştir. Bu binanın hemen

³⁵ Poridis, **a.g.e.**, s. 77.

arkasında Ayios İoannis Kilisesi'nin kubbesi, daha yukarılara doğru bakıldığında tepede çamlar arasında bir Türk bayrağı görülür. Bu bayrak eski adı Hristos olan tepenin yeni adını, “Bayrak Tepesi”ni simgeler. Adanın doğusunda, uzun süredir Avusturya Lisesi'nin yazlığı olan “Marabetlerin yeri”nde ise Katolik Sankt George Kilisesi yapılmıştır³⁶.

Vapur iskelesinden sol tarafa, doğuya doğru gidilecek olursa, Burgazada'nın eski plajına, bugünkü adıyla “Kulüp”e varılır. Adalar Su Sporları Kulübünün deniz kıyısındaki duvarının üzerinde, vapurdan görülecek şekilde kulübün kuruluşunun kaçınıcı yılı olduğu büyük rakamlarla yazılıdır. Burada Heybeliada'ya doğru uzanan ince bir burun ve ucunda fener vardır. Eski adı Moloz Burnu'dur, fenere de Moloz Feneri denir. Burnun güney yanında yüzme havuzu, iç tarafta modern binalar, motor iskeleleri ve plajlar vardır.

Adanın tam güneydoğu köşesini teşkil eden Kumbaros Burnu'nda (Mezarlık Burnu), denizin biraz içerisinde yüksek bir kaya vardır. Kayayı dönünce Burgazada'nın güney kıyılarına gelinir. 170 metre yüksekliğindeki yarın tepesinde Hristos Manastırı vardır. Kıyıdan devam edilince, tepenin alçaldığı batı yöresinde Kalpazankaya'ya gelinir. Kalpazankaya deniz kenarında yüksek bir kayadır. Hemen yanındaki küçük koyda ünlü Kalpazankaya Gazino ve Lokantası bulunur³⁷.

³⁶ Murat Belge, **İstanbul Gezi Rehberi**, İstanbul 1997, s. 332.

³⁷ Gülen, **a.g.e.**, s. 335–336.

1.3.2. TOPLUMSAL YAPI

Osmanlı başkenti İstanbul'u 19. yüzyılda Batı tarzı bir başkente dönüştürmek için harcanan toplu çabalar, geleneksel kurumlarda reform yaparak Osmanlı İmparatorluğu'nu boğulmaktan kurtarmayı amaçlayan genel mücadeleye koştur gider. 19. yüzyılda ve 20. yüzyıl başlarında, Batı dünyasında yer almayan birçok kent gibi İstanbul'da Avrupa'nın kültürel ve fiziksel etkisine açık kalmıştır. 19. yüzyıldaki çağdaşlaşma çabaları ile İslam hukukuna dayalı geleneksel kent politikaları yeni kalıplara dökülüp, kent yönetimi, kurumları ve örgütlerinin yerine, Avrupa'daki örnekleri uyarlayan yenileri geçirilmiştir. Çağdaş ve Batılı yaşam tarzının gereklerine uygun bir dizi yeni bina tarzı geliştirilmiştir³⁸.

Osmanlılar ele geçirdikleri diğer bölgelerde olduğu gibi Adalar'da da yerel idareyi bölge sakinleri olan Hristiyan Ortodoks Rum Cemaate emanet etmişlerdir. Fetihten sonra İmparatorluk mülki idare yetkilerine sahip askeri esaslı (tımar) idarelere ayrılmıştır. Fakat fethedilen bölgelerin örf ve adetlerine yabancı olan Müslüman Osmanlılar buralardaki yerel yönetim sorumluluğunu, vergilerin toplanması dahil, yerli halka bırakmayı tercih etmişlerdir. Böylece devlet tarafından verilmiş fermanlar ile köy ve benzeri yerleşmelerin yerel yönetim organizasyonu kiliselere bırakılarak yerel yönetimlerin çekirdeğini oluşturacak olan cemaat ihtiyar meclisleri oluşturulmuştur. İhtiyar meclisleri sorumluluk bölgelerinde vergilerin toplanması, yerel idare ve yargı yetkilerine sahip olmuşlardır.

³⁸ Zeynep Çelik, **Değişen İstanbul**, çev. Selim Deringil, İstanbul 1998, s. 1.

İstanbul'da çıkan salgınlar, örneğin 1562'deki veba salgını sırasında, buradaki zenginler ve kimi yabancılar korunmak için Adalar'a sığınmış ise de, 19. yüzyıla kadar buradaki nüfusun çoğunluğunu Rumlar oluşturmuştur. 19. yüzyılın ortalarında Adalar'a düzenli vapur seferlerinin başlamasıyla, bölge bir tedavi, dinlenme ve eğlence yeri olarak önem kazanarak buradaki sürekli ve yazlık nüfus hızla artmıştır³⁹.

19. yüzyıla ait Batı eğilimli gerçekler, Osmanlı İmparatorluğu içinde yaşayan toplulukların yeni siyasal ve toplumsal gerçekliklerinin oluşması sürecini sağlamıştır⁴⁰. Bu gelişme içerisinde Adalar'da da toplumsal ve kültürel değişimin yansımaları kendini gösterir. Bu durum konut mimarisinde benzersiz örnekler inşa edilmesine yol açmıştır.

Tüm reform hareketlerine rağmen kuşku uyandıran her türlü davranışı sergilemekten kaçınan, özlem duydukları Batılı hayatı ve saltanatı yaşayamayan azınlıklar, Adalar'ın kendilerine sunduğu özgür ortamı kaçış yeri olarak görmüşlerdir. Adalar'ın Gayrimüslimler tarafından tercih edilmesinin diğer bir sebebi de, tarihinde önemli devlet adamlarına sürgün yeri, çeşitli patrik ve keşişin mezarlarına mesken olması gösterilebilir.

17. yüzyılın sonlarında Sakız Adalı pek çok aile göç ederek Burgazada'ya yerleşmiştir. Burgazada, 17. yüzyılın sonlarına doğru, diğer komşu adalar gibi Galata ve Beyoğlu'nda yaşayan Batılı (ve yerli) Hristiyanların seçkin eğlence ve gezinti mekânlarından biri

³⁹Poridis, **a.g.e.**, s. 8.

⁴⁰Pinelopi Stathis, **19. yüzyıl İstanbul'unda Gayrimüslimler**, çev. Foti ve Stefo Benlisoy, İstanbul 2003, s. 3.

olmuştur. Müslüman Türkler ise adaya içkili eğlenceler düzenlemek için gelmektedir⁴¹.

Evliya Çelebi, “Seyahatname”sinde Burgazada’yı şöyle anlatır: “Üç yüz kadar bağlı, bahçeli, tatlı suyu olan kuyulu evleri vardı. Bu da Bostancıbaşı idaresinde olup, bir yeniçeri yasakçısı vardı. Halkı Rumdur. Bayındır kimseleri vardır. Dağlarındaki bağları çoktur. Halkı zengin gemicilerdir.”⁴²

Burgazada’da yaşayan ve balıkçılıkla geçinen Rum halkı, buradaki toplumsal yapının çekirdeğini oluşturur. 1846’dan sonra zengin gayrimüslimler tarafından gösterişli köşk ve yalılar inşa edilmiştir. Ancak, asıl gelişmenin 1950 yıllarında başlaması, Musevi işadamlarının Adalar’a rağbet etmesine bağlanır. Bu dönemde de halkın çoğunluğu yine Rumlardan oluşmaktaydı ve sokaklarda Batı toplumu manzarası görülmekteydi.

Ada’da Rum Patrikhanesi üst düzey mensuplarının, II. Abdülhamit’in nazırlarından Mavrokordato ile Sinyosoğlu, Dimitrakopulo, Uzun Sava Civaoglu, Kevencioğlu, Hıdıroğlu gibi zengin Rum tüccarlarının köşkleri günümüze gelmiştir⁴³.

Mehtap Sokak’ta ve Gönüllü Caddesi’nde 53 numaralı (Resim No: 22–23) köşklere sahip olan Dimitrakopulo aileleri şarap, gıda maddeleri, sardalye konservesi ve kolonya üretimiyle de dönemin tanınan ailelerindendir⁴⁴.

⁴¹Poridis, **a.g.e.**, s. 73.

⁴²Tuğlacı, **a.g.e.**, s. 230.

⁴³Tuğlacı, **a.g.e.**, s. 226.

⁴⁴Tuğlacı, **a.g.e.**, s. 247.

Ada'nın önemli ailelerinden olan Andriomenos'ların Mehtap Sokağı'nda olan 21 numaralı köşkleri (Resim No:1), oldukça gösterişlidir. İlk sahibi Nikolaki Andriomenos'un o dönemde Pera'nın en ünlü fotoğrafhanesine sahip olduğu bilinmektedir⁴⁵.

19. yüzyılın başlarında yerli halkın çoğu Rumlardan oluşan Ada'da bir tek Türk evi yoktur. Sürekli olarak buraya ilk yerleşen Reşad Bey olmuştur. Ondan sonra iskele memurları ile diğer bazı memur aileleri Burgazada'da ev tutmuşlardır⁴⁶.

Ayios İoannis Kilisesi'nin narteksinin karşısında, Çayır Aralığı Sokak, numara 15'de (Resim No: 56), 1930'lu yıllarda edebiyatçı Sait Faik Abasıyanık tarafından satın alınmış Fener'li Doktor Aleksandros Spanudis'in köşkü bulunmaktadır. Bina yazarın annesi Makbule hanımın ölümünden sonra müze haline getirilmiştir.

19. yüzyılın sonlarında ada nüfusu 1250 kişi olup bunların 550'si Müslüman, geri kalanı ise Rum Ortodoks'tu. Apostolos Vasakopulos'un 1891 tarihli "Topografia tis Konstantinupoleos" (İstanbul Topografyası) isimli eserinde Burgazada'da 130 hanenin bulunduğu belirtilmiştir⁴⁷. Kurtuluş Savaşı'ndan sonra yapılan nüfus değişiminde ada evlerinin bir bölümü Rumelili göçmenlere dağıtıldığından buradaki Türklerin nüfusu artmaya başlamıştır⁴⁸.

⁴⁵ Tuğlacı, **a.g.e.**, s. 241.

⁴⁶ Tuğlacı, **a.g.e.**, s. 226.

⁴⁷ Poridis, **a.g.e.**, s. 80.

⁴⁸ Tuğlacı, **a.g.e.**, s. 227.

1.3.3. MİMARLIK ORTAMINI ETKİLEYEN ÜSLUPLAR

Burgazada'daki yerleşmelerde, özgün mimari özellikleri cephe karakterleri ile büyük ölçüde korunmaya çalışılmıştır. Buradaki tarihi belge niteliği taşıyan binalar, çoğunlukla 19. yüzyılın ikinci yarısı ile 20 yüzyılın başlarında inşa edilmiş olup, o yıllarda kozmopolit bir demografik yapıya sahip olan adada, o dönem Avrupa ve İstanbul'da yaygın olarak kullanılan mimari üsluplar eklektik bir anlayış ile çoğu zaman ahşap malzeme kullanılarak uygulanmıştır.

Kimi örneklerde çıkmalarla oluşturulmuş İstanbul'daki geleneksel yalın cepheli, Türk evlerinin benzerlerine rastlanır. Bununla beraber, özellikle 19. yüzyılın sonu ile 20. yüzyılın başlarında sayfiye konutlarının yapılmasıyla oluşmuş yeni mahallelerde eklektik yaklaşımla kullanılan neo-klasik ya da art-nouveau üsluplarının içinde kimi zaman ampir, neo-gotik, kimi zaman da oryantalist ayrıntılara rastlanmaktadır.

Türk konutunun mimari özelliklerini yansıtan yapılara örnek olarak, Mehtap Sokak No 43'de bulunan Ataç Evi'ni gösterebiliriz. Tipik bir Osmanlı evini canlandıran bu evin mimarı Turgut Cansever'dir.

Turgut Cansever'in restore ettiği diğer bir yapı da, Gönüllü Caddesi No 62'deki Barnas Evi'dir. Yapıda, Türk mimarlığının karakteristik bir unsuru olan “kuş köşkü” görülmektedir. Pencerelerdeki ayrıntılarda art-nouveau üslup özelliğine rastlanır.

19. yüzyılın sonunda Avrupalı orta sınıfın, “seçmecilik” olarak anılan bir mimari ve dekoratif eşyayla yaşamayı seçtiği bir dönemde, sanat

okullarında bir ayaklanma tehlikesi baş göstermekteydi. Yunan-Roma'nın eşsiz örneklerini sürekli kopya etmekten bıkan çok sayıda öğrenci, doğayı taklide yöneldikleri sırada yeni Gotik ve Japon sanatı ustalarını keşfetmişlerdi. Simetri anlayışını küçümsüyor ve “yılankavi” çizgilere ilgi duyuyorlardı. Bunun için de karşıtları tarafından, Modern Üslup'un “erişteler”i olarak damgalanıyorlardı. Ancak, art-nouveauya (bu terim 1881'de, orijinal işleri özendiren iki Belçikalı avukat tarafından uydurulmuştu.) bağlanmaya cesaret edebilen sanatçıların aykırılıkları biçimsel araştırma kaygılarının ötesindeydi. Rönesans'tan beri bütün akademilerin temel öğretisi haline gelen güzel sanatlar ile “küçük” el sanatları arasındaki kesin ayrımı da reddeden bu anarşist grup, “güzel” ile “işlevsel”i bir araya getirmeyi seçtiler; “toplumsallık” ögesi dünya görüşlerinin merkezindeydi. Genç mimar Victor Horta'nın (1861–1947), Brüksel'de 1894'de inşa ettiği ev genellikle art-nouveau mimarlığının ilk göstergesi kabul edilir⁴⁹.

İstanbul Üniversitesi Kitaplığında bulunan, Yıldız Sarayı Kitaplığından gelmiş olan batılı kaynaklar; Avrupa mimarisi ile ilgili kitaplar, ev eşyası, mücevher, mobilya, silah, makine, giyim eşyası katalogları, çizimler ve fotoğraf albümleri arasında bir Alman desen albümü dikkat çekmektedir. 91690 envanter numarasıyla kayıtlı bulunan, “Der moderne Stil”, yani “Modern Üslup” adını taşıyan, Leipzig 1898 tarihli, Bernh. Friedr. Voigt. Yayınevi tarafından basılan albüm, yayınevi sahibi tarafından Sultan II. Abdülhamid'e ithaf edilmiştir. 20 adet renkli basılmış art-nouveau üslubunda desen içeren albümde, Almanya'da bu akımı tanımlayan “Jugendstil” terimi yerine

⁴⁹ Roger Henri Guerrand, “Art-Nouveau Mimarlığı'nın Kısa Tarihçesi”, **Avrupa'dan İstanbul'a Yeni Sanat, 1890–1930**, çev. Zeynep Rona, Jale Alguadiş, Nur Deriş, İstanbul 2005, s. 57.

“Der moderne Stil” terimi kullanılmıştır. Yapıtın ilk sayfasında Arnold Lyongrün tarafından, uygulamalı sanatlarda pratik kullanım amacıyla tasarlanıp çizildiği belirtilmektedir.

Bu ithaf, olaya iki yönden bakmak gerektiğini ortaya koymaktadır. Birincisi, Sultan II. Abdülhamid’in Alman kültürüne duyduğu ilgi ve bu kültürün Osmanlı İmparatorluğu’na etki yapacak unsurların, sanat yapıtı olsun, endüstri ürünü olsun, girmesini yönlendirecek bir tutum içerisinde olmasıdır. İkincisi ise, padişahın bu ilgisinin Alman diplomasi, sanat ve endüstri çevresince anlaşılarak değerlendirilmiş olmasıdır. Burada Osmanlı İmparatorluğu’nun bir Pazar olarak görülmesinin yanı sıra, Avrupalıların kendi kültürlerini yayabilecekleri bir ortamı burada bulmaları ve bu ortamı yerinde kullanma yolunun padişahıtan geçtiği bilincine vardıkları ortaya çıkmaktadır. Bu dönemde, Avrupa’da henüz doğmuş ve gelişmiş olan sanat akımlarının Osmanlı sanatına bu kadar çabuk ve olgunlaşmış olarak yansıyabilmesinin nasıl gerçekleştiğini aydınlatmada, söz konusu albüm bir örnek oluşturmaktadır⁵⁰.

İstanbul’da art-nouveaunun başlangıcı, “Stile Floreale”nin önemli bir uygulayıcısının, İtalyan mimar Raimondo D’Aronco’nun eseri sayılır. D’Aronco, başkente ilk kez II. Abdülhamid tarafından 1893 Ziraat ve Sanayi Sergi-i Umumisi’nin projesini hazırlamak üzere davet edildi. Bundan sonra 1896 ile 1908 arasında saray mimarı olarak görevlendirildi. Ancak, D’Aronco’nun mimari faaliyetleri saray

⁵⁰ Gül İrepoğlu, “Sultan II. Abdülhamid Döneminde Yeni Bir Anlayış: Art Nouveau”, **Sanat Tarihi Araştırmaları Dergisi**, c. 3, sayı 9, İstanbul 1990, s. 9–10.

yapılarıyla kısıtlı kalmadı, Boğaz ve Marmara sahillerinde köşkler ve yalıların, Pera’da apartmanların tasarımını yaptı⁵¹.

Burgazada’da eklektik bir anlayışın uygulandığı Mehtap Sokak No 21’de bulunan Andriomenos Köşkü I, bezemelerinde art-nouveau ve neo-klasik üslubun etkilerini taşır. Mehtap Sokak No 53’deki Dimitrakopulo Köşkü I’de bulunan üçgen alınlığın altında dekupe edilmiş küçük konsollarla taşınan, sivri kemer görüntüsü oluşturan dekupajlı bezeme, art-nouveau etkisini yansıtır. Art-nouveau üslubunun ahşap mimariye uygulanmasının özellikle İstanbul’da görülmesi bakımından önemli örneklerdir⁵².

Gönüllü Caddesi No 81’de bulunan Girav köşkü, genel hatlarında art-nouveau ve art-deco etkilerini içerir. Süslemelerde art-nouveau etkisi vardır. Balkonların dairesel dalgalanmaları art-deco üslubunu anımsatır. Art-deco, Avrupa’da art-nouveau’nun ardından ortaya çıkıp 1920’ler ve 1930’larda mimarlıkta, uygulamalı sanatlarda, iç tasarımda, grafik tasarımda etkili olan ve geç art-nouveau’nun dekoratif öğeleri ile yürürlükteki endüstri tasarımından etkilenen aerodinamik geometrik biçimleri birleştiren akımdır. Kaynağı Fransa’dır, daha sonra Avrupa ve ABD’ye yayılmıştır. Daha çok barok, neo-klasik ya da neo-gotik süsleme örgelerinden yararlanmıştır. Ayrıca 16. Louis ve ampir üslupları ile Afrika, Aztek ve Çin sanatlarından da öğeler aktarılmıştır. İstanbul’da Batı etkisi altında gelişmiş semtlerde, özellikle Beyoğlu yakasındaki bina cephelerinde,

⁵¹ Çelik, a.g.e., s. 117.

⁵² Metin Sözen, Uğur Tanyeli, **Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü**, İstanbul 2005, s. 27.

girişlerinde ve asansörlerinde çok sayıda eski art-deco örneklerine rastlanır⁵³.

Neo-klasik mimari özellikler, 19. yüzyılda yoğun olarak giren etkilerle ve batılı seçmeci mimarının olduğu gibi uygulanmasıyla, İstanbul'da yaygınlaşmıştır⁵⁴. Burgazada'da da Çarşı - Yalı Caddesi No 1'de yer alan Burgaz Palas, üçgen alınlıklar, sütunlar, sütun ve pilastr başlıkları gibi öğeleriyle neo-klasik üslubun uygulandığı yapılara örnek teşkil eder. Mehtap Sokak No23'de bulunan Bendiç Evi II, alınlık detaylarında neo-klasik etkiye sahiptir.

Gönüllü Caddesi No 45'deki Çivioğlu Köşkü'nde, 1. kat cephesinin basık yuvarlak kemerleri ile ampir, ikinci kat ve çatı katının ise dilimli sivri kemerleriyle neo-gotik özelliklerin bir arada uygulandığını görüyoruz.

Oryantalizm, birçok anıtsal yapının yanında 19. yüzyıl sonunda konut cephelerini etkilemiştir. Oryantalist yaklaşım, Osmanlı dışı İslam ülkeleri mimarlığı için karakteristik birtakım biçimler ve bezeme elemanlarıyla, konut cephelerinin belirli bölümlerine yansımıştır. Konutların özellikle balkon çıkmaları ve bunların üzerindeki kafeslerde yoğunlaşmış, ayrıca kuleler ve soğan biçimli küçük kubbelerle temsil edilmiştir⁵⁵. Gönüllü Caddesi No 37'de bulunan ve eklektik bir yapı olan Karakaş Köşkü'nde kaşkemerin kullanılması oryantalist üslubu anımsatmıştır.

⁵³ Doğan Hasol, *Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü*, İstanbul 2002, s. 52.

⁵⁴ Serim Denel, *Batılılaşma Sürecinde İstanbul'da Tasarım ve Dış Mekânlarda Değişim ve Nedenleri*, ODTÜ Mimarlık Fakültesi Yayınları, Ankara 1982, s. 41.

⁵⁵ Turgut Saner, *19. Yüzyıl İstanbul Mimarlığında "Oryantalizm"*, İstanbul 1998, s.106.

Mehtap Sokağı No 37'deki Yediç Evleri, kemer kullanımlarında Hint ve Arap mimarlığı etkisinin uygulanmasına örnek olarak gösterilebilir.

Bütün bu üslupların mimari yapıdaki etkisini değerlendirmek gerekirse, tek bir üslubun hâkimiyetinden bahsetmek olanaksızdır. 19. yüzyıl Avrupa mimarisinde geçerli olan eklektik anlayış Burgazada mimarisinde de uygulanmıştır.

2. KATALOG⁵⁶

2.1. AHŞAP KONUTLAR

No:1

Adı: Andriomenos İkiz Köşkleri

Yer: Mehtap Sokak, No:21

Pafta: 2

Ada: 24

Parsel: 7–8

Tarihçe:

19. yüzyıl sonu, 20. yüzyıl başına tarihlenen ikiz köşkler, ilk sahibi Nikolaki Andriomenos'un ölümünden sonra oğlu Atanasios (Tanaş) Andriomenos'a (1929), onun ölümünden sonra yeğeni Andronaki kızı Andromahi Konstantinidis'e (27 Eylül 1937), ondan da satış yoluyla bugünkü sahibi Beysun Tarimer'e (30 Haziran 1980) geçmiştir⁵⁷.

Yapı, özgünlüğünü korumuştur ve sağlam durumdadır.

⁵⁶ —Bu bölümde evler alfabetik sıra ile dizilmiştir.

— Tescil durumları, Adalar Afet Yönetim Merkezi'nden, İstanbul III Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 1991 yılında aldığı karardan ve Elif Örnek Özden'in 2005 tarihli doktora tezinden tespit edilmiştir.

— Çatı isimleri Doğan Hasol'un **Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü** isimli kitabına göre yazılmıştır.

⁵⁷ Tuğlacı, **a.g.e.**, s. 240.

Tanım:

276,50 m²'lik bir alanda yer alan, birer bodrum kat üzerine oturan ikiz ahşap yapılar üçer katlıdır. Ahşap karkaslı duvarların dış yüzeyleri kaplama tahtaları, iç yüzeyleri bağdadi sıva ile oluşturulmuştur.

Bahçe girişini izleyen sahanlıktan hareket eden karşılıklı iki merdiven, zemin kat kotundaki terasa ulaşır. Söz konusu terasa açılan kapıların yanında birer adet pencere açıklığı bulunur. Girişler simetriktir. Sağdaki konutun kapısı en sağda, diğer konutunki ise en solda yer alır.

Zemin katlarda betonarme sütunlarla, 1. katlarda ise ahşap dikmelerle taşınan birer balkon yer alır. 1. katlardaki balkonların iki yan cephelerinde birer adet pencere açıklığı görülmektedir. Ortalarındaki çiftler panjurlu geniş kapılar balkonlara açılır. 1. katlardan yukarı uzanan, dörder ahşap dikme ile beşik çatılar taşınmaktadır. Cephede gözlenen bütün kapı ve pencereler dikdörtgen açıklıklıdır. İkiz yapıların ekseninde, tuğladan yapılmış yangın duvarı yer alır.

Süsleme:

İkiz evlerin ön cephelerindeki pencerelerin yan pervazları yukarı doğru uzatılarak dikdörtgen yüzeyler oluşturulmuş, bunların içine, uçları yuvarlak kemercikler ve palmetlerle sonuçlanan yatay dikdörtgen kartuşlar konmuştur.

2. kat balkonunun çatı alınlığına uzanan dikmelerin köşe dolguları dekupe edilerek, dairesel ve geometrik hatlar ile bezeli dilimli kemer

görünümü yaratılmıştır. Beşik çatıların üçgen alınlıkları, çıtaların yatay ve dikey kullanımıyla kare yüzeylere bölünmüştür.

2. kat balkonunun altı damla friziyle bezenmiştir. Frizlerin hemen altında dekupaj tekniği ile oluşturulmuş festonlar sarkmaktadır.

Cephede gözlenen bezemelerden bazıları (dilimli kemer, palmetli kartuş) oryantalist üsluba, bazıları da (damla frizi) neo-klasik üslubun etkilerini yansıtır. Bu arada, balkon altındaki festonlar, İstanbul'da geç dönem ahşap konutlarında sıkça gözlenen, büyük ihtimalle Batı'daki şale mimarisinden kaynaklanan ve herhangi bir üsluba bağlanamayan süsleme öğelerindendir.

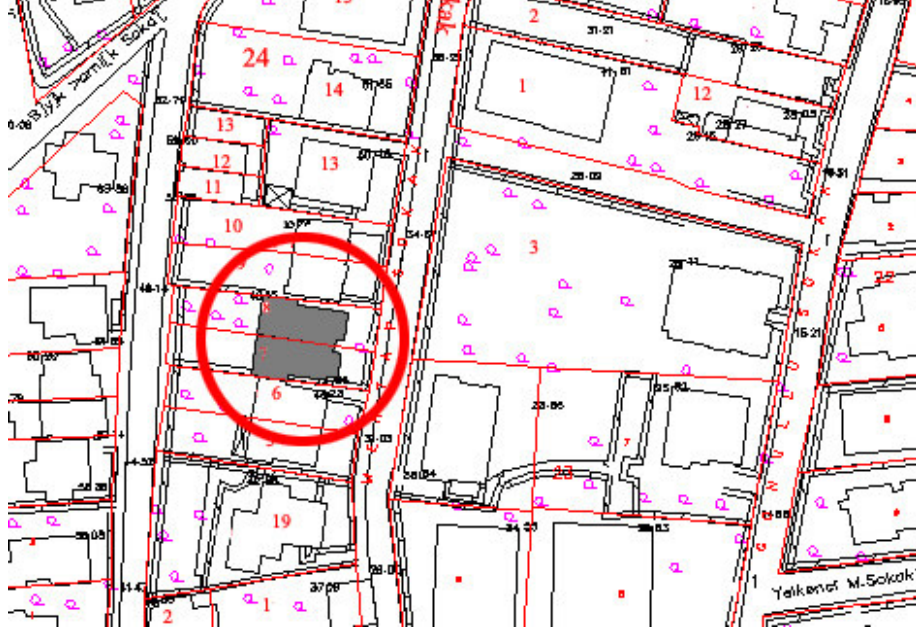
Yan cephelerdeki pencerelerin üzerine yine pervazlar uzatılarak kullanılmıştır ancak oluşan dikdörtgen yüzeyde bezeme dolgusuna rastlanmaz. Saçakları taşıyan kıvrımlı bezemelere sahip konsollar, 2. kat pencerelerinin iki yanında tasarlanmıştır.

İkiz yapıların arka cephelerinde dar dikdörtgen, sürme camlı pencere açıklıklarına sahip çıkmalar bulunur. Çıkmaları örten beşik çatılar, ikişer adet kıvrımlı konsolun taşıdığı geniş bir saçak meydana getirmektedir. Bu konsolların profili, oryantalist üslupta bir dilimli kemerin yarısı şeklindedir.

Resim No: 1 – 1A – 1B

Şekil No: 6 – 7

Vaziyet Planı:

Kaynakça:

TUĞLACI, Pars, **Tarih Boyunca İstanbul Adaları II**, İstanbul 1992.

No:2

Adı: Azizler Sokak, No:9

Yer: Azizler Sokak, No:9

Pafta: 2

Ada: 43

Parsel: 8

Tarihçe:

19. yüzyıl sonu, 20. yüzyıl başına tarihlenen yapı, restorasyon görmüştür.

Tanım:

İki katlı, ahşap kaplamalı yapının girişi cephenin soluna kaydırılmıştır. Zemin katın iki adet dikdörtgen penceresi oldukça geniş kullanılmıştır.

1. kattaki açıklıklar zemin kattakilere göre hizalanmıştır. Cephenin en solunda balkon açıklığı bulunur. Ortada kapı, iki yanında birer adet pencereden oluşan açıklık grubu bu balkona açılır.

Süsleme:

Yapıda bezeme örneklerine rastlanmaz ancak, çatı saçaklarının altı furuşlarla desteklenmiştir.

Resim No: 2

No:3

Adı: Azizler Sokak, No:11

Yer: Azizler Sokak, No:11

Pafta: 2

Ada: 42

Parsel: 3

Tarihçe:

20. yüzyıla tarihlenen yapı, restorasyon görmüştür.

Tanım:

Çatı katıyla beraber iki katlı, bodrumlu ve ahşap kaplamalı yapı tescilli değildir. Ancak, adanın mimari geleneğini yansıtmaması açısından kataloğa alınması gereken örneklerden biridir.

Yapı, bir yamaca inşa edilmiştir. Eksene konumlanmış olan yapının girişine beş adet basamakla çıkılan sahanlıktan ulaşılır. Giriş kısmı kitleden içeri çekilmiştir. Girişin sağ ve sol alanlarında birer adet dikdörtgen pencere yer alır.

2 adet küçük çatı penceresi girişin üstüne hizalanmıştır.

Yapının sol cephesinde, eğimden dolayı ön cepheden fark edilmeyen kâgir bodrum katı görülür. Ortada kapı, iki yanında birer adet dikdörtgen pencere ile açılım sağlanır. Cephenin soluna kaydırılmış

No:4

Adı: Azizler Sokak, No:15

Yer: Azizler Sokak, No:15

Pafta: 2

Ada: 43

Parsel: 2

Tarihçe:

19. yüzyıl sonu, 20. yüzyıl başına tarihlenen yapı, restore edilmiştir.

Tanım:

İki katlı, ahşap kaplamalı kâgir yapı eğimli araziye inşa edilmiştir. Sokağa bakan cepheden tek katlı, arka taraftan ise iki katlıdır. Eksene konumlanmış girişin hemen sağında bir adet küçük pencere yer alır. Cephenin sağ yüzeyinde birbirinden uzak konumlanmış iki adet dikdörtgen pencere, sol yüzeyinde ise bir adet dikdörtgen pencere vardır.

Yapının sağ cephesinde, eksenden bir baca yükselir. İki adet dikdörtgen pencere köşelere yakın konumlanmıştır.

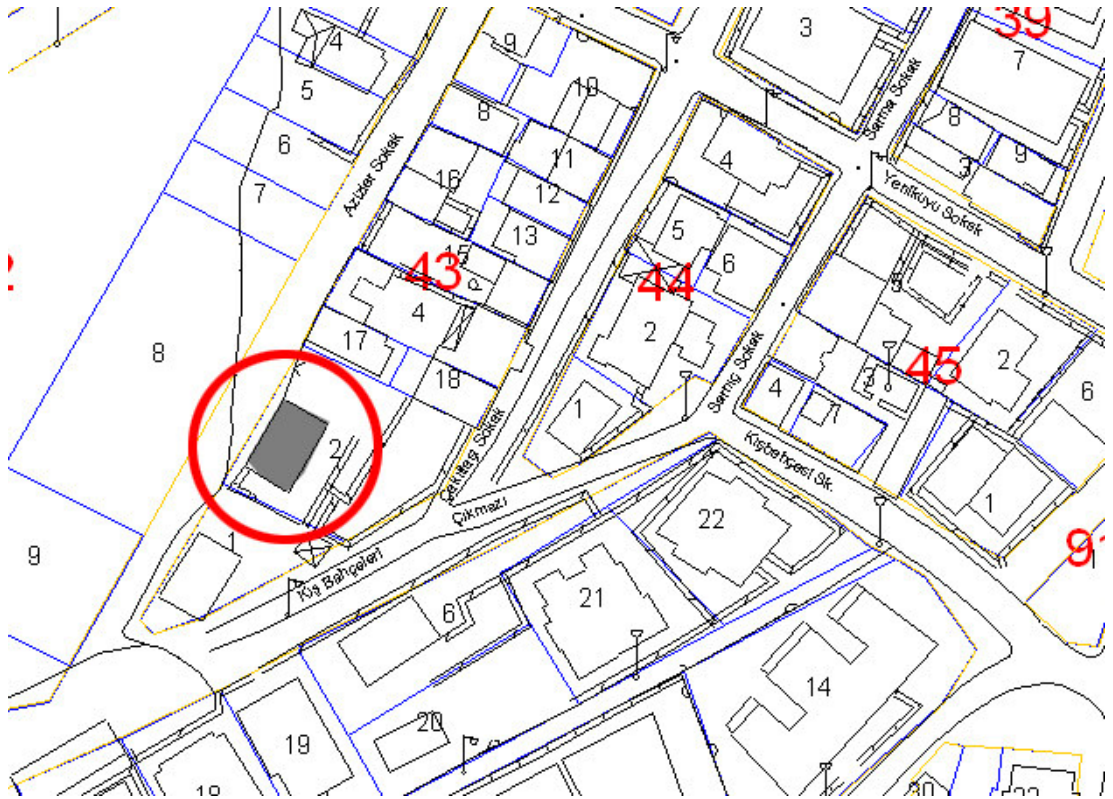
Süsleme:

Beşik çatının üçgen alınlığı çıtalarla geometrik alanlara bölünmüştür. Pencerelerin üzerinden geçen çıtalar silme niteliğindedir ve oluşan dikdörtgen yüzeylerin köşeleri ahşap bezemelerle dolgulanmıştır.

Pencerelerin cumbalı metal parmaklıkları cepheye hareket kazandırmıştır.

Resim No: 4

Vaziyet Planı:

No:5

Adı: Azizler Sokak, No:17

Yer: Azizler Sokak, No:17

Pafta: 2

Ada: 43

Parsel: 1

Tarihçe:

19. yüzyıl sonu, 20. yüzyıl başına tarihlenen yapı, özgünlüğünü korumuştur ve sağlam durumdadır.

Tanım:

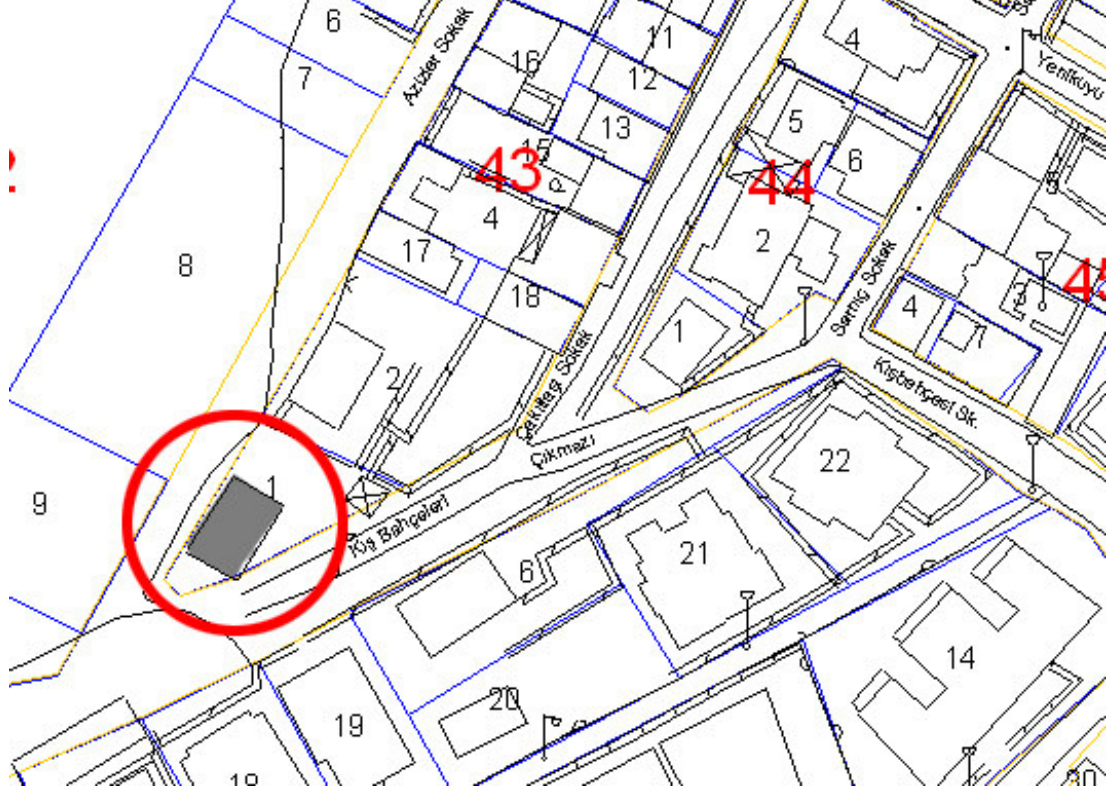
Azizler Sokak, No:15'deki yapıyla birebir aynı olan bu ev, farklı olarak özgünlüğünü korumuştur.

Süsleme:

Yapıda süsleme yoktur. Ancak, pencerelerin cumbalı metal parmaklıkları bu yapıda da cepheye hareket kazandırmıştır.

Resim No: 5

Vaziyet Planı:

No:6

Adı: Barnas Evi

Yer: Gönüllü Caddesi, No: 62

Pafta: 5

Ada: 89

Parsel: 1

Tarihçe:

Yapım tarihi yaklaşık 1885 olan yapının ilk sahibi İtalyan uyruklu Avram kızı Despina Barnas'ın adına kayıtlı iken (30 Mayıs 1938), satış yoluyla Nilüfer Hatice Cansever'e, Ayşe Nermin Orbay, İbrahim Çetin Adakan'a (9 Eylül 1968) geçmiştir. Zamanla harap duruma gelmiş bulunan ev, bugünkü sahibesinin eşi tarafından mimar Turgut Cansever'e restore ettirilmiştir(1969)⁵⁸.

Tanım:

1667 m²'lik bir alanda yer alan dik bir yamaca konumlanmış olan çatı katıyla beraber 3 katlı olan yapı, geniş bir bahçe içindedir. Söz konusu yamaç nedeniyle yapının Gönüllü Caddesi tarafı, kot seviyesinin altında kalmıştır. Adadaki diğer yapılardan farklı olarak bu yapının denize bakan cephesi, ana cephe olarak ele alınmıştır. Gönüllü Caddesi'ne açılan bahçe kapısından uzun merdivenlerle inilen dar terastan caddeye bakan cephedeki girişe ulaşılmaktadır. Eksende kapı, kapının iki yanında birer adet pencere ve köşelere yaklaştırılmış birer adet pencere açıklığı yer alır.

⁵⁸Tuğlacı, **a.g.e.**, s. 242.

1. kattaki birbirine yakın konumlanmış 3 adet pencere açıklığı ekseninde yükselen beşik çatının altına sıralanmıştır. Tüm açıklıklar dikdörtgendir.

Yapının sol cephesinin yanından basamaklarla denize bakan cepheye ulaşılır. Cephede yapı kâgir bir bodrum kat üzerinde yükselir. Kot farkı nedeniyle cadde tarafından görülemeyen bodrum katı, bu cephede net bir şekilde görülmektedir. 2 adet basamakla çıkılan terastan bodrumun beşik kemerli ahşap kapısına ulaşılmaktadır. Yuvarlak kemerli bodrum kapısı, yapıya paralel simetrik merdivenlerin ortasında konumlanmıştır.

Yapıya giriş, asimetrik diyagonal merdivenlerden ulaşılan terastan sağlanır. Zemin katta, kapının iki yanında üçer adet dikdörtgen pencere açıklığı bulunur.

1. katta üç adet dikdörtgen pencere açıklığı yine beşik çatının altına konumlanmıştır.

Yapıyı örten beşik çatı, ekseninde kademeye yükselir.

Süsleme:

Oldukça sade olan yapının tüm pencere pervazlarının altına çakılmış dairesel hatlarda kıvrımlı bezeme, art-nouveau üslup özelliği taşır. Pencereilerin tümü ahşap panjurludur. Caddeye bakan cephenin giriş kapısı orijinallliğini korumuştur. İki adet tokmağı, oval formlarda ve dökme demirdendir. Kapı tablaları baklava şeklinde geometrik formlarda oluşturulmuştur.

No:7

Adı: Bendiç İkiz Evleri

Yer: Mehtap Sokak, No:23

Pafta: 2

Ada: 24

Parsel: 9–10

Tarihçe:

Evin yapım tarihi 1883'tür. Evin ilk sahipleri Avusturya uyruklu Roza Bendiç, Antoni Bendiç, Robert Bendiç, Paula ve Alois Bendiç, Leoni Bendiç adına kayıtlı iken (20 Şubat 1939), onların ölümünden sonra varisleri Panayot kızı İfyenia, Alois kızı Aloisia ve Stefan kızı Antoni Bendiç'e (14 Ağustos 1952) geçmiştir⁵⁹.

Özgünlüğünü korumuş olan yapının, 9. parseli harap durumda, 10. parseli restore edilmiştir.

Tanım:

1445 m²'lik bir alanda yer alan üç katlı yapı bir set üzerine inşa edilmiştir. İkiz yapının ekseninde yer alan bahçe kapısından sonra ters yönlere doğru hareket eden diyagonal merdivenler ile setin oluşturduğu terasa ulaşılır. Yapıya giriş bu teras üzerinde yer alan kapılardan sağlanır. Zemin katta ortada kapı ve iki yandaki pencereler birbirlerini büyük ölçüde tekrarlayan üçlü bir grup oluşturur.

⁵⁹ Tuğlacı, **a.g.e.**, s. 243.

Zemin kat üzerinde, konsollara oturan geniş bir saçak hattı cepheyi çevreler. İkiz yapının 1. katlarında, birbirlerine bitişik tarafta, dar dikdörtgen pencere açıklıklarının hemen yanında ahşap dikmelerle ayrılan balkon açıklıkları görülür. Bu ahşap dikmeler aynı zamanda çatı katının balkon açıklıklarını da taşımaktadır. Çatı katlarındaki balkon çıkmalarının ahşap dikmeleri, ikiz yapının beşik çatısını taşıyıcı özellik göstermektedir.

Çatı katlarındaki balkon çıkmalarının iki yanında, sürme çerçeveli pencere açıklıkları yer alır.

Süsleme:

Zemin katlardaki pencere açıklıklarının pervazları saçaklara doğru uzatılmıştır. Kapı pervazları da saçaklara doğru uzamış ve oluşan dikdörtgen bölge renkli camlı küçük kare alanlarla dolgulanmıştır. 1. kat balkonları yapının yan cephelerine doğru devam eder. Aynı zamanda zemin kata saçak görevi gören balkon altı ön cephede dörder adet kıvrımlı konsolla desteklenir. Saçaklar, zemin katın duvarlarıyla birleşen bölümlerde damla friziyle süslenmiştir. Saçakların ucunda baklava motifli bir friz göze çarpar.

1. kat balkonlarının korkulukları, dekupaj tekniği uygulanarak boylamasına oval ve dairesel hatlardan oluşur. 1. kattan yükselerek çatı katına ulaşan dikmelerin köşe dolguları ve festonlar devamlılık gösterir ve aynı bezemeye sahiptir. Bu bezeme unsurları dekupe edilerek geometrik hatlarla bezenmiştir.

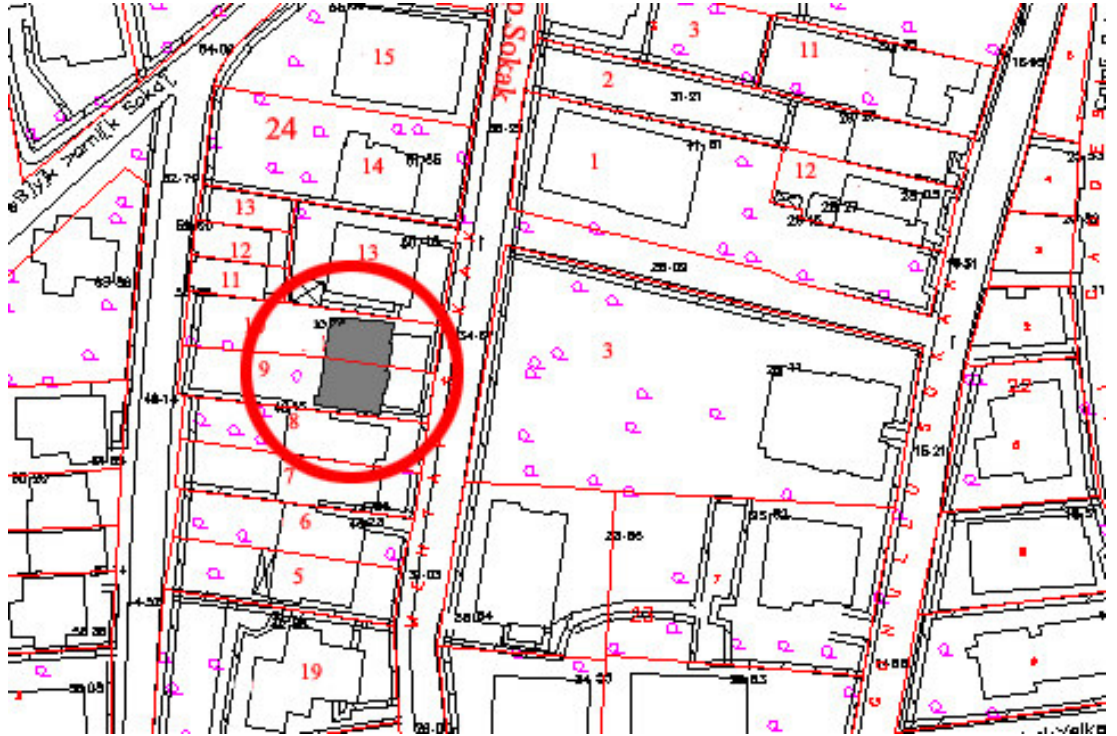
1. kat pencere açıklıklarının minik konsollarla desteklenen alınlıkları neo-klasik etki taşımaktadır.

Çatı katındaki balkon korkulukları, 1. kattaki balkon korkuluklarıyla aynı bezeme unsurlarına sahiptir. Beşik çatının saçakları kıvrımlı hatlarla dekupe edilmiş bezeme unsurlarına sahiptir. Beşik çatının üçgen alınlığında yer alan ve yapının yüzeyinde bulunan süsleme art-nouveau etkisi taşımaktadır.

Resim No: 7 – 7A – 7B

Şekil No: 14

Vaziyet Planı:

Kaynakça:

TUĞLACI, Pars, **Tarih Boyunca İstanbul Adaları II**, İstanbul 1992.

No:8

Adı: Burgaz ayır Sokak, No: 8

Yer: Burgaz ayır Sokak, No: 8

Pafta: 2

Ada: 12

Parsel: 3

Tarihçe:

19. yüzyıl sonu, 20. yüzyıl başına tarihlenen yapı, özgünlüğünü korumuştur ve sağlam durumdadır.

Tanım:

İki katlı ahşap yapının girişı, kitleden ne alınmış olan eksenden sağlanır. Ortada kapı, iki yanında birer adet yüksek dikdörtgen pencere bulunur. ne alınmış kısmın sağ ve sol yanlarındaki birer adet dikdörtgen pencere dışa açılır. Zemin katın sağ ve sol kanatlarında birer adet dikdörtgen pencere vardır. Sol kanatta, son dönemde tuğla örülerek kapatılmış bir adet kapı göze çarpar.

1. katın ne alınmış cephesinde girişin üstünde iki adet dikdörtgen pencere, yan kısımlarda ise birer adet dikdörtgen pencere vardır. Sol kanatta zemin kat penceresinin sırasında bir adet, sağ kanatta ise iki adet dikdörtgen pencere yer alır.

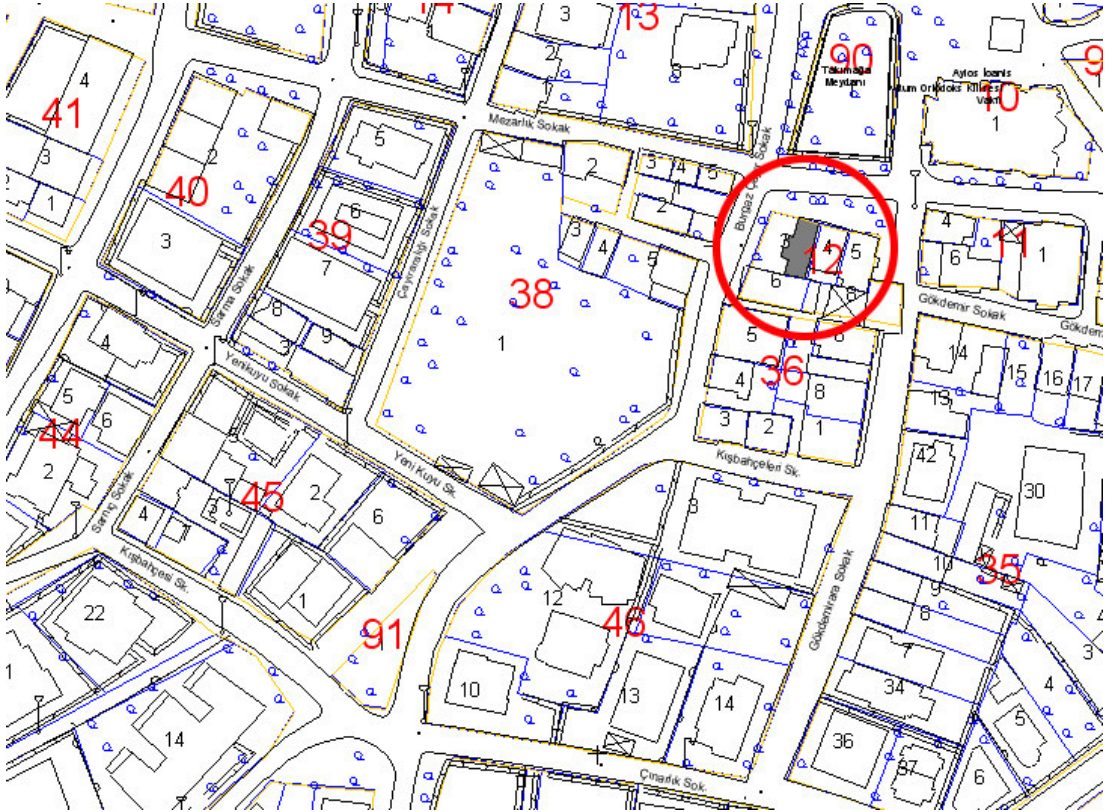
Süsleme:

Yapıda süsleme yoktur. Tablalı ahşap giriş kapısı özgünlüğünü korumuştur. Tüm pencereler sürme camlıdır.

Zemin katta cephenin en solundaki pencere ahşap kapaklıdır ve alt pervazına kıvrımlı bezeme aplike edildiği görülmektedir.

Resim No: 8

Vaziyet Planı:

No:9

Adı: Çakıltaşı Sokak, No: 2

Yer: Çakıltaşı Sokak, No: 2

Pafta: 2

Ada: 40

Parsel: 2

Tarihçe:

19. yüzyıl sonu, 20. yüzyıl başına tarihlenen yapı, restore edilmiştir.

Tanım:

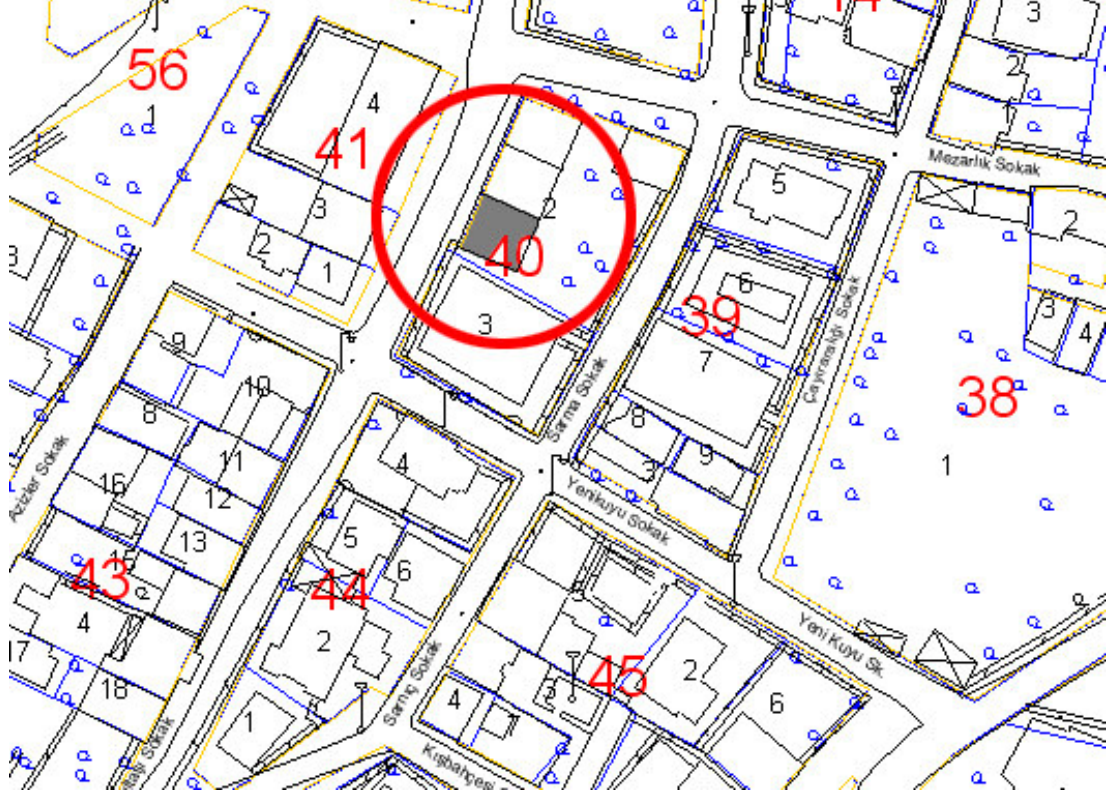
İki katlı olan ahşap kaplamalı kâgir yapı, yamaca inşa edildiğinden dolayı caddeden bakıldığında tek katlı görünür. Ortada kapı, iki yanında birer adet büyük, dikdörtgen pencereye sahiptir.

Süsleme:

Giriş kapısı camlı ve tablalıdır. Pencereelerde cumbalı demirler vardır. Pencereelerin altına çakılmış bezemeler art-nouveau üslup etkisini yansıtır.

Resim No: 9

Vaziyet Planı:

No:10

Adı: Çakıltaşı Sokak, No: 4

Yer: Çakıltaşı Sokak, No: 4

Pafta: 2

Ada: 40

Parsel: 2

Tarihçe:

19. yüzyıl sonu, 20. yüzyıl başına tarihlenen yapı, restore edilmiştir.

Tanım:

İki katlı olan ahşap kaplamalı kâgir yapı, yamaca inşa edildiğinden dolayı caddeden bakıldığında tek katlı görünür. Ortada kapı, iki yanında birer adet büyük, dikdörtgen pencereye sahiptir.

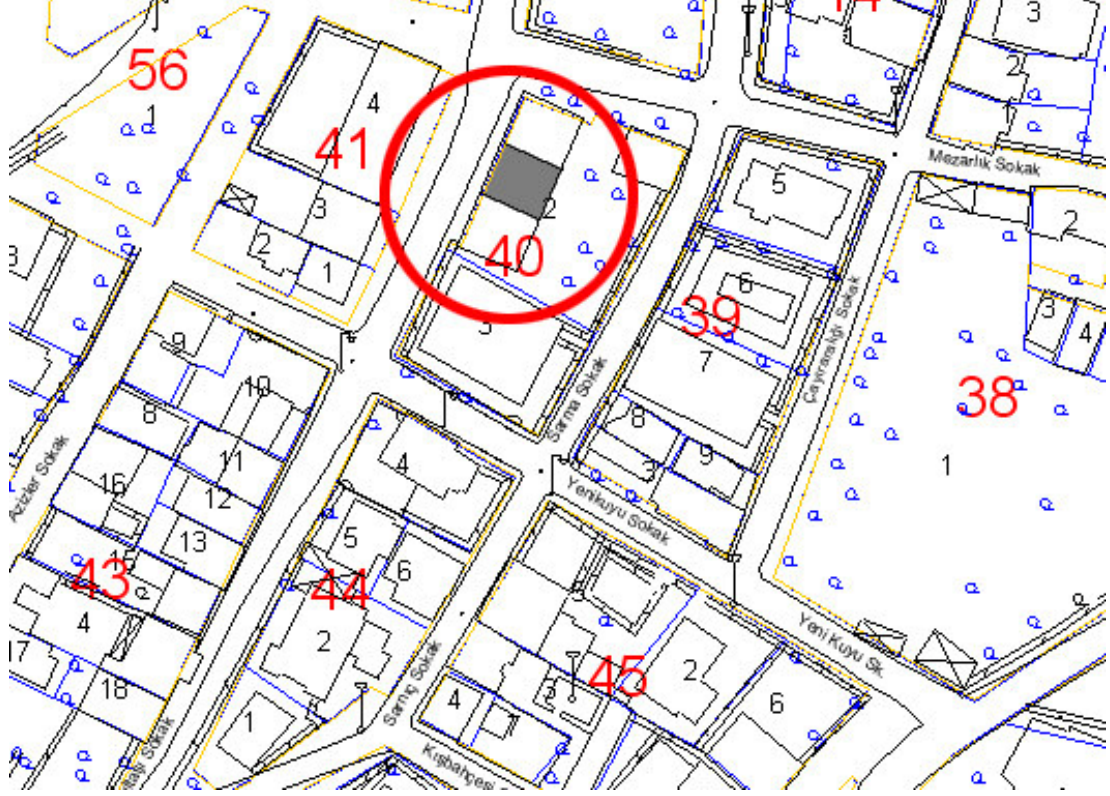
Adadaki bitişik düzen evlerine örnektir.

Süsleme:

Giriş kapısı camlı ve tablalıdır. Pencereelerde cumbalı demirler vardır. Pencereelerin altına aplike edilmiş bezemeler art-nouveau üslup etkisini yansıtır.

Resim No: 10

Vaziyet Planı:

No:11

Adı: Çakıltaşı Sokak, No: 6

Yer: Çakıltaşı Sokak, No: 6

Pafta: 2

Ada: 40

Parsel: 2

Tarihçe:

19. yüzyıl sonu, 20. yüzyıl başına tarihlenen yapı, restore edilmiştir.

Tanım:

İki katlı olan ahşap kaplamalı kâgir yapı, yamaca inşa edildiğinden dolayı caddeden bakıldığında tek katlı görünür. Ortada kapı, iki yanında birer adet büyük, dikdörtgen pencereye sahiptir.

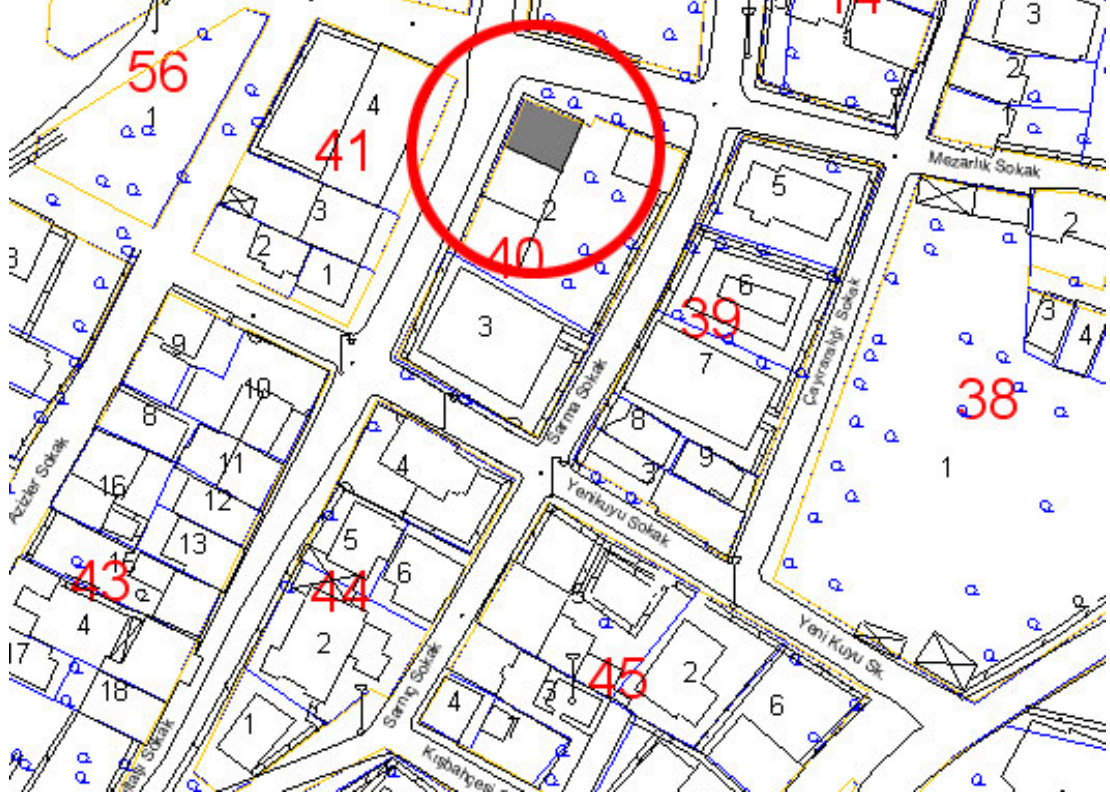
Adadaki bitişik düzen evlerine örnektir.

Süsleme:

Giriş kapısı camlı ve tablalıdır. Pencereelerde cumbalı demirler vardır. Pencereelerin altına aplike edilmiş bezemeler art-nouveau üslup etkisini yansıtır.

Resim No: 11

Vaziyet Planı:

No:12

Adı: Çakıltaşı Sokak, No: 15

Yer: Çakıltaşı Sokak, No: 15

Pafta: 2

Ada: 43

Parsel: 11

Tarihçe:

19. yüzyıl sonu, 20. yüzyıl başına tarihlenen yapı, restore edilmiştir.

Tanım:

Çatı katıyla beraber üç katlı olan ahşap kaplamalı kâgir yapı, kâgir bir zemin üzerinde yükselir. Eksenden basamaklarla giriş kapısına ulaşılır. İki yanında ahşap korkuluklarla çevrili birer teras vardır. Simetrik kapılarla teraslara açılım sağlanır.

1. kat balkon açıklığı dört adet eliböğründeyle taşınır. Ortadakiler içbükey, kenardakiler ise düz kullanılmıştır. İki adet ahşap dikmeyle taşınan, eğimli ve oldukça geniş bir saçak balkonu örter. Ortada kapı, iki yanda birer pencere bu balkona açılır.

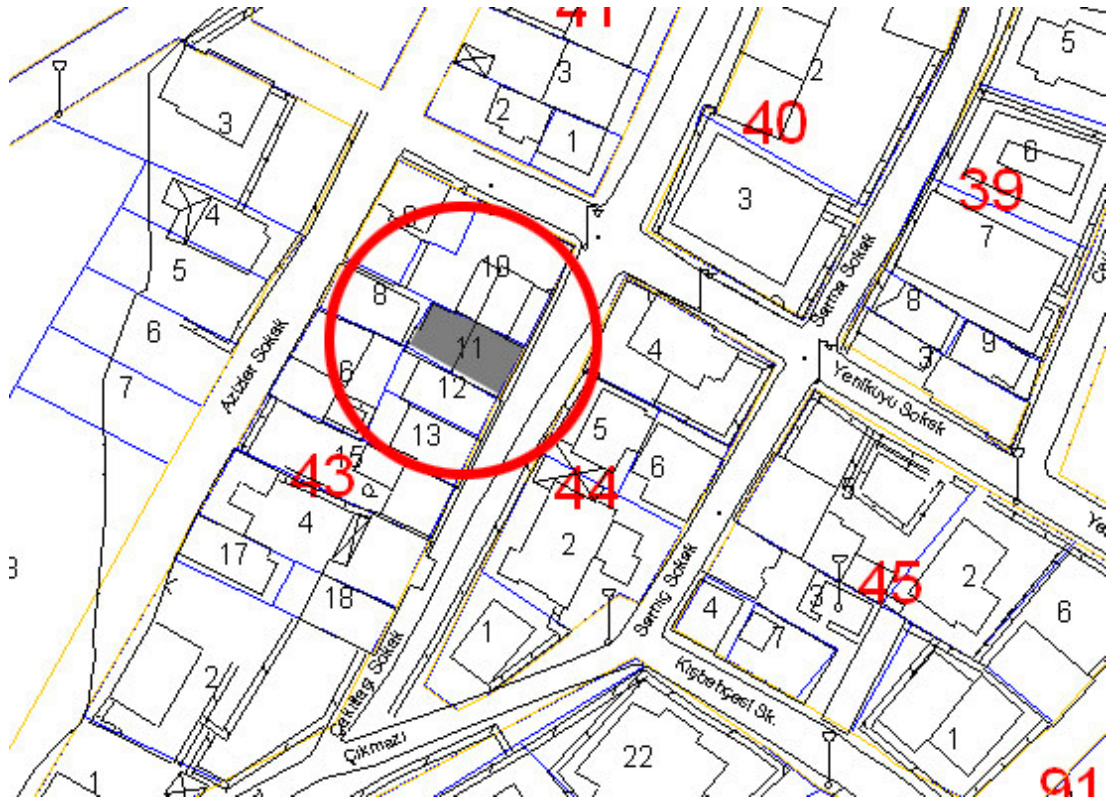
Çatı saçağı cepheye hareket kazandırmıştır. Çatıdan yükselen üçgen pencere, eksene konumlanmıştır.

Süsleme:

Giriş kapısı camlı ve tablalıdır. Ahşap teras korkulukları boğumludur ve balkon korkuluklarıyla devamlılık gösterir. Saçağı taşıtan ahşap dikmelerin köşeleri, çitalarla dolgulanmıştır. Saçak furuşlarla desteklenir.

Resim No: 12

Vaziyet Planı:

No:13

Adı: Çakıltaşı Sokak, No: 17

Yer: Çakıltaşı Sokak, No: 17

Pafta: 2

Ada: 43

Parsel: 10

Tarihçe:

19. yüzyıl sonu, 20. yüzyıl başına tarihlenen yapı, restore edilmiştir.

Tanım:

Çatı katıyla beraber üç katlı olan ahşap kaplamalı kâgir yapı, kâgir bir zemin üzerine inşa edilmiştir. Yan cepheden bakıldığında çatı eksende yükselir. Caddeden iki adet diyagonal basamakla giriş kapısına ulaşılır. İki yanında birer adet enlemesine geniş pencere açıklığı vardır.

1. katta, zemin katın hizasında ancak, daha geniş kullanılmış iki adet dikdörtgen pencere bulunur.

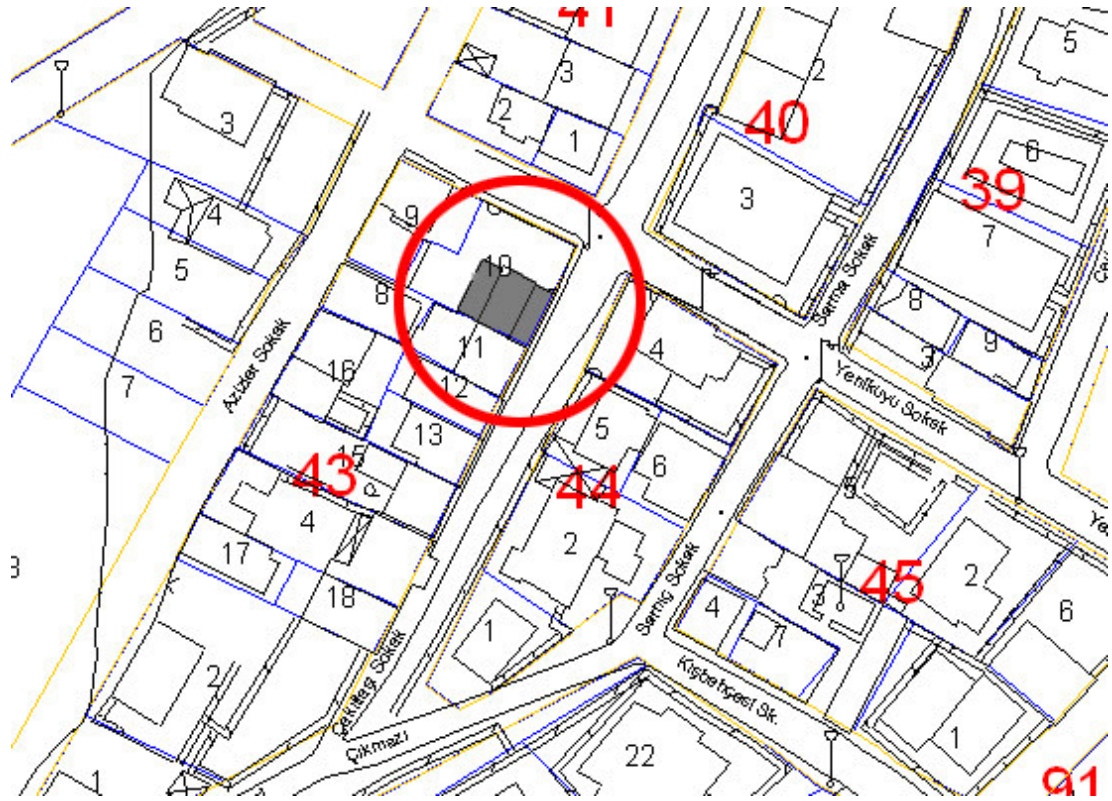
Caddeye bakan cephede 1. katın üzeri çatı katı terası olarak değerlendirilmiştir.

Süsleme:

Giriş kapısı camlı ve tablalıdır. Zemin kattaki pencereler ahşap kapaklarla korunur.

Resim No: 13

Vaziyet Planı:

No:14

Adı: Çakıltaşı Sokak, No: 37

Yer: Çakıltaşı Sokak, No: 37

Pafta: 2

Ada: 17

Parsel: 2

Tarihçe:

19. yüzyıl sonu, 20. yüzyıl başına tarihlenen yapı, restore edilmiştir.

Tanım:

İki katlı ve bodrumlu, ahşap kaplamalı kâgir yapı, bir set üzerinde yükselir. Bodrum katı, taş malzeme görünecek şekilde bırakılmıştır ve bir adet penceresi bulunur.

Ön cephenin soluna kaydırılmış giriş kapısına bahçeden merdivenlerle ulaşılır. Kapının sağ tarafında bir adet dikdörtgen pencere vardır.

1. katta, zemin kattaki gibi en solda kapı ve cephenin sağ yüzeyinde bir adet dikdörtgen pencere balkona açılır.

Süsleme:

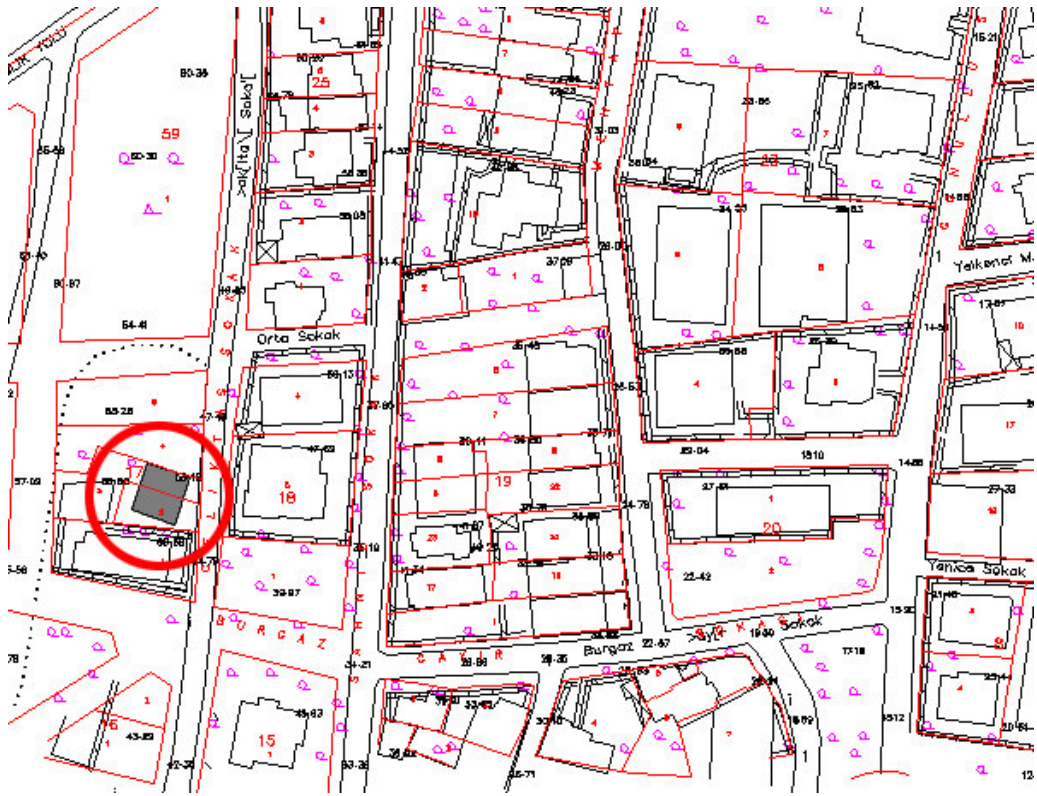
Bodrum kat ve zemin kat açıklıkları ahşap panjurlarla korunur.

Giriş kapısı camlıdır ve geniş bir tepe penceresine sahiptir. Zemin kat penceresinin pervazları uzayarak birbirini keser.

1. kat balkonunu “s” kıvrımlı metal konsollarla desteklenir. Balkonun altından dilimli bezeme sarkar. Dışbükey, metal balkon korkulukları “c” kıvrımlı motiflerle süslenmiştir.

Resim No: 14

Vaziyet Planı:

No:15

Adı: Çarşı Caddesi, No: 5

Yer: Çarşı Caddesi, No: 5

Pafta: 2

Ada: 1

Parsel: 11

Tarihçe:

Yapı, 19. yüzyıl sonu, 20. yüzyıl başına tarihlenmiştir. 1970'lerde su deposu olarak kullanılmaktaydı ve tamamen ahşaptı. Günümüzde yapının 1. katı daire, zemin katı ise dükkan olarak kullanılmaktadır.

Tanım:

İki katlı ahşap kaplamalı kâgir yapının girişi en sağa kaydırılmıştır.

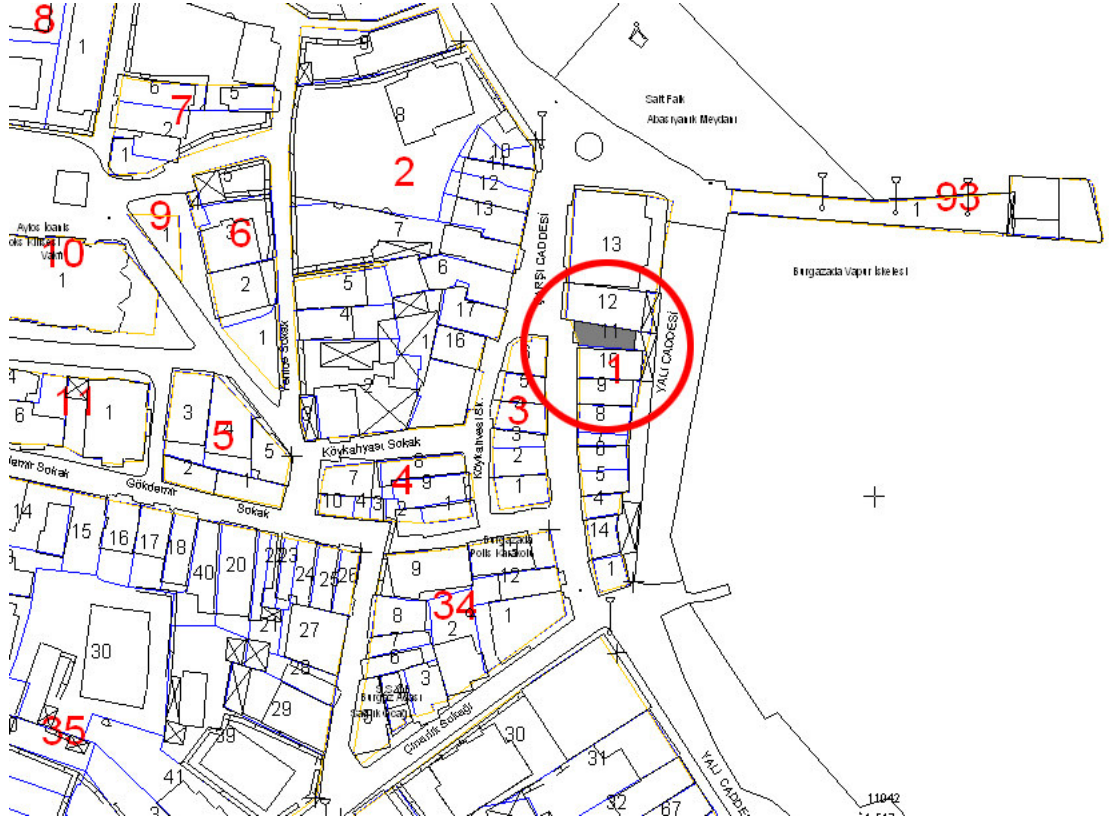
1. katta sokağa doğru verev çıkma görülür. Verev çıkmanın ön yüzeyinde bir adet dikdörtgen pencere bulunur. Çıkmanın sağ cephesinde ise küçük bir balkon açıklığı ve bu balkona açılan bir kapı yer alır. Cephenin en sağında bir adet dikdörtgen pencere daha vardır.

Süsleme:

Tablalı kapının da son dönemlerde eklenmiş bir öge olduğu düşünülürse, yapıda süsleme detayına rastlanmaz. Ancak, verev çıkmayla cepheye hareket kazandırılmıştır.

Resim No: 15

Vaziyet Planı:

No:16

Adı: Çarşı Caddesi, No: 6

Yer: Çarşı Caddesi, No: 6

Pafta: 2

Ada: 2

Parsel: 12

Tarihçe:

19. yüzyıl sonu, 20. yüzyıl başına tarihlenen yapı, restore edilmiştir.

Tanım:

Üç katlı ahşap kaplamalı kâgir yapının girişi en sağa kaydırılmıştır.

1. katta, eksene konumlanmış bir çıkma bulunur. Cephenin sağ ve sol kanatlarında ise çıkmaya bitişik birer adet dar, dikdörtgen pencere yer alır. Çıkmanın ön yüzeyinde bir adet dikdörtgen pencere vardır.

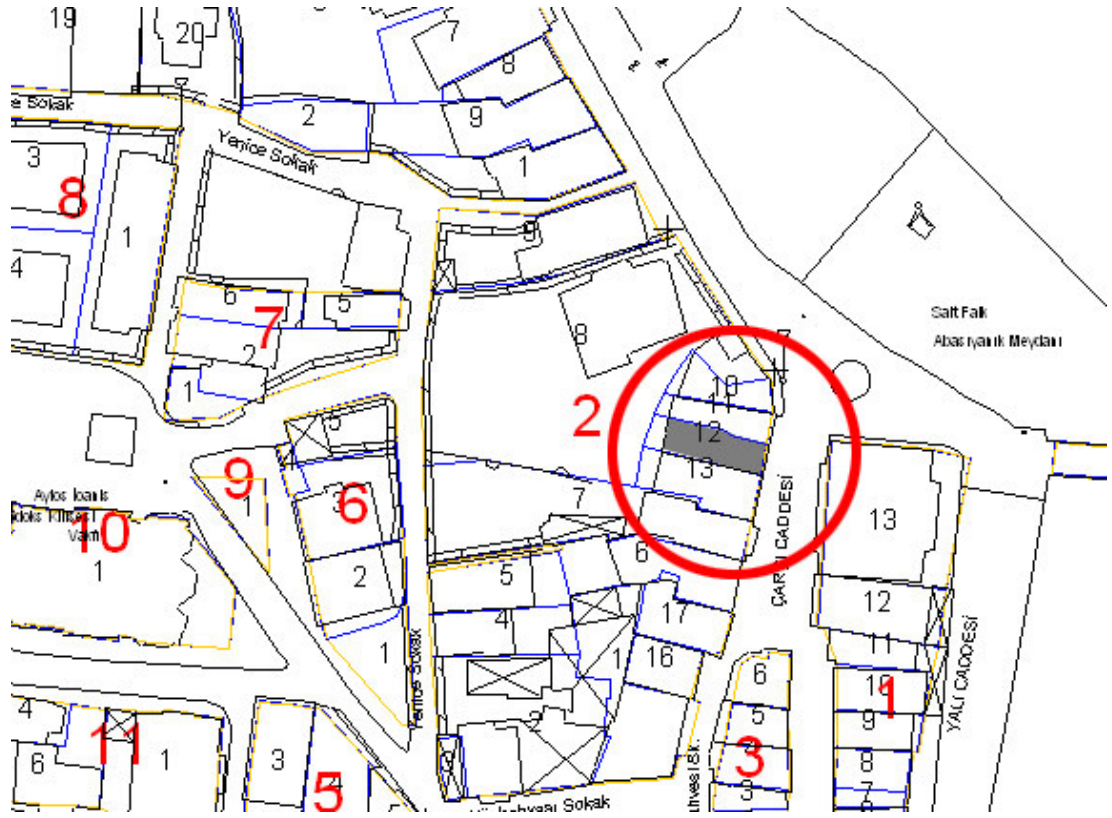
2. katta çıkmanın üstü balkon açıklığıyla değerlendirilmiştir. Ortada bir kapı bu balkona açılır. Yan alanlarında 2 adet dikdörtgen pencere bulunur.

Süsleme:

Yapıda açıklıkların etrafına applike edilmiş çitalarla geometrik bir düzen sağlanmıştır. Çatı saçağı neo-klasik etkiyi yansıtan dört adet konsolla taşınır.

Resim No: 16

Vaziyet Planı:

No:17

Adı: Çarşı Caddesi, No: 11

Yer: Çarşı Caddesi, No: 11

Pafta: 2

Ada: 1

Parsel: 8

Tarihçe:

19. yüzyıl sonu, 20. yüzyıl başına tarihlenen yapı tescilli değildir.
Restore edilmiştir.

Tanım:

Üç katlı ahşap kaplamalı kâgir yapının girişi en sağa kaydırılmıştır.
Zemin katta iki adet büyük dikdörtgen pencere dışa açılır.

1. ve 2. katlarda dörder adet dikdörtgen pencereler ve eksendeki
ortada kapı iki yanında birer pencereden oluşan açıklık grubunu
kapsayan balkon açıklıkları cephe düzenini belirler.

Süsleme:

Yapıda süsleme yoktur.

Resim No: 17

No:18

Adı: Çarşı Caddesi, No: 12

Yer: Çarşı Caddesi, No: 12

Pafta: 2

Ada: 2

Parsel: 6

Tarihçe:

19. yüzyıl sonu, 20. yüzyıl başına tarihlenen yapı, restore edilmiştir. Zemin katı dükkan, üst katları konut olarak kullanılmaktadır.

Tanım:

Üç katlı ahşap kaplamalı kâgir yapının zemin katı dükkan olarak kullanılmaktadır.

1. kat çıkmalıdır, çıkmanın ön yüzeyinde iki adet dikdörtgen pencere bulunur. Cephenin sağ ve sol kanatlarında yer alan birer dikdörtgen pencere ile açılım sağlanır.

2. katta çıkmanın üstü balkon açıklığıdır. Bir adet geniş kapı bu balkona açılır. 1. katın devamı niteliğinde birer pencere sağ sol kanatlarda yer alır. Balkon açıklığı, kare kesitli ahşap dikmelerin taşıdığı beşik çatıyla örtülüdür.

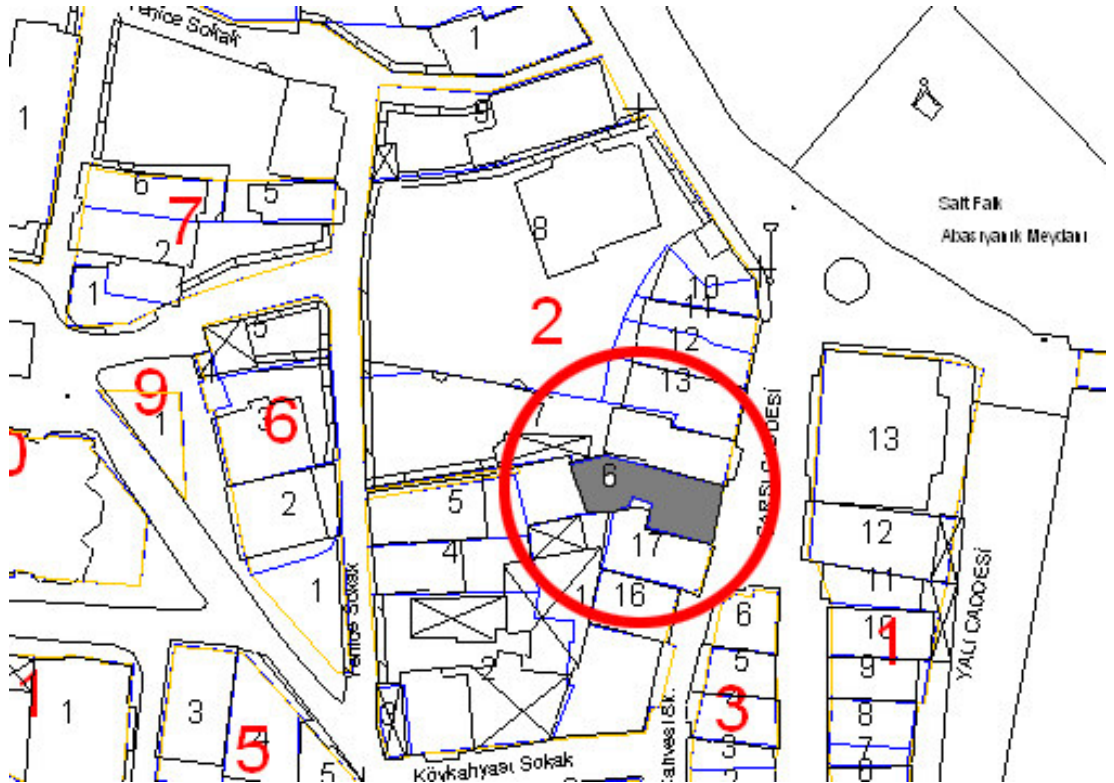
Süsleme:

Yapıda süsleme yoktur. Ancak, 1. katta pervazların boylamasına uzatılmasıyla dikey bir düzen oluşturulmuştur.

2. katta ise, pervazlar bir miktar uzayarak birbirini keser. Balkon örtün beşik çatının ahşap dikmelerle buluştuğu noktada furuşlar kıvrımlıdır.

Resim No: 18

Vaziyet Planı:

No:19

Adı: Çarşı Caddesi, No: 13

Yer: Çarşı Caddesi, No: 13

Pafta: 2

Ada: 1

Parsel: 7

Tarihçe:

19. yüzyıl sonu, 20. yüzyıl başına tarihlenen yapı, restore edilmiştir. Yapının zemin katı dükkan olarak kullanılmaktadır.

Tanım:

Üç katlı, ahşap kaplamalı kâgir yapı, adanın en dar yapısıdır.

Denize bakan cephede 1. ve 2. katlar, eliböğründelerle taşınan balkon açıklıklarına sahiptir. Birer adet kapı bu balkonlara açılır.

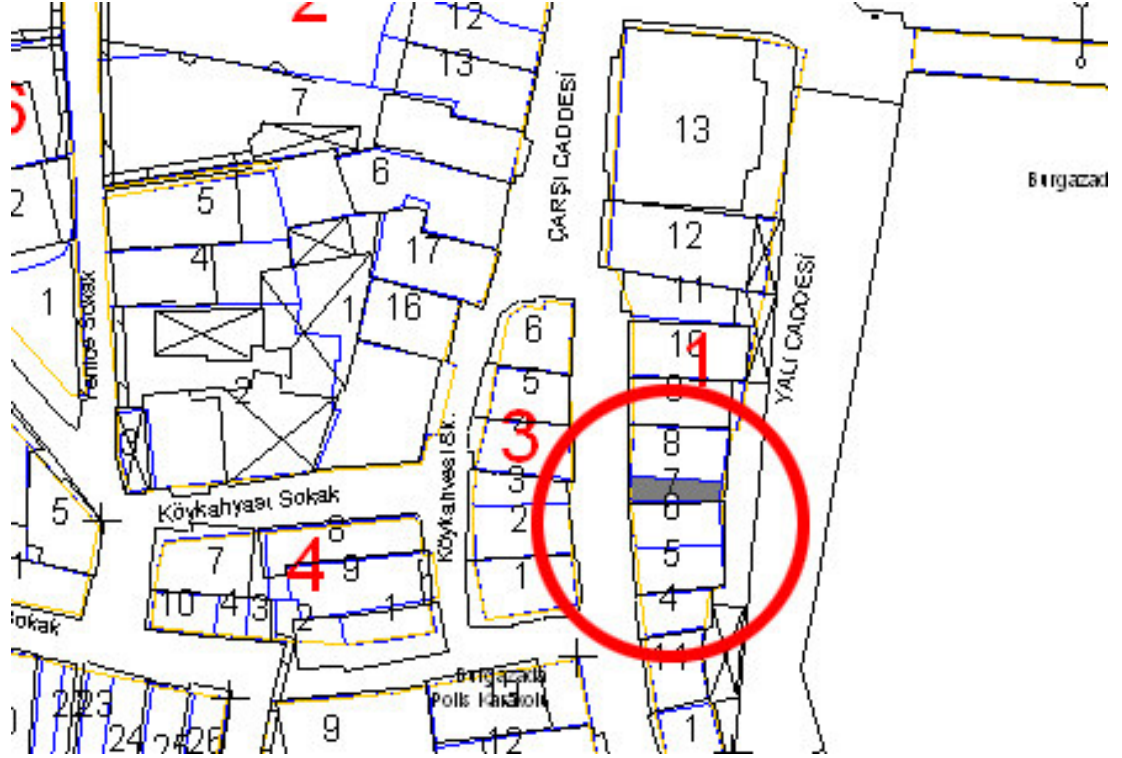
2. katta balkon açıklığı, kare kesitli ahşap dikmelerin taşıdığı geniş bir saçakla örtülüdür.

Süsleme:

Balkon korkulukları ampir üslup etkisini yansıtır.

Resim No: 19

Vaziyet Planı:

No:20

Adı: Çınarlık Sokak, No:8

Yer: Çınarlık Sokak, No:8

Pafta: 2

Ada: 34

Parsel: 4

Tarihçe:

19. yüzyıl sonu, 20. yüzyıl başına tarihlenen yapı, günümüzde restore edilerek, Sağlık Ocağı olarak kullanılmaktadır.

Tanım:

Tek katlı ahşap kaplamalı kâgir yapıda cephenin sağ alanı verev şekilde içeri çekilmiştir. Yapıya giriş buradan sağlanır. Cephenin sol yüzeyinde bir adet geniş dikdörtgen pencere bulunur.

Geniş saçaklı beşik çatı yapıyı örter.

Süsleme:

Camlı ve tablalı ahşap giriş kapısı haricinde süsleme yoktur.

Resim No: 20

Vaziyet Planı:

No:21

Adı: Çınarlık Sokak, No:17

Yer: Çınarlık Sokak, No:17

Pafta: 2

Ada: 47

Parsel: 25

Tarihçe:

19. yüzyıl sonu, 20. yüzyıl başına tarihlenen yapı, restore edilmiştir.

Tanım:

İki katlı ve bodrumlu ahşap kaplamalı kâgir yapıda giriş, cephenin en solundan, beş adet basamakla ulaşılan terastan sağlanır. Girişin bulunduğu kısım kitleden geri çekilmiştir. Zemin katta giriş terası balkon şeklinde düzenlenmiştir. Bir adet kapı ve pencere bu alana açılır. Cephenin sağ yüzeyinde iki adet dikdörtgen pencere yer alır.

1. katta giriş kapısının hizasında bir adet dar dikdörtgen pencere vardır. Zemin kattan yükselen bir adet kâgir dikmeyle desteklenen balkon açıklığına bir kapı ve bir pencere ile açılım sağlanır. Ön cephede açıklık düzeni, zemin katın devamı şeklindedir.

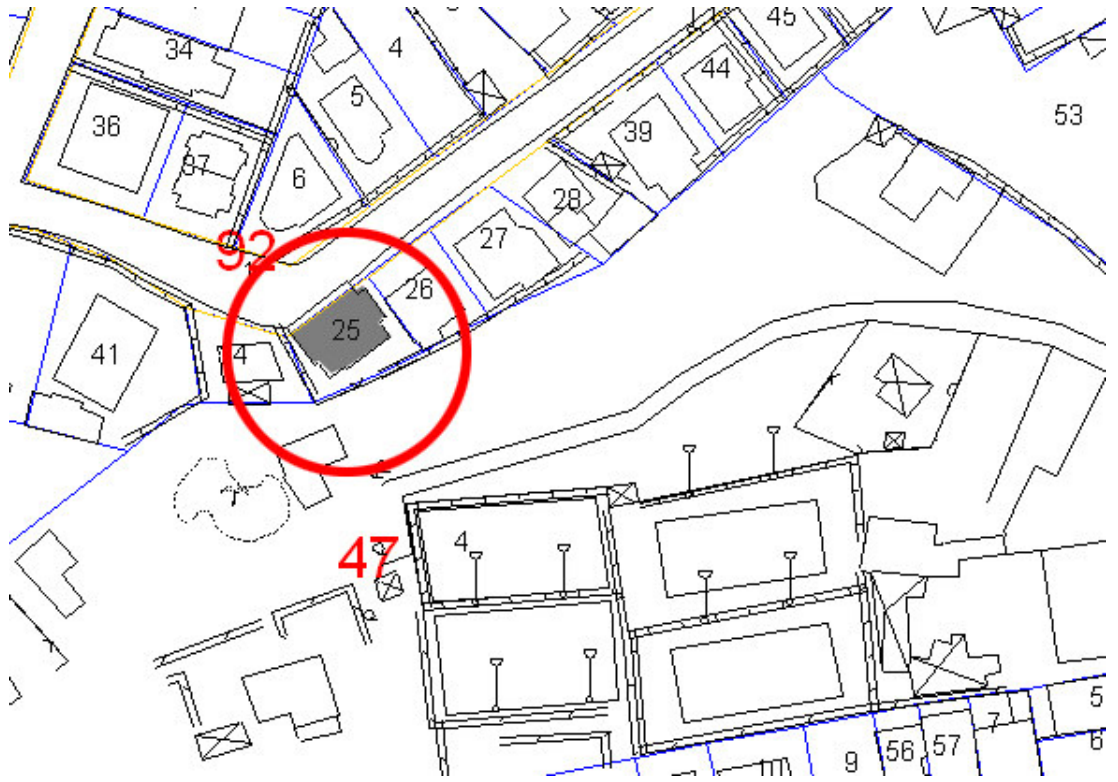
Geniş çatı saçakları yapıyı boydan boya dolaşır.

Süsleme:

Dikdörtgen pencerelerin alt pervazları düşey olarak uzatılmıştır.

Resim No: 21

Vaziyet Planı:

No:22

Adı: Dimitrakopulo Köşkü I

Yer: Mehtap Sokak, No:53

Pafta: 5

Ada: 32

Parsel: 5

Tarihçe:

Yapım tarihi 1915 olan köşk, ilk sahibi Yorgo Dimitrakopulos'un ölümünden sonra oğulları İppokrat ve Andon'a (1926), onlardan da satış yoluyla sırasıyla Ayşe Vasfiye Apaydın'a (28 Şubat 1938), Bayan Ferisi Perk'e (28 Mart 1944), Alman uyruklu Robert Paula Brückner'e (24 Eylül 1959), Emine Perihan Evren'e (16 Nisan 1968), Sezen Haraççı'ya (3 Temmuz 1968), Ali İhsan Yiğitbaş ve Ahmet Faruk Yiğitbaş kardeşlere (21 Mart 1970) geçmiştir⁶⁰.

Köşk şu anda "Yiğitbaş Köşkü" adı ile anılmaktadır. 1994 tarihinde yıkılarak ahşap kaplamalı kâgir yapı olarak yeniden inşa edilmiştir.

Tanım:

2617 m²'lik bir alanda yer alan 2 katlı bodrumlu köşk, geniş bir bahçe içine inşa edilmiştir. Bahçe kapısı özgündür. Yapı, ön cephede üç adet, yan cephelerde ikişer adet dikdörtgen açıklığa sahip kâgir bir bodrum kat üzerinde yükselir. Yapıya giriş, bahçe kapısından yapıya dik başlayarak, iki yana kıvrılarak açılan merdivenlerle ulaşılan teras

⁶⁰ Tuğlacı, **a.g.e.**, s. 246.

kısından sağlanır. Giriş kapıları kitleden içeri doğru çekilmiştir. Birer adet dar dikdörtgen pencere ile ele alınan dar dikdörtgen iki adet simetrik kapı, ortada bir adet kolonla ayrılmıştır. Sağ ve sol kanatlarda birer adet dikdörtgen pencere yer alır. Bu açıklık düzeni 1. katta da devam eder.

1. katta eksene konumlanmış bir balkon açıklığı vardır. Kare kesitli dikmelerle taşınan geniş saçaklı, üçgen alınlıklı beşik çatı, balkon kısmını örtmektedir. Üçgen alınlıkta, iki adet küçük pencere bulunur.

Yapının yan cephelerinde, zemin kat ve 1. katlarda birer adet dikdörtgen pencere bulunur. Pencerelerden sonra, geride kalan yüzeyleri kitleden öne alınmıştır. Öne alınan bölümlerde, caddeye bakan cephelerde ve yan yüzeylerde, her katta birer adet dikdörtgen açıklık vardır. Sağ yan cephenin zemin katında kapı, sol yan cephenin zemin katında ise pencere bulunur. 1. katlar balkonludur. Balkon altı, zemin kattaki açıklıklara saçak görevi görür.

Süsleme:

Yapının dökme demirden bahçe kapısı orijinaldir. Üzerinde yapının yapılış tarihi olan 1915 rakamını görüyoruz. “s”, “c” kıvrımlarıyla dalgalı hatlardan oluşan ve palmet biçimli bir tepelikle taçlanan bahçe kapısı yoğun süsleme öğelerine sahiptir.

Açıklıkların tepe pervazlarının üzerinde bulunan kıvrımlı hatlara sahip bezemeler, Burgaz Ada’da şimdiye kadar örneğine rastlanmayan bir teknikle oluşturulmuştur. Köşelerden ve ortadan olmak üzere 3 adet çıtanın üzerine monte edilerek cepheden bir miktar dışarı taşırılmıştır.

Bazı dar pencerelerin orta kısımlarında taşıyıcı çıtalar kullanılmamıştır, iki köşeden çıkan çıtalar yeterli görülmüştür. Pencerelerin alt pervazları birbirini kesecek şekilde hafifçe uzatılmış, köşeleri kıvrımlı bezemeyle dolgulanmıştır. Tüm pencereler ahşap panjurludur.

1. kat balkonunun çatı saçaklarının altı yanlarda, birbirini keserek üçgen alanlar oluşturan çıtalarla dolgulanmıştır. Bu alanlar, cepheyle ve ahşap dikmelerle birleşen köşelerde küçük konsollarla desteklenmektedir.

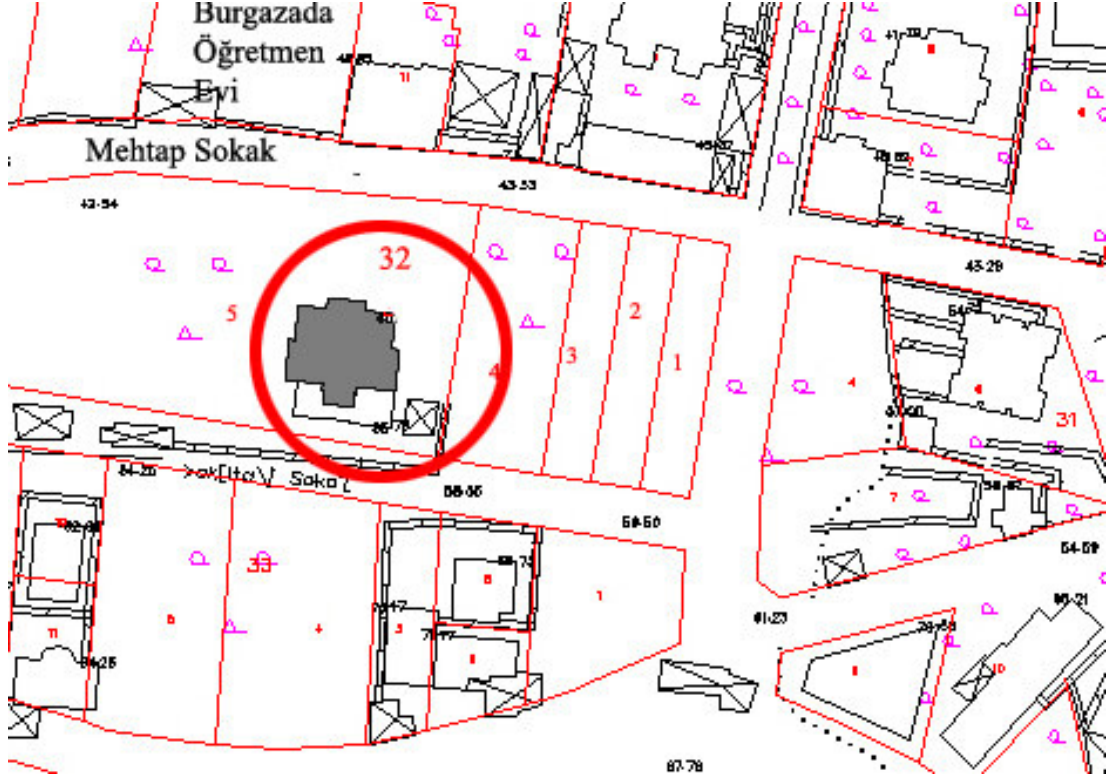
Çatı katının altından balkon açıklığının hizasında, ok ucu motiflerine sahip bezemeler sarmaktadır. Ahşap dikmelerle taşınan beşik çatının saçakları, köşelerde kıvrımlı bezemeyle dolgulanmıştır. Üçgen alınlığın altında dekupe edilmiş küçük konsollarla taşınan, sivri kemer görüntüsü oluşturan dekupajlı bezeme, art-nouveau etkisini yansıtır. Üçgen alınlığın ortasından ve iki yandan çıkan simetrik çıtalarla bölümlenmiştir.

Yan cephelerdeki balkonlar art-nouveau etkisinde konsollarla taşınmaktadır. Yan cephe balkonlarının korkulukları düşey oval formlarında geometrik bezemeye sahiptir.

Resim No: 22 – 22A – 22B – 22C – 22D

Şekil No: 13

Vaziyet Planı:

Kaynakça:

TUĞLACI, Pars, **Tarih Boyunca İstanbul Adaları II**, İstanbul 1992.

No:23

Adı: Dimitrakopulo Köşkü II

Yer: Gönüllü Caddesi, No:53

Pafta: 5

Ada: 30

Parsel: 5

Tarihçe:

19.yüzyıla tarihlenen köşk, ilk sahibi Koço Dimitrakopulos'un ölümünden sonra eşine ve Yunan uyruklu çocuklarına (Elisavet, Antigoni, Efrosini, Maria, Ağni) (28 Şubat 1945), onlardan da satış yoluyla önce Andon Dimitrakopulos'a (29 Mart 1945), sonra da Dimitri Dimitrakopulos'a (2 Eylül 1954) geçmiştir⁶¹.

Yapı şu anda enkaz halindedir.

Tanım:

1124 m²'lik bir alanda yer alan yapı 3 katlıdır. Kâgir bodrum kat üzerinde yükselen yapıya giriş, yapıya dik basamaklarla ulaşılan kapalı terastan sağlanır. Yapının sağ ve sol köşelerinde iki yüzeyiyle yapıya bağlanan sekizgen kesitli çıkmalar bulunur. Kapalı terasın merdivenlerden arta kalan iki yanında, birer adet pencere açıklığı vardır. Üst kısmı çitalarla küçük kare yüzeylere bölünmüş camlı bölümle değerlendirilmiştir. Kapı, iki yanında birer adet dar

⁶¹ Tuğlacı, **a.g.e.**, s. 246.

dikdörtgen pencere ile birlikte ele alınmıştır. Köşelerdeki çıkmaların zemin kattaki her yüzeyinde birer adet dikdörtgen pencere yer alır.

Giriş terasının üzeri, 1. katta balkon açıklığı olarak düzenlenmiştir. Ortada kapı, iki yanında birer adet dikdörtgen pencere ile balkona açılım sağlanır. Köşelerdeki çıkmalarda, zemin kattan konsollarla taşınan birer adet balkon vardır. Bu alanlarda birer adet kapı balkona açılır. Geri kalan yüzeylerde birer adet pencere bulunur.

Bahçenin doğu kesiminde yer alan minyatür ahşap köşk sekizgen planlıdır. Yapının bütün cephelerinde, ortada bir camlı kapı, bunun üzerinde baklava taksimatlı bir tepe penceresi, yanlarda da verev taksimatlı camekânlar yer alır. Farklı renkte camlar kullanılmıştır. Tepe pencerelerinin üzerinde dikey ahşap kaplamayla oluşturulmuş yüzeyler vardır. Arduvaz (*ardoise*) kaplı olan çatı, her cephede üçgen bir alınlık meydana getirecek şekilde düzenlemiştir. Çatının merkezinde çinko kaplı bir tür alem yükselir. Buna benzer ancak daha süslü bir çatı düzenlemesiyle Beylerbeyi Sarayı'nın deniz köşklerinde karşılaşılır.⁶²

Burgazada'da saptayabildiğimiz tek örnek olan bu minyatür köşkün benzerlerine 19. yüzyılın 2. yarısında İstanbul'daki saray, köşk ve yalı bahçelerinde rastlanır. Bu modanın kaynağında, Batı'da 19. yüzyılda Romantizm akımıyla ortaya çıkan bahçe tasarımı yatar. İstanbul'dan verilebilecek benzer örnekler arasında Ayazağa Kasırları'nın bahçesinde yer alan, II. Abdülhamid dönemine ait Kebap Köşkü'dür.⁶³

⁶² Sedat Hakkı ELDEM, **Köşkler ve Kasırlar**, c. 2, İstanbul 1974, s. 437–439.

⁶³ Afife Batur, “Ayazağa Kasırları”, **Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi**, c. 1, İstanbul 1993, s. 470–471.

Süsleme:

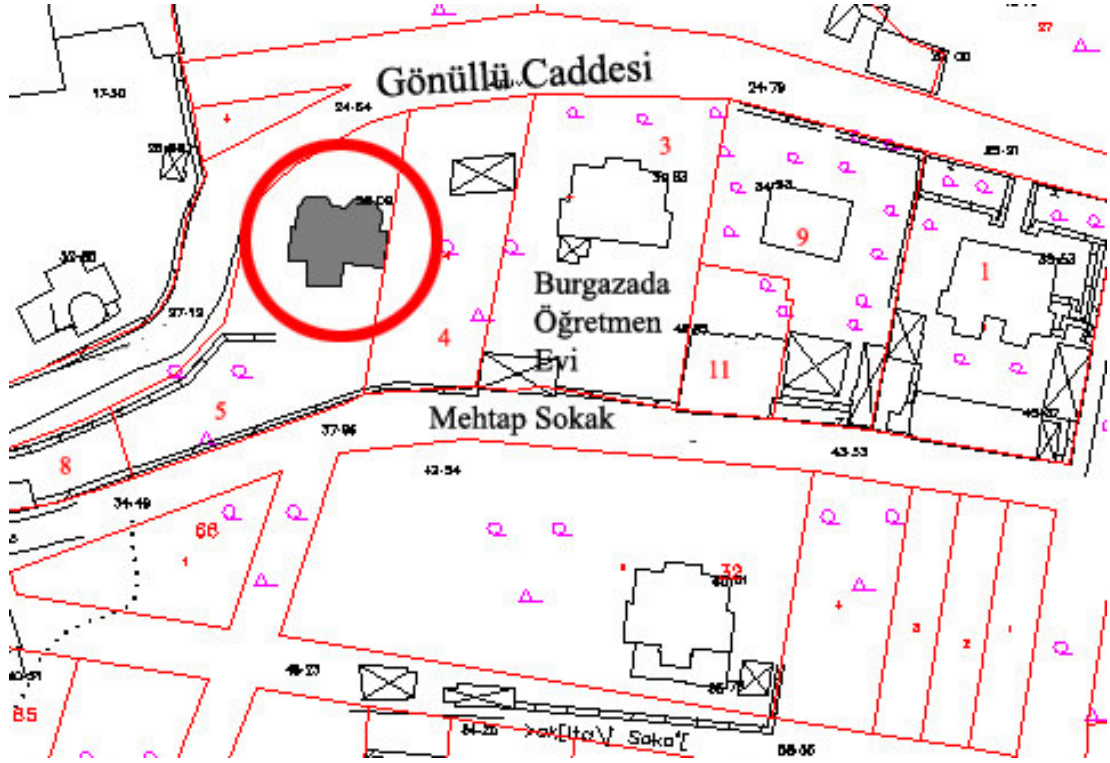
Yapının pencere pervazları alt köşelerde birbirini kesecek şekilde uzatılmıştır. Pencereler ahşap panjurludur. Yapıyı boydan boya dolaşan silmeler, katları birbirinden ayırır.

1. kat balkon korkulukları çıtaların çapraz yerleştirilmesiyle baklava görünümü oluşturacak şekilde düzenlenmiştir. Köşelerdeki balkon açıklıklarını taşıyan konsollar, bitkisel motiflerle dekupe edilerek oluşturulmuş ve neo-klasik üslup etkisi taşımaktadır. Balkon korkuluklarında dikdörtgen alanlarla geometrik bir düzen söz konusudur.

Çatı alınlığının altında, balkona doğru sarkan festonlar göze çarpar. Çıkmaların geniş saçaklarını köşelere konumlanmış kıvrımlı konsollar taşımaktadır.

Resim No: 23 – 23A – 23B

Vaziyet Planı:

Kaynakça:

TUĞLACI, Pars, **Tarih Boyunca İstanbul Adaları II**, İstanbul 1992.

No:24

Adı: Erbelger Evi

Yer: Gönüllü Caddesi, No:40–42

Pafta: 5

Ada: 28

Parsel: 22–13

Tarihçe:

19 yüzyıla tarihlenen ev, ilk sahibi Ahmet kızı Mevhibe Rukiye adına kayıtlı iken (20 Aralık 1937), onun ölümünden sonra varisi Ahmet Fazıl Erbelger’e (4 Eylül 1956), onun ölümünden sonra da eşi Cavidan ile oğulları Osman Fazıl Erbelger ve Mehmet Orhan Erbelger’e (28 Temmuz 1981) geçmiştir⁶⁴.

Adalar Afet Yönetim Merkezi’nden edindiğim bilgiye göre, çift parsel üzerinde yer alan, tek çatı katı ve ortak cephe özellikli 4 katlı bahçeli ahşap ev, 1980 yılında çıkan bir yangın sonucu tamamıyla yandığından bugünkü sahibi Tüliz Elberger tarafından dışı ahşap kaplamalı betonarme apartman şeklinde yeniden restore edilmiştir (1994–1995). Yapı şu anda “Belevi Konağı” adı ile anılmaktadır. Belevi Konağı’nın parsel 13’e konumlanmış no:40 tarafı, yangından önce Erbelger Evi’ydi. Yangından sonra parsel 22’yle birlikte no:40–42 olarak ikiz yapı haline getirilmiştir.

Tanım:

⁶⁴ Tuğlacı, **a.g.e.**, s. 246.

474 m²'lik bir alanda yer alan 4 katlı yapı, eğimli bir araziye inşa edildiğinden denize bakan cephe ile caddeye bakan cephe arasında kot farkı olmuştur. Söz konusu kot farkının sonucunda konak caddeden 3 katlı, denizden ise 4 katlı olarak algılanmaktadır. Gönüllü caddesine bakan cephenin giriş kısımları, yapıya paralel merdivenlerle inilen yan cephelerden sağlanır.

İkiz yapının kâgir bodrum katlarında dörder adet basık kemerli ikili pencere grubu yer alır.

1. katlarda, eksende simetrik düzenlenmiş balkon açıklıkları vardır. Balkona açılan birer kapı balkonun sağ ve sol köşelerine kaydırılmıştır ve yanlarında ikişer dikdörtgen pencere bulunur. Bu bölümler kitleden geri çekilerek balkonlar cephe hizasında konumlanmıştır. Balkonların yan yüzeylerinde ikişer adet dikdörtgen pencere yer alır. Aynı açıklık düzeni 2. katta da devam eder.

3. katlarda, birer adet balkon açıklıkları alt katlardakinden daha geniş kullanılmıştır. Ortada kapı, iki yanında biri dikdörtgen diğeri basık kemerli birer adet pencere bu balkonlara açılır. Eksendeki birer adet dikdörtgen pencere, balkonların yanındaki köşelere yakın yüzeylerde de birer adet küçük dikdörtgen pencere vardır.

Yan cephelerin 3. katlarında birer küçük balkon açıklığı vardır.

Yapının denize bakan cephesinde her kat balkonludur. Kare kesitli ahşap dikmelerle taşınan balkonlar aynı hizadadır ancak çatı katının balkon açıklığı diğerlerine göre geniş tutulmuştur. Cephenin sağ ve sol kanatlarında her katta ikişer adet dikdörtgen pencere açıklığı yer alır.

Ortada kapı ve iki yanında birer adet pencereden oluşan açıklık grubu söz konusu balkonlara açılır.

Geniş çatı saçaklarının kenarlarında silmeler dolaşmaktadır.

Süsleme:

İkiz yapıların caddeye bakan cephesinde, bodrum kat pencerelerinin çevresinde tuğla malzeme kullanılmıştır ve kilit taşları oldukça belirgindir. Her katta pencereler ahşap panjurludur. Ancak, parsel 13'e denk gelen cephenin 2. katındaki pencereler sürme camlıdır ve ahşap panjurları yoktur.

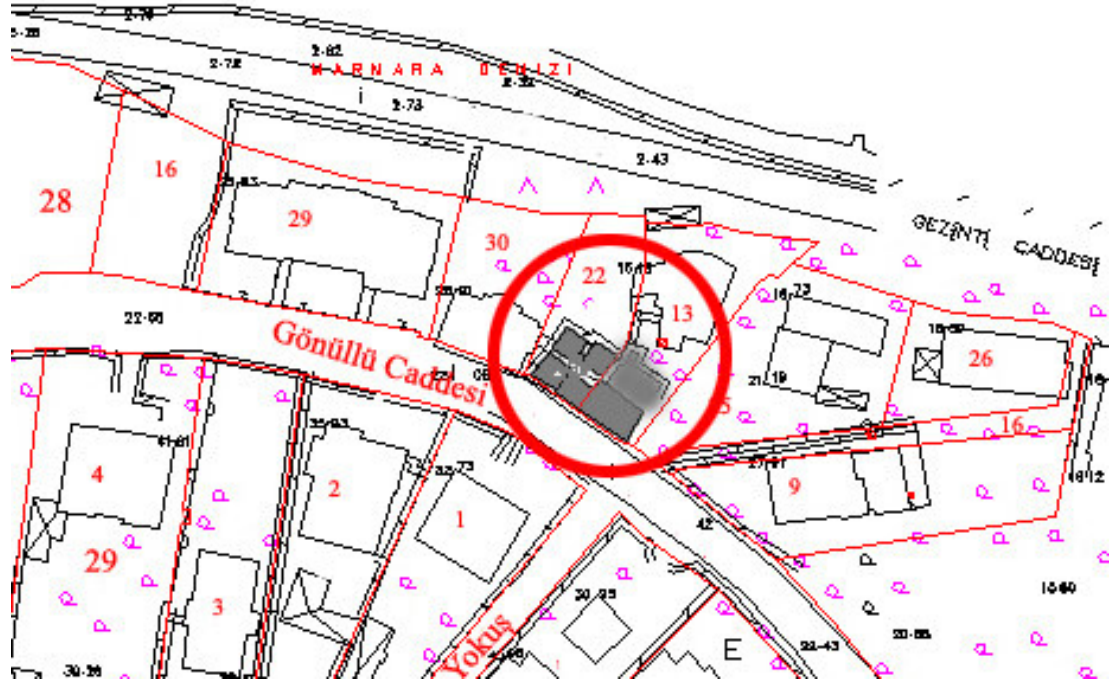
1. ve 2. katlarda pencerelerin arasında çıtalarla kartuş görünümünde birer adet dikdörtgen bezeme oluşturulmuştur. Pencere pervazları uzatılarak geometrik bir düzen sağlanmıştır.

Her katta birbirini tekrar eden oval ve kıvrımlı hatlara sahip balkon korkulukları art-nouveau üslup etkisini yansıtır.

Çatı alınlığının altında, palmet biçiminde süslemeyle sonlanan düşey çıtalarla bezeme alanı meydana getirilmiştir. Bu süsleme düzeni yapının diğer cephelerinde de devam eder.

Resim No: 24 – 24A – 24B – 24C – 24D

Vaziyet Planı:

Kaynakça:

TUĞLACI, Pars, **Tarih Boyunca İstanbul Adaları II**, İstanbul 1992.

No:25

Adı: Esentepe Yolu, No:2

Yer: Esentepe Yolu, No:2

Pafta: 2

Ada: 81

Parsel: 11

Tarihçe:

Yapı, 19. yüzyıl sonu, 20. yüzyıl başına tarihlenmiştir. İlk sahibi Yorgo Zafiriadis'dir. Restore edilmiştir.

Tanım:

Çatı katıyla beraber iki katlı olan ahşap yapı, kâgir bir bodrum üzerinde yükselir. Yapı, eğimli bir araziye inşa edildiğinden kitlenin arkasına doğru bodrum küçülür.

Sol yan cephenin bodrum katında bodruma açılan kapı bulunur.

Ön cephenin bodrum katında, cephenin sağ ve sol köşelerine yaklaştırılmış birer adet pencere yer alır.

Yapıya giriş, cepheye paralel 10 basamaklı merdivenle ulaşılan teras kısmından sağlanır. Söz konusu teras balkon niteliği taşır ve bodrum katından yükselen iki adet betonarme dikmeyle taşınır. Giriş, ortada kapı olmak üzere iki yanında birer dikdörtgen pencereden oluşan açıklık grubuyla bu terasa açılır. İki adet ahşap dikmeyle taşınan öne

doğru eğimli geniş saçak giriş bölümünü örter. Cephenin sağ ve sol kanatlarında birer adet geniş dikdörtgen pencere vardır.

Beşik çatının üçgen alınlığında oldukça geniş uygulanmış ikili pencere bulunmaktadır. Dört adet konsolla desteklenen geniş çatı saçakları vardır.

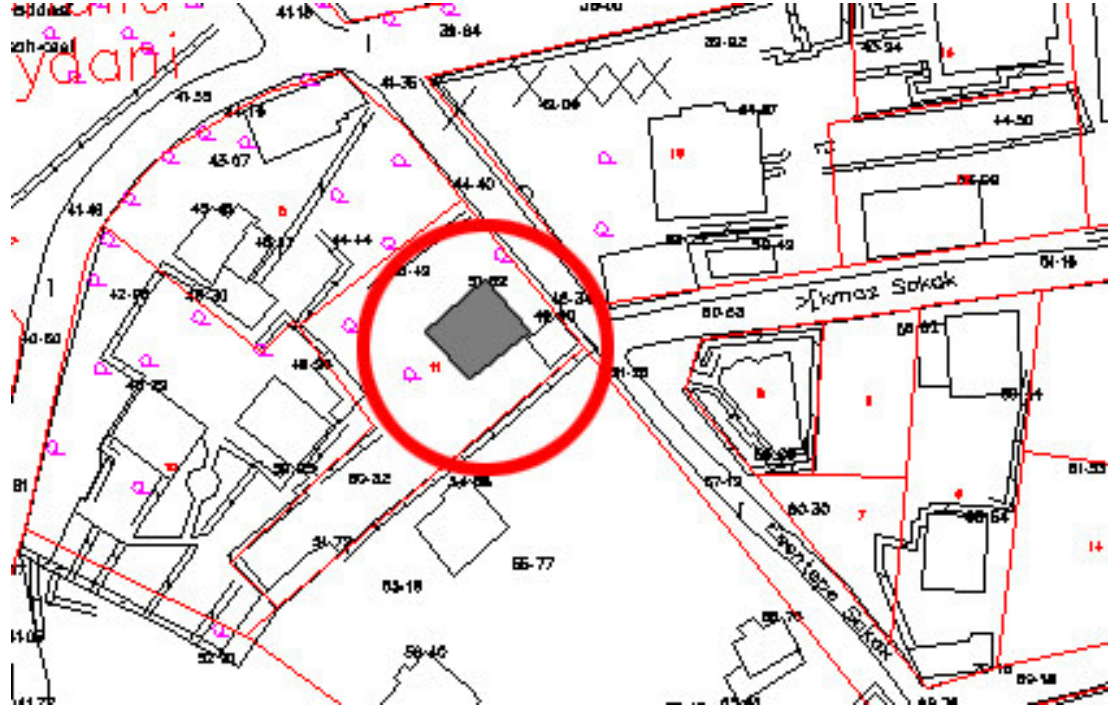
Süsleme:

Yapıda pencereler ahşap kapalıdır. Girişi örten saçak art-nouveau üslubunu yansıtan kıvrımlı furuşlarla desteklenir. Saçağın kenarlarına, ortada üçgen biçimiyle sonlanan dilimli bezeme applike edilmiştir.

Oval hatlardan ve küçük üçgenlerden oluşan bezeme, silme şeklinde kullanılmış, zemin katıyla çatı katını ayırmaktadır. Beşik çatının üçgen alınlığının kenarlarında, küçük üçgenlerden oluşan friz uygulanmıştır. Çatı saçağını taşıyan konsollar art-nouveau üslup etkisini yansıtır.

Resim No: 25 – 25A

Vaziyet Planı:

No:26

Adı: Gezinti Caddesi, No:1

Yer: Gezinti Caddesi, No:1

Pafta: 2

Ada: 2

Parsel: 10

Tarihçe:

19. yüzyıl sonu, 20. yüzyıl başına tarihlenen yapı, restore edilmiştir.

Tanım:

Çatı katıyla beraber dört katlı olan ahşap kaplamalı kâgir yapının zemin katı dükkan olarak kullanılmaktadır.

1. ve 2. katlar aynı açıklık düzenine sahiptir, simetriktir. İkişer adet küçük balkon ve bu balkonlara açılan birer adet kapı, bitişikte birer adet pencere düzeni ile cephe belirlenmiştir.

Çatıdan öne doğru uzanan üçgen alınlıklı iki adet saçak, balkon açıklıklarını örtecek şekilde konumlanmıştır.

Restorasyondan sonra çatının üzerine bir çatı katı ilavesi yapılmıştır.

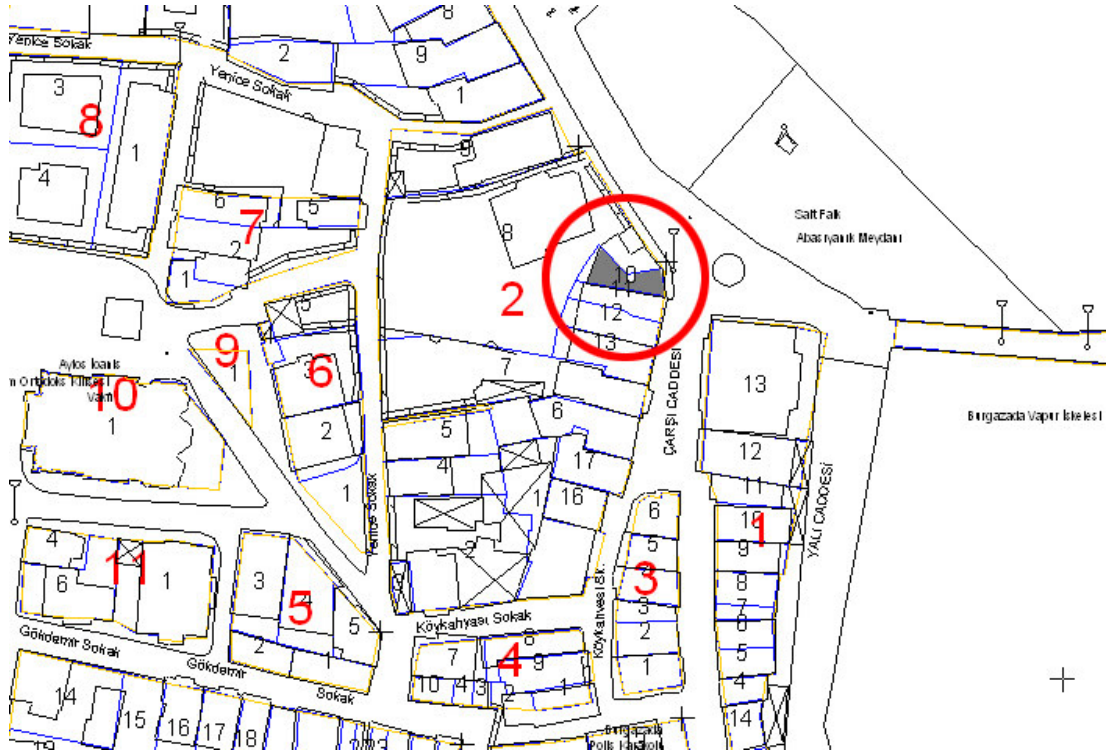
Süsleme:

Yapıda, balkon korkulukları, çıtaların çapraz biçimde dizilmesinden oluşan üçgen alanlarla düzenlenmiştir.

Açıklıkların sağ ve sol yanlarına aplike edilmiş dalgali hatlı ve oval bir kemerle sonuçlanan ahşap bezemeler yer alır.

Resim No: 26 – 26A

Vaziyet Planı:

No:27

Adı: Gezinti Caddesi, No:3-2

Yer: Gezinti Caddesi, No:3-2

Pafta: 2

Ada: 2

Parsel: 8

Tarihçe:

19. yüzyıl sonu, 20. yüzyıl başına tarihlenen yapı, restore edilmiştir.

Tanım:

Çatı katıyla beraber dört katlı olan ahşap kaplamalı kâgir yapının bugünkü kullanımı apartmandır. Yapıya giriş zemin kattan sağlanabildiği gibi sağ yan cepheden dönel merdivenle ulaşılan girişler de üst katlardaki dairelere açılır. Cephenin üçte ikisi kitleden geri çekilmiştir. 1. ve 2. katlardaki balkon açıklıkları, cephenin sonuna doğru devam eder ve önde kalan kısımla aynı hizada konumlanarak bütünlük sağlar.

Kâgir zemin katın girişi, kitleden geri çekilmiş kısımdan sağlanır. İki adet camlı kapı ve bir adet pencere yer alır. Cephenin sol tarafında ise bir adet dikdörtgen pencere bulunmaktadır. Zemin kattaki açıklık düzeni 1. ve 2. katlarda devamlılık gösterir.

Çatı katında iki adet üçgen şeklinde çatı penceresi göze çarpar.

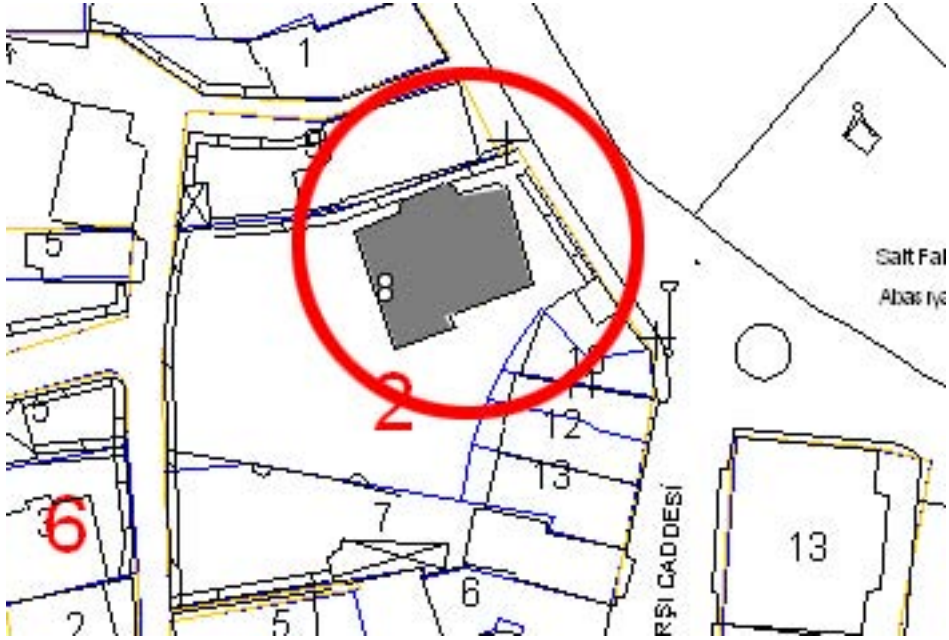
Süsleme:

Yapıda, balkon korkulukları, çitaların çapraz biçimde dizilmesinden oluşan üçgen alanlarla düzenlenmiştir.

Çatı saçağını taşıyan, belirgin kıvrımlara sahip konsollar art-nouveau üslup etkisini yansıtır.

Resim No: 27 – 27A

Vaziyet Planı:

No:28

Adı: Gökdemir Aralığı Sokak, No:2

Yer: Gökdemir Aralığı Sokak, No:2

Pafta: 2

Ada: 12

Parsel: 5

Tarihçe:

19. yüzyıl sonu, 20. yüzyıl başına tarihlenen yapı, restore edilmiştir.

Tanım:

Tek katlı ve bodrumlu ahşap kaplamalı kâgir yapı, eğimli bir arazide sokak köşesine konumlanmıştır. Yapının ön cepheden sağ yan cepheye geçişi, yani köşesi, oval bir tasarıma sahiptir.

Ön cephede, bodrum katında bir adet bodrum kapısı vardır.

Yapının eksenine konumlandırılmış giriş, cepheye paralel merdivenlerle ulaşılan sahanlıktan sağlanır. Giriş kısmı kitleden içeri alınmıştır. Çift kanatlı giriş kapısının tepe penceresi, iç mekâna daha fazla ışık girmesini sağlar. Bu kısımda köşelere yerleştirilmiş birer adet giyotin pencere bulunur. Cephenin sağ ve sol yüzeylerinde ikişer adet pencere açıklığı yer alır.

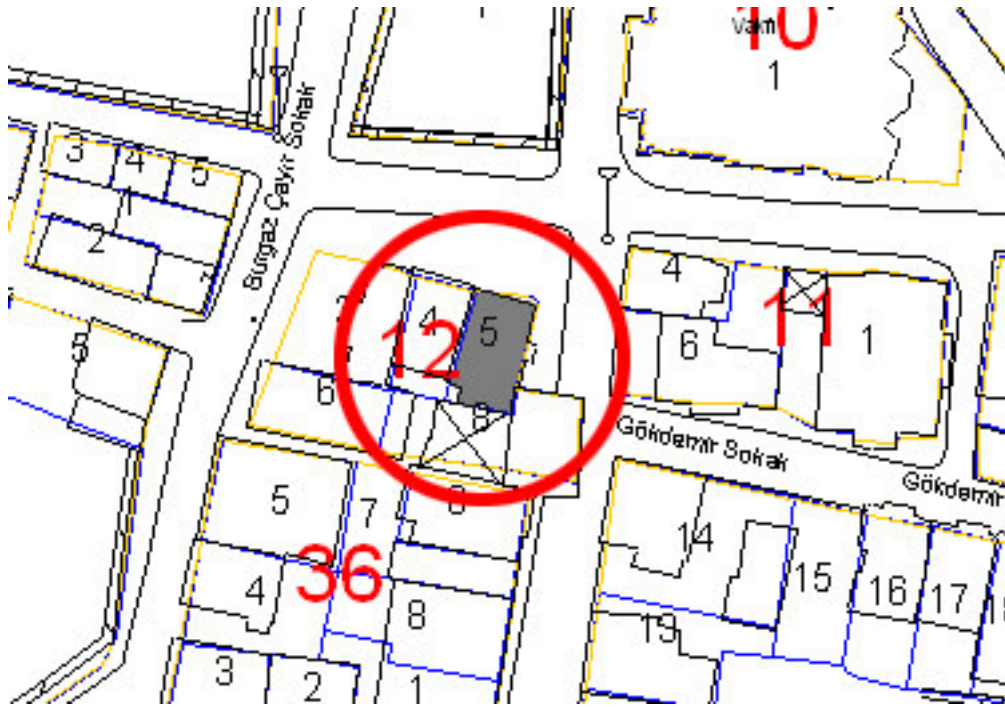
Yapının sağ yan cephesinin bodrum katında bir adet küçük pencere açıklığı, zemin katında üç adet dikdörtgen pencere bulunmaktadır.

Süsleme:

Yapıda süsleme unsuru yoktur.

Resim No: 28

Vaziyet Planı:

No:29

Adı: Gökdemir Aralığı Sokak, No:4

Yer: Gökdemir Aralığı Sokak, No:4

Pafta: 2

Ada: 12

Parsel: 8

Tarihçe:

19. yüzyıl sonu, 20. yüzyıl başına tarihlenen yapı, restore edilmiştir.

Tanım:

Üç katlı ahşap kaplamalı kâgir yapının kâgir zemin katı, sokak kotunun altında kalmıştır. Yapının sadece ön cephesinin 1. ve 2. katlarına ahşap kaplama uygulanmıştır. Bugünkü kullanımı üç daireli apartmandır. Apartman girişi cephenin en soluna kaydırılmıştır. Zemin kattaki daire ortada kapı, iki yanında birer adet dikdörtgen pencere ile dışa açılır.

1. katta, eksene konumlanmış balkon açıklığı ve bu balkona açılan bir adet kapı yer alır. Cephenin sağ ve sol yüzeylerinde birer dikdörtgen pencere bulunur.

2. katta da aynı açıklık düzeni görülür. 1. kattaki balkondan başlayan dikmeler, 2. kat balkonunu örten saçağa kadar devam eder.

Süsleme:

Balkon korkulukları çıtaların çapraz yerleştirilmesiyle oluşturulmuştur. Pencerelelerin yan pervazları çatıdan zemin kat sınırına kadar uzatılmıştır.

Resim No: 29

Vaziyet Planı:

No:30

Adı: Gökdemir Aralığı Sokak, No:11

Yer: Gökdemir Aralığı Sokak, No:11

Pafta: 2

Ada: 35

Parsel: 10

Tarihçe:

19. yüzyıl sonu, 20. yüzyıl başına tarihlenen yapı, restore edilmiştir.

Tanım:

Çatı katıyla beraber üç katlı olan ahşap kaplamalı kâgir yapının zemin katı kâgirdir. Yapının sadece ön cephesinin 1. ve çatı katlarına ahşap kaplama uygulanmıştır. Yapının girişi, cephenin en soluna kaydırılmıştır. Girişin yanında bir adet dikdörtgen pencere bulunur.

1. katta 2 adet, çatı katında da bir adet dikdörtgen pencere vardır.

Beşik çatı, geniş saçaklara sahiptir.

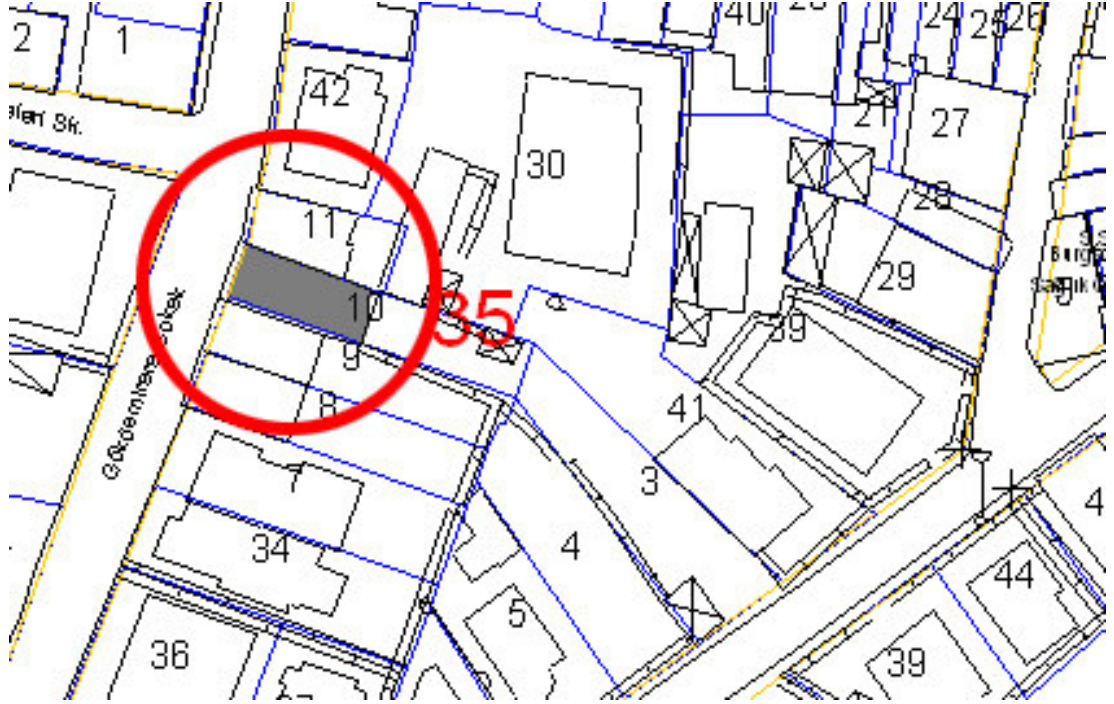
Süsleme:

Yapının ahşap kapısı camlı ve tablalıdır.

Saçakların altında, cephe kaplamasından farklı açıda köşelere yerleştirilen çıtalar cephedeki monotonluğu bir ölçüde kırar.

Resim No: 30

Vaziyet Planı:

No:31

Adı: Gökdemir Aralığı Sokak, No:13–15

Yer: Gökdemir Aralığı Sokak, No:13–15

Pafta: 2

Ada: 35

Parsel: 8–9

Tarihçe:

19. yüzyıl sonu, 20. yüzyıl başına tarihlenen yapı, restore edilmiştir.

Tanım:

Üç katlı ve bodrumlu olan ahşap kaplamalı kâgir ikiz yapılar tamamen simetriktir. Kitleden içeri çekilmiş olan giriş kısımları, cephenin köşelerine kaydırılmıştır.

İkiz yapıların ön cephesini ikili ve tekli dikdörtgen pencere grupları belirler. Bodrum katın pencereleri yuvarlak kemerlidir.

Beşik çatılar, geniş saçaklara sahiptir.

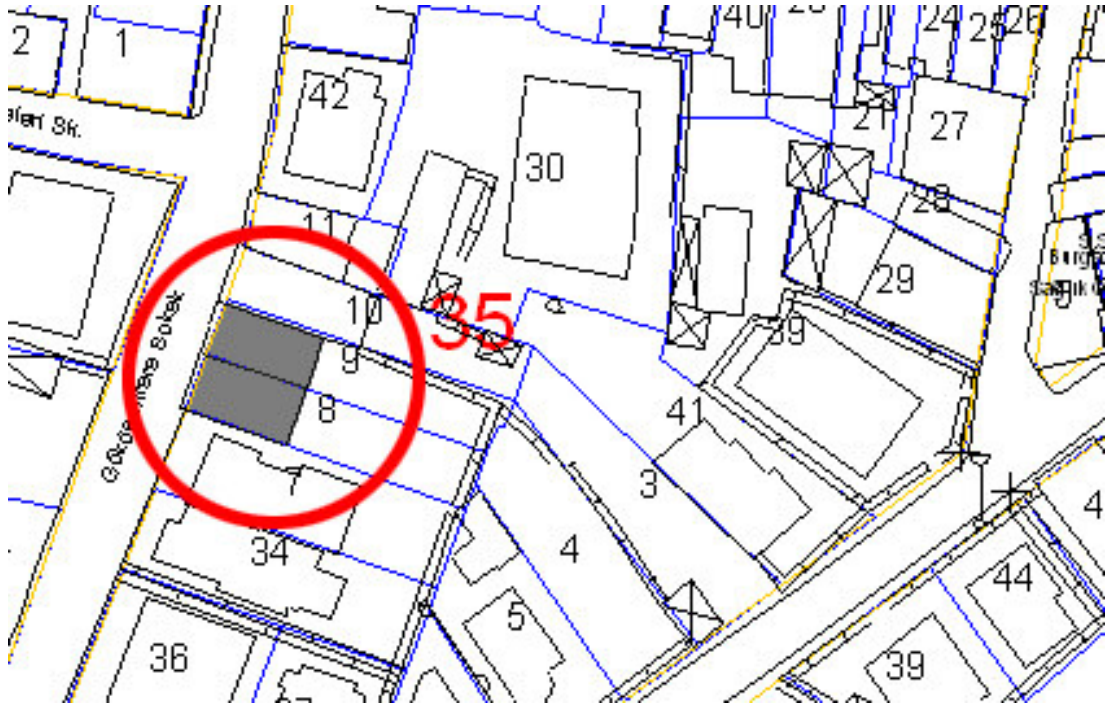
Süsleme:

Pencerelerin alt pervazlarına dalgalı hatlarda bezemeler applike edilmiştir.

Çatı saçaklarından dilimli bezeme sarkar.

Resim No: 31

Vaziyet Planı:

No:32

Adı: Gökdemir Sokak, No:2

Yer: Gökdemir Sokak, No:2

Pafta: 2

Ada: 4

Parsel: 10

Tarihçe:

20. yüzyılın başına tarihlenen yapı, tescilli değildir. Ancak, adanın mimari dokusunu devam ettirir. Yapı, özgün ve sağlam durumdadır.

Tanım:

İki katlı ve bodrumlu olan ahşap kaplamalı kâgir yapının, sahanlıktan iki adet basamakla ulaşılan giriş kısmı cephenin soluna kaydırılmıştır.

1. ve 2. katta yer alan birer adet pencere aynı sırada konumlanmıştır. Katları ayıran silme yapıyı boydan boya dolaşır.

Yapının sağ yan cephesinin bodrum katında iki adet küçük pencere vardır. 1. ve 2. katlarda, aynı sırada konumlanmış üçer adet pencere görülür. Tüm açıklıklar dikdörtgendir.

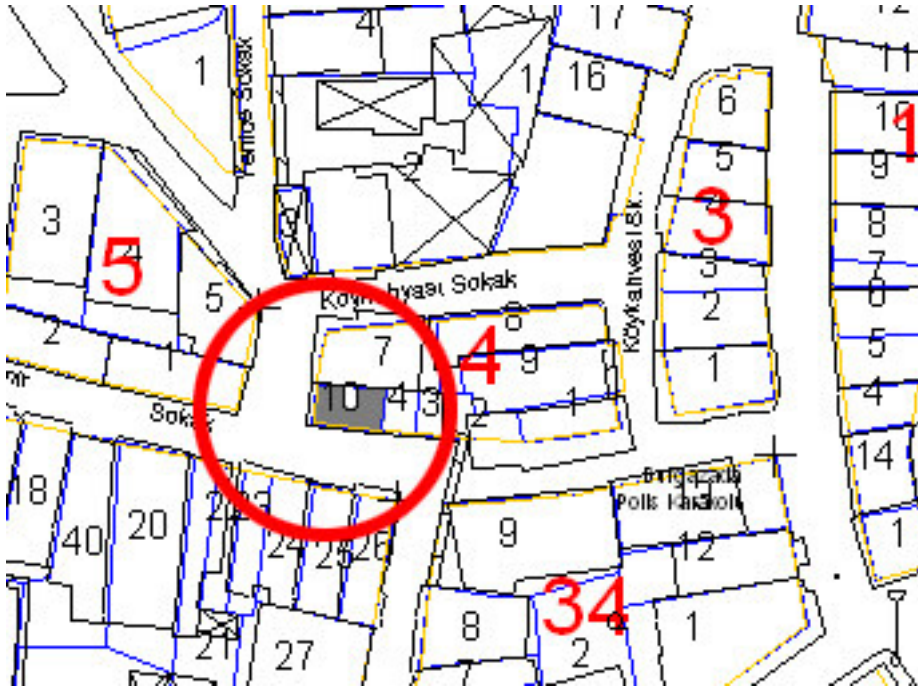
Çatı saçığının metal kornişleri vardır.

Süsleme:

Cephede gözlenen bütün açıklıkların pervazları, birbirini kesecek şekilde bir miktar uzatılmıştır. 1. kattaki pencereleri koruyan metal parmaklıkların tepeleri, simetrik “s” kıvrımlarıyla taçlandırılmıştır. Yapının kapısı tablalıdır.

Resim No: 32

Vaziyet Planı:

No:33

Adı: Gökdemir Sokak, No:4

Yer: Gökdemir Sokak, No:4

Pafta: 2

Ada: 4

Parsel: 7

Tarihçe:

20. yüzyılın başına tarihlenen yapı, tescilli değildir. Ancak, Türk sivil mimarisinin özelliklerini yansıtmaları açısından önemlidir. Yapı, özgün ve sağlam durumdadır.

Tanım:

Çatı katıyla beraber üç katlı olan ahşap yapı kâgir bir bodrum üzerinde yükselir. Ön cephenin bodrum katı bir adet pencereyle dışa açılır. Sahanlıktan dört adet basamakla ulaşılan giriş kısmı, yapının sağına kaydırılmıştır ve kitleden içeri çekilmiştir. Cephenin sol tarafında bir adet pencere vardır.

1. katta, cephe düzenini kademeli çıkmalar belirler. Girişin üst kısmını çatıya kadar devam eden verev çıkma teşkil eder. Cephenin sol yüzeyindeki verev çıkma, sol yan cephenin çıkmasıyla köşede buluşur. 1. katta iki adet pencere bulunur.

Çatı katının penceresi cephenin ekseninde konumlanmıştır. Beşik çatı geniş saçaklara sahiptir.

Yapının sol yan cephesinin bodrum katında dört, zemin katında üç adet pencere vardır. 1. katta, kademeli olarak iki adet üçgen çıkma görülmektedir. Sağdaki çıkmanın üzerinde bir adet pencere yer alır. Soldaki çıkmanın köşesi balkon açıklığı olarak değerlendirilmiştir. Bir adet kapı ve pencere bu balkona açılır. Balkonun yanındaki alanda da bir adet pencere vardır. Tüm açıklıklar dikdörtgendir. Zemin katın ve 1. katın pencereleri giyotin biçimindedir.

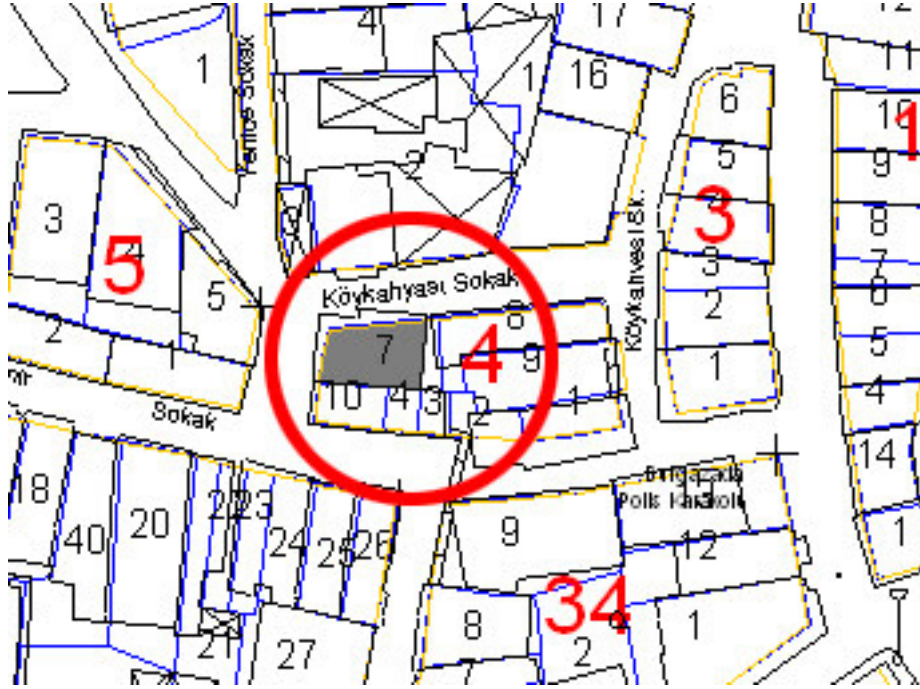
Süsleme:

Giriş kısmının kıvrımlı köşe dolguları ile Bursa kemeri görüntüsü elde edilmiştir. Beşik çatının üçgen alınlığının üç köşesindeki kıvrımlı konsollar geniş çatı saçağını desteklemektedir.

Sol cephenin balkon korkuluklarında, İslam mimarisindeki pencere şekli örneklerinin etkisinden bahsetmek mümkündür. Balkonun ahşap direğinin köşelerine konumlanmış iki adet ve cephenin en solunda yer alan bir adet kıvrımlı konsol çatı saçağını destekler.

Resim No: 33 – 33A

Vaziyet Planı:

No:34

Adı: Gökdemir Sokak, No: 14-16-18

Yer: Gökdemir Sokak, No: 14-16-18

Pafta: 2

Ada: 11

Parsel: 6

Tarihçe:

19. yüzyılın sonuna tarihlenen yapı, biraz bakımsız durumdadır. Günümüzde üç ayrı konut olarak kullanıldığı için yapının özgün haline müdahale edilmiştir.

Tanım:

Eğimli bir araziye inşa edilmiş olan iki katlı ahşap yapı, kâgir bir bodrum üzerinde yükselir. Ortada kapı olmak üzere iki yanında birer adet pencereyle ele alınan giriş kısmı eksene konumlandırılmıştır. Cephenin sağ ve sol kanatlarında ikili pencere grupları yer alır. Cephenin sağ köşesindeki açıklıkların sonradan yapılmış olması olasıdır. Muhtemelen yapının özgün halinde bodruma açılan açıklıklar, daha sonra bu kısımdaki dairenin girişi haline gelmiştir. Zemin kat pencereleri sürme camlıdır.

Giriş bölümünün iki yanından yükselen konsollar 1. katın çıkmasını taşımaktadır. Çıkmanın ön cephesinde üç adet, yan cephelerinde ise birer adet pencere bulunur. Çıkmanın eni pencere ölçüsüne uyacak

şekilde dar tasarlanmıştır. Cephenin sağ kanadında üç adet pencere olmasına karşın, sol tarafta bir adet geniş pencere görülmektedir.

Yapının sol yan cephesinin arka tarafında bir giriş bölümü daha gözlenir. Söz konusu bölümün yapıya sonradan eklendiği olasıdır.

Beşik çatı saçakları yapıyı boydan boya dolaşır.

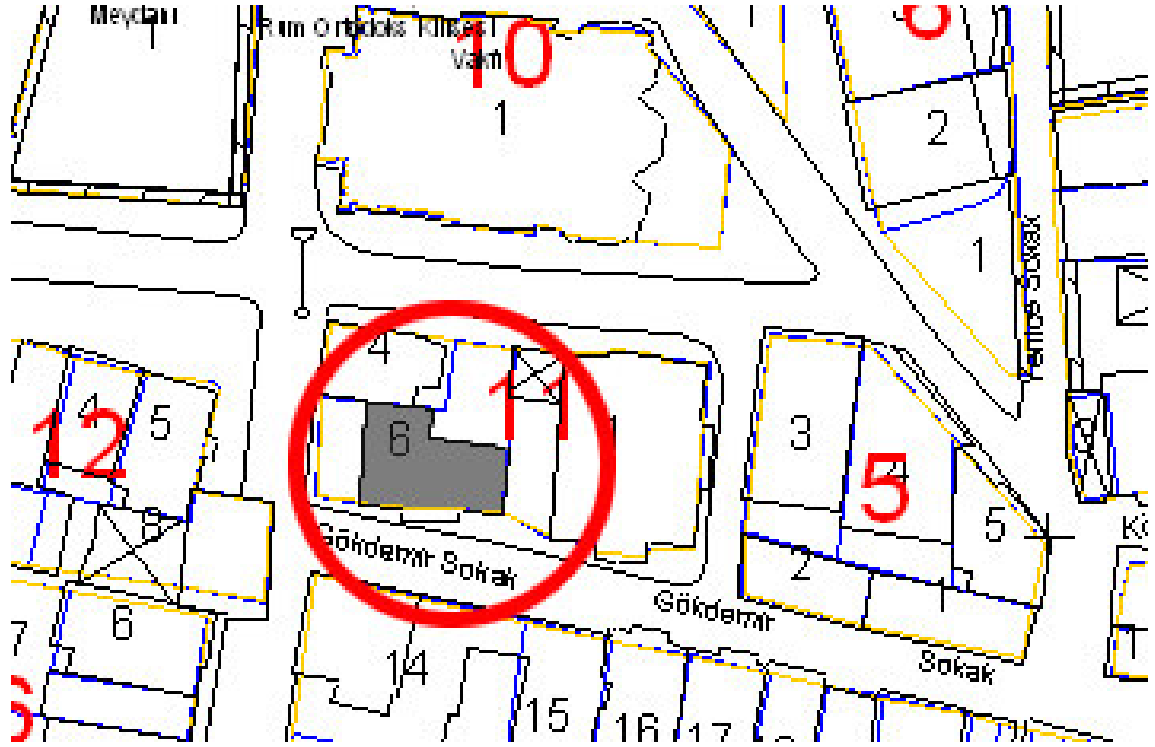
Süsleme:

Yapının eksenindeki giriş bölümünün kapısı camlı ve tablalıdır. Çıkmayı taşıyan kıvrımlı konsolların altı pahlıdır. Yapıdaki bazı pencerelerin altına, iki yandan simetrik “s” kıvrımıyla gelip ortada yumurta biçimde sonlanan bezemeler aplike edilmiştir. Bu bezemelerin yapıdaki bütün pencerelerde olduğu, ancak zaman içinde bazılarının döküldüğü gözlenir.

Yapının sol yan cephesindeki üçgen alınlığın altına dekupajlı dilimli bezeme aplike edilmiştir.

Resim No: 34 – 34A

Vaziyet Planı:

No:35

Adı: Gönüllü Caddesi, No:83

Yer: Gönüllü Caddesi, No:83

Pafta: 2

Ada: 81

Parsel: 6

Tarihçe:

19. yüzyılın sonu, 20 yüzyıl başına tarihlenen yapı, restore edilmiştir.

Tanım:

Tek katlı ahşap kaplamalı kâgir yapı, geniş bir bahçe içindedir. Bahçe girişinden yapının eksenine doğru ilerleyen yol zemin kat terasına ulaşır. Beşik çatılı, camekânlı antre kısmı bu terasa açılır. Cephenin sağ ve sol yüzeylerinde birer adet pencere vardır. Beşik çatının geniş saçaklarının gölgelediği üçgen alınlıkta ikili pencere yer alır.

Süsleme:

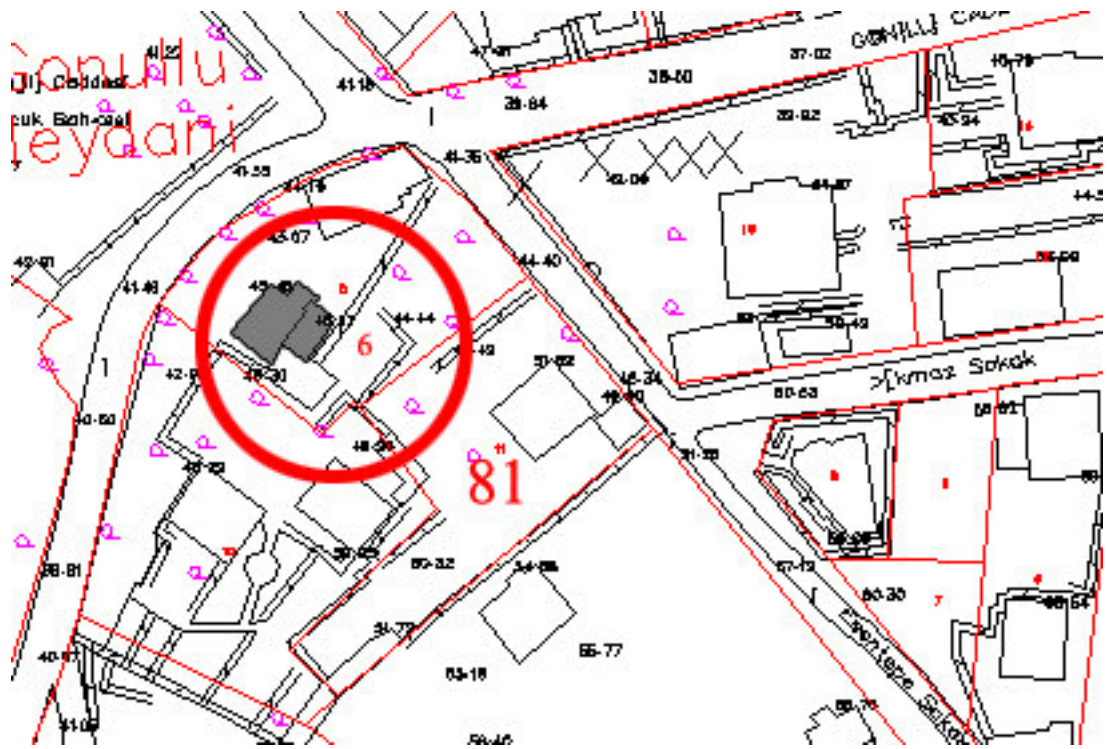
Antreyi örten beşik çatının alınlığından dilimli bezeme sarkar. Saçaklarının altı ise kıvrımlı furuşlarla desteklenmiştir.

Yapının cephesinde düşey ve yatay kullanılan çıtalarla geometrik bir düzen oluşturulmuştur. Saçağın altında, saçaktan daha dar açıda yerleştirilen çıtalarla gerçekleştirilen bezeme, beşik çatının devamı

niteliğindedir. Saçağın alınlığından sarkan dilimli bezeme cephenin geometrik düzenini yumuşatır.

Resim No: 35

Vaziyet Planı:

No:36

Adı: Güvenç Evi

Yer: Gönüllü Caddesi, No:51

Pafta: 5

Ada: 30

Parsel: 3

Tarihçe:

19. yüzyıl sonu 20. yüzyıl başına tarihlenen ev, ilk bilinen sahibi İbrahim Hikmet Süleyman kızı Ayşe Güvenç adına kayıtlı iken (2 Temmuz 1937), onun ölümünden sonra oğulları İbrahim Behiç Güvenç ile Sadık Fikret Güvenç'e (18 Nisan 1951), onlardan satış yoluyla sırasıyla Türkiye Öğretmen Dernekleri Milli Federasyonu'na (12 Haziran 1957), Türkiye Öğretmenler Sendikası'na (28 Kasım 1970), oradan da hibe yoluyla Türkiye Öğretmenler Birliği'ne (16 Eylül 1971), daha sonra da Maliye Hazinesi'ne (24 Haziran 1986) geçmiştir⁶⁵.

Adalar Afet Yönetim Merkezi'nden edindiğim bilgiye göre, 1990/91 tarihinde yıkılan eski binanın yerine üstü ahşap kaplamalı restorasyonu inşa edilmiş olup halen M.E.B. Burgazada Öğretmen Evi olarak faaliyetini sürdürmektedir.

Tanım:

⁶⁵ Tuğlacı, **a.g.e.**, s. 249.

1413,50 m²'lik bir alanda yer alan üç katlı yapı, yamaca inşa edilmiştir bu yüzden caddeye bakan cephede kot farkı görülür. Üç adet basamakla bahçe kapısına varılır. Bahçe kapısından beş adet basamakla eksene konumlanmış Atatürk büstüne ulaşılır ve buradan diyagonal ilerleyen merdivenlerle teras kısmına çıkılır. Zemin kat kâgirdir. Eksende kapı olmak üzere iki yanında birer adet pencere açıklığı basık kemerlidir.

Yapının 1. ve 2. katları ahşap kaplamalıdır. Cephenin solundan yapıya paralel merdivenle 1. kat balkon açıklığına ulaşılır. Zemin kattan yükselen iki adet ahşap dikme 1. kat balkonunu taşımaktadır. Eksende ortada kapı, iki yanında birer adet dikdörtgen pencere ile balkona açılım sağlanmıştır. Sağ ve sol kanatlarda ikişer adet dikdörtgen pencere yer alır. 1. kattaki açıklık düzeni yapının 2. katında da devamlılık gösterir.

2. katın ortasında, ahşap kaplamalı balkon açıklığı bulunur. Beşik kemerli çatı, balkon hizasında öne alınmıştır ve üçgen alınlığa sahiptir.

Süsleme:

Yapı oldukça sade bir süslemeye sahiptir. 1. ve 2. katlardaki balkon kapılarının tepesine, çıtalarla kare yüzeylere bölünmüş cam bölüm eklenmiştir.

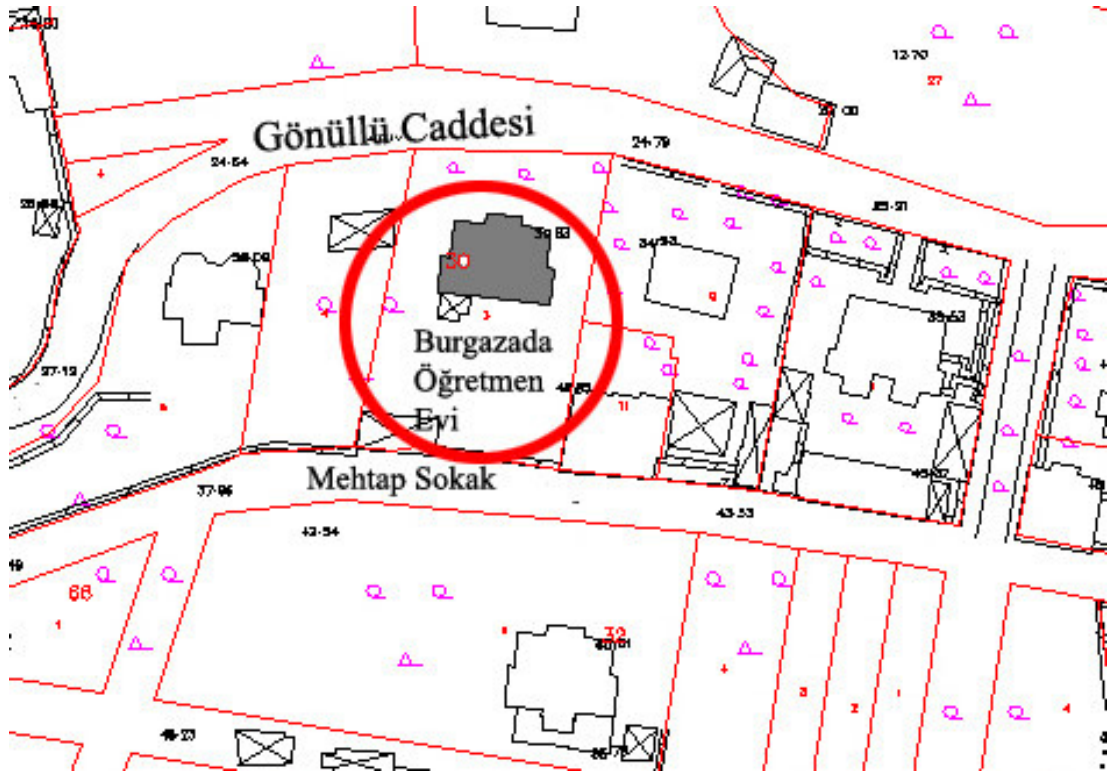
1. ve 2. katlardaki bütün açıklıklar dikdörtgendir ve pencere pervazları altta uzatılarak kıvrımlı bezemeye dolgulanmıştır. İki kanatlı

pencerelerin tepesinde pervazlar uzatılmış ve arada kalan geniş bölüm ortadan çıtayla bölünen iki adet cam bölmeyle değerlendirilmiştir.

Üçgen alınlığın altında testere biçiminde sonuçlanan bezeme sarkmaktadır.

Resim No: 36 – 36A

Vaziyet Planı:

Kaynakça:

TUĞLACI, Pars, **Tarih Boyunca İstanbul Adaları II**, İstanbul 1992.

No:37

Adı: Hıdıroğlu Evi

Yer: Gezinti Caddesi, No:3

Pafta: 1

Ada: 2

Parsel: 8

Tarihçe:

19. yüzyıl sonu 20. yüzyıl başına tarihlenen ev, ilk sahibi Yuvanoğlu Ligor (Ligoraki) Hıdıroğlu'nun ölümünden sonra kızı Eftalia Hıdıroğlu'ya (27 Eylül 1937) geçmiş, daha sonra izale-i şuyu ile satılmıştır (1986)⁶⁶.

Adalar Afet Yönetim Merkezi'nden edindiğim bilgiye göre, daha sonra yıkılarak yeniden inşa edilmiştir. Bugünkü sahipleri Murat Yıldırım ve Silva Karaoğlanoğulları'dır.

Tanım:

1121,48 m²'lik bir alanda yer alan üç katlı yapının eski fotoğrafları incelendiğinde, bugünkü halinin oldukça değişmiş olduğunu anlıyoruz. Ahşap kaplamalı kâgir apartman olarak kullanılan yapıda sadece balkon korkulukları ve 2. katın ahşap bezemeleri ilk hali ile özdeşleşmektedir. Hıdıroğlu Evi'nin elimizdeki 1980 kayıtlı fotoğrafına göre kâgir zemin kat üzerinde yükselen ahşap iki katı

⁶⁶ Tuğlacı, **a.g.e.**, s. 249.

olduğunu görüyoruz (R). Buna göre, zemin katta ön cephede, biri dikdörtgen diğeri basık kemerli iki adet pencere açıklığı bulunmaktadır. Yapıya giriş, Gezinti caddesine bakan, sağ yan cepheden sağlanır.

Ahşap 1. katta, eksenin sağında kalan cephe kitleden bir miktar öne alınmıştır. Bu alanda ortada geniş, iki yanda dar dikdörtgen olarak ele alınmış birbirine bitişik üçlü pencere grubu vardır. Eksenin solunda kalan cephede ise bir adet dikdörtgen pencere açıklığı bulunmaktadır.

2. katta eksenin sağ cephesinde yer alan balkon açıklığı, 1. kattan yükselen 4 adet ahşap konsolla taşınmaktadır. Balkona açılan kapının iki yanında, 1. kattaki gibi birer adet dar dikdörtgen pencere yer alır. Balkon hizasında yükselen ve beşik çatıyla örtülen çatı katı, 3 adet sağır pencere ile bölümlenmiştir. Eksenin sol cephesinde ise, yine 1. kattan yükselen, iki adet ahşap konsolla taşınan balkon açıklığı tek bir balkon kapısına sahiptir.

Sağ yan cepheye baktığımızda, geride kalan kısım kitleden bir miktar öne çekilmiştir ve dikdörtgen pencerelere sahiptir.

Yapının bugünkü halinde ise, kâgir zemin kat üzerinde yükselen iki kat olduğunu görüyoruz. Zemin katta, eksende giriş kapısı, iki yanda birer adet basık kemerli pencere yer alır. Zemin katta, sağ yan cephenin caddeye yakın yüzeyinde bir giriş kapısı daha vardır. Sağ yan cephe, eksende kitleden öne çekilmiştir. Öne çekilmiş alanda, caddeye bakan yüzeyde bir adet basık kemerli pencere, yan cephesinde bir adet basık kemerli kısa, bir adet basık kemerli yüksek pencere yer

alır. Bu düzen üst katlarda da dikdörtgen pencereler olarak uygulanmıştır.

Caddeye bakan cephede, 1. ve 2. katlarda balkonlar ve dikdörtgen açıklıklar bulunur.

Süsleme:

Yapıda çok fazla süsleme ögesine rastlamamaktayız. Zemin katta basık kemerli pencere pervazlarının tuğladan yapılması cepheye hareket kazandırmıştır.

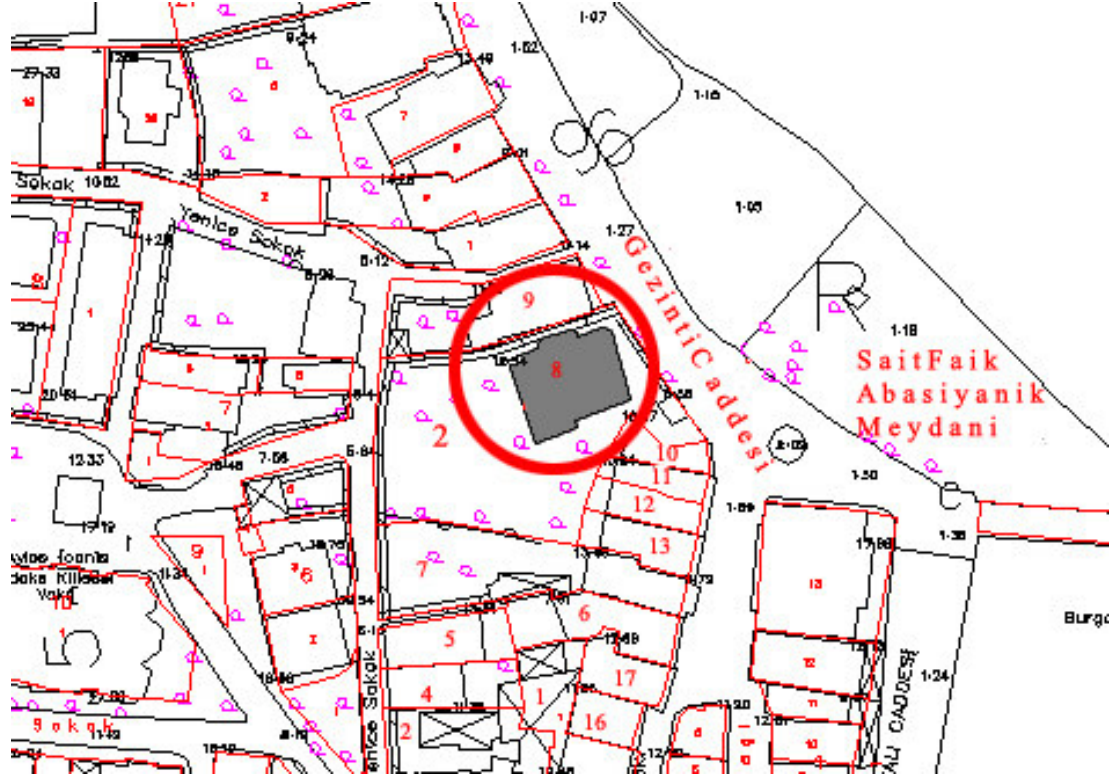
1. ve 2. katlarda, balkon korkulukları, çıtaların çapraz biçimde dizilmesinden oluşan üçgen alanlarla düzenlenmiştir. Açıklıklar ahşap panjurludur. 1. katta açıklıkların sağ ve sol cephelerinde birer adet bezeme bulunur. Şemse biçiminde çerçeveler içine yerleştirilen lotus ve palmet motifleri Osmanlı süslemesinden etkiler taşır.

2. katlarda açıklıkların sağ ve sol yanlarına aplike edilmiş dalgalı hatlı ve sivri bir kemerle sonuçlanan ahşap bezemeler yer alır.

Resim No: 37 – 37A – 37B – 37C

Şekil No: 23 – 23A – 23B – 23C – 23D – 23E – 23F

Vaziyet Planı:

Kaynakça:

TUĞLACI, Pars, **Tarih Boyunca İstanbul Adaları II**, İstanbul 1992.

No: 38

Adı: Kaçis Köşkü

Yer: Mehtap Sokak, No:27

Pafta: 2

Ada: 24

Parsel: 14

Tarihçe:

19. yüzyıl sonuna tarihlenen köşk, ilk sahibi Atanas oğlu fırıncı Kaçis'in ölümünden sonra oğlu Tanaş ile kızları Olga ve Nafsikia'ya (18 Ekim 1937) geçmiştir. Bakımsızlıktan zamanla harap duruma gelen köşk, 16 Temmuz 1947'den beri hacizedir⁶⁷.

Adalar Afet Yönetim Merkezi'nden edindiğim bilgiye göre, yakın dönemde yıkılarak restore edilmiştir. Bugün üstü ahşap kaplamalı kâgir apartman olarak kullanılmaktadır. Sahipleri, İsmail Günaydın ve hissedarlarıdır.

Tanım:

607 m²'lik bir alanda yer alan yapı, çatı katı ile beraber dört katlıdır. Kâgir bir bodrum üzerinde yükselen yapıya giriş, ortada merdivenlerle ulaşılan kapıdan sağlanır. Mehtap sokağa bakan ön cephede, zemin katta kapının iki yanında konumlanmış balkon açıklıkları bulunur. Bu balkonlara açılan kapı ve pencereler, yapıya girişi sağlayan kapıya

⁶⁷ Tuğlacı, **a.g.e.**, s. 250.

yakın konumlanmıştır. Balkon kapısı ortadadır ve birer adet dar dikdörtgen pencere açıklığı kapıya bitişik ele alınmıştır.

Ahşap kaplamalı kâgir apartmanın 1. ve 2. katlarında da zemin kattaki açıklıkların devamlılığı söz konusudur. Her katta balkon vardır. Cephenin sağındaki pencereden kısa bir mesafe bırakarak başlayan balkon kesintiye uğramadan sol cephedeki pencere ile yine küçük bir boşluk kalacak şekilde sonlanır. Cephenin sağındaki ve solundaki açıklıklar iki ayrı daireye aittir. Bu iki dairenin tek bir balkonu varmış gibi gözükse de balkonun ortasına yerleştirilen cam bir paravanla balkon ikiye ayrılmıştır. Bu düzen 2. katta da devam eder.

Çatı katında alt katlardaki balkonlara simetrik geniş bir balkon vardır. Yapının ekseninde yer alan üçgen alınlıklı bir kapı balkona açılır.

Yan cephelerde birbirine yakın ikili dikdörtgen pencere grupları her katta yer alır. Yalnız çatı katındakiler küçük ve kare şeklindedir.

Sağ yan cephenin arkada kalan yüzeyi kitleden öne çekilmiştir. Söz konusu bölümde, zemin kat, 1. kat ve 2. katta olmak üzere birer adet dikdörtgen pencere açıklığı yer alır.

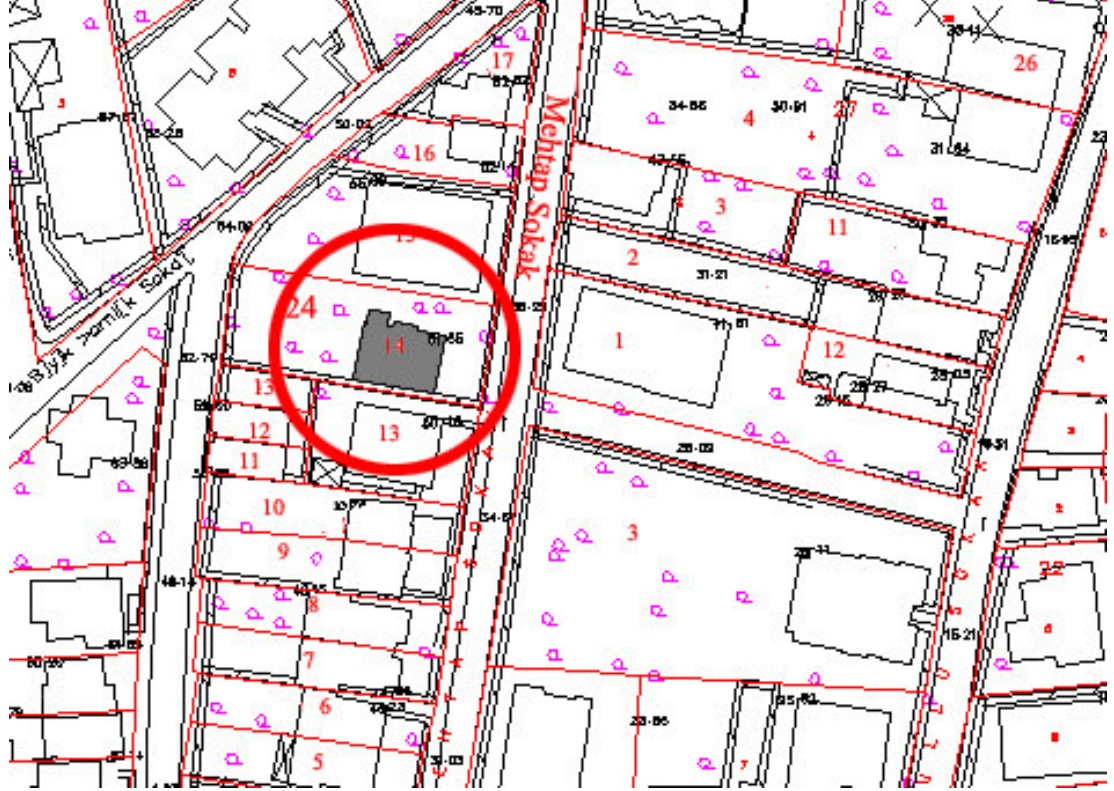
Çatı katının üzerinde geniş saçaklı, beşik çatı bulunur.

Süsleme:

Yapıda herhangi bir süsleme ve bezeme örneğine rastlanmamaktadır.

Resim No: 38

Vaziyet Planı:

Kaynakça:

TUĞLACI, Pars, **Tarih Boyunca İstanbul Adaları II**, İstanbul 1992.

No:39

Adı: Kalınoğlu Evi

Yer: Gönüllü Caddesi, No:11

Pafta: 3

Ada: 27

Parsel: 2

Tarihçe:

19. yüzyıl sonu, 20. yüzyıl başına tarihlenen ev, ilk sahipleri Ligori Sotiriadi kızı Efrosini Kalınoğlu ve Ananias oğlu Grigorios Kalınoğlu adına kayıtlı iken (18 Mayıs 1938), satış yoluyla önce Stavro Mavromatis eşi Eli Mavromatis'e (3 Mart 1964), sonra da bugünkü sahibi Yıldız Aydın'a (2 Temmuz 1979) geçmiştir⁶⁸.

Adalar Afet Yönetim Merkezi'nden edindiğim bilgiye göre yapı, son sahibi Berç Allahvaredioğlu tarafından yazlık konut olarak kullanılmaktadır.

Tanım:

543 m²'lik bir alanda yer alan yapı, kâgir bir bodrum kat üzerinde yükselen ahşap iki kattan oluşur. Bodrum katın caddeye bakan cephesinde, sol tarafta bir adet basık kemerli pencere bulunur. Cephenin sağında içeri alınmış, kâgir bir kaide üzerine oturan ve ahşap dikmelerle yükselen zemin kat balkonunun altında kalan,

⁶⁸ Tuğlacı, **a.g.e.**, s. 250.

bodrum kat girişi vardır. Bu alandaki açıklıklar, bir adet ahşap kapaklı kapı ve iki yanında birer adet ahşap kapaklı dar dikdörtgen pencereden ibarettir. Bodrum katın sol cephesinde köşeye yaklaştırılmış bir adet basık kemerli kapı ile bodruma ikinci bir giriş sağlanır.

Yapıya giriş sol cephedendir. Bahçe kapısından cephenin sol tarafına doğru yapıya paralel ilerleyen merdivenlerden ve sol cepheye paralel olarak devam eden dokuz adet basamakla zemin kat terasına ulaşılır. Tablalı ahşap dış kapı, iki yanında birer adet dikdörtgen pencereyle birlikte alınmıştır. Zemin katta sağ yüzeyde biri köşeye, diğeri eksene yaklaştırılmış iki adet dikdörtgen pencere vardır. Sol tarafta ise köşeye yakın konumlanmış bir adet dikdörtgen pencere ile açılım sağlanmaktadır. Zemin katın caddeye bakan cephesinde, yapının sağında balkon açıklığı görölür. Ortada kapı, iki yanında birer adet dar dikdörtgen pencere grubu ile balkona açılım sağlanır. Burası bodrum kattaki gibi kitleden içeri alınmıştır. Zemin katın sol yüzeyinde ise, ortada geniş iki yanında birer adet dar dikdörtgen pencere açıklığı düzeni cepheyi belirler.

1. kat caddeye bakan cephenin sağ tarafında, zemin kattan yükselen iki adet ahşap dikmeyle taşınan balkon açıklığı bulunur. Balkon, dikmelerin ön yüzeyindeki kıvrımlı konsollarla desteklenmektedir. Alt katlardaki açıklık düzeni burada da geçerlidir. Sol tarafta dört adet kıvrımlı konsolla taşınan balkon açıklığı vardır. Konsollar, zemin kat pencerelerinin pervazlarına hizalanmıştır. Ortada balkon kapısı, iki yanında birer adet dikdörtgen pencere ile balkona açılım sağlanır.

Yapıda eksenin solunda kalan ön cephesi, geniş saçaklı beşik çatı ile örtölmüştür.

Yapının sol cephesinin 1. katı, eksende balkon, sağ ve sol kanatlarda birer adet pencere açıklığı olmak üzere düzenlenmiştir. Burgazada'daki yapıların geneli incelendiğinde, merdivenli girişlerin caddeye bakan cephelere konumlandığı gözlenir. Ancak bu yapıda inşa edildiği parsel nedeniyle giriş yana alınmıştır. Dört adet konsolla taşınan balkon çıkmasına açılım, ortada kapı iki yanında birer adet dikdörtgen pencere düzeni ile ön cepheyi tekrar eder. Ortadaki iki adet konsol zemin kat giriş kapısının iki yanından yükselir. Geriye kalan iki adet konsol da köşelere konumlandırılmıştır.

Yan cephe ve sokağa bakan cepheler beşik çatıyla örtülüdür.

Süsleme:

Bodrum katın ön cephedeki kapı ve pencerelerin ahşap kapakları boylamasına yuvarlak biçimde dekupe edilmiştir.

Ön cephenin zemin katında bütün açıklıklar ahşap panjurludur. Açıklıkların pervazları uzatılmış ve dikdörtgen yüzeyler oluşturularak cepheye geometrik bir düzen gelmiştir. 1. kat balkonunu taşıyan konsollar “s” kıvrımlıdır ve cepheyle buluştuğu noktada deкупaj tekniğiyle oluşturulmuş palmet motifleriyle bezenmiştir. Konsolların balkonun altında kalan yüzeyleri piramit şeklinde motiflerle süslenmiştir. Beşik çatının altında kalan üçgen alınlık tablası applike edilmiş çapraz çıtalarla geometrik yüzeylere bölünmüştür. Sol cephede, köşelere yakın konumlanmış pencerelerin pervazları aşağıya uzatılarak oluşturulan kare alanların içine çapraz yerleştirilmiş çıtalarla hareketli bir görünüm sağlanmıştır. Tüm açıklıklar ahşap panjurludur ancak en solda kalan pencerenin demir parmaklıkları

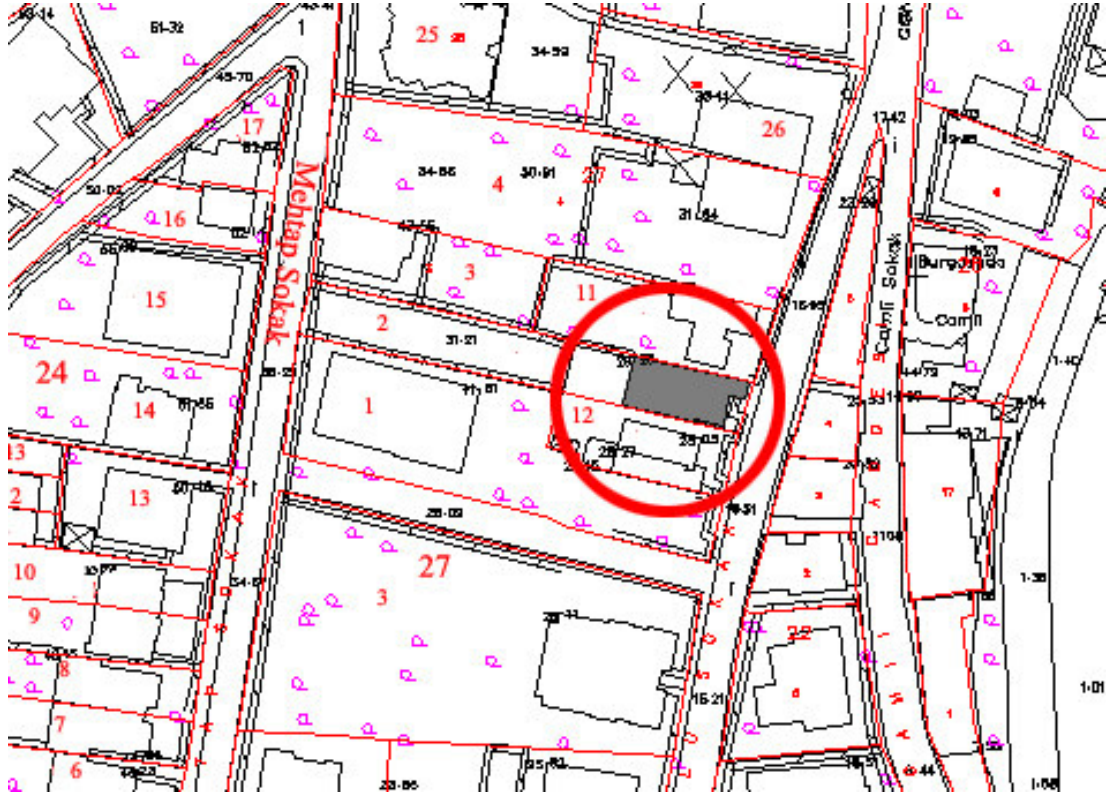
vardır. Bu cephede de 1. kat balkonunu taşıyan konsollar palmet ve piramit motifleriyle süslenmiştir. Bu cephedeki konsollar şekil olarak ön cepheden farklıdır. Sol cephe bezemeleri ön cepheyi tekrar eder.

1. kat balkon korkulukları ön cephedeki balkon korkuluğu motifleriyle birebir aynıdır. Geometrik motiflerle simetrik bir düzen söz konusudur. 1. kat pencerelerinin bezemesi zemin katla aynıdır.

Çatı saçaklarının altı furuşlarla desteklenir.

Resim No: 39 – 39A – 39B

Vaziyet Planı:

Kaynakça:

TUĞLACI, Pars, **Tarih Boyunca İstanbul Adaları II**, İstanbul 1992.

No:40

Adı: Kesikçınar Aralığı Sokak, No:1

Yer: Kesikçınar Aralığı Sokak, No:1

Pafta: 2

Ada: 35

Parsel: 28-29

Tarihçe:

19. yüzyılın sonu, 20 yüzyıl başına tarihlenen yapı, restore edilmiştir.

Tanım:

Tek katlı, ahşap kaplamalı kâgir yapı, kâgir bir set üzerinde yükselir. Yapının eksenine konumlanmış giriş bölümü kitleden içeri çekilmiştir. Altı adet basamakla direkt olarak giriş kapısına ulaşılır. Giriş bölümünün içeride kalan yan cephelerini birer adet sürme camlı pencere teşkil eder. Girişin iki yanında birer adet büyük pencere yer alır. Cephede açıklıkların arasından yükselen sekiz adet konsol beşik çatının saçağını destekler.

Süsleme:

Yapının giriş bölümünde kıvrımlı köşe dolgularıyla kemerli bir görünüm elde edilmiştir. Giriş kapısının üst kısmı camlı, alt kısmı tablalıdır. Camlı bölümün altındaki kartuşların içinde girlandlar yer alır. Kafa penceresinin alınlığını, dekupe edilerek oluşturulmuş yıldız, çiçek ve üçgen motiflerini içeren bezeme taçlandırır.

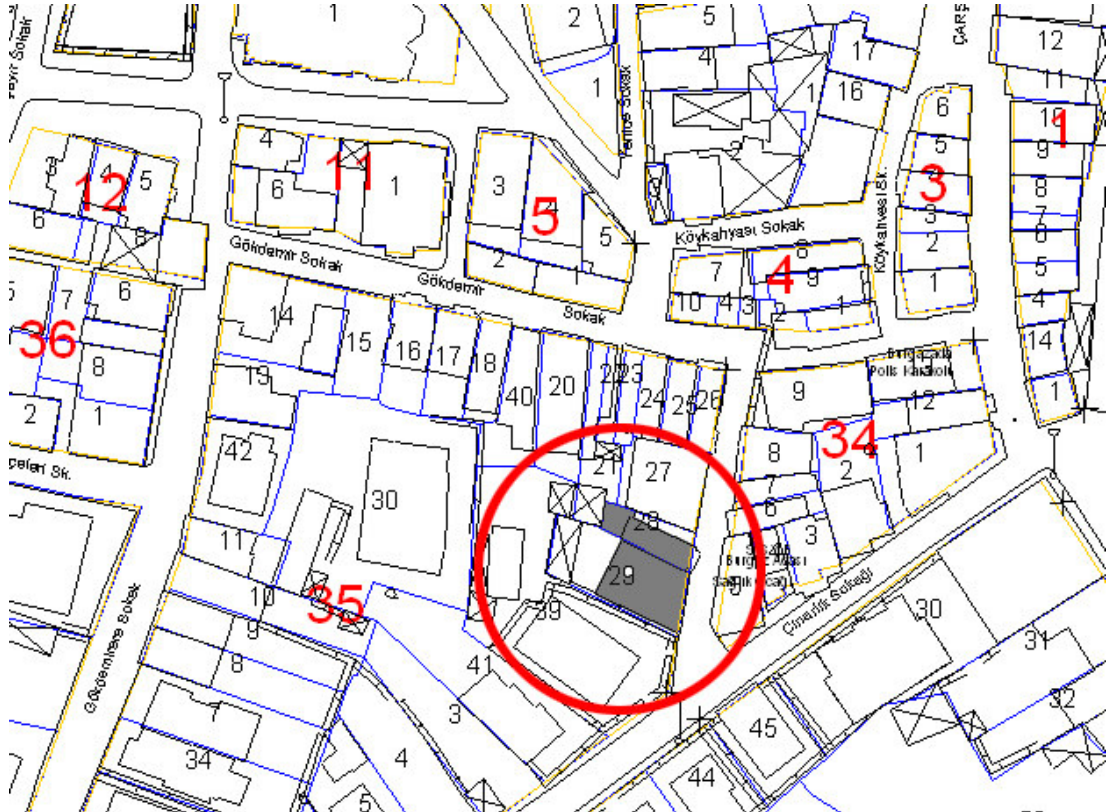
Pencereler ahşap panjurludur. Pervazların köşelerinde rozetler bulunur. Söz konusu rozetler yapıdaki tüm bezeme öğelerinde dikkat çekici şekilde yoğun olarak kullanılmıştır.

Saçakları destekleyen konsollar, dekupe edilerek oluşturulmuş, kıvrımlı hatlara sahiptir.

Resim No: 40 – 40A

Şekil No: 8

Vaziyet Planı:

No:41

Adı: Kevencioğlu Köşkü

Yer: Gönüllü Caddesi, No:39

Pafta: 4

Ada: 29

Parsel: 4

Tarihçe:

19. yüzyıl sonu 20. yüzyıl başına tarihlenen köşk, ilk sahipleri Konstantin ve Stefanos Kevencioğlu kardeşler adına kayıtlı iken (27 Eylül 1937), onların ölümünden sonra kızları Evridiki, Meropi Kristina, Reveka (Rea), Tulia ile oğlu Kutrulis Kevencioğlu'na (21 Haziran 1950), onlardan satış yoluyla önce Haralambos Bostancioğlu'na (14 Temmuz 1959), sonra da Ahmet Enver Uzunoğlu ile kardeşi Enver Hüsnü Uzunoğlu'na (21 Mayıs 1973) geçmiştir⁶⁹.

Kevencioğlu Köşkü, Gayri Menkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu tarafından, 1973 yılında tescil edilmiştir. 1990'lı yılların başında asıl kullanıcıları tarafından terk edilen yapı, 1999 yılına kadar adada geçici olarak çalışan işçiler tarafından kullanılmış, daha sonra tümüyle terk edilmiştir. Kasım 2001'de rölövesi yapılan köşkün, aradan geçen 2 yılda bakımsızlık nedeniyle gittikçe harap hale geldiği gözlenmiştir. Köşkün giriş kapıları yok olmuş, bu kontrolsüz durum ahşap yapı elemanlarının bilinçsizce sökülerek götürülmesine sebep olmuştur. Son olarak, Ekim 2003'te çıkan yangında ahşap yapı

⁶⁹ Tuğlacı, **a.g.e.**, s. 251.

elemanlarının hemen hepsi yok olmuştur. Yerinde sadece bodrum kat enkazı kalmıştır⁷⁰.

Tanım:

1959 m²'lik bir alanda yer alan çatı katı ile beraber dört katlı ve bodrumlu bahçeli ahşap yapı, kâgir bir bodrum kat üzerinde yükselir. Yapıda kullanılan malzeme ve uygulanan yapım teknikleri alt yapı ve üst yapıda farklılık göstermektedir. Alt yapı mekânları kâgir yapı malzemeleriyle, üst yapı ise ahşap karkas sistemle oluşturulmuştur. Yapıda kullanılan malzeme ve yapım tekniğine ilişkin araştırmalar, cephelerde, bahçe ve iç mekânların sıvası dökülmüş duvarlarında yapılmıştır. Yapılan incelemeler sonucunda yapıda, taş, tuğla, ahşap, sıva, harç, demir, kiremit, çinko, karo mozaik ve mermer malzemelerin kullanıldığı tespit edilmiştir⁷¹.

Yapının sol tarafından yapıya paralel mermer merdivenlerle ulaşılan terastan yapıya giriş sağlanır. Giriş kısmı eksene konumlanmıştır ve kitleden öne alınmıştır. İki adet dikdörtgen açıklıktan sol taraftaki, kapı olarak düzenlenmiştir.

1. katta, girişin üst kısmı geniş dikdörtgen açıklıklara sahip çıkma olarak değerlendirilmiştir. Çıkmanın üstünde, konsollarla taşınan geniş saçak göze çarpar. Sağ ve sol kanatlarda birer adet dikdörtgen pencere yer alır. Pencereilerin üst kısmında geniş saçaklar vardır. 1. katla 2. katı ayıran silmeler, yan cephelere doğru devam eder.

⁷⁰ Müge Alsancak, **Burgaz Adası Kevencioğlu Köşkü Restorasyon Projesi**, İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü yayınlanmamış yüksek lisans tezi, 2004, s. 13.

⁷¹ Alsancak, **a.g.e.**, s. 53.

2. katta, çıkmanın üst kısmı balkon açıklığı olarak değerlendirilmiştir. Ortada kapı, iki yanında dar dikdörtgen pencere ile balkona açılım sağlanır. Sağ ve sol kanatlarda birer adet dikdörtgen pencere vardır. Balkonu örten, iki yandan konsollarla taşınan saçak, ortada öne doğru dairesel hatlarda genişler.

Eksende yükselen çatı katı, dikdörtgen açıklıklara sahiptir.

Süsleme:

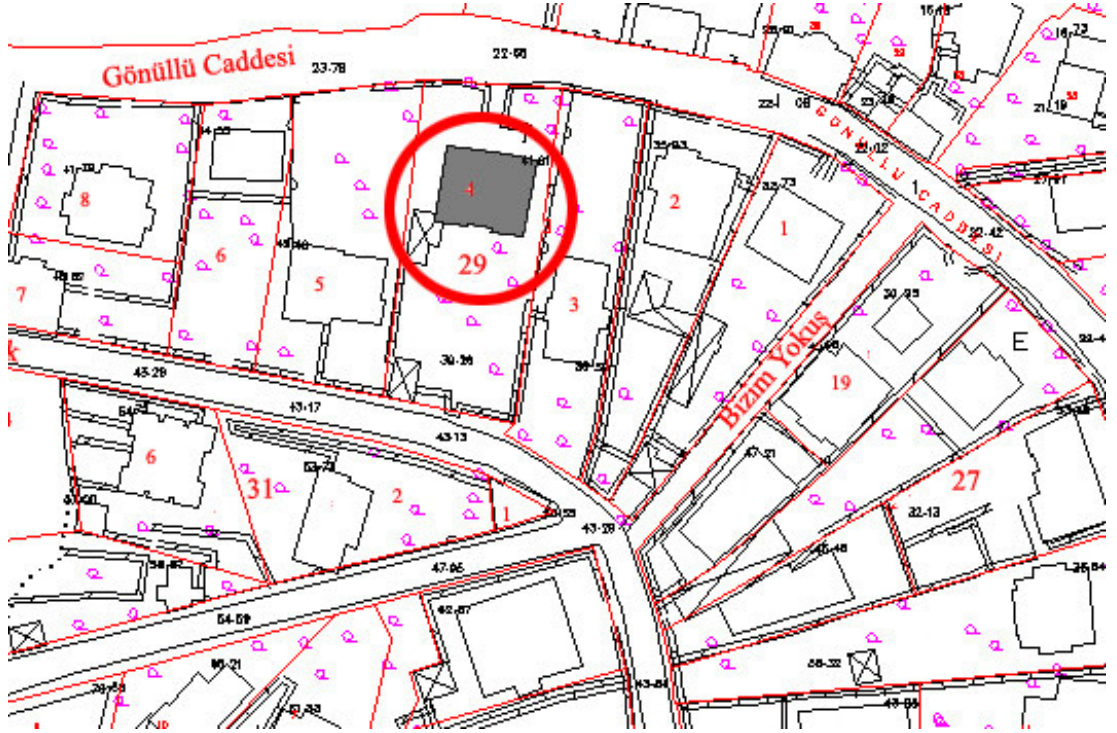
1. kat çıkmasında, çıtalarla küçük kare alanlara bölünmüş renkli camlı kafa penceresi kullanımını görüyoruz. Pencerelerin üstündeki söve ile saçak arasında aralıklarla yerleştirilmiş dikdörtgen ahşap dilimlerin oluşturduğu bezeme hattı bulunur. Katlar profilli ahşap silmeyle ayrılmıştır. Saçakların oldukça geniş ve dalgalı hatlarda kullanımı yapıya hareket katmıştır. Çatının geniş saçaklarının altında, ön cepheyi dolaşan dış frizi bulunur. Kıрма çatı cephenin ortasına doğru yükselerek cihannümanın duvarına dayanmaktadır. Çatının saçağı, balkon zemininden itibaren başlayan ahşap payanda ile desteklenmiştir. Çatılar Marsilya tipi kiremitle kaplıdır⁷².

Resim No: 41 – 41A

Şekil No: 17 – 17A – 17B

⁷² Daha geniş bilgi için Bkz.: Alsancak, **a.g.e.**, s. 42-53.

Vaziyet Planı:

Kaynakça:

TUĞLACI, Pars, **Tarih Boyunca İstanbul Adaları II**, İstanbul 1992.

No:42

Adı: Kışçıkmaşı Sokak, No:14

Yer: Kışçıkmaşı Sokak, No:14

Pafta: 2

Ada: 53

Parsel: 27

Tarihçe:

19. yüzyılın sonu, 20 yüzyıl başına tarihlenen yapı, yıkılarak apartman olarak yeniden inşa edilmiştir.

Tanım:

Çatı katıyla beraber dört katlı ve bodrumlu, ahşap kaplamalı kâgir yapının eski resimleri günümüze ulaşmamıştır. Ancak, yıkımdan sonra özgün halinin çok fazla değiştiği açıkça görülmektedir. Yapı, geniş bir bahçe içine inşa edilmiştir. Bahçe girişini izleyen sahanlıktan hareket eden merdiven, bodrum kat kotundaki terasa ulaşır. Yapıya giriş, bodrum katından yapıya paralel merdivenlerden ulaşılan zemin kat terasından sağlanır. Söz konusu terasa açılan ve apartmanın ana girişini sağlayan kapının iki yanında ikişer adet yuvarlak kemerli kapı bulunur. Bunlar dairelere ait kapılardır. Yapıdaki diğer tüm açıklıklar dikdörtgendir.

1. katta yer alan bir adet balkon açıklığı, zemin katın eksenindeki üç adet kapıyı örtecek şekilde konumlanmıştır. Eksende yer alan iki adet

kapı bu balkona açılır. Kapıların yanında birer adet pencere açıklığı vardır.

2. kattaki balkon açıklığı yapının bütün cephelerini dolaşır. Alt katlar için de geniş bir saçak niteliğindedir. Ön cephedeki balkona açılan açıklıklar, 1. kattaki düzeni tekrar eder. 2. katın oldukça geniş uygulanmış saçağı yapının tüm cephelerini dolaşır.

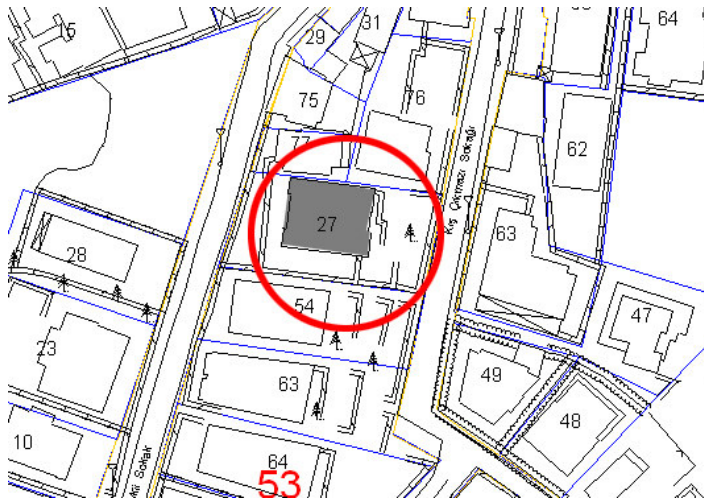
Kitlenin ekseninden yükselen çatı katı beşik çatıyla örtülmüştür. Bu katın balkon açıklığı, 2. katı örten saçağın eksenine konumlanmıştır.

Süsleme:

Yapıda bezeme örneklerine rastlanmaz. Yalnızca 2. katı örten geniş saçaklardan yuvarlak hatlara sahip dilimli bezeme sarkar.

Resim No: 42

Vaziyet Planı:

No:43

Adı: Köykahyası Sokak, No:12

Yer: Köykahyası Sokak, No:12

Pafta: 2

Ada: 2

Parsel: 3

Tarihçe:

19. yüzyılın sonuna tarihlenen yapı, özgünlüğünü korumuştur ve sağlam durumdadır.

Tanım:

İki katlı ahşap yapı, eğimli bir araziye inşa edilmiştir. Kâgir bir set üzerinde yükselir. Ahşap karkaslı duvarların dış yüzeyleri kaplama tahtaları, iç yüzeyleri bağdadi sıva ile oluşturulmuştur. Sokaktan iki adet basamakla ulaşılan giriş, cephenin en soluna konumlandırılmıştır. Cephenin sağında yer alan ikili pencere grubuyla kapı arasında bir adet pencere açıklığı daha bulunur.

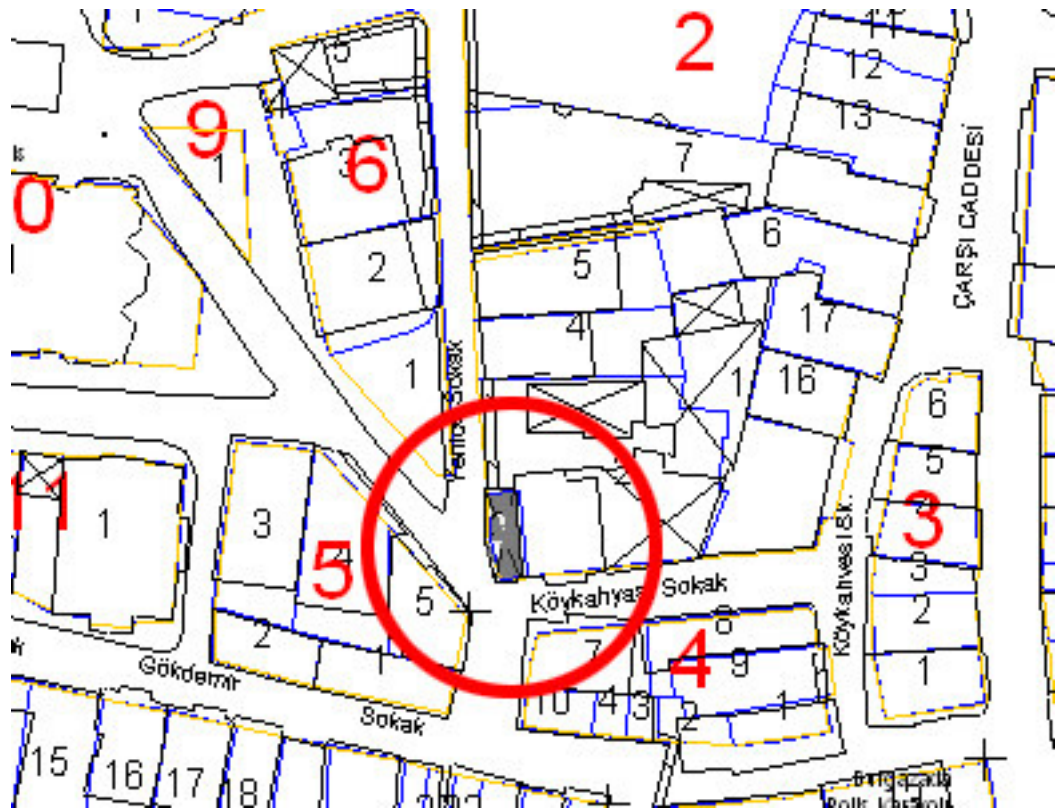
1. katın eksenine konumlandırılmış çıkma, ön cephesinde iki, yan cephelerinde birer adet pencereyle dışa açılır. Çıkmanın iki yanında birer adet pencere vardır.

Süsleme:

Yapıda bezeme örneklerine rastlanmaz. Türk sivil mimarisinin bir örneğidir.

Resim No: 43

Vaziyet Planı:

No:44

Adı: Lukia Evi

Yer: Gönüllü Caddesi, No:43

Pafta: 4

Ada: 29

Parsel: 6

Tarihçe:

19. yüzyıl sonu 20. yüzyıl başına tarihlenen ev, ilk sahipleri Yuban oğlu Nikola Malyoros, Yani oğlu Luka ve Yani kızı Lukia adına kayıtlı iken (27 Eylül 1937), onların ölümünden sonra varisleri Nikola, Oraniye, Lukia ve Sivastiye'ye (5 Eylül 1945), onlardan da satış yoluyla Zünbül Haravoni, Josef Halegna ve Sara Helegna'ya (3 Şubat 1986) geçmiştir⁷³.

Adalar Afet Yönetim Merkezi'nden edindiğim bilgiye göre, yapının bugünkü sahibi Pamir Vekiloğlu'dur. Restore edilmiştir.

Tanım:

705 m²'lik bir alanda yer alan, çatı katıyla beraber 4 katlı olan yapı, son dönemde yapılan restorasyondan sonra ahşap kaplamalı kâgirdir. Giriş, sol yan cepheden sağlanır. Zemin kata, yapının eksenine dik uzanan bahçe kapısından çıkılan merdivenlerle ulaşılır. Zemin katı ve 1. katı kâgir, 2. katı ve çatı katı ahşap kaplamalı malzeme ile oluşturulmuştur. Gönüllü caddesine bakan cephede, basık kemerli,

⁷³ Tuğlacı, **a.g.e.**, s. 253.

ikişerli gruplar halinde altı adet pencere açıklığı bulunur. Pervazlarda tuğla malzeme kullanılmıştır.

Ortada ahşap konsollarla taşınan balkon açıklığı yer alır. Bu balkona, basık kemerli, iki yanında üst pervazları kapıyla aynı hizada bulunan birer adet dar dikdörtgen pencereyle bitişik ele alınmış kapıyla açılım sağlanır. Sağ ve sol kanatlarda cepheyi, zemin kattaki açıklıkların devamı niteliğinde ikişerli pencere grupları teşkil eder.

2. katta da 1. kattaki açıklık düzenleri devam eder. Ancak bu kat ahşap kaplamalı kâgirdir. Burada açıklıklar dikdörtgendir ve tüm pencereler ahşap panjurlara sahiptir.

Çatı katında, yanlarında birer adet gözpencereyle birlikte ele alınmış, birbirine bitişik iki adet dar dikdörtgen pencere bulunur.

Süsleme:

Dökme demirden bahçe kapısı “s”, “c” kıvrımları ve ok ucu motifleriyle bezenmiştir. Ön cephede, zemin kat pencereleri tuğlalarla çerçevelenmiştir. Eksenin sağ ve sol kanatlarındaki pencereler ahşap kapaklara sahiptir. Sol yan cephedeki girişin saçağı ortaya doğru üçgen şeklinde uzayarak sonlanır. Üst kısmı balkon olarak değerlendirilmiştir.

1. kat ahşap balkon korkulukları uzunlamasına dar oval formlarda düzenlenmiştir. Açıklıkların tümü basık kemerlidir ve pervazlarda yine tuğla malzeme kullanılmıştır.

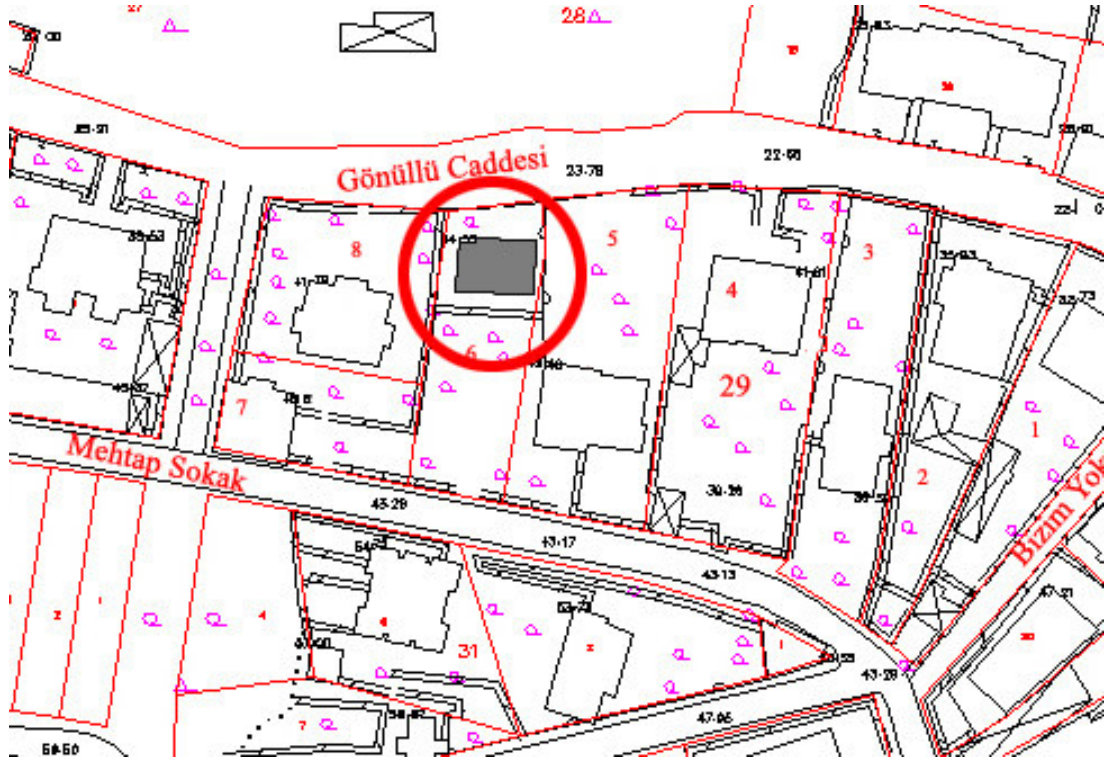
2. kattaki balkon ve açıklık düzenleri 1. kattakini tekrar eder ancak pencereler ahşap panjurludur. Ahşap kaplamalı cephede, pencerelerin çevresinde çıtaların yerleştirilmesiyle kare ve dikdörtgen yüzeyler oluşturulmuştur. Eksendeki kapının üzerinde çıtalarla oluşturulmuş kırık bir alınlık cepheye hareket kazandırır.

Beşik çatıyı taşıyan çatı katındaki dikdörtgen pencereler ahşap panjurludur.

Yapının eski fotoğraflarına baktığımızda, aslına uygun restore edildiğini ancak balkon çıkmalarını taşıyan konsolların değiştiğini görüyoruz. Konsollar özgün halinde kıvrımlıdır.

Resim No: 44 – 44A

Vaziyet Planı:

Kaynakça:

TUĞLACI, Pars, **Tarih Boyunca İstanbul Adaları II**, İstanbul 1992.

No:45

Adı: Mehmed Nazif Bey Köşkü

Yer: Gönüllü Caddesi, No:23

Pafta: 3

Ada: 27

Parsel: 7

Tarihçe:

19. yüzyıla tarihlenen köşk, Selanik'ten mübadele yoluyla gelen ilk sahibi İbrahimoglu Mehmed Nazif ve eşi Neyyire Hanım adına kayıtlı iken (1925), onların ölümünden sonra veraset yoluyla kızları Aziz Haydar ile oğulları Ahmet Gazanfer'e, onlardan da satış yoluyla sırasıyla Dilberzadeler'e (1933), satış yoluyla Fransız uyruklu Alexandre Bonari ile Filomen'e (1 Kasım 1937), onlardan veraset yoluyla yine Fransız uyruklu Felix Guillois'ya (26 Temmuz 1972), ondan da satış yoluyla Raşel Uzigel (14 Eylül 1973) ve varisi Efrahim Rothman'a (2 Temmuz 1976), ondan yine satış yoluyla önce Konstantin Dorofiev'e (4 Haziran 1982), sonra da Ksenia Lutikov'a (8 Nisan 1985) geçmiştir. Kırmızı tuğladan bahçe kapısı olan köşk, Ada'nın ilk kalorifer tesisatlı binasıdır⁷⁴. Restore edilmiştir.

Tanım:

1236,50 m²'lik bir alanda, geniş bir bahçe içinde yer alan iki katlı yapı, kâgir bir bodrum kat üzerinde yükselir. Yapıya paralel, simetrik diyagonal merdivenlerin ortasında bodruma girişi sağlayan dikdörtgen

⁷⁴ Tuğlacı, **a.g.e.**, s. 257.

kapı bulunmaktadır. Bodrum kata bitişik olan merdivenlerin hemen yanında konumlanmış birer adet basık kemerli küçük boyutlarda pencere açıklığı yer alır. Yan cephelerde de, her yüzeyde bir adet olmak üzere toplam üç adet basık kemerli pencere bulunur.

Yapıda giriş eksendedir ve simetrik merdivenlerle ulaşılan teras kısmından sağlanır. Terastan içeri açılan kapının iki yanında dar ve dikdörtgen biçimli birer adet pencere vardır. Sağ ve sol cephelerde yer alan birer adet dikdörtgen açıklıklar cephe yüzeyini belirler. Zemin katın iki yan cephesinde de birer adet dikdörtgen pencere yer alır. Arkada kalan kısımlar ise kitleden öne alınmıştır.

Zemin katın öne alınan sağ cephedeki alanda, caddeye bakan yüzeyde bir adet sağır pencere vardır. Yan cephesinde ise restorasyondan sonra kapatılmış dikdörtgen kapı bulunmaktadır. Öne alınan sol cephedeki alanda, caddeye bakan yüzeyde bir adet dar dikdörtgen pencere vardır. Yan cephesinde de bir adet dikdörtgen açıklık yer alır.

Zemin kat terasından yükselen iki adet dikmeyle taşınan 1. kat balkonuna, bir adet dikdörtgen kapı açılır. Sağ ve sol yüzeylerde birer adet dikdörtgen pencere yer alır. Yan cephelerde de birer adet dikdörtgen pencere bulunmaktadır. Kitleden öne alınan arka kısımlar, zemin katla aynı düzene sahiptir ancak zemin katta restorasyonda kapatılmış olan kapı bu katta halen açıktır.

Yapıyı örten kırma çatı, geniş saçaklara sahiptir.

Süsleme:

Yapının dökme demirden bahçe demirleri yapının genelinde hakim olan klasik üslubu ve yarım ay şeklindeki biçimini değerlendirdiğimizde ve girland soyutlaması olarak yorumlanabilir.

Zemin kattaki açıklıkların pervazları, alt kısımlarda bir miktar uzatılmış, köşeleri iç içe dairesel motiflerle dolgulanmıştır. Alınlıklar, pervazlardan yükselen iki adet küçük konsolla taşınmaktadır. Alınlıkla pervaz arasında kalan dikdörtgen yüzey, silmeli dikdörtgen bezemeye dolgulanmıştır.

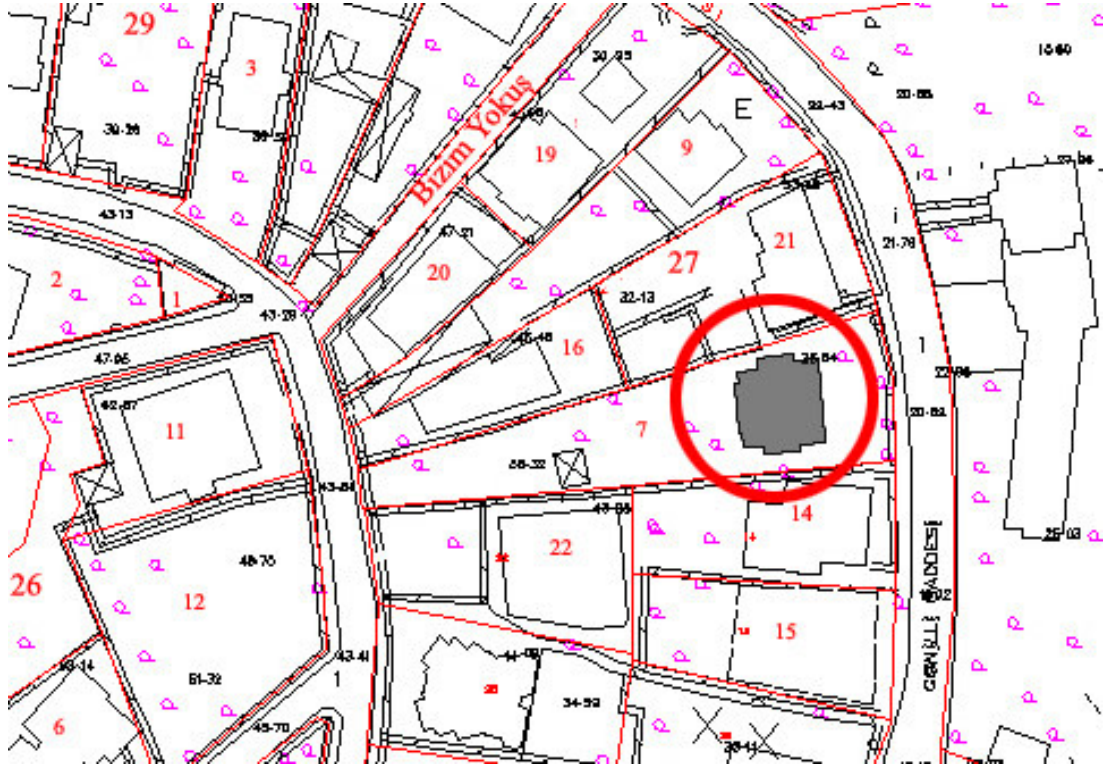
Yapıyı boydan boya çevreleyen silmelerle ayrılan 1. katta, tüm açıklıklar zemin katın devamı niteliğini taşır.

Silmelerle hareket kazanan saçaklarda, açıklıkların hizasına denk gelecek şekilde mazgal biçiminde bezemelere yer verilmiştir.

Oldukça sade bir süslemeye sahip olan yapı, cephe bezemeleriyle neo-klasik üslup etkisi taşımaktadır.

Resim No: 45 – 45A – 45B – 45C – 45D – 45E

Vaziyet Planı:

Kaynakça:

TUĞLACI, Pars, **Tarih Boyunca İstanbul Adaları II**, İstanbul 1992.

No:46

Adı: Panciri Evi

Yer: Çınarlık Sokak, No:34

Pafta: 2

Ada: 46

Parsel: 12

Tarihçe:

Yapı, 19. yüzyıl sonu, 20. yüzyıl başına tarihlenmiştir. İlk sahibi Dimitrios Panciri'nin ölümünden sonra kızı Sofia ile onun mimar eşi Niko Dimadis'e geçmiş, onlar da ölünce oğulları Aleko Dimadis'e (15 Nisan 1954), ondan da satış yoluyla Zeki Dilmener'e (18 Temmuz 1975) geçmiştir⁷⁵. Yapı, yıkılarak altı daireli apartman olarak inşa edilmiştir.

Tanım:

1019 m²'lik bir alanda yer alan, çatı katıyla beraber dört katlı olan ahşap kaplamalı kâgir yapının elimizdeki eski fotoğrafına baktığımızda zemin katının kâgir, diğer katların komple ahşap olduğunu görmekteyiz. Üç köşesiyle yapıya bağlanan sekizgen kesitli bir köşe kulesi, cephenin sol köşesinde konumlanır. Yıkılıp yeniden yapılma sırasında yapı, metrekare olarak büyümüştür.

⁷⁵ Tuğlacı, **a.g.e.**, s. 260.

Yapının bugünkü durumunda giriş, geniş bir terasa açılan eksene konumlanmış kapıdan sağlanır. Sağ ve sol taraflarında birer adet dikdörtgen pencere yer alır.

Yapının eski resminde 1. ve 2 katlarda aynı sırada ikişer pencere vardır. Günümüzdeki resminde ise üçer pencere bulunur ve cephenin sağ köşelerine balkon açıklıklarının eklendiği görülür. Birer adet kapı bu balkonlara açılır. Köşe kulesinde de dikdörtgen açıklıklar bulunur.

Elimizdeki eski resme göre, yapıda şu anda var olan çatı katının olmadığını görüyoruz.

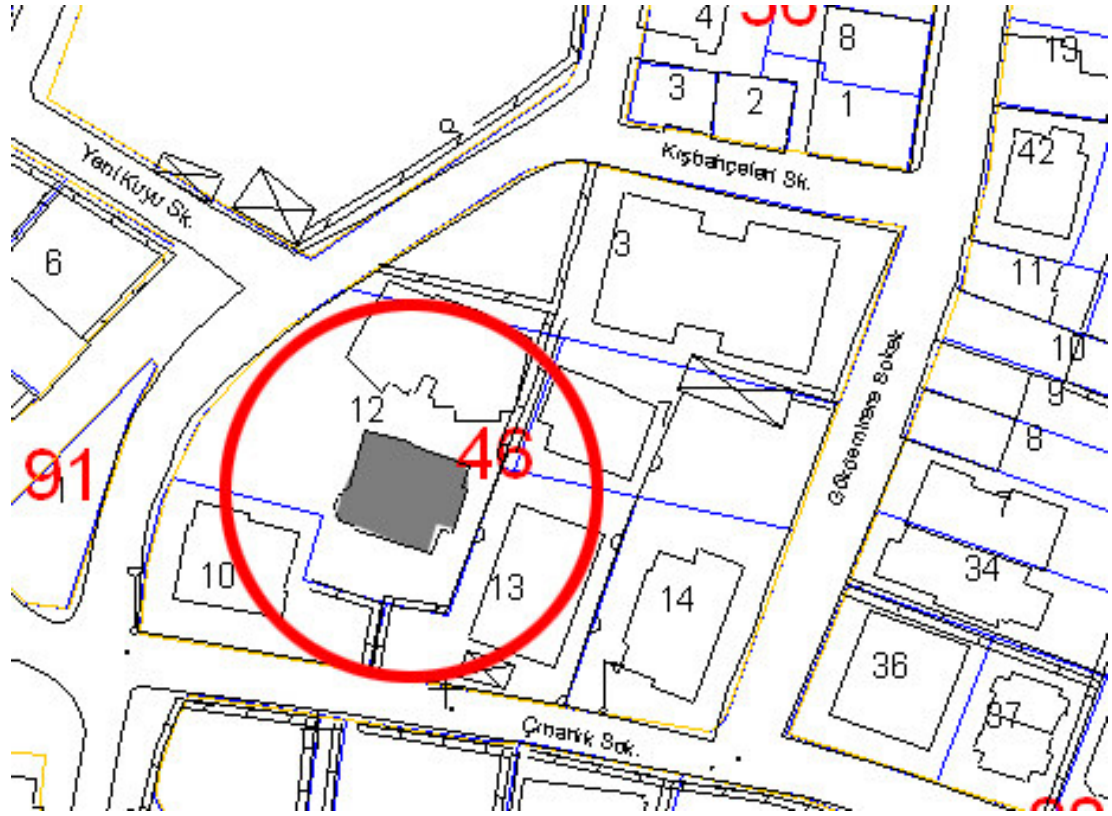
Yapının sağ cephesinde üç kenarıyla yapıya bağlanan altıgen kesitli bir çıkma 1. kattan 2. kata kadar devam eder. Yapının orijinal halinde olup olmadığını bilmiyoruz ancak, adaların genel sivil mimarisinde benzerine çok sık rastlanmayan, batılılaşma döneminde İstanbul'daki bazı yapılarda ortaya çıkan bir unsur olduğunu söyleyebiliriz.

Süsleme:

Yapının eski resminde bezeme örnekleri yoktur. Bugünkü durumunda ise, köşe kulesinin üzerindeki bazı pencerelerin üstünde çıtalarla oluşturulmuş, alınlık şeklinde üçgen süslemeler bulunur. Balkon korkulukları çıtaların çapraz düzenlenmesiyle oluşturulmuştur. 2. kat pencerelerinin üzerindeki neo-grek etkiyi anımsatan alınlıklar cepheye hareket kazandırmıştır. Yapıda tüm pencereler ahşap panjurludur.

Resim No: 46 – 46A

Vaziyet Planı:

No:47

Adı: Sarnıç Sokak, No:19

Yer: Sarnıç Sokak, No:19

Pafta: 2

Ada: 25

Parsel: 1

Tarihçe:

19. yüzyıl sonu, 20. yüzyıl başına tarihlenen yapı, yıkılarak yeniden inşa edilmiştir.

Tanım:

Dört katlı ahşap kaplamalı kâgir yapı, bir yamaca inşa edilmiştir. Bu yüzden bahçe içindeki yapı, parsel olarak sokak kotunun üstünde kalmıştır.

Yapının 1. ve 2. katları, aynı açıklık düzenine sahiptir. Ön cephenin sağ köşelerini kitleden içeri çekilmiş balkon açıklıkları teşkil eder. Cephenin sol yüzeyinde birer adet pencere açıklığı bulunur.

3. katın balkon açıklığı ön cephenin sol tarafında konumlanmıştır. Yanında bir adet pencere açıklığı görülür. Yapıdaki açıklıklar dikdörtgendir.

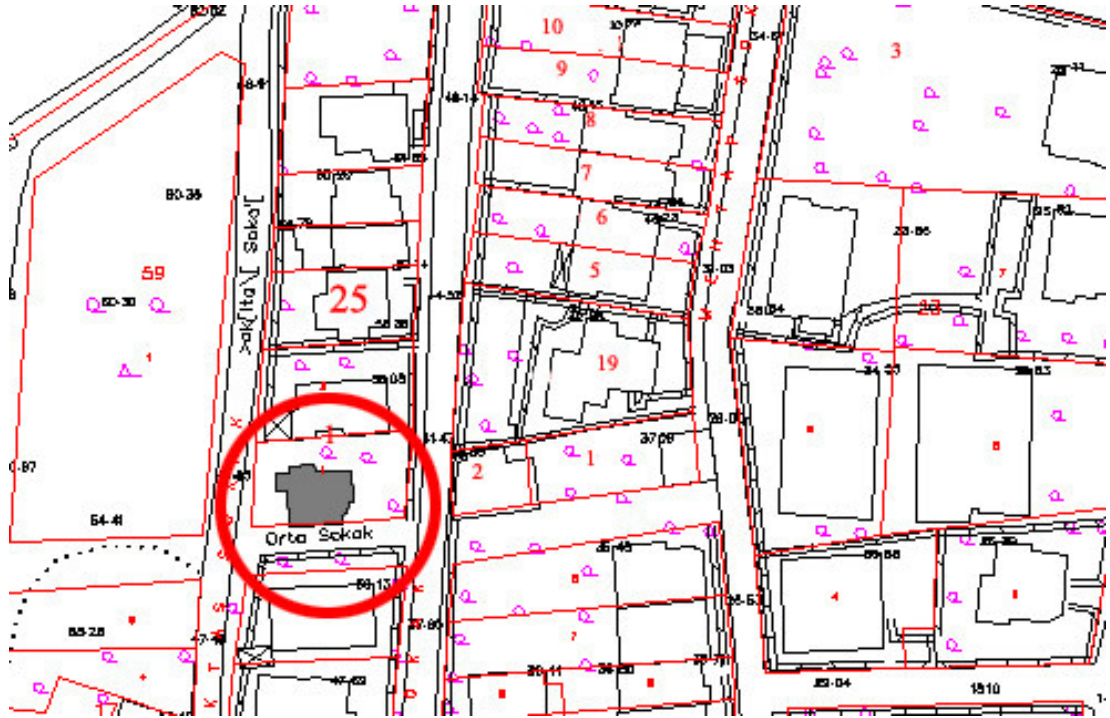
Geniş çatı saçakları yapının her cephesini dolaşır.

Süsleme:

Yapıdaki saçakların alınlıklarına dilimli ahşap bezeme uygulanmıştır. Açıklıklar ahşap panjurludur.

Resim No: 47

Vaziyet Planı:

No:48

Adı: Sarnıç Sokak, No:23

Yer: Sarnıç Sokak, No:23

Pafta: 2

Ada: 25

Parsel: 3

Tarihçe:

19. yüzyıl sonu, 20. yüzyıl başına tarihlenen yapı, restore edilmiştir.

Tanım:

Eğimli bir araziye inşa edilmiş olan iki katlı, ahşap kaplamalı kâgir yapı, kâgir bir zemin üzerinde yükselir. Yapının ana giriş kapısı ön cephede değildir, sol yan cepheden sağlanır. Sol yan cephe eksende kitleden bir miktar öne çekilmiştir. Söz konusu bölümün sağ yan cephesinde ana giriş kapısı yer alır. Ön cephede zemin katın terası korkuluklarla çevrilmiş balkon görünümündedir. Diğer yapılardan farklı olarak giriş kapısına bu cephede yer verilmemiştir. Yine de caddeye bakar konumdadır. Zemin katta terasa açılan iki adet kapı pencere grubu bulunur.

Zemin kattaki terasın üzeri, 1. katta, iki adet ahşap dikmeyle taşınan balkon açıklığı olarak değerlendirilmiştir. Balkona açılan açıklıklar zemin katın devamı niteliğindedir.

Yapının sol yan cephesinde her katta birer pencere yer alır. Açıklıklar dikdörtgendir.

Süsleme:

Yapıda, art-nouveau üslubunun etkileri görülür. Ahşap dikmelerin köşeleri dekupajlı kafes bezemeyle dolgulanmıştır. Dikmelerin aralarına uygulanan, dekupe edilerek oluşturulmuş dilimli ahşap bezeme, Bursa kemerini anımsatır.

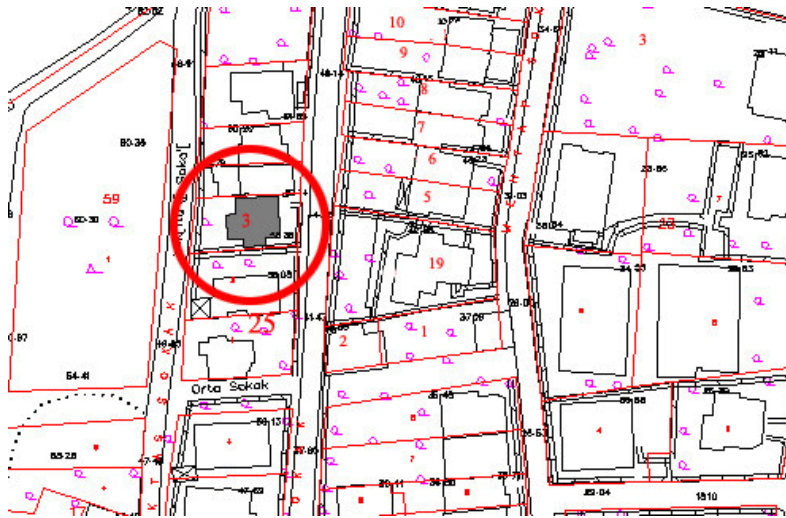
1. katta, balkon korkulukları dekupajlı yaprak motifleriyle dolgulanmış “s” kıvrımlarından oluşan bezemeye sahiptir.

Sol yan cephede, giriş bölümünü örten pergolada ön cephedeki dilimli bezeme uygulanmıştır.

Resim No: 48 – 48A

Şekil No: 10

Vaziyet Planı:

No:49

Adı: Sarnıç Sokak, No:27

Yer: Sarnıç Sokak, No:27

Pafta: 2

Ada: 25

Parsel: 5

Tarihçe:

19. yüzyıl sonu, 20. yüzyıl başına tarihlenen yapı, özgünlüğünü korumuştur. Yapı sağlam durumdadır ama bakım gerekmektedir.

Tanım:

Eğimli bir araziye inşa edilmiş olan iki katlı ahşap yapı, kâgir bir bodrum üzerinde yükselir. Bodrum kattan kare kesitli ahşap dikmeyle taşınan açıklık cephenin en soluna kaydırılmıştır. Bu alana bodrum kattan yükselen, yapıya paralel merdivenlerle ulaşılır. Yapıya giriş bu kısımdan sağlanır. Bir adet kapı ve sol tarafında bir adet pencere bu terasa açılır. Cephenin sağ alanında bir adet üç camlı giyotin pencere kafa penceresiyle birlikte ele alınmıştır.

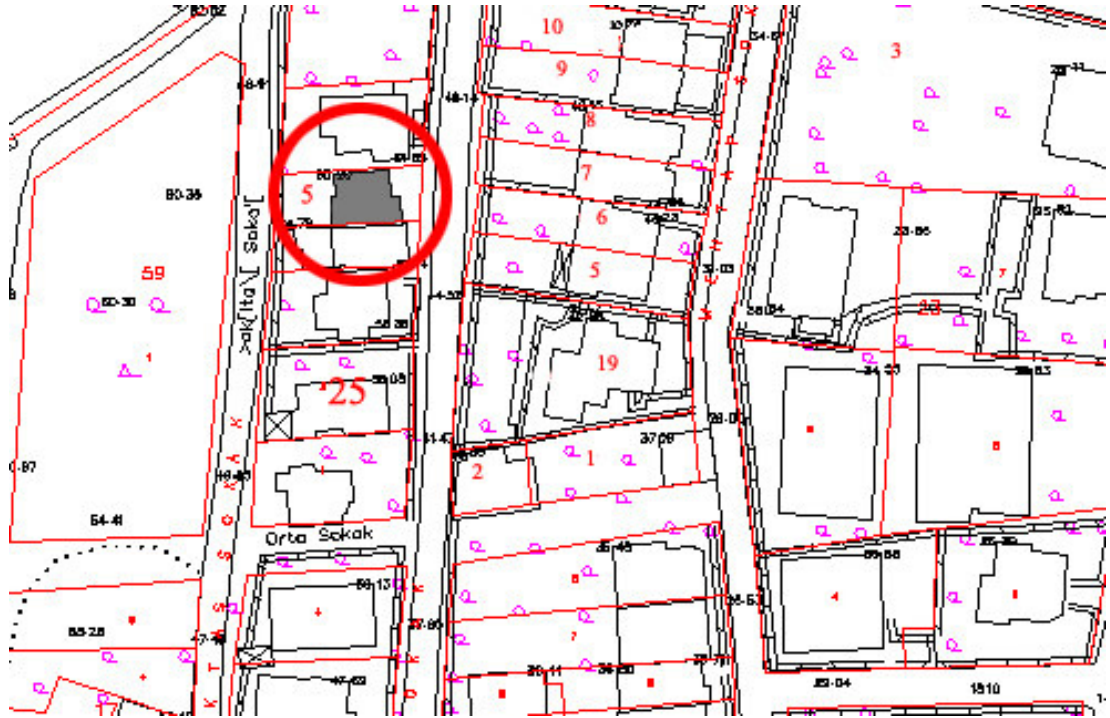
Zemin kattaki giriş bölümünün üzeri, 1. katta, iki adet ahşap dikmeyle taşınan balkon açıklığı olarak değerlendirilmiştir. Balkona açılan açıklıklar zemin katın devamı niteliğindedir. Balkonu örten beşik çatı cepheye hareket kazandırır. Cephenin sağ yüzeyindeki pencere açıklığı zemin katı tekrar eder.

Süsleme:

Balkonu örten beşik çatının altı, ahşap çıtalarla üçgen alanlara bölünmüştür. Yapıda bezeme yoktur.

Resim No: 49

Vaziyet Planı:

No:50

Adı: Sarnıç Sokak, No:33

Yer: Sarnıç Sokak, No:33

Pafta: 2

Ada: 24

Parsel: 12

Tarihçe:

19. yüzyıl sonuna tarihlenen yapı, özgündür. Ancak, harap durumdadır.

Tanım:

Eğimli bir araziye inşa edilmiş olan ahşap yapı iki katlıdır. Ahşap karkaslı duvarların dış yüzeyleri kaplama tahtaları, iç yüzeyleri bağdadi sıva ile oluşturulmuştur.

Yapının kitleden içeri çekilmiş olan giriş kısmı, cephenin en soluna kaydırılmıştır. Bu bölümde bir adet kapı ve bir adet pencere bulunur. Zemin katta giriş bölümünün yanında bir adet giyotin pencere yer alır.

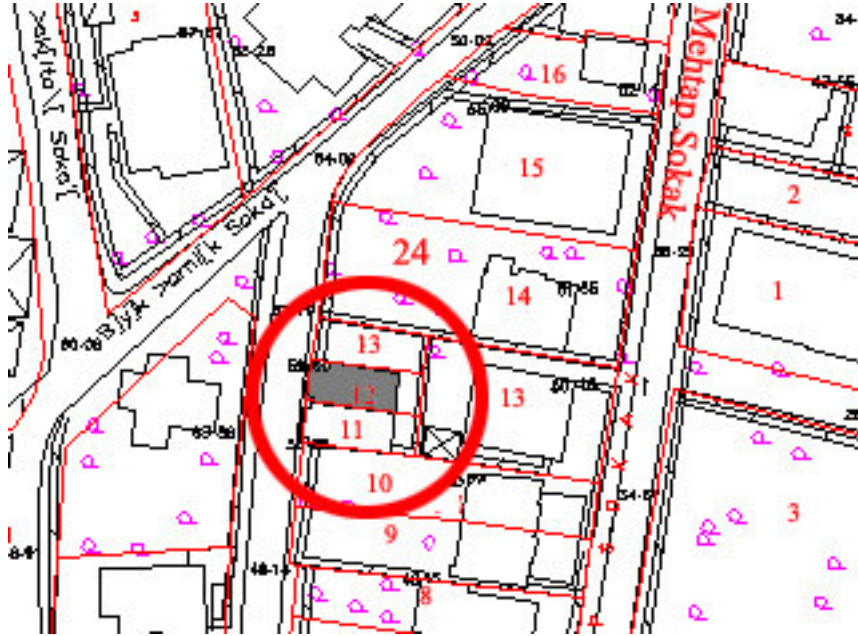
1. katta, bir adet balkon açıklığı bulunur. Sağ yanında ise pencere açıklığı görülür. Açıklıklar dikdörtgendir. Balkondan yükselen iki adet ahşap dikme balkonu örten geniş çatı saçağını taşır.

Süsleme:

Yapıdaki tüm açıklıkların kare camlı kafa pencereleri vardır. Saçaklar ve 1. kat silmelerinin alt yüzeyleri damlalık friziyle bezenmiştir. Zemin kattan yükselen, neo-grek etkiyi veren konsollar 1. kat balkonunu taşır. Balkon korkulukları, palmet yaprağını andıran bitkisel motiflerle dekupe edilerek oluşturulmuştur. Balkondan yükselerek saçağı taşıyan dikmelerin arasındaki dolgu malzemesiyle, at nalı ve kaşkemer andıran, oryantalist üslubun etkilerini taşıyan kemerler oluşturulmuştur. Kıvrımlı konsollar, saçakları taşır.

Resim No: 50

Vaziyet Planı:

No:51

Adı: Sarnıç Sokak, No:34

Yer: Sarnıç Sokak, No:34

Pafta: 2

Ada: 24

Parsel: 13

Tarihçe:

19. yüzyıl sonuna tarihlenen yapı, özgündür. Ancak, harap durumdadır.

Tanım:

Eğimli bir araziye inşa edilmiş olan ahşap yapı iki katlıdır. Ahşap karkaslı duvarların dış yüzeyleri kaplama tahtaları, iç yüzeyleri bağdadi sıva ile oluşturulmuştur.

Yapının kitleden içeri çekilmiş olan giriş kısmı, cephenin en soluna kaydırılmıştır. Bu bölümde bir adet kapı ve bir adet pencere bulunur. Zemin katta giriş bölümünün yanında bir adet iki camlı giyotin pencere yer alır.

1. katta, zemin kattan iki adet konsolla taşınan balkon açıklığı eksene konumlanmıştır. İki yanında birer adet pencere açıklığı görülür. Açıklıklar dikdörtgendir. Balkondan yükselen iki adet ahşap dikme balkonu örten geniş çatı saçağını taşır.

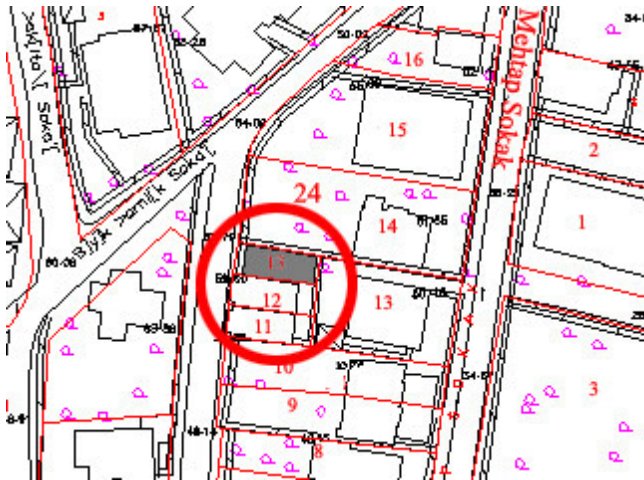
Süsleme:

Yapıdaki tüm pencere açıklıklarının kare camlı kafa pencereleri vardır. Saçaklar ve 1. kat silmelerinin alt yüzeyleri damlalık friziyle bezenmiştir. Zemin katta, kapının üst kısmı camlı, alt kısmı tablalıdır. Camlı olan bölüm oryantalist üslubun etkilerini yansıtan kemerlerle süslenmiştir. At nalı kemer şekline benzemektedir. Üzerinde bulunan alınlığın altında, damlalık frizi dikkat çeker. Kapının düz camlı kafa penceresi vardır.

Zemin kattan yükselen, neo-grek etkiyi veren konsollar 1. kat balkonunu taşır. Balkon korkulukları bitkisel motiflerle dekupe edilerek oluşturulmuştur. Balkondan yükselerek saçağı taşıyan dikmelerin arasındaki dolgu malzemesiyle, at nalı ve kaşkemer andıran, oryantalist üslubun etkilerini taşıyan kemerler oluşturulmuştur. Kıvrımlı konsollar, saçakları taşır.

Resim No: 51 – 51A

Vaziyet Planı:

No:52

Adı: Yalı Caddesi, No:32

Yer: Yalı Caddesi, No:32

Pafta: 2

Ada: 47

Parsel: 35

Tarihçe:

19. yüzyıl sonuna tarihlenen yapı, restore edilmiştir.

Tanım:

Çatı katıyla beraber üç katlı olan ahşap kaplamalı kâgir yapının girişi, alışık olduğumuz gibi ön cephede değildir. Sol yan cephedeki geniş saçaklı kapı oldukça sadedir.

Ön cephenin zemin katını, iki adet enlemesine geniş pencere teşkil eder.

1. katta, zemin kattan dört adet konsolla taşınan balkon açıklığı eksene konumlanmıştır. İki adet geniş kapı bu balkona açılır. Sol yan cephede kapının sırasında bir adet pencere vardır.

Çatı katı, eksende yükselerek beşik çatıyla örtülmüştür. Çatı katının iki yanında yer alan tek eğimli çatılar cepheye hareket kazandırır. İki adet konsolla desteklenen küçük balkondan yükselen iki adet ahşap

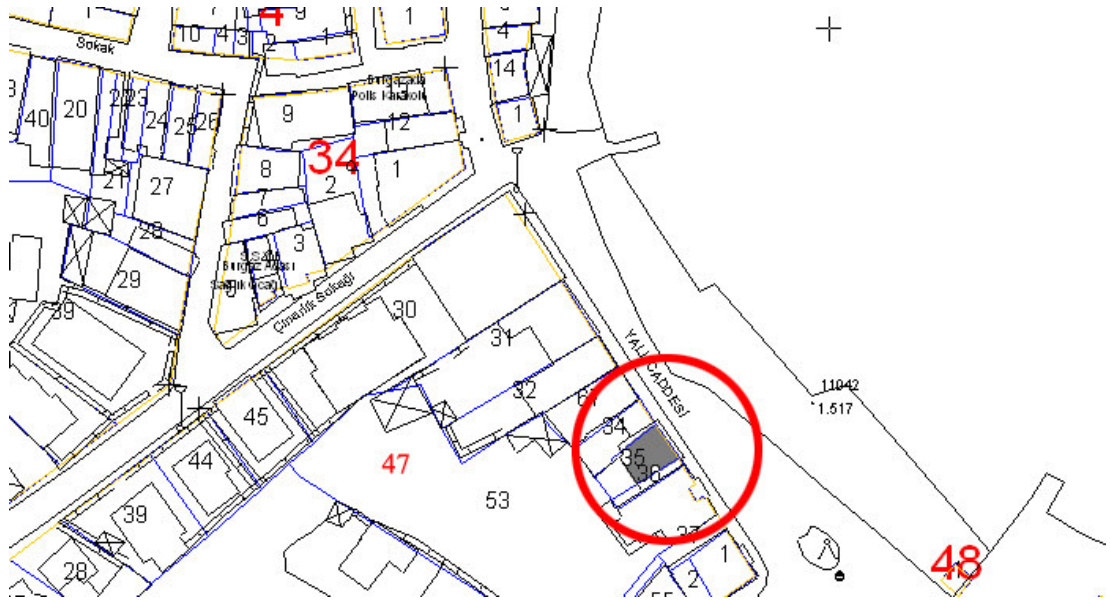
dikme, çatı saçağını destekler. Bir adet kapı balkona açılır. Açıklıklar dikdörtgendir.

Süsleme:

Ön cephedeki açıklıklar ahşap kapaklıdır. Pencere pervazlarının köşeleri çıtalarla belirginleştirilmiştir. Balkon açıklıklarını taşıyan konsollar, çiçek motifleriyle dekupe edilerek oluşturulmuştur. Çatı katının düşey kullanılan çıtaları dekupajlı bezemeyle son bulur. Bu bezeme, balkona açılan kapının üst pervazında da görülür.

Resim No: 52 – 52A

Vaziyet Planı:

No:53

Adı: Yeniyalı Sokak, No:42

Yer: Yeniyalı Sokak, No:42

Pafta: 2

Ada: 47

Parsel: 17

Tarihçe:

19. yüzyıl sonu, 20. yüzyıl başına tarihlenen yapı, restore edilmiştir.

Tanım:

Tek katlı ahşap kaplamalı kâgir yapı, kâgir bir bodrum üzerinde yükselir.

Ön cephede bodrum katın iki adet penceresi görülür. Kaldırımından iki adet basamakla ulaşılan yapının girişi, cephenin en sağına kaydırılmıştır. Cephenin solunda bir adet pencere bulunur. Açıklıklar dikdörtgendir.

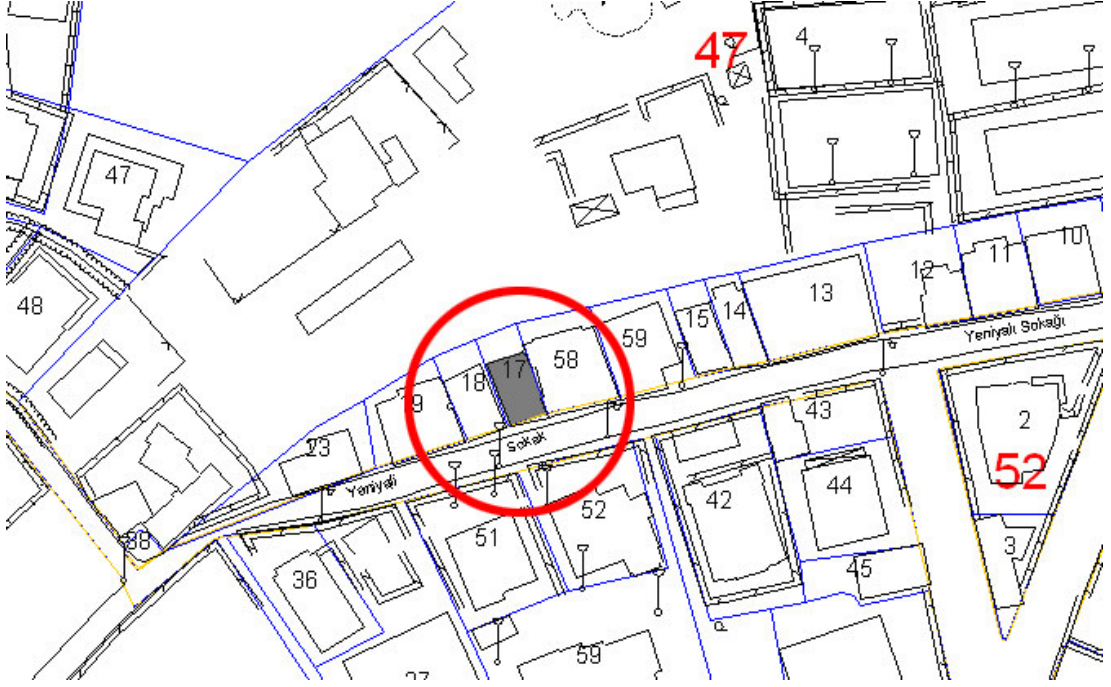
Çatı ekseninde üçgen şeklinde yükselir.

Süsleme:

Yapıda süsleme yoktur.

Resim No: 53

Vaziyet Planı:

No:54

Adı: Yeniyalı Sokak, No:44

Yer: Yeniyalı Sokak, No:44

Pafta: 2

Ada: 47

Parsel: 18

Tarihçe:

19. yüzyıl sonu, 20. yüzyıl başına tarihlenen yapı, restore edilmiştir.

Tanım:

Ahşap kaplamalı kâgir yapı, tek katlıdır.

Tablalı ahşap kapı ve sol yanındaki bir adet pencereden ibaret olan giriş kısmı, cephenin sol yüzeyini oluşturur. Bu kısım kitleden içeri çekilmiştir. Cephenin sağ tarafında bir adet pencere açıklığı yer alır. Açıklıklar dikdörtgendir.

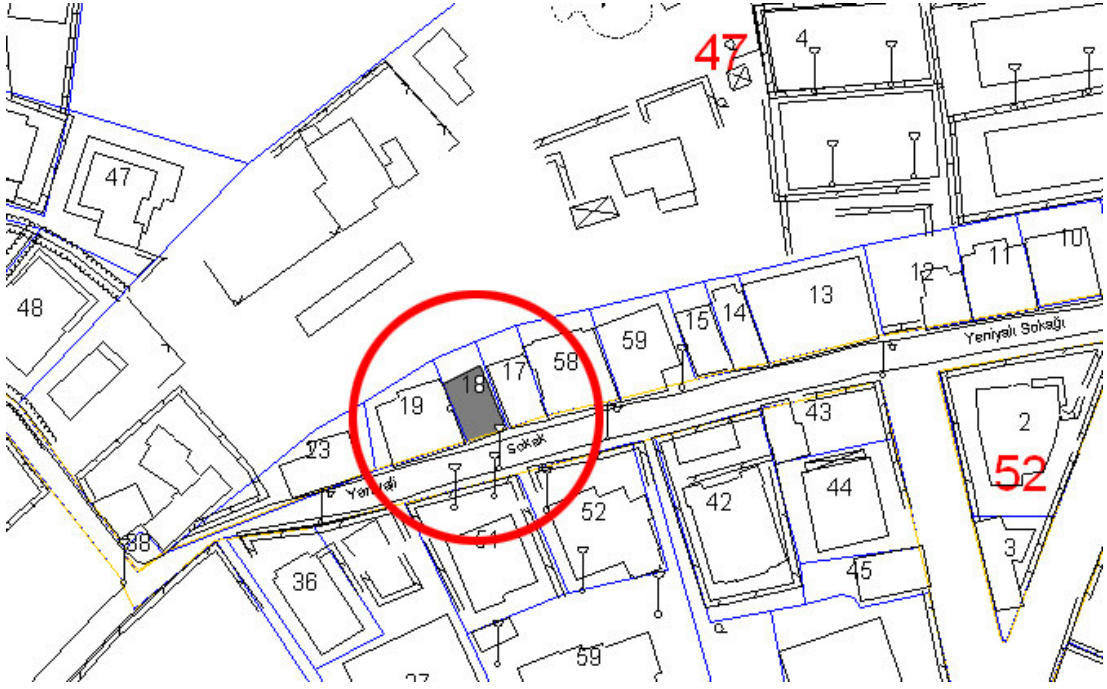
Beşik çatı geniş saçaklara sahiptir.

Süsleme:

Tablalı ahşap kapının üzerindeki kafa penceresi dikdörtgen alanlara bölünmüştür. Cephenin sağındaki pencerenin tepe silmesi göze çarpar. Beşik çatının üçgen alınlığının altına dekupajlı, dilimli friz applike edilmiştir. Saçaklar furuşlarla desteklenir.

Resim No: 54

Vaziyet Planı:

No:55

Adı: Sinyosoğlu Köşkü I

Yer: Gönüllü Caddesi, No:6

Pafta: 1

Ada: 21

Parsel: 19

Tarihçe:

19. yüzyıla tarihlenen köşk, ilk sahibi Simeon (Simonaki) Sinyosoğlu'ndan eşi Evlanbia, kızları Marika, Anna, Melpomeni ve oğulları Aleko ve Niko Sinyosoğlu'na, onlardan da satış yoluyla Nafiz Özalp'a (1922) geçmiştir. Ada'nın en görkemli ve göz alıcı yapılarından biri olan bu bina, 1980'de mühendis Gürcan Akyıldız tarafından yeniden kargir olarak inşa edilmiştir⁷⁶.

Tanım:

372,50 m²'lik bir alanda yer alan, kâgir bir bodrum kat üzerinde yükselen üç katlı yapı, bir yamaca inşa edilmiştir. Yenice sokağa ve Gezinti caddesine bakan cepheleri, kot seviyesinin altında kalmıştır. Yapının bugünkü kullanımı "Özden Köşk" adında bir apartmandır. Yapıya giriş, iki yanında birer adet yuvarlak kemerli penceresi bulunan yuvarlak kemerli kapıdan sağlanır. Bu kapı-pencere grubu eksene konumlanmıştır. Cephenin sağ ve sol taraflarında ikişer adet dikdörtgen pencere bulunur. Bu açıklık düzeni 1. katta da devam eder.

⁷⁶ Tuğlacı, **a.g.e.**, s. 261.

1. katta, zemin kat girişinin üst kısmı balkon açıklığı olarak değerlendirilmiştir.

1. kattan yükselen 2 adet eliböğründeyle taşınan 2. kat balkonu, eksene konumlanmıştır. Ortada dikdörtgen bir kapı ve iki yanında birer dikdörtgen pencere bu balkona açılır. Cephenin sağ ve sol taraflarında birer adet dikdörtgen pencere açıklığı vardır.

Beşik çatıyla örtülen çatı katında, eksene konumlanmış bir gözpencere bulunmaktadır. Geniş çatı saçaklarını beş adet konsol taşır.

Yapının Yenice sokağa bakan cephesinde, dikdörtgen pencere düzeni cepheyi belirler. Bodrum katta, dört adet küçük dikdörtgen pencere yer alır.

Zemin katta, Gönüllü caddesine yakın köşede ve eksende ikili, cephenin sağ tarafında ise bir adet pencere açıklığı vardır. Eksendeki pencereler daha küçük boyutta ele alınmıştır. Bu pencere düzeni 1. katta da devam eder ancak cephenin sağ ve sol tarafları birer adet pencereye sahiptir.

2. katta da eksendeki iki adet pencere alt katları tekrar eder. Sağ ve sol taraflarda, ikişer adet eliböğründeyle taşınan birer balkon açıklığı ve bu balkonlara açılan birer adet dikdörtgen kapı görülür.

Bu cephenin saçak örtüsü furuşlarla desteklenir.

Yapının Gezinti caddesine bakan cephesi kot farkı nedeniyle bir set üzerinde yükselmektedir. Dört adet dikdörtgen açıklığa sahip bodrum kat bu cephede belirgin olarak görülmektedir ve setin üzerindeki terasa açılır. Eksenden yapıya dik yükselen merdivenlerle zemin kat girişine ulaşılır. Söz konusu giriş kitleden içeri alınmıştır, ortada kapı ve iki yanında birer adet pencereye sahiptir. Giriş açıklıkları yuvarlak kemerlidir. Saçak üç adet yuvarlak kemer biçiminde ele alınmıştır. Cephede zemin katın sağ ve sol taraflarında birer adet geniş dikdörtgen açıklık bulunur. Söz konusu cephede, 1. ve 2. katlar yapının eni boyunca kitleden geri çekilmiştir.

1. katta zemin kat girişinin üst kısmında, iki adet ahşap dikmeyle desteklenen üçgen alınlıklı bir çatısı vardır. Bu alandaki açıklıklar zemin kat girişini tekrar eder. Sağ ve sol taraflarda ise ikişer adet dikdörtgen pencere yer alır.

2. kat cephesini dört adet pencere düzeni belirler.

Gezinti caddesine bakan cephenin beşik çatısının saçağı da beş adet konsolla desteklenir.

Süsleme:

Yapının tüm cephelerinde, açıklıkların etrafı çıtalarla üçgen ve dikdörtgen alanlara bölünmüş, geometrik bir süsleme düzeni sağlanmıştır. Dikdörtgen pencere açıklıkları, ahşap panjurludur.

Gönüllü caddesine bakan cephede, 1. kat balkonunu 2 adet kıvrımlı hatlara sahip metal konsol destekler.

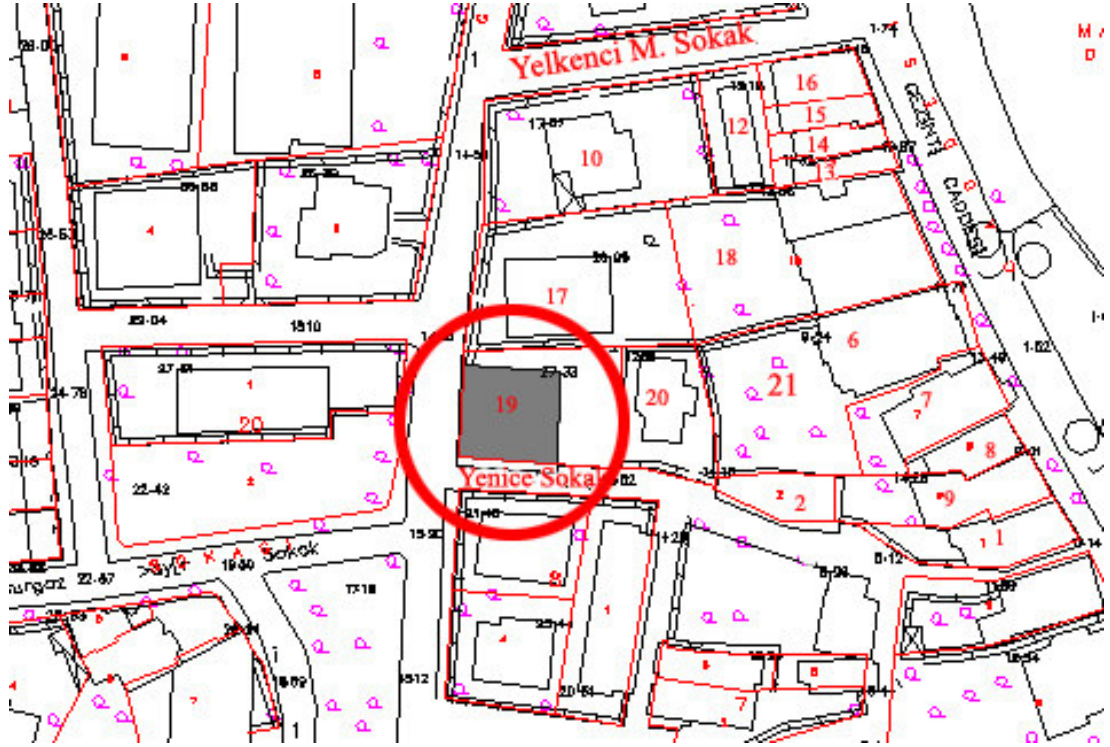
2. kat balkonunu taşıyan eliböğründeleri, köşelerden çıkan çıtalar keser ve ok ucu şeklinde bezemeyle sonlanır. Ok ucu bezemeleri eliböğründelerin köşelerine de applike edilmiştir. Bu düzen yapının yan cephelerindeki balkonlarında da devam eder.

Diş friz bezemesi, 2. katla çatı katı ayrımını belirler. Saçakları taşıyan konsollar, kıvrımlı hatlara sahiptir.

Yapının Gezinti caddesine bakan cephesinde, 1. kat girişini örten beşik çatı art-nouveau üslup etkisini yansıtır. Ahşap dikmelerin köşeleri dekupe edilerek oluşturulmuş bezemelerle dolgulanmıştır. Üçgen alınlık, yıldız motifleriyle ve dalgalı hatlarda dekupajlı bezemeye sahiptir. Alınlığın altından eksene konumlanmış, köşe dolgularını tekrar eden simetrik bezeme sarmaktadır.

Resim No: 55 – 55A – 55B

Vaziyet Planı:

Kaynakça:

TUĞLACI, Pars, **Tarih Boyunca İstanbul Adaları II**, İstanbul 1992.

No:56

Adı: Spanudis Köşkü

Yer: Çayır Aralığı Sokak, No:15

Pafta: 2

Ada: 13

Parsel: 8

Tarihçe:

19. yüzyıla tarihlenen köşk, ilk sahibi operatör Dr. Spanudis'den satış yoluyla kereste tüccarı Faik Bey'e (Sait Faik'in babası), ve eşi Makbule Hanım'a (15 Kasım 1937),ondan da 8 Kasım 1954 tarihli vasiyetname gereğince Darüşşafaka'ya (31 Kasım 1964) geçmiştir. Makbule Hanımın ölüm tarihi 21 Ocak 1963'tür. Bakımsızlıktan zamanla harp olan köşk, Darüşşafaka Cemiyeti'nce onartılarak Burgazada Güzelleştirme Derneği tarafından müze olarak ziyarete açılmıştır.(11 Mayıs 1964).Bu tarihten sonra 1973 ve 1984 yıllarında köşk, onarım görmüştür. Sait Faik Abasıyanık 1934–1954 yılları arasında bu evde oturmuş ve eserlerini yazmıştır.

Bu arada oluşturulan Sait Faik Abasıyanık Kültür Mirası ve Sait Faik Müzesi İstişare Komitelerinde çalışmak üzere, Türkiye'nin tanınmış edebiyatçıları davet edilmiştir. Bir görevli tarafından yönetilen Müze'ye giriş serbesttir. Ziyaretçiler için bir hatıra defteri vardır. İkinci katta yazarın kitapları, balıkçılık malzemeleri, bazı müsveddeleri ve eşyaları teşhir edilmektedir⁷⁷.

⁷⁷ Tuğlacı, **a.g.e.**, s. 263.

Tanım:

831,50 m²'lik bir alanda yer alan, çatı katıyla beraber 3 katlı yapı, kâgir bir bodrum üzerinde yükselir. Sokağa bakan cephede, sağ cephe öne doğru alınmıştır. Zemin katta, geride kalan sol cephede mesafe farkı balkon açıklığı olarak değerlendirilmiştir. Sağ cephede bir adet dikdörtgen açıklık, sol cephede ise iki yanında birer adet sürme camlı pencere açıklığı bulunan kapı yer alır. Öne alınan cephenin sol yan yüzeyinde balkona açılan bir adet dikdörtgen pencere bulunmaktadır. Yapıya giriş, sağ yan cepheden yapıya paralel basamaklarla çıkılan sahanlıktan sağlanır.

Sağ cephede, zemin kattan yükselen ve pencere pervazlarının köşe hizasında konumlanmış iki adet kıvrımlı konsolla taşınan balkon cepheyi teşkil eder. 1. kat sol cephe, zemin katla devamlılık gösterir.

Öne alınmış olan sağ cephenin çatı katı geniş saçaklı beşik çatıyla örtülmüştür. Çatı katında iki adet yuvarlak kemerli pencere açıklığı yer alır.

Yapının sol yan cephesini zemin katta ve 1. katta, üçer adet dikdörtgen pencere açıklığı teşkil eder. Bu cephenin sol yüzeyinde, zemin kattan yükselen iki adet kıvrımlı konsolla taşınan çıkma bulunmaktadır. Çatı katında yuvarlak kemerli pencere vardır ve geniş saçaklı beşik çatıyla örtülmüştür.

Süsleme:

Yapının bahçe demirleri, Mehmet Nazif Bey Köşkü ile aynıdır. Yapıya girişi sağlayan büyük ahşap kapı özgünlüğünü korumuştur. Kapının camlı yüzeyleri kıvrımlı ve geometrik motiflere sahip dökme demirdendir.

1. kattaki kıvrımlı balkon konsollarının altta kalan yüzeyleri yivlidir. Sol yan cephedeki balkonu taşıyan zemin kattan yükselen kare kesitli ahşap dikmeler de yivlidir.

Çatı katıyla 1. katı ayıran dekupajlı silmeler ok ucu motiflerine sahiptir.

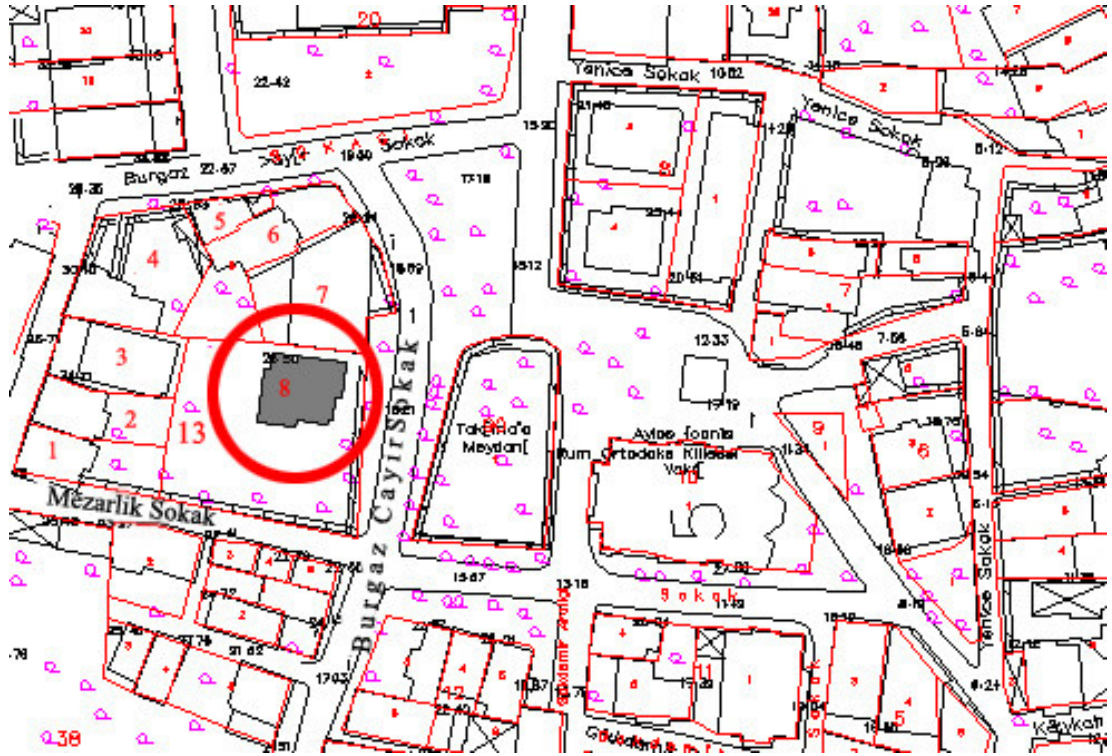
Beşik çatının üçgen alınlığı dekupe edilerek oluşturulmuştur. Alınlığın altındaki geometrik düzenli bölüm ok ucu biçiminde bir sarkıtle sonuçlanır.

Oldukça sade bir süslemeye sahip olan yapı neo-klasik üslup etkisi taşımaktadır.

Resim No: 56 – 56A – 56B

Şekil No: 11 – 16

Vaziyet Planı:

Kaynakça:

TUĞLACI, Pars, **Tarih Boyunca İstanbul Adaları II**, İstanbul 1992.

No:57

Adı: Vasilyadis İkiz Evleri

Yer: Gönüllü Caddesi, No:7-9

Pafta: 3

Ada: 27

Parsel: 1

Tarihçe:

Yapım tarihi 1787 olan Gönüllü Caddesi'nde eskiden yer alan 7 ve 9 numaralı, iki katlı, bahçeli ahşap ikiz evlerden 1018 m²'lik bir alanı kaplayan birincisi, ilk sahibi K.N. Vasilyadis'ten Dimitri kızı Zafira Karako'ya (14 Ağustos 1928), ondan vasiyet yoluyla Yunan uyruklu Kalyopi Varsami'ye (24 Aralık 1931), ondan da satış yolu sırasıyle Todor Tripos kızı Anna Sotiriadis'e (15 Mart 1932), Konca Bahar'a (4 Eylül 1963), Anna Akgün ve Ahmet Rifat Nişancı'ya (4 Eylül 1969), geçtikten sonra aynı yıl yıktırılarak yerine apartman inşa ettirildi.

271m²'lik bir alanı kaplayan ikincisi ise, ilk sahibi K.N. Vasilyadis'ten Zafira Karako'ya (14 Ağustos 1928), ondan vasiyet yoluyla Yunan uyruklu Kalyopi Varsami'ye (24 Aralık 1946), ondan da izale-i şuyu ile Erol Bayraktaroğlu'ya (11 Mayıs 1978), geçmiştir. İkiz evlerin mimarı T.Khrisafidis'dir. Elimizde evlerin mimarı tarafından yapılmış bir ön cephe görünümü mevcuttur⁷⁸.

⁷⁸ Tuğlacı, **a.g.e.**, s. 265.

Günümüzde yapının eski halinden hiçbir iz kalmamış, onun yerine tamamen farklı bir yapı inşa edilmiştir.

Tanım:

Kâgir bir set üzerinde yükselen ikiz yapıların girişleri, yapıya dik, merdivenlerle ulaşılan terastan sağlanır. Girişler, birbirine yakın konumlanmıştır ve simetriktir. Tablalı kapıların üzerinde kafa pencereleri bulunur. Kapıların iki yanında birer adet dar dikdörtgen pencere yer alır. Cephenin sağ ve sol taraflarında, ikişer adet kapıyla açılım sağlanan teras kısmı, öne alınmıştır. Bu alanlardan yükselen ikişer adet ahşap dikme 1. kat çıkmalarını taşır.

1. katta, zemin kat giriş kapılarının üzerinde balkon açıklıkları vardır. Birer adet kapı bu balkonlara açılır. 1. kat çıkmalarında ikişer adet dikdörtgen pencere açıklığı bulunur.

Çıkmaların üstü beşik çatı ile örtülmüştür. Girişlerin bulunduğu cephenin çatı örtüsünün elimizdeki çizime göre beşik çatı, topuz ya da kırma çatı olduğu söylenebilir. Çıkmaları örten beşik çatılarda paratoner vardır. Yapının ekseninden bir adet baca yükselir.

Süsleme:

Zemin kattan yükselen ahşap dikmelerin köşeleri çıtalarla dolgulanmıştır.

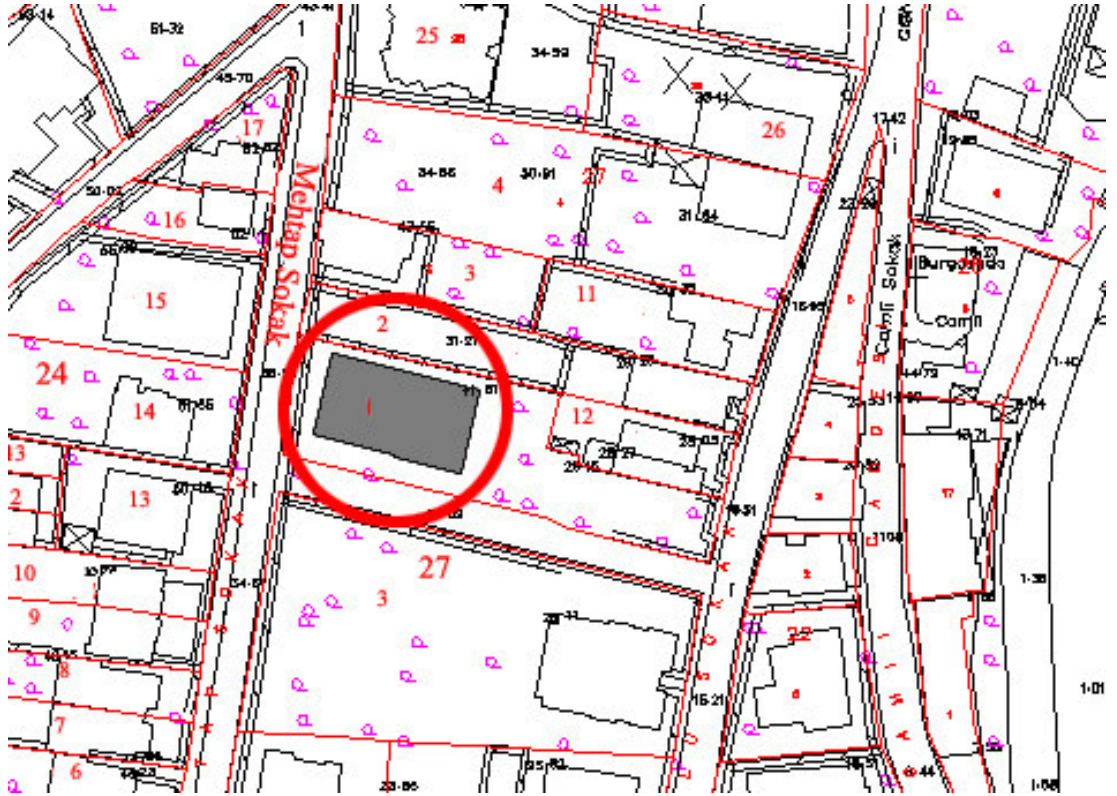
1. katın çıkmalarının pencere pervazlarında hareketli bir görünüm elde edilmiştir. Zemin kat kapılarının hizasında konsollarla taşınan dar

balkon açıklıkları kıvrımlı ahşap korkuluklara sahiptir. Balkon kapılarının yanlarındaki alanlar çıtaların çapraz kullanımıyla değerlendirilmiştir.

Çatı saçaklarından dekupe edilmiş festonlar sarkar.

Çizim No:

Vaziyet Planı:

Kaynakça:

TUĞLACI, Pars, **Tarih Boyunca İstanbul Adaları II**, İstanbul 1992.

No:58

Adı: Yediç Evleri

Yer: Mehtap Sokağı, No:37

Pafta: 4

Ada: 26

Parsel: Eski 5 –Yeni 11

Tarihçe:

Yapım tarihi 1908 olan ahşap iki ev, İbrahim kızı Behice Yediç adına kayıtlı iken (21 Şubat1938), ifraz görüp (1302m²) satış yoluyla sırasıyla Ahmed Reşat Bey Kızı Hatice Sabahat Bala'ya (26 Temmuz 1950). Vartan Derya ve Armine Dervoğormacıyan'a (10 Aralık 1982), Yusuf Ziya ve Sabahat Karakadılar'a (3 Mart 1983), Zizi Zünbül Özinci ve Benjamin Goldstein'a (12 Ekim 1984) geçmiştir. Üç katlı bodrumlu, bahçeli ve üstü ahşap kaplama kargir köşk olarak yeniden inşa edilen yapının yapımı 1985'te tamamlanmıştır. Bu evde Hüseyin Cahit Yalçın gençliğinde kiracı olarak oturmuştur⁷⁹.

Tanım:

5545 m²'lik bir alanda yer alan 3 katlı bodrumlu yapı, eğimli bir araziye inşa edilmiştir. Günümüzde sekiz daireli bir apartman olarak kullanılmaktadır. Yukarıda değindiğim gibi özgün halinde bodrumlu olan yapı şu anda toprak dolgudur ve burası bodrum olarak kullanılmamaktadır. Caddeden dört kollu merdivenlerle bahçe kısmına

⁷⁹ Tuğlacı, **a.g.e.**, s. 265.

ulaşılır. Eskiden bodrum olarak kullanılan kâgir kat şu anda dairedir. Dikdörtgen açıklıklarla bahçeye açılmaktadır. Merdivenlerin sağında kalan alanda bir adet yuvarlak kemerli açıklık bulunur. Kâgir zemin katta, eksene konumlanmış dış kapı ahşaptır. Yapının her katı balkonludur. İkiz yapının zemin katında ikişer pencere açıklığı yer alır.

Yapının 1. ve 2. katları ahşap kaplamalı kâgirdir. 1. katlarda, zemin kattan yükselen, ikişer adet kare kesitli ahşap dikmeyle balkon açıklıkları taşınır. Eksende 1. ve 2. katlarda, dikdörtgen pencere vardır. Eksenin solunda kalan balkon açıklıkları zemin kat pencerelerin devamı niteliğinde birbirine yakın ele alınmıştır. Bu iki adet açıklığın sağ taraftaki pencere, soldaki balkon kapısıdır. Aynı düzen ikinci katta da geçerlidir. Eksenin sağında kalan balkon açıklıkları ise oldukça geniş ele alınmıştır. Balkonun soluna yaklaştırılmış iki adet dikdörtgen açıklık, ortada kapı, iki yanında pencere olmak üzere düzenlenmiştir. Aynı düzen ikinci katta da geçerlidir.

2. kat balkonları 1. kattan yükselen kare kesitli ahşap dikmelerle taşınmaktadır. Dikmeler 2. katlardan devam ederek beşik çatıyı taşır.

Yapının sol cephesinin ekseninde zemin kat kitleden öne alınmıştır. Aynı hizada 1. kat çıkmalıdır ve 2. katta çıkmanın üzerinden yükselen beşik çatılı balkon çıkması vardır. Her katın sağ ve sol kanatlarına dikdörtgen ikili pencere grupları taksim edilmiştir.

Süsleme:

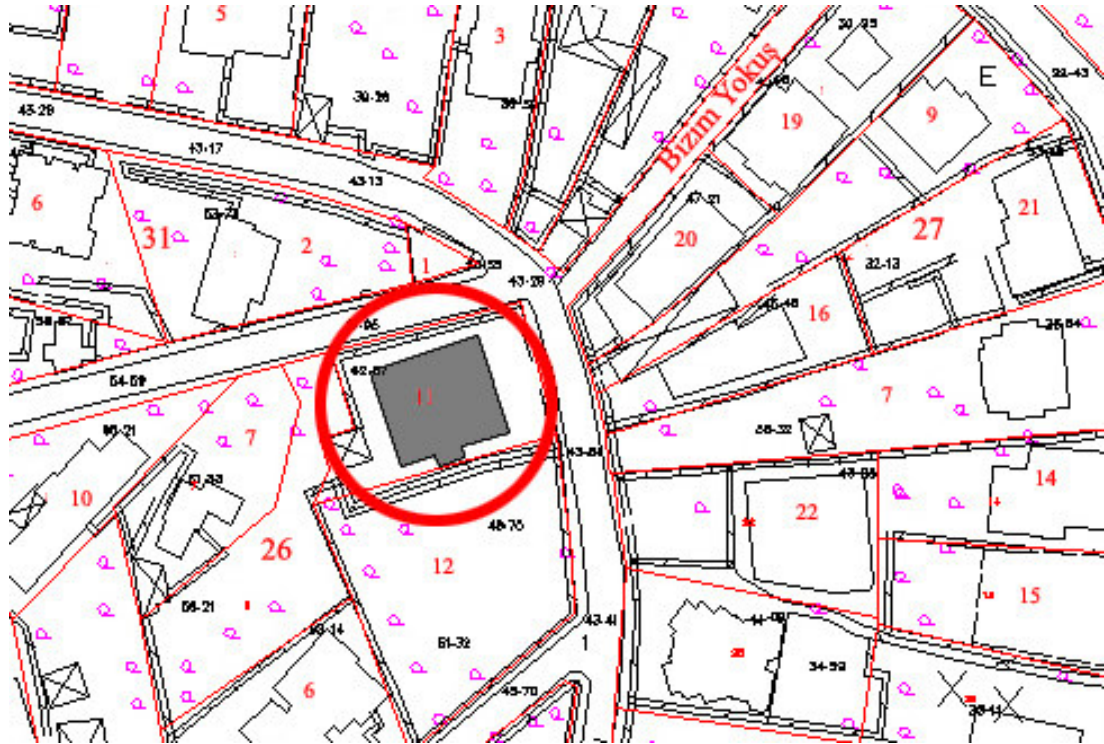
Zemin kattaki açıklıkların pervazlarında tuğla malzeme kullanılmıştır. Zemin katta kat silmesi vardır.

1. kat balkonlarının dalgalı hatlara sahip korkuluklarının altında damla friz bezemesi bulunur. Bu tür süsleme ayrıntıları neo-klasik üslup etkisi taşır.

2. kat balkonlarının süslemesi de aynı şekildedir ancak damla friz bezemesi, silme şeklinde 1. katla 2. katı ayırarak ön cephede devam eder. 2. kat ahşap dikmelerinin köşe dolguları dalgalı hatlarda dekupe edilerek oluşturulmuştur. Ön cepheye taksim edilmiş 9 adet dekupajlı konsol çatı saçağını taşır.

Sol yan cephe süsleme detaylarında ön cepheyi tekrar eder ancak 2. kat balkon açıklığının 3 dilimli kemeri Hint ve Arap mimarlığı etkisi taşımaktadır.

Resim No: 57 – 57A – 57B

No:59

Adı: Yorgiapelis Evi

Yer: Gönüllü Caddesi, No:31

Pafta: 3

Ada: 27

Parsel: 19

Tarihçe:

Ev, ilk sahibi Yunan uyruklu Ligor oğlu Yorgiapelis adına kayıtlı iken (25 Ekim 1937), önce satış yoluyla Margaro Kelaiditis'e (6 Haziran 1940), sonra da Atina Andoniadi'ye (20 Nisan 1943) geçmiştir⁸⁰.

Bugünkü sahibi Duran Kanat'tır.

Tanım:

5545 m²'lik bir alanda yer alan 3 katlı yapı restorasyondan sonra oldukça değişmiştir. Bugünkü kullanımı apartmandır ve arkadan dört adet girişi vardır. Eğimli bir araziye inşa edilmiştir. Kâgir bir zemin kat üzerinde yükselen ahşap kaplamalı yapının oldukça geniş bir araziye sahip ön bahçesine havuz yapılmıştır ve eskiden bodrum olarak kullanılan kat bugün havuz için ayrılmıştır. Zemin kattaki daireler eksenden camlı paravanla bölünmüş ve sürme kapılı açıklıklarla bahçeye açılım sağlanmıştır.

⁸⁰ Tuğlacı, a.g.e., s. 267.

1. ve 2. katlarda, yapının ön cephesinde sağ yüzey, soldaki balkonların hizasında öne doğru alınmıştır. Bu alanlarda ortada iki kanatlı, iki yanda birer ahşap panjurlu dikdörtgen üçlü pencere grubu, sol tarafta ise balkona açılan geniş sürme kapılı dikdörtgen açıklıklar ön cepheyi belirler. Balkonlar sol köşede birer adet kare kesitli dikmeyle desteklenir. Beşik çatılı çatı katı, yapının sağına kaydırılmıştır.

Yapının sağ yan cephesinde, 1. ve 2. katlarda birer adet dikdörtgen pencere bulunur. Geriye kalan kısım da kitleden öne çekilmiştir ve caddeye bakan yüzleri balkonludur. Yan cepheye konumlanmış birer adet kapı ve ön cepheye bakan kapıya dik açılan iki kanatlı birer adet pencere ile balkonlara açılım sağlanmaktadır. Geride kalan kısımda ikişer adet dikdörtgen pencere yan cepheye taksim edilmiştir.

Kırma çatının geniş saçakları yapıyı boydan boya dolaşır.

Süsleme:

Yapının tüm balkon korkulukları, birbirini dik ve çapraz kesen çıtalarla üçgen boşluklar oluşturacak şekilde düzenlemiştir. Ön cephede sağ yüzeyde köşeler üçer adet pilastrla sınırlandırılmıştır. 1. katla 2. katı ayıran silmeler yapıyı boydan boya dolaşır.

2. katta, ön ve sağ yan cephedeki pencere açıklıklarının altına applike edilmiş süslemeler, balkon korkuluklarının şekillerini tekrar eder. 2. katta, çatı katının hemen altında görülen damla friz bezemesi yan cephelere doğru devam eder.

No:60

Adı: Zafiriadis Evi

Yer: Mehtap Sokak, No:41

Pafta: 4

Ada: 31

Parsel: 2

Tarihçe:

Yapım tarihi 1921 olan ev, ilk sahibi Yunan uyruklu Jan oğlu Aşıl Zafiriadis ve eşi Atina adına kayıtlı iken (7 Mart 1938), satış yoluyla önce Jorj kızı Anonciarra'ya (15 Ekim 1939), sonra da Aleksandr Jambert ile Beyoğlu'ndaki "Lion" mağazasının sahibinin eşi Rosanna Heilpern'e (24 Haziran 1976) geçmiştir. Bu evde, Halide Edip Adıvar kiracı olarak oturmuştur⁸¹.

Tanım:

847,50 m²'lik bir alanda yer alan iki katlı yapı, restorasyondan sonra ahşap kaplamalı kâgir olarak kullanılmaktadır. Ön cephe kâgir, diğer cepheler ahşap kaplamadır. Geniş bir bahçe içinde eğimli bir araziye inşa edilmiş olan yapının girişi, bahçeden basamaklarla ulaşılan küçük bir terastan sağlanır.

Ön cephenin kâgir zemin katında, iki adet enlemesine dikdörtgen pencere açıklığı vardır.

⁸¹ Tuğlacı, **a.g.e.**, s. 267.

1. kat boydan boya balkonludur. Cephenin sağ tarafı bir pencere genişliğinde öne alınmıştır. Geride kalan sağ taraf beşik çatılıdır ve bir adet yüksek dikdörtgen pencere ile balkona açılır. Cephenin sağ tarafı, ortada kapı iki yanında birer adet dikdörtgen pencere olmak üzere belirlenmiştir.

Saçakların altı ve öne alınmış alanın pencerelerinin üstünde belli bir yüzeyi ahşap kaplamalıdır. Köşelerde saçakları destekleyen konsollar mevcuttur. Beşik çatının saçak altları da ahşap kaplamalıdır.

Girişin bulunduğu sol cephenin zemin katı kâgirdir. Giriş, ön cephe balkonunun altında kalacak şekilde sağa kaydırılmıştır. Yapının bu cephesi ortada bir adet köşelerde iki adet olmak üzere 3 adet kolonla iki ana alana bölünmüştür. Zemin katta bir adet küçük pencere görülür.

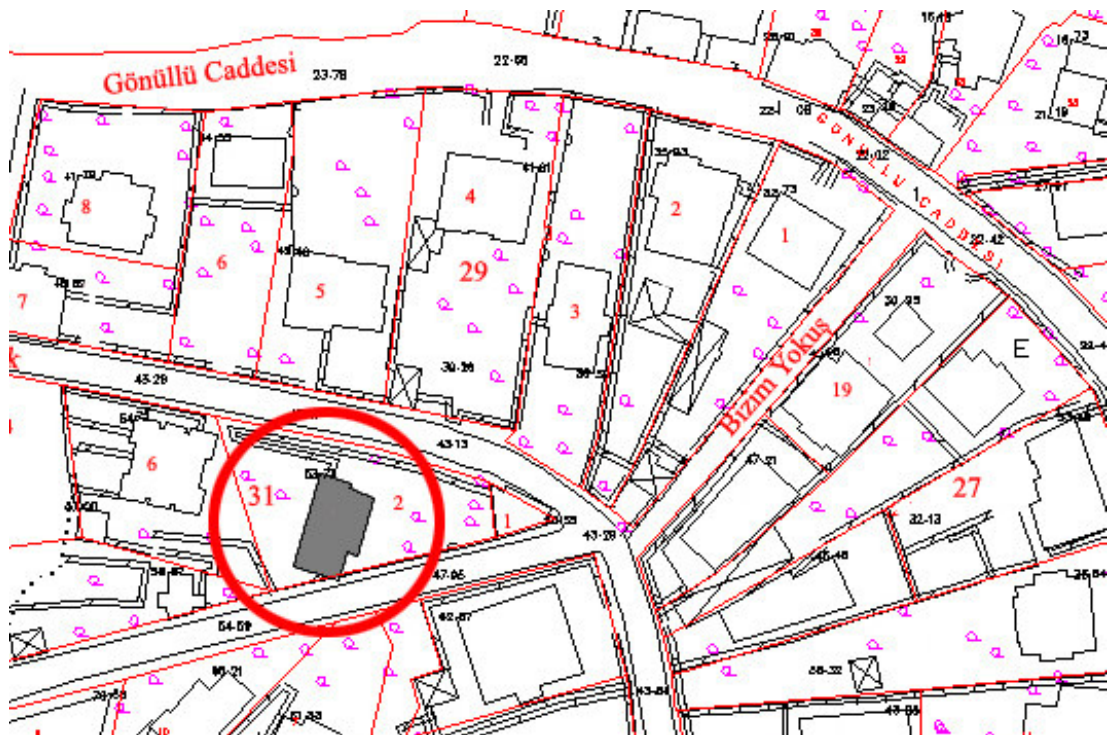
Sol yan cephenin 2. katı ahşap kaplamalıdır. Sağ taraftaki ikili pencere grubu, ön cephedeki gibi yüksektir. Sol tarafta ise bir adet kısa pencere vardır.

Süsleme:

Yapının dökme demirden bahçe kapısı art-nouveau etkisi taşımaktadır. Bahçe kapısı üzerinde yapının yapılış tarihi olan 1921 rakamı bulunmaktadır. Kapı kanatlarında da madalyon içinde, sahipleri Aleksandr ve Rosanna'nın baş harfleri olduğunu düşündüğüm A ve R harfleri görülür.

Sol yan cephedeki ahşap panjurlu pencerenin pervazları da üstten saçağa, alttan zemin kat sınırına kadar boylamasına uzatılmıştır.

Vaziyet Planı:

TUĞLACI, Pars, **Tarih Boyunca İstanbul Adaları II**, İstanbul 1992.

2.2. KÂGİR KONUTLAR

No:61

Adı: Çarşı Caddesi, No: 34

Yer: Çarşı Caddesi, No: 34

Pafta: 2

Ada: 34

Parsel: 12

Tarihçe:

Yapı, 19. yüzyıl sonu, 20. yüzyıl başına tarihlenmiştir.

Tanım:

İki katlı, bodrumlu kâgir yapıya giriş, zemin kattan sağa kaydırılmış, dört adet basamakla ulaşılan kapıdan sağlanır. Basamakların sol köşesinde bodrum katın penceresi bulunmaktadır. Cephenin sol alanında ise enlemesine geniş bir pencere yer alır.

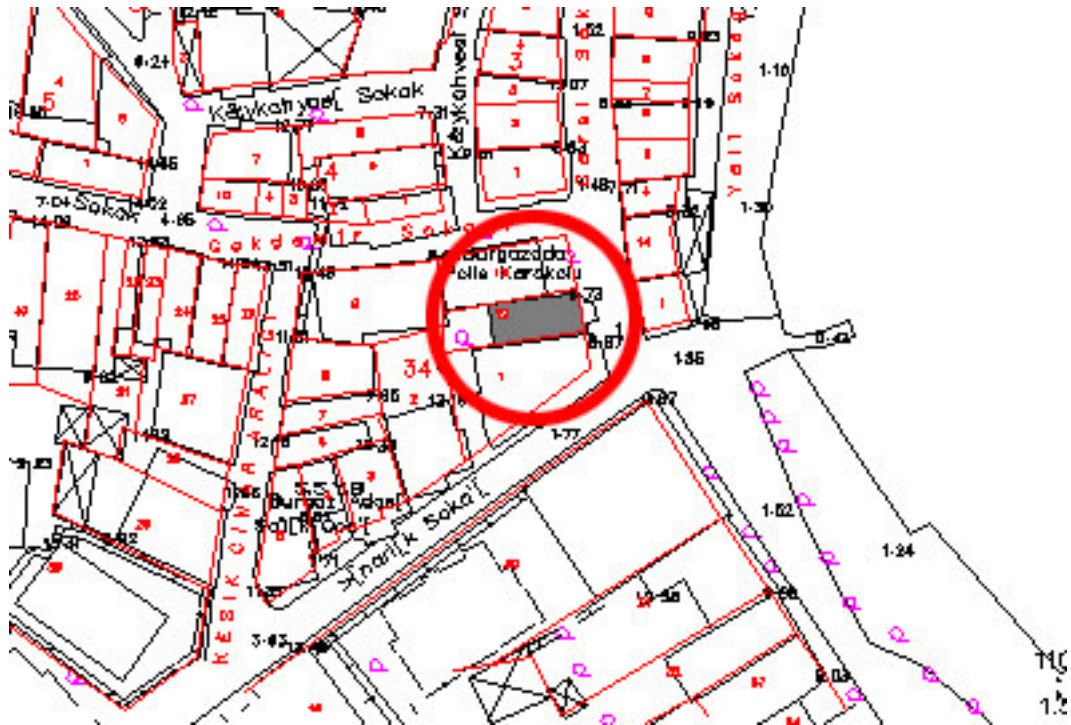
Zemin kattan yükselen konsollarla taşınan çıkma, eksene konumlanmıştır. Sağ ve sol kanatlarda bulunan balkon açıklıkları zemin kata saçak görevi de görür. Birer adet kapı bu balkonlara açılır. Çıkma, balkonlarla aynı sırada değildir, bir miktar öne alınmıştır. Bir adet dikdörtgen pencere ile dışa açılır. Eksende üçgen şeklinde yükselen beşik çatıyla örtülüdür.

Süsleme:

Yapıda süsleme yoktur. Ancak, çıkmayı taşıyan konsollar ve çıkmanın çatısı genel görünüme hareket katmıştır.

Resim No: 60

Vaziyet Planı:

No:62

Adı: Gökdemir Aralığı Sokak, No:10-12

Yer: Gökdemir Aralığı Sokak, No:10-12

Pafta: 2

Ada: 36

Parsel: 1-8

Tarihçe:

Yapı, 19. yüzyıl sonu, 20. yüzyıl başına tarihlenmiştir.

Tanım:

İki katlı, bodrumlu kâgir yapı iki ayrı konut şeklinde kullanılmaktadır. İki yanında birer adet dar yuvarlak kemerli pencereyle ele alınan iki adet yuvarlak kemerli kapıdan oluşan giriş kısımları cephenin eksenine konumlanmıştır. Sokaktan iki adet basamakla giriş kapılarına ulaşılır. Giriş bölümünün sağ ve sol taraflarında ikişer adet basık kemerli pencere açıklığı vardır.

1. katta, beş adet konsolla desteklenen balkon açıklığı giriş bölümünü örtecek şekilde geniş tutulmuştur. Sağ ve sol taraflarındaki ikişer adet basık kemerli pencere açıklığı zemin katı tekrar eder.

Süsleme:

Giriş kapılarının yuvarlak kemerlerinin camları, bir yarım daireden çıkan ışınsal oklardan oluşan, güneş formu da diyebileceğimiz

süslemeye sahip metal parmaklıklarla korunur. Pencere etekleri neo-grek üslup etkisini yansıtır.

Cepheyi yaklaşık dört bölüme ayıran metal süslemeler göze çarpar. Bu süslemede, iki eğrinin ters olarak buluştuğu noktadan bir doğru geçer ve kesişim noktasında, ortasında küçük bir daire olan baklava motifi bulunur.

Çatı sınırı neo-grek üslubu yansıtan silmelerle belirlenmiştir.

Resim No: 61

Vaziyet Planı:

No:63

Adı: Gökdemir Sokak, No:12

Yer: Gökdemir Sokak, No:12

Pafta: 2

Ada: 11

Parsel: 1

Tarihçe:

19. yüzyıl sonu, 20. yüzyıl başına tarihlenen yapı, restorasyon görmüştür, sağlam durumdadır. Günümüzde apartman haline gelmiş olan yapının bodrum katı da dükkan olarak kullanılmaktadır.

Tanım:

İki katlı ve bodrumlu olan kâgir yapı, eğimli bir araziye inşa edilmiştir. Eğimden dolayı sol cepheye doğru genişleyen bodrum katı, ön cephede küçük bir bodrum penceresi ile dışa açılır. Yapının eksene konumlanmış iki adet girişi bulunur. Kapılar yuvarlak kemerlidir. Kapıların yanında birer adet pencere yer alır.

Kapıların yanından yükselen üç adet eliböğründe, girişin eksenindeki 1. kat çıkmasını taşır. Çıkmanın ön cephesinde iki, yan cephelerinde birer adet pencere vardır. Cephenin sağ ve sol kanatlarında zemin kattaki pencerelerin sırasında birer adet pencere yer alır. Yapıda gözlenen bütün pencere açıklıkları basık kemerlidir.

Yapının sol yan cephesi, eksende kitleden öne alınmıştır. Bu kısımda bodrum katının girişi vardır. Söz konusu giriş sokak kotunun altında kalmıştır. Merdivenle giriş katına inilir. Cephenin sağ kanadında aynı şekilde bir adet bodrum girişi daha gözlenir. Bodrum kattaki açıklıklar dikdörtgendir.

Zemin katta üç adet pencere vardır. 1. kat eksenine konumlanan çıkma, zemin kattan yükselen iki adet eliböğründeyle taşınır. Çıkmanın her cephesinde birer adet pencere yer alır. Cephenin sağ ve sol kanatlarında da birer adet pencere ile dışa açılım sağlanır.

Süsleme:

Yapı oldukça sadedir. Çatı silmesi ve kat ayrımını belirleyen silme yapıyı boydan boya dolaşır. Pencereilerin altına düz pencere etekleri uygulanmıştır.

Resim No: 62

Vaziyet Planı:

No:64

Adı: Lenas Evi

Yer: Barbaros Hayrettin Caddesi, No:12

Pafta: -

Ada: 51

Parsel: 3

Tarihçe:

19. yüzyıl sonu 20. yüzyıl başına tarihlenen ev, ilk sahibi Despina Papa Kostantin adına kayıtlı iken (21 Mart 1938), satış yoluyla Yunan uyruklu Filip Lenas'a geçmiş (19 Eylül 1941), onun ölümünden sonra da oğulları Haralambos (Harry) ve Mihal'a (Mike) geçmiştir (19 Ekim 1989)⁸².

Tanım:

483 m²'lik bir alanda yer alan tek katlı evin, Barbaros Hayrettin Bey caddesine bakan cephesinde bahçe kapısı en sağda yer alır. Yapının en solundan çıkan merdivenlerle teras kısmına ulaşılır. Yapıya giriş, sağ yan cephenin arka kısmının kitleden, kapı ölçüsüne uygun şekilde, öne çekilerek oluşturulmuş alanından sağlanır. Bu alanda saçak geniş tutulmuştur ve bir adet ahşap dikmeyle taşınır. Zemin katta, caddeye bakan cephede, iki adet ahşap panjurlu ikili pencere grubu birbirinden uzak ele alınmıştır. Sağ yan cephede bir adet ahşap panjurlu pencere bulunur. Açıklıklar dikdörtgendir.

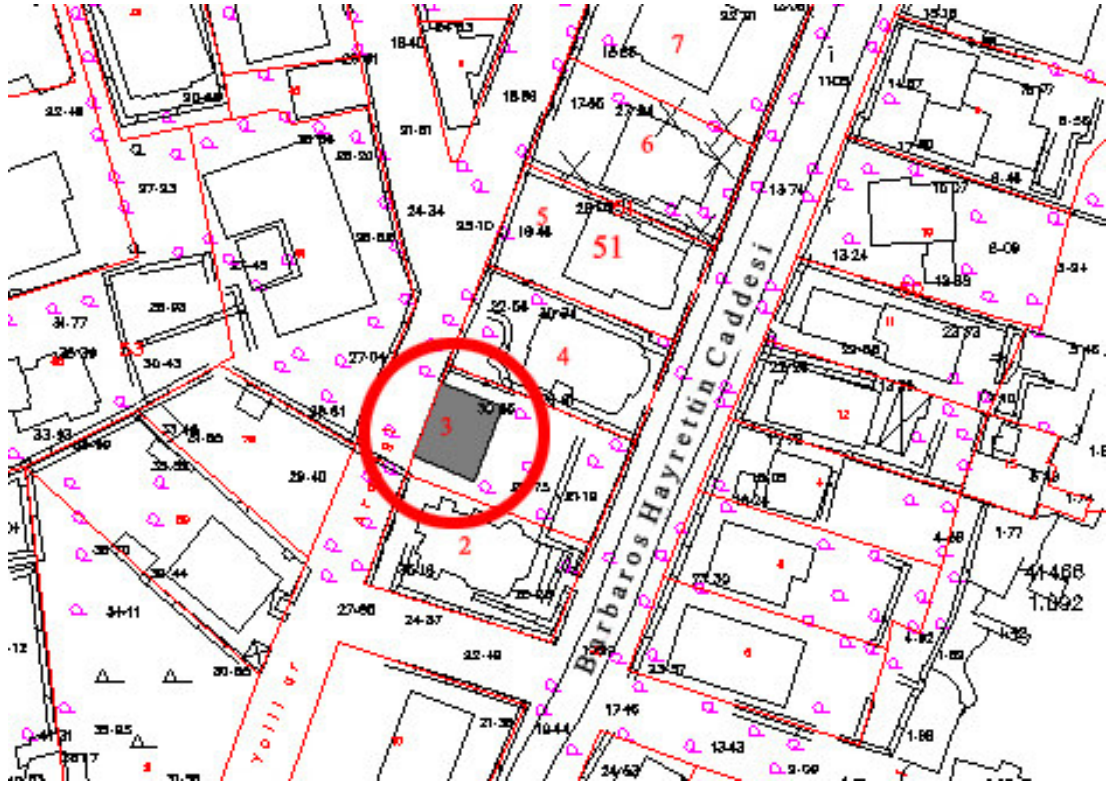
⁸² Tuğlacı, **a.g.e.**, s. 251.

Süsleme:

Caddeye bakan cephede, alt ve üst pencere pervazlarının hizasında iki adet silme cepheyi çevreler. Yapıda başka süsleme ögesi yer almamaktadır.

Resim No: 63

Vaziyet Planı:

Kaynakça:

TUĞLACI, Pars, **Tarih Boyunca İstanbul Adaları II**, İstanbul 1992.

No:65

Adı: Yalı Caddesi, No:36

Yer: Yalı Caddesi, No:36

Pafta: 2

Ada: 47

Parsel: 1

Tarihçe:

19. yüzyıl sonu, 20. yüzyıl başına tarihlenen yapı, restorasyon görmüştür, sağlam durumdadır.

Tanım:

İki katlı kâgir yapının girişi, cephenin en soluna kaydırılmıştır. Girişin sağında kalan yüzeyde iki adet geniş pencere açıklığı bulunur.

1. katın açıklıkları, zemin kattakilerle aynı sırada düzenlenmiştir. Ortada çıkma, iki yanında birer adet küçük balkon açıklığı vardır. Çıkma cephenin ekseninde değildir, sol tarafa yaklaştırılmıştır. Çıkmanın üç cephesinde birer adet pencere bulunur. Sağdaki balkon açıklığının iki yanında birer adet pencere yer alır. 1. kattaki çıkmayı ve balkon açıklıklarını taşıyan konsollar, zemin kattaki açıklıkların üst köşelerinin yanından yükselir.

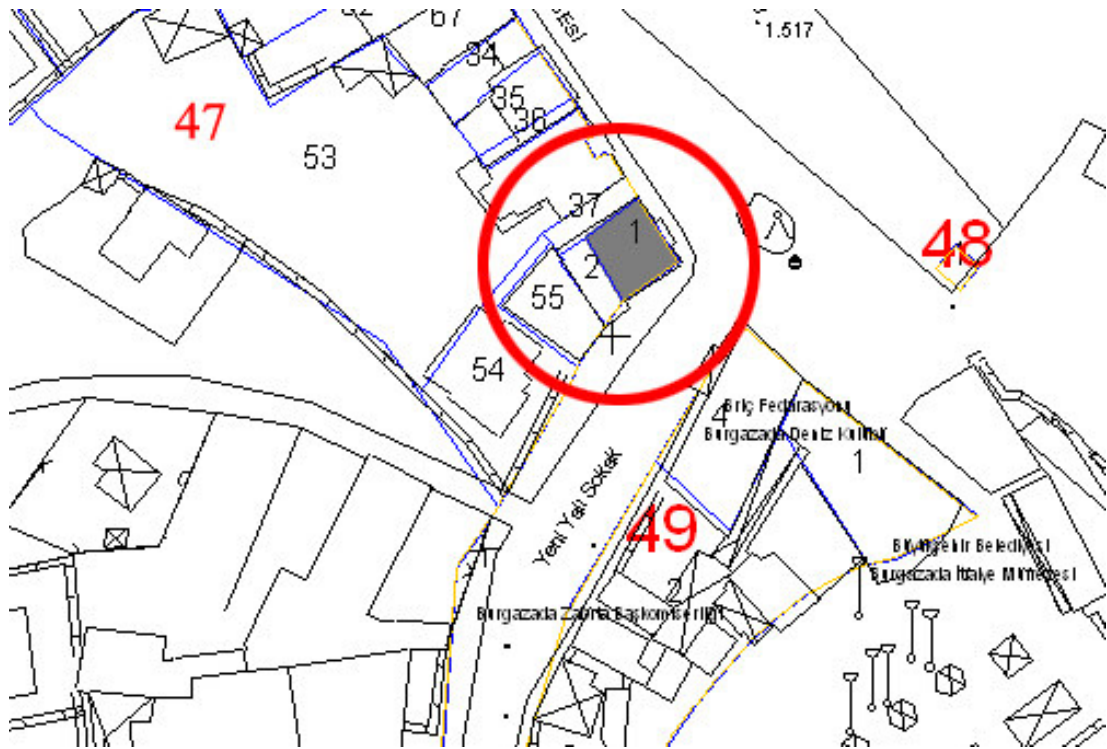
Yapıdaki tüm açıklıklar dikdörtgendir.

Süsleme:

Zemin kattaki pencereler ahşap kapaklıdır. Yapının camlı ve tablalı ahşap kapısı, bezemeleriyle neo-grek üslubun etkilerini yansıtır.

Resim No: 64 – 64A

Vaziyet Planı:

2.3. YARI KÂGİR YARI AHŞAP KONUTLAR

No:66

Adı: Ataç Evi

Yer: Mehtap Sokak, No:43

Pafta: 45

Ada: 31

Parsel: 6

Tarihçe:

Boş bir arsa üzerine inşa edilen evin yapımı 1986 yılında tamamlanmıştır. Rafet Ataç'a ait olan ve tipik bir Osmanlı evini canlandıran bu evin mimarı Turgut Cansever'dir⁸³.

Tanım:

1600 m²'lik bir alanda yer alan 3 katlı kâgir yapının zemin katı moloz taş örgüsünü gösterecek şekilde bırakılmış, 1. ve 2. katları ahşapla kaplanmıştır.

Yapıya giriş zemin katın tam ortasından sağlanır. Kapının iki yanında birer adet köşelere yaklaştırılmış dikdörtgen pencere yer alır. Bu pencere düzeni zemin katın tüm cephelerinde tekrarlanmıştır.

⁸³ Tuğlacı, **a.g.e.**, s. 242.

1. katın giriş ekseninde 3 adet ahşap kapaklı açıklık vardır, bu açıklığın iki yanındaki iki çift pencere köşelere yakındır. Bu katın yan cephelerinde beşer adet pencere bulunur.

2. katta, ön cephenin ortasında ve yapının köşelerinde olmak üzere beş adet balkon çıkması yer alır. Söz konusu balkonlar, 1. kat pencerelerinin alt pervazlarının hizasına denk gelen eli böğründelerle taşınır. Ön cephede üç adet balkon kapısı vardır ve balkonların arasına yerleştirilmiş iki adet dikdörtgen pencere bulunur. Balkonlardan yükselen ahşap dikmelerle geniş çatı saçakları taşınır.

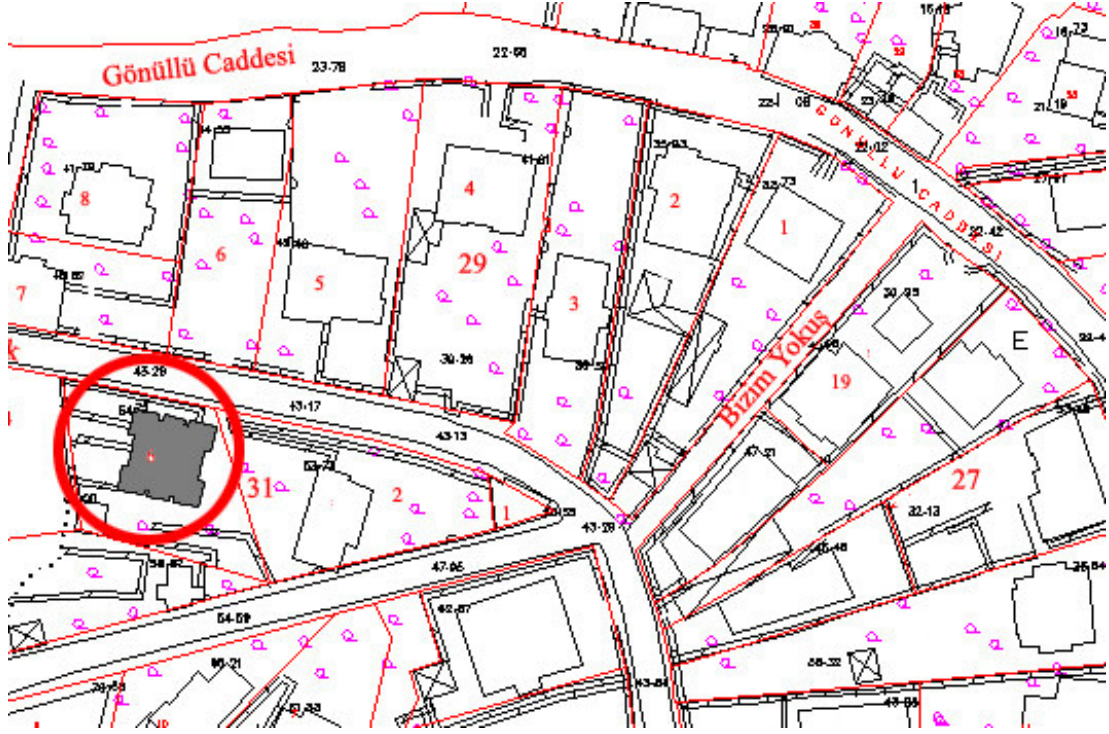
Süsleme:

Balkonların üzerindeki çatı saçaklarının genişletilmiş olması cepheye hareketlilik kazandırmıştır. Balkonların alt kısımlarında köşelere oturan yüzeylerde çıtaların yerleştirilmesiyle çark-ı felek bezemesini andıran bir motif oluşturulmuştur.

Cephe incelendiğinde, eli böğründelerle taşınan çıkmalar, saçaklar ve hatta aşı boya kullanımı geleneksel Türk konutunun mimari özelliklerini yansıttığı görülür. Yapı oldukça sade ele alınmıştır.

Resim No: 65 – 65A – 65B

Vaziyet Planı:

Kaynakça:

TUĞLACI, Pars, **Tarih Boyunca İstanbul Adaları II**, İstanbul 1992.

No:67

Adı: Berberyan Evi

Yer: Gönüllü Caddesi, No:49

Pafta: 5

Ada: 30

Parsel: 9

Tarihçe:

19. yüzyıl sonu 20. yüzyıl başına tarihlenen ev, ilk sahipleri Isdepan ve Boğos Berberyan kardeşler adına kayıtlı iken (3 Mayıs 1951), onların ölümüyle varisleri Artin ve Eva Berberyan’a (20 Ekim 1965) geçmiştir. 1963 yılında bir kış günü elektrik kontağından yanan evin ayakta kalan zemin katı ve bahçesi satılmak zorunda kalınca (Kurken Eğinlioğlu’na –ki ondan da satış yoluyla Moiz Ballı’ya geçmiştir (5 Ekim 1966)⁸⁴.

Tanım:

1059 m²’lik bir alanda yer alan yapı, çatı katıyla beraber 4 katlıdır. Geniş bir bahçe içine inşa edilmiş olan yapının dökme demirden bahçe kapısı orijinal halini korumaktadır. “S” kıvrımlarıyla, geometrik hatlardaki bahçe kapısının iki yanında üçgen alınlıklı mermer sütun başlıkları bulunmaktadır. Yapıya dik yükselen merdivenlerle teras kısmına, bu terastan da kâgir zemin kata ulaşılır. Zemin kat ana ekseninde basık kemerli dış kapı, iki yanında birer adet basık kemerli, dar pencere ile dışa açılır. Bu kapı pencere grubu kitleden bir miktar

⁸⁴ Tuğlacı, **a.g.e.**, s. 243.

öne alınmıştır. Sağ ve sol kanatlarda, birer adet basık kemerli geniş pencere yer alır.

1. kat ekseninde balkon açıklığı kâgirdir. Yapının 1. ve 2. katları ahşap kaplamalıdır. Balkona açılan ortadaki kapı ve iki yanındaki birer adet kapıya bitişik dikdörtgen pencere grubu kitleden içeri çekilmiştir. Sağ ve sol cephelerde, birbirine bitişik, üçer adet dikdörtgen pencere grubu bulunmaktadır. Üzerilerinde yuvarlak kemerli alınlıklar yer alır. Bu pencerelerin eksene en yakın konumlanmış olan sağ ve sol cephedeki birer adedi, balkon sınırının içine girmektedir. Aynı düzen 2. katta da tekrarlanmıştır. Pencerelerin yan pervazları çatının saçağından zemin kat silmeye doğru devam eder.

Çatının geniş saçağı, balkonları kapatacak şekilde öne alınmıştır. Eksende ahşap direklerden yükselen beşik çatılı ahşap çatı katı görülmektedir. Sağ tarafında yapının bacası yükselir.

Yapının sol cephesinde zemin kattan dört adet basamakla çıkılan kapı kitleden öne alınmıştır ve buradan caddeye bakan dış kapıya ulaşılır. Zemin katın sol cephesinde bir adet basık kemerli pencere bulunur.

Yapının sağ cephesinde kot farkı vardır. Yapıya paralel on basamaklı merdivenle, kitleden öne alınmış bodrum katın caddeye bakan pencere açıklığına ulaşılır. Zemin kat sağ cephede, alt pervazı yedinci basamağa oturan bir adet basık kemerli pencere bulunur. Bu pencerenin karşısından yine yapıya paralel merdivenlerle sağ cephe terasına ulaşılır. Sağ cephe 1. katta, ikişer adet kapı pencere grubu söz konusu terasa açılır. Kapı pencere grupları, beşik kemerli alınlığa sahiptir ve asimetrik konumlanmıştır. En soldaki pencere açıklığı

diğerine göre kısadır. Köşelere yaklaştırılmış iki adet pencerenin yan pervazları, ön cephedeki düzeni tekrar eder ve üst katlara doğru uzatılmıştır.

Sağ cephenin 2. katında, 1. katın en solda konumlanmış kapısının üzerinde pervazların arasına oturtulmuş küçük bir kâgir balkon açıklığı vardır. Bir adet dikdörtgen kapı bu balkona açılır. Sağ cephe 2. katın beş adet pencere açıklığı, 1. katın ve ön cephenin devamı niteliğindedir ve hepsi yuvarlak kemerli alınlığa sahiptir.

Sağ cephenin çatı katında, bir adet yuvarlak kemerli alınlığa sahip, küçük dikdörtgen pencere açıklığı yer alır.

Yapı, geniş saçaklı beşik çatı örtüsüne sahiptir.

Süsleme:

Yapının dökme demirden bahçe kapısı ve iki yanında yükselen dört tarafı üçgen alınlıklı mermer başlıklar neo-klasik üslup etkisi taşır. Kâgir zemin katı, taş malzeme görünecek şekilde bırakılmıştır. Zemin kattaki açıklıkların pervazlarında tuğla malzeme kullanılmıştır. Tuğlanın girintili çıkıntılı dizimiyle hareketli bir görüntü elde edilmiştir. Alınlıklarda kilit taşı bulunmaktadır. Zemin kat pencerelerinin dökme demirleri “s”, “c” kıvrımlarıyla bezenmiştir. Dökme demirden dış kapı da kıvrımlı ve geometrik bezemeleriyle oldukça süslüdür. Dış kapı uzun tutularak üst çerçeveye dairesel ve kıvrımlı hatlarla bezenmiş renkli camlı bir bölüm eklenmiştir.

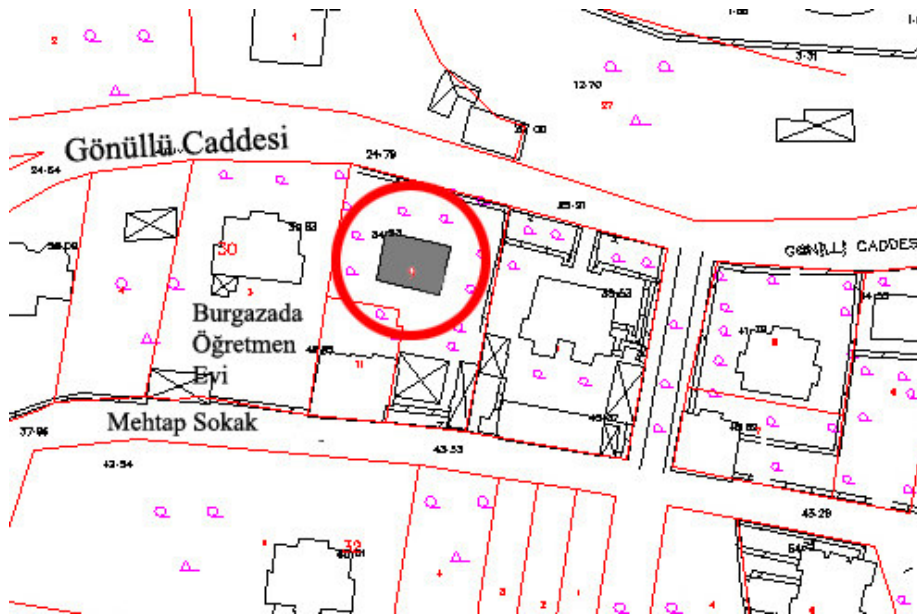
Ön cephenin balkon korkulukları Gotik üslubu yansıtan sivri kemerlerle birbirine bağlanmış ve dört adet kalın, dikdörtgen kesitli öge ile bölümlenmiştir. Bunlar oval kaseler taşımaktadır. Kaselerin altı istiridye kabuğu bezemesine sahiptir. Pencere açıklıklarının yuvarlak kemerli alınlıkları kare yüzeylere bölünmüş ve baklava bezemesi elde edilmiştir. Pervazların uzatılmasıyla ve açıklıkların yerleşimiyle cephede geometrik bir düzen oluşturulmuştur.

Çatı saçağının altında, açıklıkların olmadığı alanlarda damla friz bezemesi bulunur.

Resim No: 66 – 66A – 66B – 66C

Şekil No: 9 – 15

Vaziyet Planı:

Kaynakça:

TUĞLACI, Pars, **Tarih Boyunca İstanbul Adaları II**, İstanbul 1992.

No:68

Adı: Burgaz ayır Sokak, No: Belli değil

Yer: Burgaz ayır Sokak, No: Belli değil

Pafta: 2

Ada: 13

Parsel: 5–6

Tarihçe:

Yapı, 19. yüzyıl sonu, 20. yüzyıl başına tarihlenmiştir.

Tanım:

atı katıyla beraber 3 katlı olan yapı enkaz halindedir. Zemin kat kâgir, 1. kat ve çatı katı ahşaptır.

Süsleme:

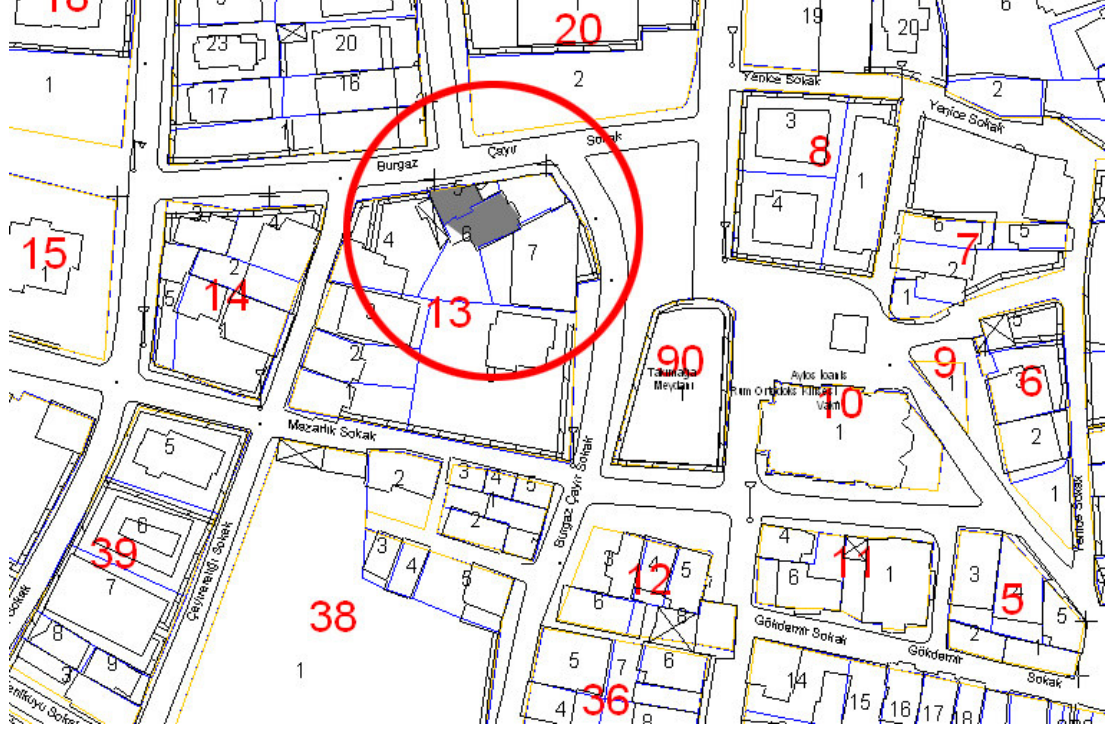
Yapının 1. kat pencerelerinin köşelerine art-nouveau üslup etkisinde bezemeler aplike edilmiştir.

Çatının gen alınlığında sarkıt vardır. Aplike edilmiş kk üçgen bezemelerden oluşan frizin altından festonlar sarkar.

Sürme camlı giyotin pencereler ahşap panjurlarla korunmaktadır.

Resim No: 67 – 67A

Vaziyet Planı:

No:69

Adı: Burgaz ayır Sokak, No: 5

Yer: Burgaz ayır Sokak, No: 5

Pafta: 2

Ada: 38

Parsel: 5

Tarihçe:

Yapı, 19. yüzyıl sonu, 20. yüzyıl başına tarihlenmiştir.

Tanım:

3 katlı yapı günümüzde apartman olarak kullanılmaktadır. Kâgir zemin katta giriş, eksene konumlanmıştır. İki yanında birer adet dikdörtgen pencere yer alır. Köşelere yerleştirilmiş birer balkon açıklığı kitleden içeri çekilmiştir.

Ahşap kaplamalı 1. ve 2. katlarda, ortada 4 adet dikdörtgen pencere açıklığı vardır. Balkonlar zemin katı tekrar eder.

Beşik çatı saçakları oldukça geniş kullanılmıştır.

Süsleme:

Yapıda süsleme yoktur ya da son dönem yapılan restorasyonlardan sonra yok edilmiştir. Yapının eski resimleri günümüze ulaşmadığından karşılaştırma olanağına sahip değiliz. Görünen o ki, tescilli yapıda ada

No:70

Adı: Burgaz Çayır Sokak, No: 23

Yer: Burgaz Çayır Sokak, No: 23

Pafta: 2

Ada: 14

Parsel: 3

Tarihçe:

Yapı, 19. yüzyıl sonu, 20. yüzyıl başına tarihlenmiştir.

Tanım:

İki katlı yapının zemin katı kâgir, 1. katı ise ahşaptır. Yapıda sağdan sola doğru kademeli bir düzen söz konusudur. Burgaz Çayır Sokak ile Sarnıç Sokak'ın kesiştiği köşede, eğimli bir araziye inşa edilmiştir. Oluşan kot farkı nedeniyle Sarnıç Sokak cephesi yapının 1. katına denk gelmektedir.

Zemin katta bir adet kapı ve sağ ve sol taraflarında birer dikdörtgen pencere görülür. Bu açıklık düzenin yer aldığı kısım kitleden öne alınmıştır.

Cephenin en sağından yükselen merdivenlerle 1. kat girişine ulaşılır. Girişin hemen yanında, ön yüzeyde iki, yanlarda birer adet olmak üzere sürme camlı dikdörtgen pencerelere sahip çıkma bulunur. Diğer beş adet pencere açıklığının üçü, öne alınan cephede, ikisi ise en soldaki yüzeyde konumlanmıştır.

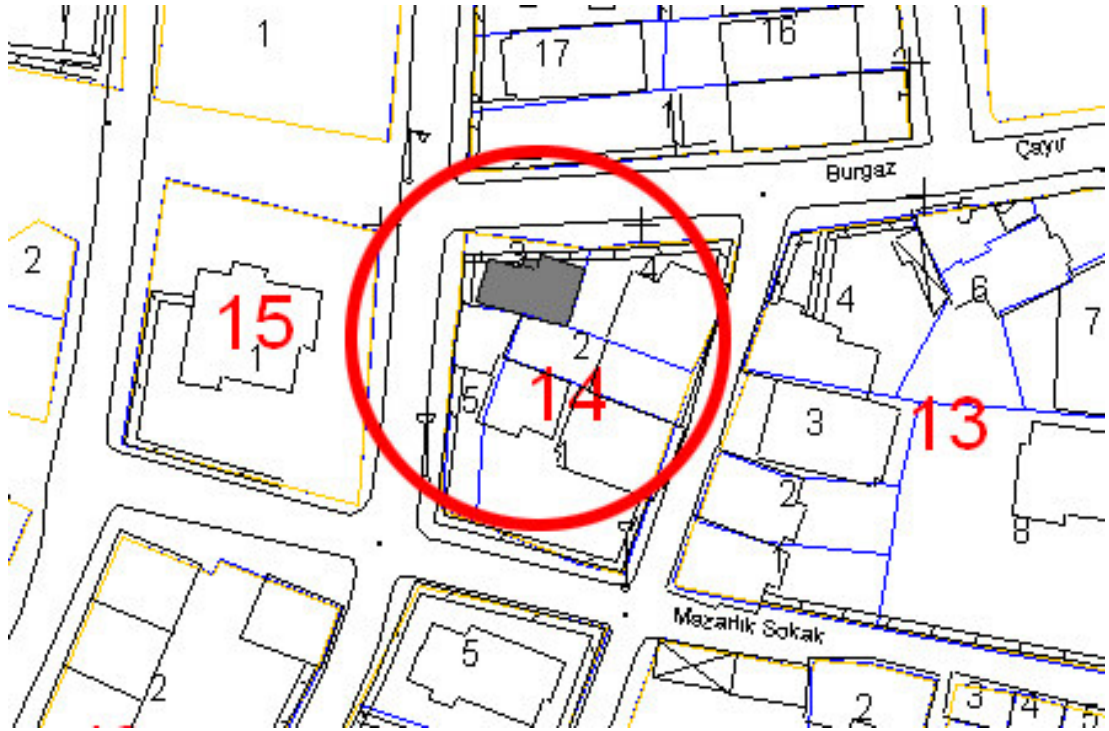
Sarnıç Sokak'a bakan sağ yan cephede, iki adet giyotin pencere vardır.

Süsleme:

Yapıda süsleme öğesine rastlanmaz.

Resim No: 69

Vaziyet Planı:

No:71

Adı: Burgaz Palas

Yer: Çarşı - Yalı Caddesi, No:1

Pafta: 1

Ada: 1

Parsel: 13

Tarihçe:

Özgün hali 19. yüzyıla aittir. 1983 yılında yıkılıp yeniden yapılmıştır. Maliye hazinesi adına kayıtlı iken (21 Mayıs 1926), satın alma yoluyla Ahmet Nafiz Özalp'a (18 Mayıs 1938), onun ölümünden sonra varisleri Kadriye, İlhan, Orhan, Nilüfer Özalp'a (14 Kasım 1957), onlardan da satış yoluyla Muhsin Kurşun'a (5 Şubat 1980), Fatma Leman'a (30 Temmuz 1981), Dikran Kara'ya (12 Ağustos 1981), Ceni ve Onnik Diraduryan'a (22 Nisan 1982) geçtikten sonra bakımsızlıktan zamanla harap olan otel yıkılarak Mimar Ercan Akyıldız tarafından eski dış görünüşüyle betonarme olarak yeniden inşa edilmiş (1983) ve kat mülkiyetine çevrilmiştir.

İlk adı “Panteon” olan yapı, sonradan ad değiştirerek önce “Otel Antigoni” adıyla, sonra da 1942 yılına kadar “Burgaz Oteli” adıyla faaliyetini sürdürmüştür. Bu tarihten sonra kapanan otel, tadilat geçirerek bölüm bölüm 1982 yılına kadar kiraya verilmiştir.

Yıkılmadan önceki yapı, ön yüzlerindeki Yunan mimarisinden esinlenmiş Dorik ve İyonik düzende sütunları, sütunlar üzerinde geniş

üçgen alınlıkları, friz elemanlarıyla Neo-Grek üslubun ilginç örneklerindendi⁸⁵.

Tanım:

372,50 m²'lik bir alanda yer alan ve altında iki dükkan, bir gazino ve bir rıhtımı bulunan üç katlı yarı kâgir, yarı ahşap yapının denize bakan cephesinin zemin katında, dört adet dikdörtgen kapı, kapıların üst sırasında dört adet dikdörtgen pencere bulunur.

Gezinti caddesine bakan cephenin zemin katında eksende üçgen alınlıklı açıklık vardır. Üst sırada beş adet pencere açıklığı yer alır.

Yapının girişi, Çarşı caddesine bakan cepheden eksene konumlanmış üçgen alınlıklı kapıdan sağlanır. Üst sırasında altı adet pencere vardır. Zemin katlar şu anda dükkanlara aittir.

Denize bakan cephenin 1. katında, zemin kattan yükselen dört adet sütunun taşıdığı eksene konumlanmış bir çıkma görülür. Çıkmanın ön cephesinde üç, yan cephelerinde birer adet dikdörtgen açıklık vardır. Sağ ve sol kanatlarda birer pencere cepheyi belirler.

Gezinti caddesine bakan cephenin 1. katında, eksende zemin kattan yükselen dört adet konsolla taşınan balkon açıklığı konumlanmıştır. Üç adet dikdörtgen kapı bu balkona açılır. Sağ ve sol kanatlarda birer pencere bulunur.

⁸⁵ Tuğlacı, **a.g.e.**, s. 282.

Çarşı caddesine bakan cephenin 1. katında, eksende zemin kattan yükselen, köşelere yaklaştırılmış dört adet konsolla taşınan çıkmanın ön yüzeyinde, dört adet dikdörtgen pencere açıklığı vardır. Çıkmanın yan yüzeylerinde, birer adet sürme camlı dar dikdörtgen pencere görülmektedir. Yapının elimizdeki restorasyondan önceki fotoğrafında, bu katta şu anda bulunan konsolların hizasında iki küçük çıkma olduğunu görüyoruz. Restorasyonda bu çıkmaların arası doldurulmuş tek bir çıkma haline getirilmiştir. Sağ ve sol kanatlarda birer pencere bulunur. Bu cephenin ikinci katı da çıkmalıdır ve 1. katla aynı düzeni tekrar eder.

Denize bakan cephenin 2. katında, 1. kat çıkmasının üstü balkon açıklığı olarak değerlendirilmiştir. Üç adet açıklık söz konusu balkona açılır. Sağ ve sol kanatlarda, alt katlardaki pencerelerin sırasında birer dikdörtgen pencere vardır. Bu düzen yapının Gezinti caddesine bakan cephesinde de devam eder.

Yapının çatısında, çıkmaların ve balkon açıklıklarının hizasında, Gezinti caddesine bakan cephe hariç, her cephe birer adet üçgen alınlıkla taçlanır.

Süsleme:

Yapının denize bakan cephesinde, dikdörtgen pencerelerin pervazları uzatılarak alt kısımlarda kartuş şeklinde bezemeler oluşturulmuştur. Bu düzen, Gezinti caddesine bakan ve Çarşı caddesine bakan cephede de devam eder. 1. kat çıkmasını dört adet yuvarlak kesitli, yivli ve iyon başlıklı sütunlar taşır.

Çarşı caddesine bakan cephenin eksenine konumlanmış kapı üçgen alınlıkla taçlandırılmıştır. Kapının iki yanını yarım daire kesitli, dorik başlıklı, yivli pilastrlar sınırlar.

Zemin katlardan, 1. katları ayıran silmeler yapıyı boydan boya dolaşır. Denize bakan cephenin 1. katında yer alan çıkmanın ön yüzeyindeki iyonik başlıklara sahip dört adet yivli pilastr açıklıkları birbirinden ayırır. Bu yüzeydeki üç adet açıklığın ahşap korkulukları oval hatlarda düzenlenmiştir. Açıklıkların üzerlerinde üçgen alınlıklar vardır. Çıkmanın yan yüzeylerinde köşelere konumlanmış birer adet dorik pilastr, cephenin sağ ve sol kanatlarındaki birer dorik pilastrla karşılıklı düzenlenmiştir. Cephenin köşelerini de dorik düzende ikili pilastr teşkil eder. Pencere alınlıkları neo-klasik etkiyi perçinler.

Gezinti caddesine bakan cephede, zemin kattan yükselen ve 1. kat balkon açıklığını altı pahlanmış konsollar taşır. Balkona açılan üç adet açıklığın üzerlerinde üçgen alınlıklar vardır. Dorik düzende birer pilastr, balkonun köşelerine yaklaştırılmıştır. Bu pilastrlardan birer adedi de cephenin köşelerine yerleştirilmiştir.

Çarşı caddesine bakan cephenin çıkmasını taşıyan konsollar, Gezinti caddesine bakan cepheninkilerle aynıdır. Köşeler bu cephede de dorik düzende pilastrlarla dolgulanır. Çıkmanın eksenine konumlanmış ikili pencere grubu ve ortadaki sağır kemerli bölüm, yukarıda tek bir üçgen alınlıkla taçlandırılmıştır. Pencereilerin iki yanında pervazların üzerinde dorik pilastrlar aplike edilmiştir.

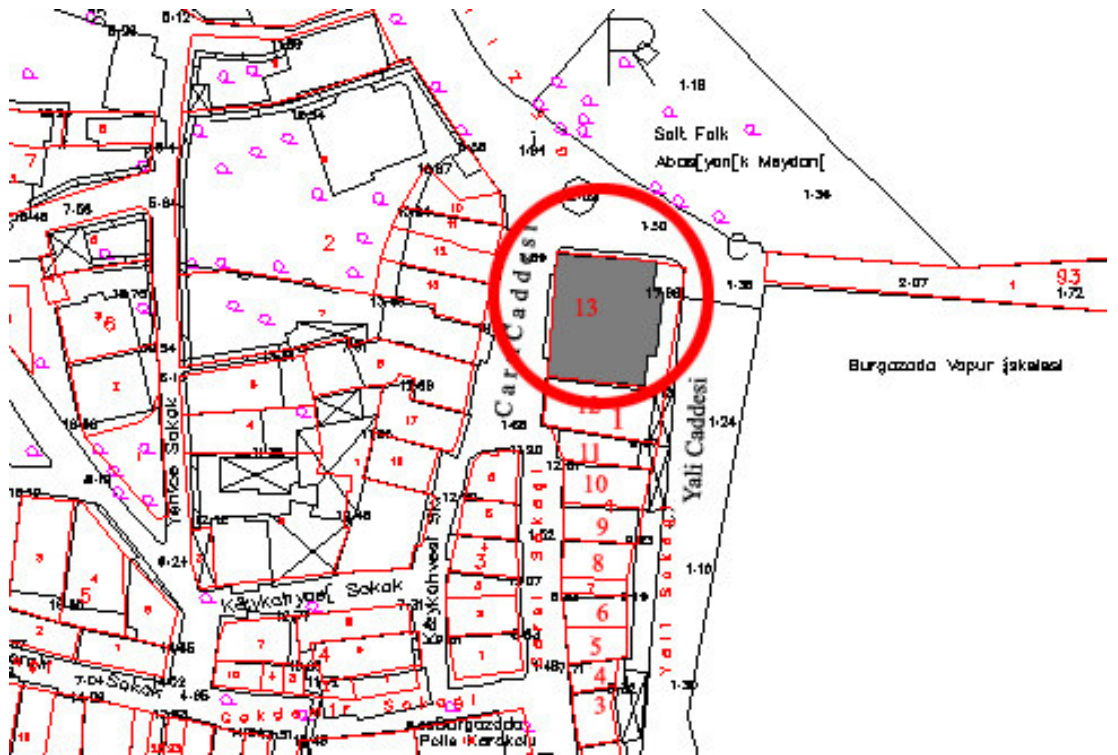
1. kat silmelerinin altında görülen damlalık frizi, yapının tüm cephelerini dolaşır. Yapının tüm cephelerinin 1. kattaki süsleme

düzenleri, 2. katlarda da aynı şekilde devam eder. Ancak, pilastrların başlıkları korint düzenindedir.

Denize ve Gezinti caddesine bakan cephelerin çatılarının ekseninden yükselen üçgen alınlıklarda ve çatı saçaklarının altında damlalık frizi vardır.

Resim No: 70 – 70A – 70B – 70C – 70D – 70E – 70F – 70G – 70H

Vaziyet Planı:

Kaynakça:

TUĞLACI, Pars, **Tarih Boyunca İstanbul Adaları II**, İstanbul 1992.

No:72

Adı: Çınarlık Sokak, No:6

Yer: Çınarlık Sokak, No:6

Pafta: 2

Ada: 34

Parsel: 3

Tarihçe:

Yapı, 19. yüzyıl sonu, 20. yüzyıl başına tarihlenmiştir.

Tanım:

Çatı katıyla beraber dört katlı olan kâgir yapıda cephenin sol tarafı, eksende kitleden öne alınmıştır. Bu kısmın üst katı çıkma, 2. kat ve çatı katı balkon olarak değerlendirilmiştir.

Tuğla malzemeden oluşan zemin katta, giriş kısmı sağ cephenin en soluna konumlanmıştır ve sağ tarafında bir adet pencere yer alır. Cephenin öne alınan bölümünün sağ cephesinde bir adet pencere vardır. Caddeye bakan yüzeyde ise üç camlı giyotin pencere bulunur.

1. katta, cephenin sağında bir adet dikdörtgen pencere yer alır. Çıkmanın üç cephesinde bulunan birer pencere ile dışa açılım sağlanır. Çıkmanın bitiminde arta kalan yüzey de pencere açıklığı ile değerlendirilmiştir.

2. katta yine cephenin sağıında, bir adet dikdörtgen pencere vardır. Cephenin solunda ise çıkmanın üst tarafından başlayan balkon açıklığı cephenin sonuna kadar devam eder. Söz konusu açıklık, en soldaki pencereye saçak görevi görür ve 1. kattan yükselen eliböğründeyle desteklenir. Bir adet kapı ve pencere grubu bu balkona açılır.

Çıkmanın hizasından yükselen dikmelerle çatı katının balkon açıklığı taşınır. Balkonun alt hizasından yapıyı dolaşan saçaklar köşelerdeki konsollarla taşınır. Ahşap malzemeden oluşan çatı katı, yapının restorasyondan önce 1. ve 2. katlarının da ahşap olduğu düşüncesine yol açar. Ancak, yapının eski fotoğrafları günümüze ulaşmadığından bu düşüncüyü belgeleyecek kaynağa sahip değiliz.

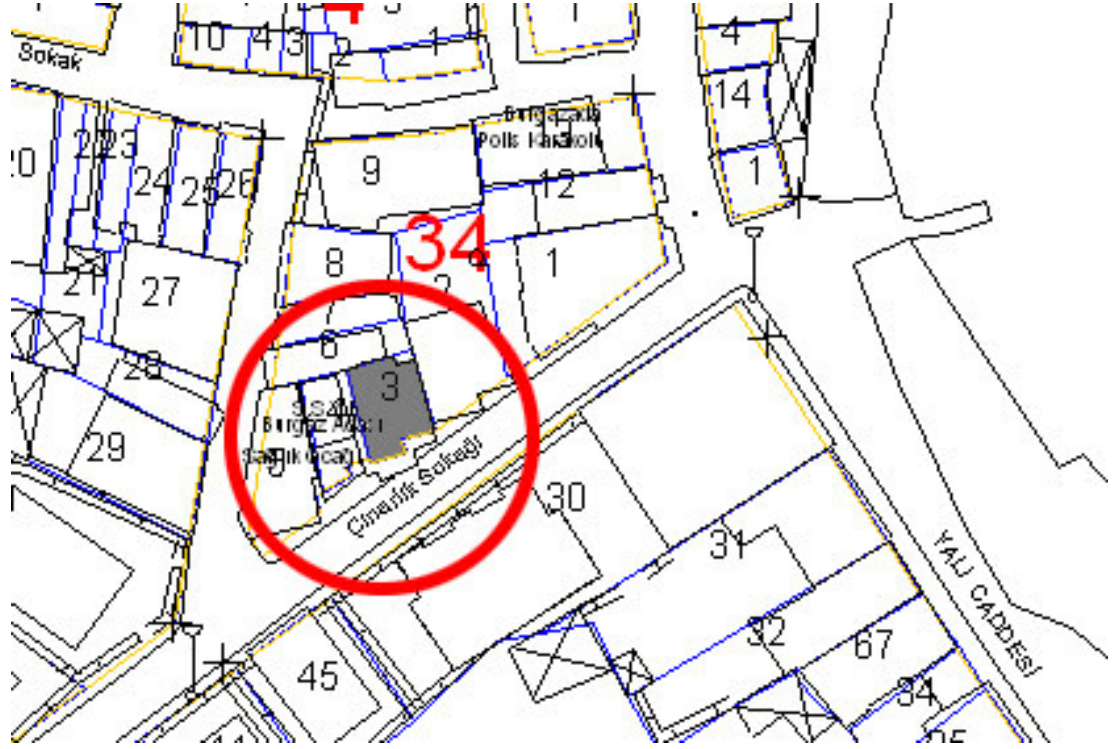
Süsleme:

Yapının en sağıında, bitişikteki yapıyla buluştuğı noktada, zemin kattan çatı katına kadar uzanan yangın duvarı görünümünde tuğla örgü bulunmaktadır. Daha önce de bahsettiğimiz gibi yapının eski halinde 1. ve 2. katlar ahşap malzemeden yapılmış ise söz konusu öğenin bir süsleme detayı değil, yangın duvarı olduğu söylenebilir.

Zemin kattaki tüm açıklıklar basık kemerlidir. Alınlıklar tuğla örgüyle belirlenmiş, vurgulanan kilit taşları görünüme hareket kazandırmıştır. Camlı ve tablalı ahşap giriş kapısı oldukça geniş bir renkli camlı tepe penceresine sahiptir. Çıkmanın köşesinde pilastrlar görülür. Zemin kat, pilastrların dor başlıklarının devamı niteliğinde silmelerle 1. kattan ayrılır.

Resim No: 71 – 71A

Vaziyet Planı:

No:73

Adı: Çivioğlu Köşkü

Yer: Gönüllü Caddesi, No:45

Pafta: 5

Ada: 29

Parsel: 8

Tarihçe:

19. yüzyıl sonu 20. yüzyıl başına tarihlenen köşk, ilk sahibi keresteci Yordanaki Çivioğlu'nun ölümünden sonra kızı Maria Panayiotis'e (4 Ekim 1937), ondan da satış yoluyla önce Nazlı Erben Madenli ve Kornilia Amaksopulos'a (4 Kasım 1938), sonra da Hrant Dernek'e (22 Aralık 1950), onun ölümünden sonra kızı Adrine Odabaşioğlu'na (1956) geçmiştir. Evin arkasında set üstünde eskiden hizmetkarların oturduğu iki katlı ahşap köşk de halen ayaktaadır. Köşk bakımsızdır⁸⁶.

Adalar Afet Yönetim Merkezi'nden edindiğim bilgiye göre, köşk bugünkü sahibi (Adrine Rita Odabaşioğlu) tarafından restore edilmiştir ve yazlık ikametgâh olarak kullanılmaktadır.

Tanım:

766 m²'lik bir alanda yer alan ve çatı katı ile beraber dört katlı olan yapı, bahçe içinde kâgir bir zemin katın üzerinde yükselir. Bahçe kapısında birleşen ve daha sonra iki yana ayrılan diyagonal merdivenlerle yapıya giriş sağlanır. Zemin katın ekseninde ortada kapı

⁸⁶ Tuğlacı, **a.g.e.**, s. 246.

ve iki yanda pencere olmak üzere üç adet basık kemerli açıklık bulunur. Sağ ve sol cephelerde, yine basık kemerli, iki çift pencere grubu yer alır. Bunlardan eksene yakın olanlar daha geniş açıklıklardır.

Cephede 1. katın basık kemerli kapısına, iki taraftan merdivenlerle çıkılan, iki dikmenin sınırladığı terastan ulaşılır. Kapı, iki yanında birer adet, kapıyla aynı yükseklikte, basık kemerli dar pencere ile ele alınmıştır. Sağ ve sol kanatlarda, birer adet basık kemerli, eksendeki açıklıklarla aynı hizada konumlanmış pencere açıklığı görülür.

Aynı düzen 2. katta da tekrarlanmıştır. Ancak açıklıklar sivri kemerlidir. Cephenin ortasını 2. katta ve çatı katında ikişer dikme ile sınırlanan balkon çıkmaları teşkil eder. Çatı katı bu dikmelerin taşıdığı beşik çatı ile örtülüdür. Beşik çatıyı, çıkmanın ön cephesinden yükselen ve sivri kemerle birleşen iki adet ahşap dikme desteklemektedir. Çatı katında da diğer katlarda görülen açıklık düzeni devam eder. Tek fark açıklıkların dikdörtgen olması ve yan kanatların bulunmayışıdır.

Süsleme:

Yapının eski resimleri incelendiğinde, ahşap yüzeylerdeki cephe bezemelerinin, restorasyonda özgün halini yitirdiği anlaşılr. Dökme demirden, “s” ve “c” kıvrımlarıyla taçlandırılmış bahçe kapısı özgündür. Zemin katta fazla bir süsleme ögesine rastlanmaz. Sağ ve sol kanatlardaki geniş pencerelerin basık kemerlerinde ve eksende yer alan giriş kapısının basık kemerinde kilit taşları yer alır.

Yapıda 1. kat cephesi basık yuvarlak kemerler ile ampir özellikler, ikinci kat ve çatı katı ise dilimli sivri kemerlerle neo-gotik özellikler gösterir.

Yapının her katındaki çıkmaların, dökme demirden balkon korkulukları özgündür.

Yapının özgün halinde açıklıklardaki pervazlar daha belirgindir.

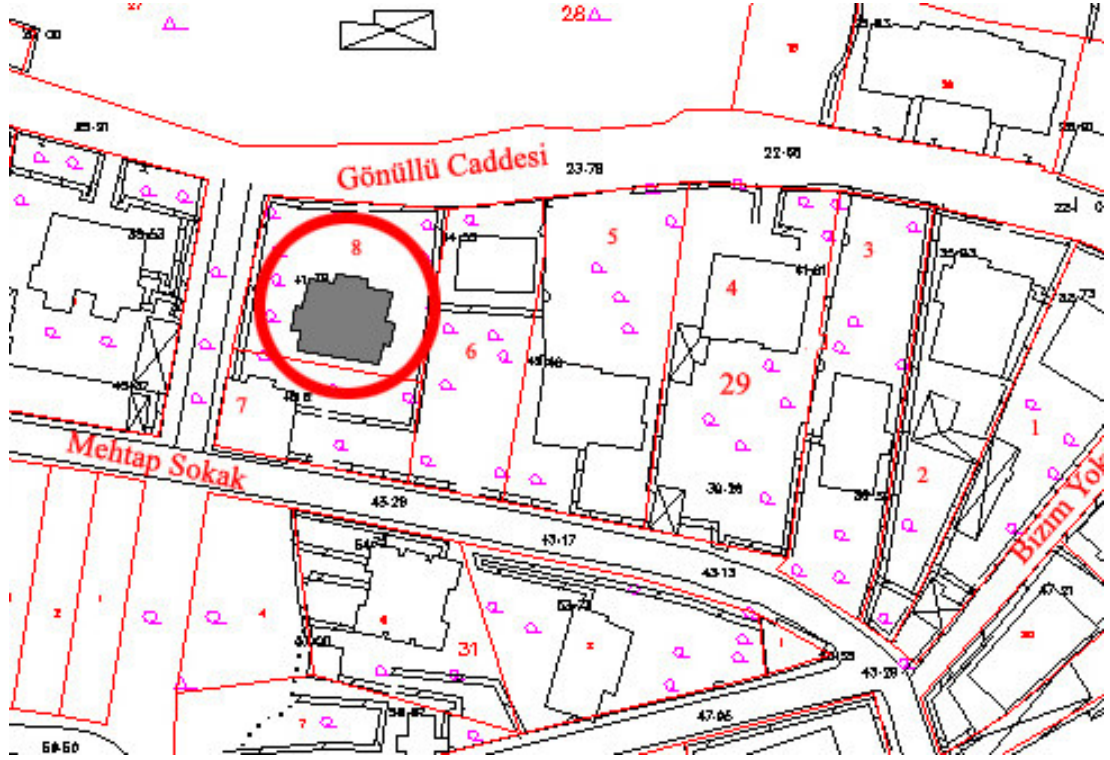
1. kattaki açıklıkların basık kemerlerinde kilit taşları vardır. Ancak restorasyon sırasında ortadan kaldırılmıştır.

Yapının eski halinde, kanatlardaki pencerelerin pervazlarının aşağı doğru uzatılmış ve alt kısımda birleşerek sağır dikdörtgen yüzey oluşturmuş olduğunu gözlemliyoruz.

Çatı katındaki dikdörtgen açıklıkların eski resimlerine baktığımızda sivri kemerli alınlıklara rastlıyoruz. Yapının bugünkü halinde, çatı katındaki balkon korkuluklarının söküldüğünü, sadece sol yan cephedeki korkuluğun yerinde durduğunu görüyoruz. Beşik çatıdan sarkan dekupajlı festonlar ve dikmelerin dilimli kemerleri özgünlüğünü yitirmemiştir.

Resim No: 72 – 72A

Vaziyet Planı:

Kaynakça:

TUĞLACI, Pars, **Tarih Boyunca İstanbul Adaları II**, İstanbul 1992.

No:74

Adı: Girav Köşkü

Yer: Gönüllü Caddesi, No:81

Pafta: 15

Ada: 84

Parsel: 15

Tarihçe:

19. yüzyıl'a tarihlenen köşk, ilk sahibi İngiliz uyruklu bir Yunan adına kayıtlı iken (24 Haziran 1936), satış yoluyla Hasan Muhiddin Girav'a (25 Nisan 1938) geçtikten sonra iki kez ifraz görmüş (12 Eylül 1949/2048 m² ve 25 Ocak 1953/1308 m²), Muhiddin Bey'in ölümünden sonra çocukları Zeyneb Girav, Köksal Girav ve Perihan Başlamışlı'ya (7 Mart 1955), onlardan da satış yoluyla bugünkü sahibesi Nurten Tutkunkardeş'e 1616 m²'lik bir alan olarak (26 Temmuz 1982) geçmiştir. İçinde alaturka hamamı bulunan bu XIX. yüzyıla ait görkemli ve zarif köşk, son sahibesi tarafından esaslı bir biçimde onarılmıştır⁸⁷.

Tanım:

2840,50 m²'lik bir alanda yer alan yapı, bodrum katı ile beraber üç katlıdır. Geniş bir bahçenin içine konumlanmış olan yapı bir set üzerine inşa edilmiştir. Kâgir bodrum kat üzerinde yükselen yapının girişi yan cepheden sağlanır. Ön cephede eksende kitleden dışarı

⁸⁷ Tuğlacı, **a.g.e.**, s. 248.

alınmış olan alan, birbirinden uzak iki basık kemerli pencereyle dışa açılır. Sağ kanatta bir adet basık kemerli pencere yer alır.

Zemin katta, eksende üçlü pencere grubu, kanatlarda ise birer adet pencere açıklığı bulunur. Sağ ve sol kanatlarda birer, eksen kenarlarında ise üçer gruptan oluşan toplam sekiz adet kâgir sütun yapının 1. kat balkonunu taşımaktadır.

1. katta öndeki büyük olmak üzere yarım daire biçiminde üç dilimli bir çıkma söz konusudur. Çıkmanın üç cephesi, ortada kapı ve yanlarda pencere olmak üzere yüksek açıklıklara sahiptir. Birbirine bitişik iki adet dar pencereyle ele alınmış olan balkon kapısı geniş basık kemerle taçlandırılmıştır. Kanatlarda birer dikdörtgen pencere yer alır.

Sokaktan bakıldığında, sağ yan cephede, zemin kat ve 1. katta ikişer adet dikdörtgen pencere açıklığı bulunur. Sol yan cephede de aynı düzen devam etmektedir ancak 1. kat pencereleri birbirine bitişik konumlandırılmıştır. Arkada kalan kısım kot farkı sebebiyle ana kitleden bir miktar yükselmiştir. Girişin olduğu bu bölüm beşik çatıyla örtülüdür.

Süsleme:

Yapının genel hatlarında art-nouveau ve art-deco etkileri söz konusudur. Dökme demirden bahçe kapısı “s”, “c” kıvrımları ve çiçek motifleriyle bezeli bir tepelikle taçlanmıştır. Bahçe kapısının iki yanında boylamasına kartuş şeklinde bezemeye sahip, üzerinde küreler olan kâgir dikmeler yer alır.

Zemin katta ön cephedeki açıklıkların pervazları, dekupaj tekniği ile üretilmiş, birbirlerini tekrarlayan bezeme öğelerini barındırır. Ok ucu şeklinde sonlanan yan ve üst pervazlar bir miktar uzatılarak köşelerde çakışır. Üst ve yan pervazların altı dekupe edilerek dolgulanmıştır. Pervazların üst kısmındaki kıvrımlı ve geometrik süsleme ortada at nalı motifiyle buluşur. At nalının üstünde üç adet damla motifi görülür. Cephedeki açıklıkların hepsi panjurludur. Süslemelerde art-nouveau etkisi vardır. Balkonların dairesel dalgalanmaları art-deco üslubunu anımsatır.

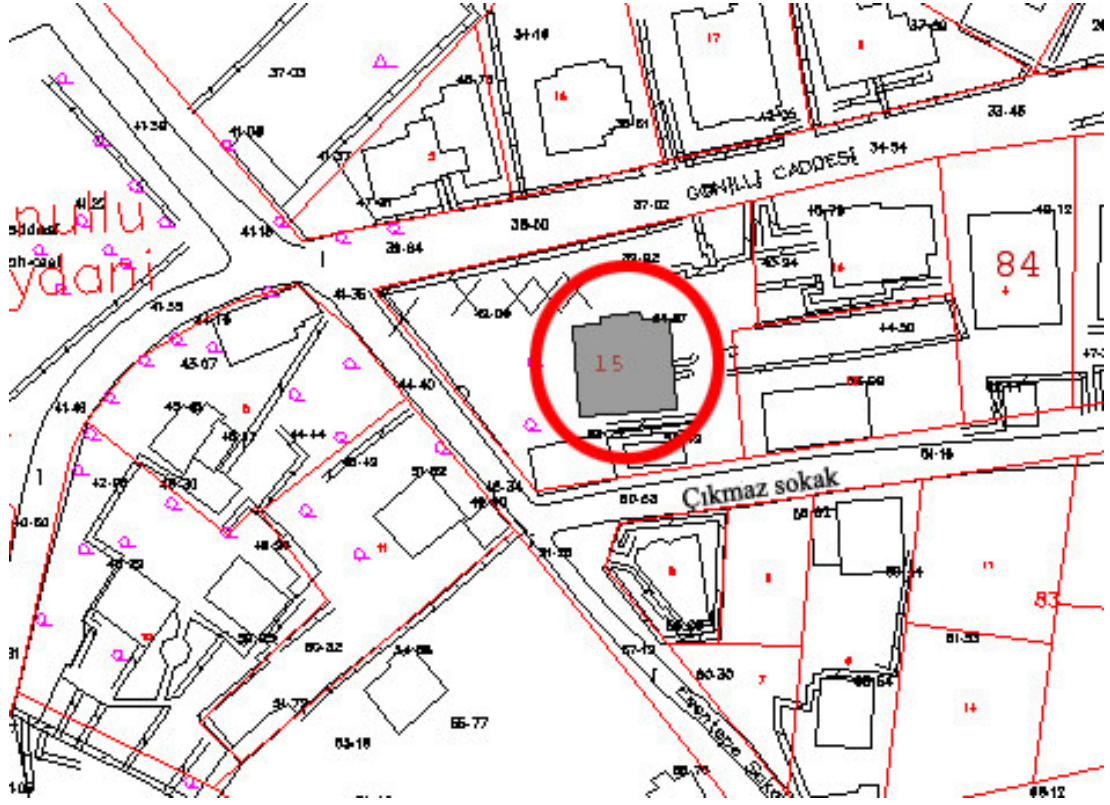
1. katta eksene oturan balkon açıklıklarının basık kemerli pervazları aşağıya doğru sarkar. Pencere ve kapıların birbirine yakın olan pervazları çatıya doğru paralel uzamaktadır. Pencereilerin bitimindeki pervazlar beşik çatının dekupajlı dolgularını destekleyen konsollarla birleşir. 1. katın tüm açıklık pervazlarında zemin kattaki süslemelerin tekrarını görürüz. Beşik çatının geniş saçakları, ön cephede dört, yanlarda da ikişer konsollarla taşınır. Kanatlarda üçer adet konsol geniş çatı saçığını taşır. Balkon çıkmasını örten, yoğun bir dekupajlı bezeme dolgusuna sahip beşik çatı art-nouveau etkisi yansıtır.

Beşik çatıda kıvrımlı ve çiçek motifli dolgu, ortada kafes bezemeyle sonlanır.

Resim No: 73 – 73A – 73B – 73C – 73D

Şekil No: 12

Vaziyet Planı:

Kaynakça:

TUĞLACI, Pars, **Tarih Boyunca İstanbul Adaları II**, İstanbul 1992.

No:75

Adı: Karakaş Köşkü

Yer: Gönüllü Caddesi, No:37

Pafta: 4

Ada: 29

Parsel: 3

Tarihçe:

19. yüzyıl sonu 20. yüzyıl başına tarihlenen köşk, Fransız uyruklu Henri Finler kızı ve avukat Ferit Rahsam'ın eşi ressam Yvon adına kayıtlı iken (17 Ağustos 1930), satış yoluyla önce mühendis Todor Karakaş'a (21 Eylül 1951) geçmiştir. Bakımsızlıktan zamanla harap olan köşk, son sahibi tarafından esaslı bir biçimde onarılmıştır⁸⁸.

Tanım:

943 m²'lik bir alanda yer alan çatı katıyla beraber 3 katlı, bodrumlu kuleli ve paratonerli yapı, kâgir bir bodrum üzerinde yükselir. Yapıya paralel tek kollu⁸⁹ diyagonal merdivenle ulaşılan terastan yükselen kâgir dikmeler ile kaşkemerli çatı taşınır. Yapının ekseninde konumlanan bu bölüm kitleden öne alınmıştır. Kaşkemerli çatı 1. kat balkonunun hizasını bir miktar geçecek kadar yükselir. Bu bölümden sonra ulaşılan zemin kat terası son yapılan restorasyonda camekânla kaplanmıştır. Zemin katta, ekseninde kapı olmak üzere üç adet dikdörtgen açıklık vardır. Terastan yükselen dört adet kâgir dikme, 1.

⁸⁸ Tuğlacı, **a.g.e.**, s. 250.

⁸⁹ Hasol, **a.g.e.**, s. 315.

kat balkon açıklığını taşımaktadır. Yan cephelerde, birer adet geniş saçağa sahip dikdörtgen pencere yer alır.

1. katın sağında ve solunda birbirinden uzak ele alınan kapı ve bir adet pencereden oluşan gruplar, asimetric konumda balkona açılır. Söz konusu grupların pencereleri köşelere yakın tarafta yer alır.

1. kattan yükselen iki adet ahşap dikme geniş saçaklı, üçgen alınlıklı beşik çatıyı taşımaktadır. Bu balkonun sağ ve sol cephesinden yükselen üç adet kare kesitli ahşap öge, dört adet üçgen alan oluşturarak furuşlara uzanır. Çatıda yer alan üçgen alınlık, çıtalarla geometrik alanlara bölünerek süslenmiştir. Cephenin alınlığın arkasında kalan bölümünde ikili çatı penceresi yer alır.

Süsleme:

Dökme demirden merdiven korkulukları, kıvrımlı ve bitkisel motifli süslemelerle göze çarpar. Zemin katın yan cephelerindeki pencere saçakları oldukça geniş ele alınmıştır ve ahşap göğüslemelerle taşınmaktadır. Saçağın cepheyle buluştuğu noktadan çıkan çıtalar, ahşap göğüslemeyi keserek ok ucu şeklinde nihayetlenir. Pencerelerin dökme demirleri, üst kısımlarda saçağa doğru öne alınarak “c” kıvrımlarıyla süslenmiştir.

Kaşkemerli, beşik tonozlu çatının köşe dolguları dilimli ve yarım daire şeklindeki ahşap parçalarla dolgulanmıştır. Alınlığın altında dekupaj tekniğiyle geometrik şekiller oluşturulmuştur. Kaşkemerin alnı, geometrik bezemeler ve festonlarla süslenerek volütlerle sonlanmıştır.

Kaşkemerin tepesinde ok ucu şeklinde süsleme ögesi kullanılmıştır. Yapıda kaşkemerin kullanılması oryantalist üslubu anımsatmıştır.

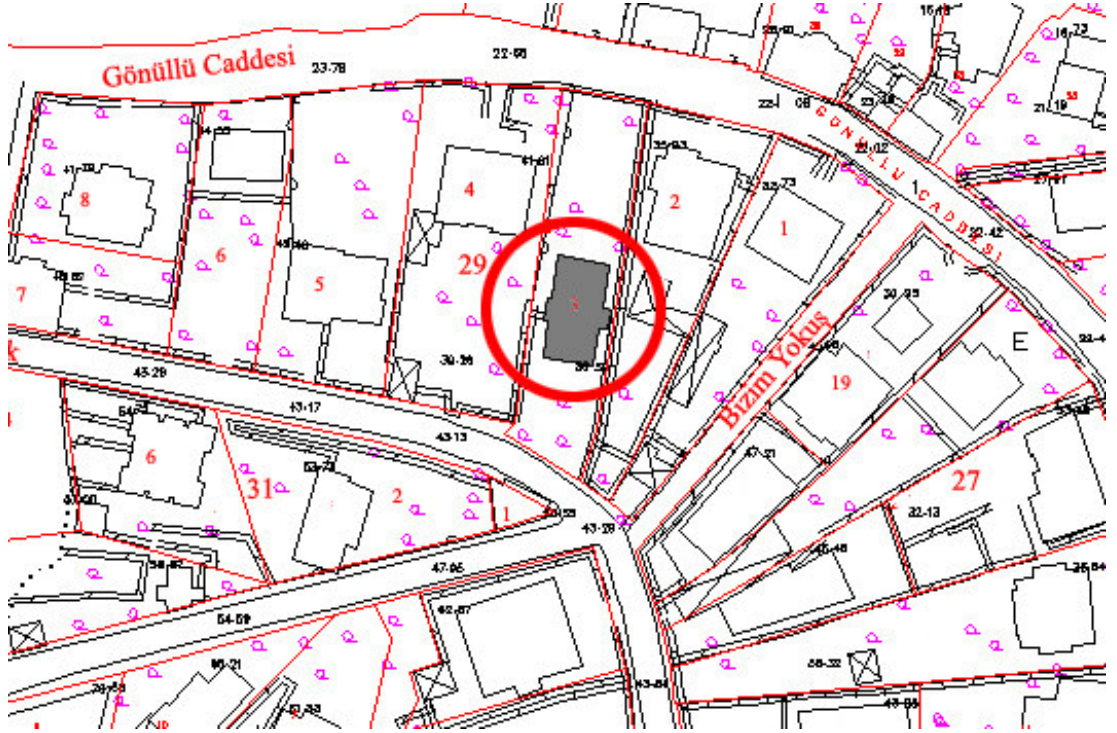
1. kattaki ahşap balkon korkulukları, halka şeklinde bezemelerle süslenmiştir. Kapı açıklıklarında ise ahşap panjurlar vardır. Beşik çatıyı taşıyan ahşap dikmelerin köşe dolguları dairesel hatlarda dekupe edilerek oluşturulmuştur ve üzerinde üçgen friz bulunmaktadır.

Beşik çatıdan dairesel dilimli festonlar sarmaktadır. Alın kısmında, altı kollu yıldız şeklinde dekupajlı geometrik motifler yer alır. Üçgen alınlığın ortasında geometrik ve çiçek motiflerinin iç içe kullanımı söz konusudur.

Köşe dolguları ve çatıdaki süslemeleriyle art-nouveau, kaşkemerleriyle oryantalist üslup etkileri taşıyan yapının eklektik olduğunu söylemek mümkündür.

Resim No: 74 – 74A – 74B

Vaziyet Planı:

Kaynakça:

TUĞLACI, Pars, **Tarih Boyunca İstanbul Adaları II**, İstanbul 1992.

3. DEĞERLENDİRME

3.1. MALZEMELER VE TEKNİKLER

Diğer İstanbul adalarında olduğu gibi, Burgazada'daki konutların çoğunu, kâgir bir zemin ya da kâgir bodrum kat üzerinde yükselen ahşap karkas duvarlarla inşa edilmiş binalar oluşturur. Ahşap karkaslı duvarların dış yüzeyi ahşap kaplamayla, iç yüzeyleri bağdadi sıvayla donatılmıştır. Kıрма ve beşik çatı şeklinde tasarlanan çatılar Marsilya ve alaturka tipi kiremitlerle kaplanmıştır. Bu arada yapıların bacalarında tuğla örgü kullanılmıştır. Ancak, yapıların zaman içinde yıkılarak yeniden inşa edilmesi sırasında malzeme ve teknikte değişikliklerin olduğu bilinmektedir. Çarşı Caddesi'nde bulunan 5 numaralı ev ahşap malzeme kullanımına örnek teşkil eder (Resim No: 15).

Kâgir temel üzerine, ahşap karkas yapım tekniğiyle inşa edilmiş olan binaların pek çoğunun temel duvarları arasında bodrum kat alanları bulunmaktadır⁹⁰. Bu kâgir katlar bazı örneklerde, eğimden dolayı yarı bodrum kat ya da zemin kat görünümündedir. Gönüllü Caddesi No 62'deki Barnas Evi, bu tip yapıların örneklerinden biridir (Resim No: 6). Binaların özgün tasarımında bu katlar mutfak, çamaşırlık, kiler olarak planlanmıştır. Gönüllü Caddesi No 11'de bulunan Kalınoğlu Evi'nde olduğu gibi, kimi yapılarda bu katlar birer bağımsız girişe sahiptir (Resim No: 39). Binaların asıl giriş kapısı ise, kâgir katın üzerinde yer alan ahşap katta olup, buna dışarıdan, çoğu zaman çift taraflı kâgir bir merdivenle çıkılmaktadır.

⁹⁰ Poridis, a.g.e., s. 270.

Adalar bölgesinde ahşap malzemenin yaygın olmasının nedenlerinden biri, nemli olan ada ikliminde konutlarda ahşap malzeme kullanımının insan sağlığına olan olumlu etkisidir. Depreme dayanıklılığının kanıtlanmış olması da önemli bir etkidir. Kolay ve çabuk tamamlanabilmesi, dolayısıyla ucuz olmasıyla da gelenekselleşen ahşap dokuya, son dönemlerde inşa edilmiş olmasına rağmen tamamen ahşap malzeme kullanılarak yapılmış olan Gökdemir Sokak'taki 4 numaralı evi örnek gösterebiliriz (Resim No: 33).

Kâgir yığma sistemle inşa edilmiş olan yapılarda tuğla ve taş malzeme kullanılmıştır. Barbaros Hayrettin Caddesi No 12'de bulunan Lenas Evi, tescillenmiş kâgir yapı örneklerinden biridir (Resim No: 63).

3.2. CEPHE DÜZENLERİ

Türk-İslam geleneğinde çeşitli iklim, malzeme ve yaşantı koşullarının bulunmasına rağmen yapı tiplerinde kendine özgü bir gelenek ve yapı anlayışı izlenir.

Türk sivil mimarisinde ev, zemin katta sokağa açılmaz, içe dönük, koruyucu ve ağırdır. Bu doğrultuda esas kat genellikle zemin katın üzerinden sokağa taşar, dışa açık, esnek ve hafif yorumlanmıştır.

Türk evinde cephe zorlayıcı değildir. İçinde yaşayanların inanç ve isteklerine uyan geleneksel ve fonksiyonel çözümler aranmıştır. Fonksiyonun getirdiği bir düzen söz konusudur.

Mahremiyet duygusu ve sokak dokusunun darlığı, konutların üst katlarında sürekli bir devinim içerisinde çıkma gruplarını meydana

getirmiş, daha iyi bir ışık görüş ve havalandırma amacıyla oluşturulan çıkmalar ve cumbalar, cephede düşeyde ve yatayda çok hareketli bir kütle oluşumuna yol açarak, pencere gruplarının da yan kanatlarda ve çıkmalarda çoğalmalarını sağlamıştır.

Evlerin dış görünümünün yalınlığı, varlıklı ailelerin iki veya üç katlı konaklarında, kitabeli saçak, nakışlı kafa pencereleri, işlevsel kullanılmış pencere dizileri, pahlı kat silmeleri, cumbaları taşıyan eliböğründeler, pencere kafesleri ve cumba kafeslerle bir oranda çeşitlilik kazanmıştır. Konutların değişik renklerde boyanması, geleneksel Türk evi cephe görüntüsüne etkileyici bir öge olarak katılmıştır.

Türk sivil mimarisinde konutların yalınlığını, dünya malını önemsemeyen İslam inancına ve fazla gösterişli olarak dikkat çekmek istemeyen “çekingен düşünceye” bağlamak olasıdır.

19. yüzyılın batılılaşma hareketleriyle, geleneksel tasarım yaklaşımlarına uyarlanan Batılı şekillerden sonra, mekânlarda ve cephelerde yeni şekillenmelerle tasarım kalıplarının değişmesi gerçekleşmiştir. 19. yy. sonları ve 20. yy. başlarında gelişen banliyölerde oluşan konutlar özellikle cephe düzenleriyle gelenekten oldukça farklıdır.

Burgazada’da yapıların özellikle ön cephesinde çıkmalar ve balkon açıklıkları yaygın olarak kullanılmıştır. Yapıya getirdiği hareketle önemli bir öge olan çıkmalar plan olarak dikdörtgen, kenarları yuvarlatılmış dikdörtgen veya çokgen şeklindedir. Söz konusu öğelerle konutlar, gelenekten farklı olarak çevre ile ilişki kurabilecek şekilde

tasarlanmıştır. Çıkmlar ve balkon açıklıkları cephelerde yapının büyüklüğüne göre bir ya da birden fazla uygulanmıştır. Bazı çıkmlar alttan desteklerle taşınmakta, bazıları ise düz konsol olarak çıkmaktadır. Genellikle alttan ahşap, kâgir ya da metal konsol veya dikmelerle taşınırlar. Türk sivil mimarisinin ögesi olan eliböğründelerle taşınan örnekler de bulunmaktadır.

Giriş kapıları, genel olarak ön cephelerde, bazı evlerde de yan cephelerde ve cephedeki çıkmanın altında konumlanmıştır. Giriş kapısının üstünde yer alan çıkma ya da balkon açıklığı, saçak görevi görerek girişi hava etkilerine karşı korumakta, aynı zamanda görsel olarak cephedeki yerini vurgulamaktadır. Bazı yapıların cephesinde aynı düşey aks üzerindeki giriş kapısı ile çıkma düzeni, çatı hizasında bir alınlık ile sonlanır.

Kitlesi yol üzerinde bulunan yapıların ana girişi, doğrudan yola açılacak şekilde ya da cephe yüzeyinden içeriye çekilmiş bir niş içinde yer almaktadır. Bu girişler, yol seviyesinde ya da yoldan birkaç basamak ile çıkılan yüksekliktedir. Girişin yeteri kadar yüksek olduğu durumlarda, bodrumdan doğrudan yola açılan kapı bulunmaktadır. Bahçe içinde yer alan yapıların hemen hepsinde merdivenlerle çıkılan teras kısmından girişe ulaşılır.

Giriş kapısının bulunduğu katın altında çoğunlukla eğimden dolayı yüksek bir zemin kat ya da bodrum katı yer alır. Bunun üzerinde yer alan, asıl girişin bulunduğu kata ise merdivenlerle ulaşılır. Merdivenler, genellikle kâgir malzemedendir. Yapıya paralel diyagonal düzenlenmiş örneklerine sıkça rastlanır. Merdiven düzenleri cepheye getirdiği hareketle önem kazanmıştır. Genellikle kâgir veya

dökme demirden, seyrek olarak da ahşap malzeme kullanılarak oluşturulan korkuluklar özenlidir.

Yapıların giriş kapıları genel olarak ahşaptır ve ahşap kanatlar tablalıdır. Alt kısımları tablalı, üst kısımları cam olan örneklerde camlı kısım, baklava, düz ve eğrisel motifleri olan metal parmaklıklarla korunmaktadır.

Bazı örneklerde kapıların üzerinde aydınlatma ya da havalandırma amaçlı bir pencere bulunmaktadır. Bu pencereler düz kenarlı ya da kemerlidir. Kemerli olanlar giriş kapısı boşluğunun kemer kısmında yer alırlar. Kapıların konumlandığı alana göre, bir ya da iki tarafında birer dar pencere bulunmaktadır.

Pencereler odalara aydınlık ve hava sağlayan önemli cephe elemanlarıdır. Bunlar işleyiş bakımından düşey sürmeli giyotin ya da iki yana açılan kanatlı pencerelerdir. Kemerli pencerelerin üzerinde çıkıntılı olarak yer alan kilit taşı biçiminde süsleme elemanlarına rastlanır. Bazı örneklerde pencerelerin üst kısmında, panjurlar tarafından kapatılmayacak biçimde küçük kare camlardan oluşan sabit bir bölüm vardır. Ahşap ve kâgir cephe yüzeylerinde bulunan pencerelerde yaygın olarak ahşap panjurlar kullanılmaktadır. Az sayıda örnekte ahşap kapaklar görülür. Bu unsurlar dış etkilere korunma ve güvenlik amaçlı uygulanmıştır. Bodrum kat pencereleri metal parmaklıklarla korunmaktadır.

Kâgir cephelerde olduğu gibi pek çok ahşap cephe örneğinde de üst kat döşeme seviyesinden yatay geçen ve katları görsel olarak

birbirinden ayıran ahşap silmeler bulunmaktadır. Bunlar genellikle tüm cepheleri boydan boya dolaşır.

Beşik çatı örtüsü yaygın olarak kullanılmıştır. Bunun yanında kırma çatı, düz çatı gibi örnekler de mevcuttur. Çatılar çoğunlukla saçaklı olarak düzenlenmiştir. Saçakları destekleyen furuş unsurları sıkça uygulanmıştır.

Günümüzde cephelerde egemen olan renkler beyaz, bordo ya da natürel ahşap rengidir. Kapı ve pencere pervazlarında ise pembe, sarı, gülkurusu ya da yeşilin tonları ağırlıklı olarak kullanılmaktadır.

3.3. BEZEME

Burgazada'daki yerleşmeler, daha önce de bahsettiğimiz gibi 19. yüzyılın ikinci yarısı ile 20. yüzyılın başlarında yaşanan, çoğunlukla sayfiye amaçlı, yoğun ilgi sonucu gelişerek zengin bir mimari dokuya sahip olmuşlardır. Özgün mimari özelliklerini, cephe karakterleriyle büyük ölçüde koruyarak günümüze kadar gelen ender yerleşmelerdir. Burgazada'daki tarihi belge niteliği taşıyan, bu sürecin özgün mimarlık ürünlerinde, yapıldıkları dönem Avrupa ve İstanbul'da yaygın olarak kullanılmış olan, neo-klasik ve art-nouveau üsluplar, ampir ve oryantalist ayrıntılar barındırarak eklektik bir anlayışla ve çoğunlukla ahşap malzeme ile uygulanmış oldukları görülmektedir. İnsan ve hayvan figürlerinin ağır bastığı ampir üslubun aktarılışı sırasında, ahşap malzemeye uygulanması sebebiyle, daha çok çiçek ve yaprak gibi bitkisel süslemeler esas alınmıştır.

Anadolu ve Rumeli batılılaşma dönemi öncesi yapılarında, yalınlık ve işlevsellik ahşap konutların kuruluş ilkelerinin başta gelenleridir. Ahşap bezemeler genellikle evin içinde yöresel özellikleri yansıtarak yer almaktadır.

Son dönem ahşap konutlarda ise bu tutum değişmiştir. Bezeme, batılı anlayışı yansıtan öğelerin eşliğinde dış yüzeylerde yoğunlaşmıştır. Dekupaj, oyma ve aplike gibi teknikler kullanılarak uygulanan ahşap bezemelerle cephe düzenlerinde canlı yüzeylerin yaratılması sağlanmıştır. Bezemelerde çoğunlukla bitkisel kaynaklı kıvrımlı motifler, “s, c” biçimleri ve palmet, lotus gibi yaprak motifleri tercih edilmiştir (Şekil 7).

Bezemeler furuş, konsol (Şekil 8) gibi fonksiyonel öğelerin yanı sıra, silmeler, pilastrlar, alınlıklar (Şekil 11), saçaklar, frizler, dikmelerdeki köşe dolgusu bezemeleri (Şekil 14), sütun başlıkları, pervazlar (Şekil 12) ve kilit taşları gibi unsurlarda uygulanmıştır. Dövme ya da bükme demirden bahçe kapılarında, yapının yapılış tarihi ya da ev sahiplerinin isimlerinin baş harfleri bitkisel kıvrımlı motifler arasına yerleştirilmiş kartuşlara uygulanmıştır. Bu süsleme anlayışı, Büyükada ve Heybeliada da yaygın olarak görülmesine rağmen Burgazada’da çok az kullanılmıştır (Şekil 13), (Resim no: 59B).

Yapıların çoğunda balkon korkulukları (Şekil 9–10), ahşap oymalıdır. Süslemede tercih edilen çeşitlilik ve korkuluklara uygulanmasının kolaylığı, bu konuda tipolojik analiz yapılmasını zorlaştıran bir etkidir. Benzer bir durum çatı ve saçak altlarında kullanılan furuşlar ve konsollar için de geçerlidir.

Mehtap Sokak No:21’de yer alan Andriomenos Köşkü’nün 2. kat balkonunun çatı alınlığına uzanan dikmelerinin köşe dolguları dekupaj tekniğinin uygulandığı örneklerden biridir (Şekil 6). Bu teknik, geçmişin şebekeli oyma yöntemini andırır.

Eski İstanbul evlerinde kafeslerde uygulanan çıta kafes işçiliği, önemini ve yerini son dönem ahşap konutlarında da korumuştur. Andriomenos Köşkü’nün beşik çatılarının üçgen alınlıkları, çıtaların yatay ve dikey kullanımıyla kare yüzeylere bölünmüştür (Resim No:1). Mehtap Sokak No:43’deki Ataç Evi’nde balkonların alt kısımlarında köşelere oturan yüzeylerdeki çark-ı felek bezemesini andıran motif, çıta işçiliğinin örneğidir (Resim No: 65A).

Cephe bezemeleri bakımından sade bir şekilde ele alınan yapılarda, bezemenin pencerelerde yoğunlaştığı gözlenir. Gönüllü Caddesi No: 62’deki Turgut Cansever tarafından restore edilen Barnas Evi, Türk mimarlığının karakteristik unsurlarını barındırır. Oldukça sade ele alınan yapıda pencere pervazlarının altına aplike tekniği uygulanarak, art-nouveau üslup özelliği taşıyan dairesel hatlarda kıvrımlı bezeme uygulanmıştır (Resim No:6A). Art-nouveau üslubun ahşap uygulamalarında standart pencereler yan yana eklenerek genişler, üstleri küçük karelere bölünerek renkli camlarla süslenir. Bu uygulama adalarda pek çok yapının pencerelerinde görülebilir ancak giriş mekânının vurgulanması açısından kullanıldığı yapı sayısı diğerlerine kıyasla azdır⁹¹. Burgazada, Dimitrakopulo Köşkü’nün giriş kapısı ve üstündeki kare pencereler, Kevencioğlu Köşkü’ndeki kullanım ile benzerlik gösterir (Resim No:23A, 41A).

⁹¹ Alsancak, **a.g.e.**, s. 62.

Ahşap silmeler, yüzeyi yatay bölümlere ayırarak klasik oranların yaratılmasına yardımcı olurlar. Aldıkları ışıkla çizgi biçiminde gölgeler oluşturan pahlı silmeler, kâgir yapılardan aktarılan mimarlık öğeleridir ve daha çok klasik düzeni yansıtan örneklerde uygulanır⁹². Çarşı - Yalı Caddesi No:1’de yer alan Burgaz Palas (Resim No: 70G) ve Gönüllü Caddesi No:40–42’de bulunan Erbelger Evi (Resim No:24), ahşap silme işçiliğinin uygulandığı öne çıkan örneklerdendir.

Katalog kısmında incelenen yapılarda, bezeme örneklerinin daha birçok çeşidi bulunmaktadır.

⁹² Semra Ciner, **Son Osmanlı Dönemi Ahşap Konutlarında Cephe Bezemeleri**, İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Ana Bilim dalı yayınlanmamış doktora tezi, İstanbul 1982, s. 79–80.

4. İstanbul'un XIX. yüzyıl banliyöleri ile cephe düzeni ve bezeme açılarından karşılaştırma.

Burgazada'daki konutları cephe düzeni ve bezeme bakımından diğer adalarla karşılaştırdığımızda ilk göze çarpan Büyükada'nın "farklılığıdır". Geç dönem Osmanlı İstanbul'undaki hemen bütün cemaatlerin (Müslüman, Rum Ortodoks, Ermeni Gregoryen, Ermeni Katolik, İtalyan-Lövanten Katolik, Musevi) en varlıklı kesiminin rağbet ettiği Büyükada'da, yaz kış ikamet eden ve daha ziyade adanın esnafını oluşturanların İskele çevresindeki yerleşimi dışında, köşklerin parselleri (bahçeleri) ve boyutları -Burgazada da dahil- diğer adalarla kıyaslanmayacak kadar büyüktür. Ayrıca Büyükada'daki köşklerin büyük çoğunluğu, boyutları gibi, cephe düzenleri ve bezeme programları açısından da daha iddialıdır.⁹³ Örneğin Büyükada'daki Arap İzzet Paşa Köşkü, Con Paşa Köşkü, Kuyumcuyan Köşkü kadar anıtsal, gösterişli cephelere ve göz alıcı bezemelere sahip köşklele –Heybeliada'daki birkaç örnek dışında- diğer adalarda karşılaşmak mümkün değildir.

Bunun yanı sıra, Büyükada da dahil, büyük olasılıkla aynı ekipler tarafından diğer adalarda inşa edilen köşklerin çoğunluğu da kâgir bir bodrum katı üzerine oturan iki kattan ve bir çatı katından oluşur. Burgazada konutlarında karşılaşılan ve dönemin Osmanlı mimarlık ortamında revaçta olan akımlar (ampir, neo-barok, neo-gotik, oryantalist, ulusal mimarlık) ve bunların karışımından oluşan eklektizm, söz konusu adaların köşklerindeki cephe ayrıntılarında ve bezeme programında da izlenebilir.

Öte yandan, Tanzimat'tan sonra (19. yüzyılın 2. yarısında) gelişen İstanbul banliyölerinden, Avrupa yakasında Bakırköy⁹⁴ ve Yeşilköy⁹⁵, Asya yakasında da

⁹³ Pars Tuğlacı, **Tarih Boyunca İstanbul Adaları I**, İstanbul 1989.

⁹⁴ Daha geniş bilgi için Bkz.: Ömer Mutlu, **Bakırköy Tarihsel Merkez Analizi ve Halkevi Binası**, Y.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Rölöve –Restorasyon Bölümü yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul 1990.

Kadıköy'den Bostancı'ya uzanan tren hattı ve deniz kıyısı boyunca gelişen Moda, Kalamış, Fenerbahçe, Caddebostan, Kızıltoprak, Göztepe, Erenköy gibi semtlerde⁹⁶ inşa edilen köşk niteliğindeki yazlık konutlara bakıldığında, Burgazada'daki çağdaşlarıyla gerek cephe düzeni gerekse de cephelerde yer alan bezemeler açısından paralellikler gözlenir. Ancak özellikle Yeşilköy, Moda, Caddebostan, Göztepe ve Erenköy'de, ileri gelen devlet ricaline ait köşkler –Büyükkada köşklarının çoğu gibi- Burgazada'dakilere oranla daha büyük, buna paralel olarak da cepheleri daha görkemli ve daha yoğun bir biçimde bezelidir.

⁹⁵ Daha geniş bilgi için Bkz.: Fatma Yıldırım, **Yeşilköy, Tarihi Merkez'de (Köy İçi) Sosyal, Yapısal ve Kentsel Oluşumun İrdelenmesi**, İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul 1990.

⁹⁶ Daha geniş bilgi için Bkz.: Bedi N. Şehsuvaroğlu, **Göztepe**, yay. TTOK, İstanbul 1969; Müfid Ekdal, **Bir Fenerbahçe Vardı**, yay. TTOK, İstanbul 1987; Müfid Ekdal, **Kapalı Hayat Kutusu Kadıköy Konakları**, yay. Yapı Kredi, İstanbul 2005; Sedef Şimşek, **Kadıköy-Yel Değirmeni'nde Tarihsel Araştırma ve Mimari Dokunun İncelenmesi**, Y.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Rölöve-Restorasyon Ana Bilim-Dalları yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul 1987; Ece Tarım, **Kurbağalıdere (Kalgedon Deresi) Mekânı Doğal - Tarihsel Değerlerinin Korunmasına Ait Bir Etüd**, Y.Ü. Mimarlık Tarihi Restorasyon Ana Bilim-Dalları yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul 1983.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Batılılaşma etkisinde denenmiş birçok üslubun bulunduğu Adalar mimarlık ortamı içinde yer alan Burgazada'da 19.yy. mimari anlayışını yansıtan konut örneklerine rastlamaktayız. Bu çalışmada tespit edilen yapıların oluşturduğu doku, geç dönem Osmanlı ve erken dönem Cumhuriyet Türkiye'sinin sosyokültürel yapısına göre şekillenmiştir. Söz konusu doku, resmi ve dini kurumların oluşturduğu demografik ve buna bağlı olarak sosyokültürel yapıya göre şekillendiği için, daha erken dönemlerin aksine, net bir şekilde takip edilebilmektedir.

Burgazada kentsel yerleşiminde dış mekân olgusunu etkileyen unsurlardan, tarihsel ve sosyal gelişimin yanında doğal yapının da etkili olduğunu söyleyebiliriz. Adanın topografyası içinde birbiriyle organik bir biçimde birleşmiş sokaklar, bu sokakların iki tarafında eğimlerin içine gömülmüş yapılar, birbirini tamamlar durumdadır. Bu bütünlüğün parçaları olan bahçeler, girişler, yapı biçimlenmeleri ve kullanılan malzeme 19.yy. İstanbul ahşap köşk ve konaklarında kullanılan yapı öğelerinin günümüze yansıyan görüntüleridir.

Yapılar, sahip olduğu parseli göre mahalle karakteri gösteren bahçeli sıra evler biçiminde ya da büyük bahçe içinde, iki-üç katlı özenle yapılmış köşkler şeklinde inşa edilmiştir. Bahçeli ahşap köşkler yukarılarda Gönüllü Caddesi, Mehtap Sokak ve Sarnıç Sokak üzerinde yer alır. Osmanlı geleneğine uygun yapıları ise Çarşı aksında bitişik düzende görmekteyiz. Sahil dışında yer alan yapılar deniz görmediği için parselleri manzaraya göre biçimlenmemiştir. Adanın eğimi

doğrultusunda tırmandıkça yapıların ön cephelerinin denize yönlendirilmiş olduğu görülür. Parselasyon denize dik olacak biçimde oluşmuştur. Ana yollar denize paralel ve topografik eğriler doğrultusundadır. Denize dik olan yollar daha ikincil durumdadır. Çoğunlukla yapıların yan yüzleri bu yollara bakmaktadır. Dolayısıyla bezeme öğelerinin konumları bütün bu etkenler doğrultusunda belirlenir. Konutun sokaktaki durumuna göre önem kazanan cephesi, bezemenin kullanım yoğunluğunu belirler.

Plan kurgusunda, Batılı yaşam tarzının etkisiyle geleneksel merkezi planlı ev şemasının dışına çıkılarak balkonlar, verandalar, geniş camlı çıkımlar yapılması, cephe bezemelerinin kullanımı açısından zenginlik getirmiştir.

Genellikle eklektik eğilimlerin egemen olduğu gözlenen yapıların cephelerinde, neo-klasik, ampir ve art-nouveau gibi üslupların yansımalarına rastlıyoruz. Bu gelişme içerisinde şale üslubunda yapıların inşa edilmesinden söz etmek olasıdır.

Çoğunluğu ahşap ve boyalı olan yapıların bodrum katları ve bazen de zemin katları kâgirdir. Dekupajlı ahşap kapaklar ve ahşap panjurlar, evi yazın güneşe, kışın da dış etkilere kapatarak yazlık konut fonksiyonunu yerine getirmesini sağlar. Çoğunlukla beşik çatıyla örtülen yapılarda, geniş saçakların altı furuşlarla desteklenir. Balkon açıklıkları ve çıkımlarla cepheye hareket kazandırılır. Balkon korkuluklarında ve konsollarda kullanılan değişik üsluplardaki yoğun bezemeler cephenin genel hatlarını belirler. Yapılara giriş, genellikle iki yandan yükselen yapıya paralel merdivenlerle ulaşılan terastan sağlanır. Giriş kısımları çoğunlukla caddeye bakan cephede

tasarlanmıştır ve oldukça gösterişli bezenmiştir. Bazı yapılarda, giriş bölümünün yan cepheye alınmasına rağmen, gösteriş ve bezemeden vazgeçilmemiştir.

Örneklerin hemen tümünde cephelere egemen olan eklektik zevk ve bunun yarattığı “yabancı / Batılı” görünümün gerisinde yüzyıllar boyunca toplumsal bellekte yerleşmiş “yerli” plan şemalarının uygulandığı dikkati çeker. Örneğin Şekil No: 19’da iç sofalı plan tipi kullanılmış. Ayrıca odaların iç düzeninde geleneksel Türk konut mimarlığının karakteristik öğelerine (köşelere alının girişler, giriş duvarını işgal eden yüklükler) yer verilmiştir. Hatta Eldem’in yayınlamış olduğu Anonim Ev’de bunlara ilaveten sedirlerin varlığı dikkati çekmektedir. Söz konusu “Batılı cephe-yerli/geleneksel mekân” çelişkisi 19. yüzyıl Osmanlı konut mimarlığının bütünü için geçerli olan bir gözlemdir. Örneğin dış görünümüyle Batılı bir izlenim uyandıran Tanzimat dönemi saraylarında, Türk mimarlık tarihinin en eski ve en yaygın şeması olan ve “merkezi sofa ve buna saplanan eyvanlar” şeklinde özetlenebilecek şemadan vazgeçilmemiştir.

20. yüzyılda varlık vergisi, 6–7 Eylül olayları ve Kıbrıs olayları sonucunda, Rumlar başta olmak üzere azınlıkların Adalar’ı terk etmesiyle özgün sivil mimarlık örneklerinin büyük bir kısmı sahipsiz kalmıştır. Zaman içinde el değişimine uğrayan yapılar, doğal afet, yangın gibi sebeplerden yıkılmış ya da harap duruma gelmiştir. Restorasyondan sonra büyük ölçüde özgünlüğü korunmaya çalışılmış olsa da eski hallerine göre oldukça değişime uğramışlardır. Ahşap yapıların birçoğu ahşap kaplamalı kâgir yapı olarak inşa edilmiştir. Bu sırada pek çok bezeme öğesi yok olmuştur. Tek bir ailenin yaşam

şekline göre planlanmış köşkler ya birden fazla kullanıcıya göre değiştirilmiş ya da yıkılarak yerlerine ada mimarisine uymayan apartmanlar yapılmıştır. Bu durum mevcut Koruma İmar Planı'na rağmen devam etmektedir.

Burgazada, Batı etkisindeki mimarlığın konut yapılarına uygulanmasıyla ve birçok üslubu barındıran bir yapı topluluğuna sahip olmasıyla önem kazanmıştır. Tarihi bir miras olan yapıların belge niteliği taşıması, özgün görünümüne zarar veren değişimlerin kontrolünü gerektirmektedir. Bu bağlamda sosyal bilincin oluşturulması için ve ilgili kurumların çalışmalarına yardımcı olacak tespit çalışmaları kaynak olması açısından değerlidir.

Burgazada'da yapılacak olan her türlü araştırma ve tespit çalışmaları, tescilli yapıların belgelenmesi, cephe düzenlerinin ve bezeme öğelerinin varlığını özgün haliyle koruyabilmesi sürecine büyük ölçüde katkıda bulunacaktır.

KAYNAKÇA

- ALSANCAK, Müge: **Burgaz Adası Kevencioğlu Köşkü Restorasyon Projesi**, İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü yayınlanmamış yüksek lisans tezi, 2004.
- Anonim: “Adalar”, **Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi**, c.1, İstanbul 1992, s. 80–81.
- Anonim: “Adalar”, **Hayat Küçük Ansiklopedi**, c.1, İstanbul 1968, s. 12.
- Anonim: “Adalar”, **İnönü Ansiklopedisi**, c.1, Ankara 1946, s. 110.
- Anonim: “Adalar”, **İstanbul Ansiklopedisi**, c.1, İstanbul 1993, s. 66.
- Anonim: “Adalar”, **Yeni Türk Ansiklopedisi**, c.1, İstanbul 1985, s. 16.
- Anonim: “Burgazada”, **Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi**, c.4, İstanbul 1992, s. 2014.
- Anonim: “Burgazada”, **Türk Ansiklopedisi**, c.8, İstanbul 1985, s. 427–428.

- ARSEVEN, Celal Esad: **Eski İstanbul**, haz. Dilek Yelkenci, İstanbul 1989.
- BARİLLARİ, Diana,
GODOLİ Ezzio: **İstanbul 1900**, çev. Aslı Ataöv, İstanbul 1997.
- BATUR, Afife: “Ayazağa Kasırları”, **Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi**, c. 1, İstanbul 1993, s. 470–471.
- BAYTOP, Firuzan: **Türkçe’de Batı Kökenli Yapı Terimleri**, İstanbul 1998.
- BELGE, Murat: **İstanbul Gezi Rehberi**, İstanbul 1997.
- BİNAN, Muhittin: **Türk Saçak ve Kornişleri**, İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Yayınları, İstanbul 1952.
- CANSEVER, Turgut: “Adalar’da Mimari Çevrenin Tarihi ve Geleceği”, **Adaların Türk Turizmindeki ve Edebiyatındaki Yeri ve Önemi Semineri**, İstanbul 1984, s. 73–104.
- CİNER, Semra: **Son Osmanlı Dönemi İstanbul Ahşap Konutlarında Cephe Bezemeleri**, İ.T.Ü.

Mimarlık Fakóltesi yayınlanmamış doktora tezi, İstanbul 1982.

DELEON, Jak:

Büyükada Anıtlar Rehberi, İstanbul 2003.

DENEL, Serim:

Batılılaşma Sürecinde İstanbul’da Tasarım ve Dış Mekânlarda Değişim ve Nedenleri, ODTÜ Mimarlık Fakóltesi Yayınları, Ankara 1982.

EKDAL, Müfid:

Bir Fenerbahçe Vardı, yay. TTOK, İstanbul 1987.

EKDAL, Müfid:

Kapalı Hayat Kutusu Kadıköy Konakları, yay. Yapı Kredi, İstanbul 2005.

ELDEM, Sedad Hakkı:

Köşkler ve Kasırlar, c. 2, İstanbul 1974.

ERDENEN, Orhan:

İstanbul Adaları, İstanbul 1962.

EROL, Nevzat,

AÇIKGÖZ, Yunus:

“Burgazadası Yalıları”, **Rölöve I**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1968, s. 40–43.

ÇELİK, Zeynep:

Değişen İstanbul, çev. Selim Deringil, İstanbul 1998.

GÖKTÜRK, Hakkı:

“Burgazada” , **İstanbul Ansiklopedisi**, c.6, (1960/61), s. 3140–3141.

- GUERRAND, Roger H.: “Art-Nouveau Mimarlığı’nın Kısa Tarihçesi”, **Avrupa’dan İstanbul’a Yeni Sanat, 1890–1930**, çev. Zeynep Rona, Jale Alguadiş, Nur Deriş, İstanbul 2005, s. 57.
- GÜLEN, Nejat: “Burgazada”, **İstanbul Ansiklopedisi**, c.2, İstanbul 1993, s. 335–339.
- GÜNCAN, Ali: **Ondokuzuncu Yüzyıl Avrupa Mimarlık Hareketlerinin ve Batılılaşmanın Osmanlı Konut Mimarisine Etkileri**, İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul 1993.
- GÜNDOĞDU, Meltem: **Şehirsel Mekân Biçimlenme Özelliklerinin Yaya Hareketi Üzerindeki Etkisi: Yeşilköy-Köy İçi**, İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul 1995.
- HASOL, Doğan: **Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü**, İstanbul 2002.
- İREPOĞLU, Gül: “Sultan II. Abdülhamid Döneminde Yeni Bir Anlayış: Art Nouveau”, **Sanat Tarihi Araştırmaları Dergisi**, c. 3, sayı 9, İstanbul 1990, s. 9–10.
- KOÇU, Reşat Ekrem: “Burgazada”, **İstanbul Ansiklopedisi**, c.6, (1960/61), s. 3137–3140.

- MİLLAS, Akylas: **The Princes Islands**, çev. Leonora Navari, Yunanistan t.y.
- MUTLU, Ömer: **Bakırköy Tarihsel Merkez Analizi ve Halkevi Binası**, Y.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Rölöve-Restorasyon Ana Bilim-Dalları yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul 1990.
- ÖRNEK ÖZDEN, Elif: **Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıklarının Korunmasında Planlama Koruma İlişkisi Üzerine Yeni Bir Sistem Önerisi**, Y.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Fakültesi Şehir-Bölge Planlama Ana Bilim-Dalları yayınlanmamış doktora tezi, İstanbul 2005.
- OUSTERHOUT, Robert,
AKYÜREK, Engin: “Burgazada’daki Metamorphosis Kilisesi”, **Yıldız Demiriz’e Armağan**, haz. Baha Tanman, Uşun Tükel, İstanbul 2001, s. 93–105.
- PORİDİS, Apostolos: **İstanbul Adaları’nın Sosyal ve Fiziksel Gelişiminin Analizi İle Fiziksel Çevrenin Değerlendirilmesine İlişkin Sistematik Bir Yaklaşım**, Y.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı Mimari Tasarım Programında Hazırlanan Doktora Tezi, İstanbul 1999.

- SANER, Turgut: **19. Yüzyıl İstanbul Mimarlığında “Oryantalizm”**, İstanbul 1998.
- SCHLUMBERGER, Gustave: **Prens Adaları**, çev. Haluk Çağlayaner, İstanbul 2000.
- SOYGENİŞ, Murat: **Ondokuzuncu Yüzyılda İstanbul Evinin Mekânsal Değişimi ve Nedenlerinin Değerlendirilmesi**, İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü yayınlanmamış doktora tezi, 1995.
- SÖZEN Metin,
TANYELİ, Uğur: **Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü**, İstanbul 2005.
- STATHİS, Pınelopi: **19. yüzyıl İstanbul’unda Gayrimüslimler**, çev. Foti ve Stefo Benlisoy, İstanbul 2003.
- ŞEHSUVAROĞLU, Bedi N.: **Göztepe**, yay. TTOK, İstanbul 1969.
- ŞİMŞEK, Sedef: **Kadıköy-Yel Değirmeni’nde Tarihsel Araştırma ve Mimari Dokunun İncelenmesi**, Y.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Rölöve-Restorasyon Ana Bilim-Dalları yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul 1987.
- TARIM, Ece: **Kurbağalıdere (Kalgedon Deresi) Mekânı Doğal - Tarihsel Değerlerinin Korunmasına Ait Bir Etüd**, Y.Ü. Mimarlık Tarihi Restorasyon

Ana Bilim-Dalları yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul 1983.

TEKKEDEN, Hristo:

Burgazadası’ndaki Metamorphosis ve Ayios Georgios Karipis Manastırı ile Ayios Ioannis Prodromos Kilisesi, İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü Bizans Sanatı Tarihi Kürsüsü Mezuniyet tezi, 1974.

TUĞLACI, Pars:

Tarih Boyunca İstanbul Adaları I, İstanbul 1989.

TUĞLACI, Pars:

Tarih Boyunca İstanbul Adaları II, İstanbul 1992.

TUTEL, Eser :

“Burgaz Vapuru”, **İstanbul Ansiklopedisi, c.2, İstanbul 1993, s. 335.**

YILDIRIM, Fatma:

Yeşilköy, Tarihi Merkez’de (Köyiçi), Sosyal, Yapısal ve Kentsel Oluşumun İrdelenmesi, İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul 1990.

YÖNEY ULUENGİN, Nihal:

Osmanlı-Türk Sivil Mimarisinde Pencere Açıklıklarının Gelişimi, İstanbul 1998.

EKLER

EK 1: TESCİLLİ YAPILAR LİSTESİ¹

- 1. Azizler Sokak, No:9 (43,8)**
- 2. Azizler Sokak, No:15 (43,2)**
- 3. Azizler Sokak, No:17 (43,1)**
- 4. Barbaros Hayrettin Caddesi, No:12 (51,3)**
- 5. Burgaz Çayır Sokak, No: Belli değil (13,5–6)**
- 6. Burgaz Çayır Sokak, No: 5 (38,5)**
- 7. Burgaz Çayır Sokak, No: 8 (12,3)**
- 8. Çakıltaş Sokak, No: 2 (40,2)**
- 9. Çakıltaş Sokak, No: 4 (40,2)**
- 10. Çakıltaş Sokak, No: 6 (40,2)**
- 11. Çakıltaş Sokak, No: 15 (43,11)**
- 12. Çakıltaş Sokak, No: 17 (43,10)**
- 13. Çakıltaş Sokak, No: 37 (17,2)**
- 14. Çarşı - Yalı Caddesi, No:1 (1,13)**
- 15. Çarşı Caddesi, No: 5 (1,11)**
- 16. Çarşı Caddesi, No: 12 (2,6)**
- 17. Çarşı Caddesi, No: 13 (1,7)**
- 18. Çarşı Caddesi, No: 34 (34,12)**
- 19. Çayır Aralığı Sokak, No:15 (13,8)**
- 20. Çayır Aralığı Sokak, No: 23 (14,3)**
- 21. Çınarlık Sokak, No:6 (34,3)**
- 22. Çınarlık Sokak, No:8 (34,4)**
- 23. Çınarlık Sokak, No:17 (47,25)**

¹ — Koyu renkle belirtilmiş olan yapılar katalog bölümünde incelenmiştir.
— Parantez içinde önce ada, sonra pafta numarası gösterilmiştir.

- 24. Çınarlık Sokak, No:34 (46,12)**
- 25. Esentepe Yolu, No:2 (81,11)**
26. Gezinti Caddesi, No:1 (2,10)
- 27. Gezinti Caddesi, No:3-2 (2,8)**
28. Gezinti Caddesi, No: 3 (2,8)
- 29. Gökdemir Aralığı Sokak, No:2 (12,5)**
- 30. Gökdemir Aralığı Sokak, No:4 (12,8)**
- 31. Gökdemir Aralığı Sokak, No:10-12 (36,1-8)**
- 32. Gökdemir Aralığı Sokak, No:11 (35,10)**
- 33. Gökdemir Aralığı Sokak, No:13-15 (35,8-9)**
- 34. Gökdemir Sokak, No:12 (11,1)**
- 35. Gökdemir Sokak, No:14-16-18 (11,6)**
- 36. Gönüllü Caddesi, No:6 (21,19)**
- 37. Gönüllü Caddesi, No:7-9 (27,1)**
- 38. Gönüllü Caddesi, No:11 (27,2)**
- 39. Gönüllü Caddesi, No:23 (27,7)**
- 40. Gönüllü Caddesi, No:31 (27,19)**
- 41. Gönüllü Caddesi, No:37 (29,3)**
- 42. Gönüllü Caddesi, No:39 (29,4)**
- 43. Gönüllü Caddesi, No:40-42 (28,22-13)**
- 44. Gönüllü Caddesi, No:43 (29,6)**
- 45. Gönüllü Caddesi, No:45 (29,8)**
- 46. Gönüllü Caddesi, No:49 (30,9)**
- 47. Gönüllü Caddesi, No:51 (30,3)**
- 48. Gönüllü Caddesi, No:53 (30,5)**
- 49. Gönüllü Caddesi, No:62 (89,1)**
- 50. Gönüllü Caddesi, No:81 (84,15)**
- 51. Gönüllü Caddesi, No:83 (81,6)**
- 52. Kesikçınararalığı Sokak, No:1 (35,28-29)**

53. Kışçıkmaşı Sokak, No:14 (53,27)
54. Köykahyası Sokak, No:12 (2,3)
55. Mehtap Sokak, No:21 (24,7-8)
56. Mehtap Sokak, No:23 (24,9-10)
57. Mehtap Sokak, No:27 (24,14)
58. Mehtap Sokak, No:37 (26,Eski 5-Yeni 11)
59. Mehtap Sokak, No:41 (31,2)
60. Mehtap Sokak, No:43 (31,6)
61. Mehtap Sokak, No:53 (32,5)
62. Sarnıç Sokak, No:19 (25,1)
63. Sarnıç Sokak, No:23 (25,3)
64. Sarnıç Sokak, No:27 (25,5)
65. Sarnıç Sokak, No:31 (25,9)
66. Sarnıç Sokak, No:33 (24,12)
67. Sarnıç Sokak, No:34 (24,13)
68. Yalı Caddesi, No:28 (47, 67)
69. Yalı Caddesi, No:30 (47, 64)
70. Yalı Caddesi, No:32 (47,35)
71. Yalı Caddesi, No:36 (47,1)
72. Yeniyalı Sokak, No:42 (47,17)
73. Yeniyalı Sokak, No:44 (47,18)

EK2: Resimler

Resim no: 1. Andriomenos Köşkü I. Mehtap Sokak, No:21. Ön cephe.

Resim no: 1A. Andriomenos Köşkü I. Mehtap Sokak, No:21. Konsol detayı.

Resim no: 1B. Andriomenos Köşkü I. Mehtap Sokak, No:21. Ön cepheden detay.

Resim no: 2. Azizler Sokak, No:9. Ön cephe.

Resim no: 3. Azizler Sokak, No:11. Ön cephe.

Resim no: 3A. Azizler Sokak, No:11. Sol yan cephe.

Resim no: 4. Azizler Sokak, No:15. Ön cephe.

Resim no: 5. Azizler Sokak, No:17. Ön cephe.

Resim no: 6. Barnas Evi. Gönüllü Caddesi, No: 62. Ön ve yan cephe.

Resim no: 6A. Barnas Evi. Gönüllü Caddesi, No: 62. Pencere detayı.

Resim no: 6B. Barnas Evi. Gönüllü Caddesi, No: 62. Giriş kapısı.

Resim no: 6C. Barnas Evi. Gönüllü Caddesi, No: 62. Arka cephe.

Resim no: 7. Bendiç İkiz Evleri. Mehtap Sokak, No:23. Ön cephe.

Resim no: 7A. Bendiç İkiz Evleri. Mehtap Sokak, No:23. Bezeme detayı.

Resim no: 7B. Bendiç İkiz Evleri. Mehtap Sokak, No:23. Köşe dolgusu detayı.

Resim no: 8. Burgaz Çayır Sokak, No: 8. Ön cephe ve yan cephe.

Resim no: 9. Çakıltaş Sokak, No: 2. Ön cephe.

Resim no: 10. Çakıltaşı Sokak, No: 4. Ön cephe.

Resim no: 11. Çakıltaşı Sokak, No: 6. Arka cephe.

Resim no: 12. Çakıltaşı Sokak, No: 15. Ön cephe.

Resim no: 13. Çakıltaşı Sokak, No: 17. Ön cephe.

Resim no: 14. Çakıltaşı Sokak, No: 37. Ön cephe.

Resim no: 15. Çarşı Caddesi, No: 5. Ön cephe.

Resim no: 16. Çarşı Caddesi, No: 6. Ön cephe.

Resim no: 17. Çarşı Caddesi, No: 11. Ön cephe.

Resim no: 18. Çarşı Caddesi, No: 12. Ön cephe.

Resim no: 19. Çarşı Caddesi, No: 13. Ön cephe.

Resim no: 20. Çınarlık Sokak, No:8. Ön cephe.

Resim no: 21. Çınarlık Sokak, No:17. Ön cephe.

Resim no: 22. Dimitrakopulo Köşkü I. Mehtap Sokak, No:53. Ön cephe.

Resim no: 22A. Dimitrakopulo Köşkü I. Mehtap Sokak, No:53. Bahçe kapısı detayı.

Resim no: 22B. Dimitrakopulo K     I. Mehtap Sokak, No:53. Giriş kapısı.

Resim no: 22C. Dimitrakopulo K     I. Mehtap Sokak, No:53. Pencere detayı.

Resim no: 22D. Dimitrakopulo Köşkü I. Mehtap Sokak, No:53. Yan cephe balkon ve pencere detayı.

Resim no: 23. Dimitrakopulo Köşkü II. Gönüllü Caddesi, No:53. Arka cephe.

Resim no: 23A. Dimitrakopulo Köşkü II. Gönüllü Caddesi, No:53. Ön cephe (Pars TUĞLACI, **Tarih Boyunca İstanbul Adaları II**, İstanbul 1992, s. 247).

Resim no: 23B. Dimitrakopulo Köşkü II. Gönüllü Caddesi, No:53.
Bahçedeki minyatür köşk.

Resim no: 24. Erbelger Evi. Gönüllü Caddesi, No:40 – 42. Ön cephe.

Resim no: 24A. Erbelger Evi. Gönüllü Caddesi, No:40 – 42. Evin eski hali (Pars TUĞLACI, **Tarih Boyunca İstanbul Adaları II**, İstanbul 1992, s. 248).

Resim no: 24B. Erbelger Evi. Gönüllü Caddesi, No:40 – 42. Ön cephe bezeme detayı.

Resim no: 24C. Erbelger Evi. Gönüllü Caddesi, No:40 – 42. Yan cephe balkon detayı.

Resim no: 24D. Erbelger Evi. Gönüllü Caddesi, No:40 – 42. Arka cephe.

Resim no: 25. Esentepe Yolu, No:2. Ön cephe.

Resim no: 25A. Esentepe Yolu, No:2. Giriş bölümü.

Resim no: 26. Gezinti Caddesi, No:1. Ön cephe.

Resim no: 26A. Gezinti Caddesi, No:1. Bezeme detayı.

Resim no: 27. Gezinti Caddesi, No:3-2. Ön cephe.

Resim no: 27A. Gezinti Caddesi, No:3-2. Konsol detayı.

Resim no: 28. Gökdemir Aralığı Sokak, No:2. Ön cephe.

Resim no: 29. Gökdemir Aralığı Sokak, No:4. Ön cephe.

Resim no: 30. Gökdemir Aralığı Sokak, No:11. Ön cephe.

Resim no: 31. Gökdemir Aralığı Sokak, No:13-15. Ön cephe.

Resim no: 32. Gökdemir Sokak, No:2. Ön cephe.

Resim no: 33. Gökdemir Sokak, No:4. Ön cephe.

Resim no: 33A. Gökdemir Sokak, No:4. Balkon detayı.

Resim no: 34. Gökdemir Sokak, No: 14-16-18. Ön cephe.

Resim no: 34A. Gökdemir Sokak, No: 14-16-18. Yan cephe.

Resim no: 35. Gönüllü Caddesi, No:83. Ön cephe.

Resim no: 36. Güvenç Evi. Gönüllü Caddesi, No:51. Ön cephe.

Resim no: 36A. Güvenç Evi. Gönüllü Caddesi, No:51. Giriş bölümü.

Resim no: 37. Hıdıroğlu Evi. Gezinti Caddesi, No:3. Evin eski hali (Pars TUĞLACI, **Tarih Boyunca İstanbul Adaları II**, İstanbul 1992, s. 249).

Resim no: 37A. Hıdıroğlu Evi. Gezinti Caddesi, No:3. Ön cephe.

Resim no: 37B. Hıdıroğlu Evi. Gezinti Caddesi, No:3. Bezeme detayı.

Resim no: 37C. Hıdıroğlu Evi. Gezinti Caddesi, No:3. Bezeme detayı.

Resim no: 38. Kaçis Köşkü. Mehtap Sokak, No:27. Ön cephe.

Resim no: 39. Kalınoğlu Evi. Gönüllü Caddesi, No:11. Ön ve yan cephe.

Resim no: 39A. Kalınoğlu Evi. Gönüllü Caddesi, No:11. Konsol detayı.

Resim no: 39B. Kalınoğlu Evi. Gönüllü Caddesi, No:11. Ön cephe konsol detayı.

Resim no: 40. Kesikçınar Aralığı Sokak, No:1. Ön cephe.

Resim no: 40A. Kesikcınar Aralığı Sokak, No:1. Giriş bölümü.

Resim no: 41. Kevencioğlu Köşkü. Gönüllü Caddesi, No:39. Enkazı.

Resim no: 41A. Kevencioğlu K    . Gönüllü Caddesi, No:39. Eski hali (Pars TUĞLACI, **Tarih Boyunca İstanbul Adaları II**, İstanbul 1992, s. 251).

Resim no: 42. Kışıkmaşı Sokak, No:14. Ön cephe.

Resim no: 43. Köykahyası Sokak, No:12. Ön cephe.

Resim no: 44. Lukia Evi. Gönüllü Caddesi, No:43. Ön cephe.

Resim no: 44A. Lukia Evi. Gönüllü Caddesi, No:43. Eski hali (Pars TUĞLACI, **Tarih Boyunca İstanbul Adaları II**, İstanbul 1992, s. 253).

Resim no: 45. Mehmed Nazif Bey K    . Gönüllü Caddesi, No:23.   n ve yan cephe.

Resim no: 45A. Mehmed Nazif Bey Köşkü. Gönüllü Caddesi, No:23.
Bahçe demiri süsleme detayı.

Resim no: 45B. Mehmed Nazif Bey Köşkü. Gönüllü Caddesi, No:23.
Pencere detayı.

Resim no: 45C. Mehmed Nazif Bey K    . Gönüllü Caddesi, No:23. Eski hali (Pars TUĞLACI, **Tarih Boyunca İstanbul Adaları II**, İstanbul 1992, s. 257).

Resim no: 45D. Mehmed Nazif Bey K    . Gönüllü Caddesi, No:23.   n ve yan cephe (Pars TUĞLACI, **Tarih Boyunca   stanbul Adaları II**,   stanbul 1992, s. 257).

Resim no: 45E. Mehmed Nazif Bey K    . Gönüllü Caddesi, No:23. Eski hali (Pars TUĞLACI, **Tarih Boyunca İstanbul Adaları II**, İstanbul 1992, s. 257).

Resim no: 46. Panciri Evi. ınarlık Sokak, No:34. n cephe.

Resim no: 46A. Panciri Evi. ınarlık Sokak, No:34. Eski hali (Pars TUĞLACI, **Tarih Boyunca İstanbul Adaları II**, İstanbul 1992, s. 260).

Resim no: 47. Sarnıç Sokak, No:19. Ön cephe.

Resim no: 48. Sarnıç Sokak, No:23. Ön cephe.

Resim no: 48A. Sarnıç Sokak, No:23. Ön cephe ve yan cephe.

Resim no: 49. Sarnıç Sokak, No:27. Ön cephe.

Resim no: 50. Sarnıç Sokak, No:33. Ön cephe.

Resim no: 51. Sarnıç Sokak, No:34. Ön cephe.

Resim no: 51A. Sarnıç Sokak, No:34. Bezeme detayı.

Resim no: 52. Yalı Caddesi, No:32. Ön cephe.

Resim no: 52A. Yalı Caddesi, No:32. Konsol detayı.

Resim no: 53. Yeniyalı Sokak, No:42. Ön cephe.

Resim no: 54. Yeniyalı Sokak, No:44. Ön cephe.

Resim no: 55. Sinyosoğlu Köşkü I. Gönüllü Caddesi, No:6. Ön ve yan cephe.

Resim no: 55A. Sinyosoğlu Köşkü I. Gönüllü Caddesi, No:6. Eski hali (Pars TUĞLACI, **Tarih Boyunca İstanbul Adaları II**, İstanbul 1992, s. 261).

Resim no: 55B. Sinyosoğlu Köşkü I. Gönüllü Caddesi, No:6. Arka cephe (Pars TUĞLACI, **Tarih Boyunca İstanbul Adaları II**, İstanbul 1992, s. 261).

Resim no: 56. Spanudis K    . Çayır Aralığı Sokak, No:15.   n cephe.

Resim no: 56A. Spanudis Köşkü. Çayır Aralığı Sokak, No:15. Konsol detayı.

Resim no: 56B. Spanudis Köşkü. Çayır Aralığı Sokak, No:15. Giriş kapısı.

Resim no: 57. Yediç Evleri. Mehtap Sokağı, No:37. n ve yan cephe.

Resim no: 57A. Yediç Evleri. Mehtap Sokağı, No:37. n cephe.

Resim no: 57B. Yediç Evleri. Mehtap Sokağı, No:37. Ön ve yan cephe balkon detayı.

Resim no: 58. Yorgiapelis Evi. Gönüllü Caddesi, No:31. Ön ve yan cephe.

Resim no: 59. Zafiriadis Evi. Mehtap Sokak, No:41. Ön ve yan cephe.

Resim no: 59A. Zafiriadis Evi. Mehtap Sokak, No:41. Ön cephe.

Resim no: 59B. Zafiriadis Evi. Mehtap Sokak, No:41. Bahçe kapısı.

Resim no: 60. Çarşı Caddesi, No: 34. Ön cephe.

Resim no: 61. Gökdemir Aralığı Sokak, No:10-12. Ön cephe.

Resim no: 62. Gökdemir Sokak, No: 12. Ön cephe.

Resim no: 63. Lenas Evi. Barbaros Hayrettin Caddesi, No:12. Ön ve yan cephe

Resim no: 64. Yalı Caddesi, No:36. Ön cephe

Resim no: 64A. Yalı Caddesi, No:36. Kapı detayı.

Resim no: 65. Ataç Evi. Mehtap Sokak, No:43. Ön cephe.

Resim no: 65A. Ataç Evi. Mehtap Sokak, No:43. Konsol detayı.

Resim no: 65B. Ataç Evi. Mehtap Sokak, No:43. Balkonlar.

Resim no: 66. Berberyan Evi. Gönüllü Caddesi, No:49. Ön cephe.

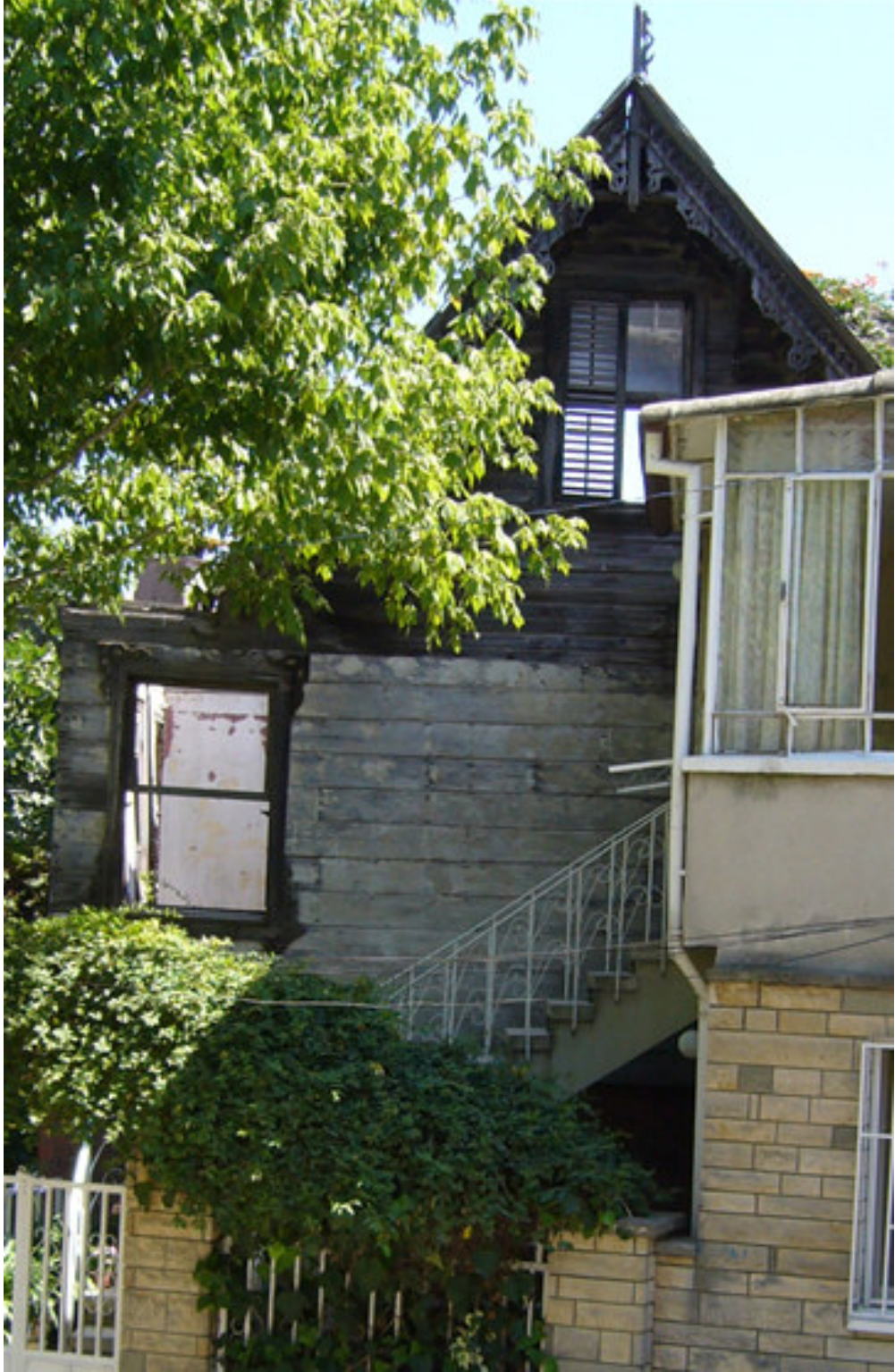
Resim no: 66A. Berberyan Evi. Gönüllü Caddesi, No:49. Giriş kısmı.

Resim no: 66B. Berberyan Evi. Gönüllü Caddesi, No:49. Pencere ve balkon detayları.

Resim no: 66C. Berberyan Evi. Gönüllü Caddesi, No:49. Yan cephe.

Resim no: 67. Burgaz Çayır Sokak, No: Belli değil. Ön cephe.

Resim no: 67A. Burgaz Çayır Sokak, No: Belli değil. Yan cephe.

Resim no: 68. Burgaz Çayır Sokak, No: 5. Ön cephe.

Resim no: 69. Burgaz Çayır Sokak, No: 23. Ön ve yan cephe.

Resim no: 70. Burgaz Palas. Çarşı Yalı Caddesi, No:1. Denizden görünüşü.

Resim no: 70A. Burgaz Palas. Çarşı - Yalı Caddesi, No:1. Ön cephe
(Pars TUĞLACI, **Tarih Boyunca İstanbul Adaları II**, İstanbul 1992,
s. 283).

Resim no: 70B. Burgaz Palas. Çarşı - Yalı Caddesi, No:1. Eski hali
(Pars TUĞLACI, **Tarih Boyunca İstanbul Adaları II**, İstanbul 1992,
s. 283).

Resim no: 70C. Burgaz Palas. Çarşı - Yalı Caddesi, No:1. Giriş kapısı.

Resim no: 70D. Burgaz Palas. arşı - Yalı Caddesi, No:1. Pilastr detayı.

Resim no: 70E. Burgaz Palas. Çarşı - Yalı Caddesi, No:1. Pencere detayı.

Resim no: 70F. Burgaz Palas. Çarşı - Yalı Caddesi, No:1. Sütun başlığı detayı.

Resim no: 70G. Burgaz Palas. Çarşı - Yalı Caddesi, No:1. Arka cephe.

Resim no: 70H. Burgaz Palas. Çarşı - Yalı Caddesi, No:1. Konsol detayı.

Resim no: 71 Çınarlık Sokak, No:6. Giriş bölümü.

Resim no: 71A Çınarlık Sokak, No:6. Ön cephe.

Resim no: 72. Çivioğlu Köşkü. Gönüllü Caddesi, No:45. Ön cephe.

Resim no: 72A. Çivioğlu Köşkü. Gönüllü Caddesi, No:45. Eski hali (Pars TUĞLACI, **Tarih Boyunca İstanbul Adaları II**, İstanbul 1992, s. 246).

Resim no: 73. Girav Köşkü. Gönüllü Caddesi, No:81. Ön cephe.

Resim no: 73A. Girav Köşkü. Gönüllü Caddesi, No:81. Konsol detayı.

Resim no: 73B. Girav Köşkü. Gönüllü Caddesi, No:81. Alınlık detayı.

Resim no: 73C. Girav Köşkü. Gönüllü Caddesi, No:81. Pencere detayı.

Resim no: 73D. Girav Köşkü. Gönüllü Caddesi, No:81. Bahçe kapısı.

Resim no: 74. Karakaş Köşkü. Gönüllü Caddesi, No:37. Ön cephe.

Resim no: 74A. Karakaş Köşkü. Gönüllü Caddesi, No:37. Korkuluk detayı.

Resim no: 74B. Karakaş Köşkü. Gönüllü Caddesi, No:37. Ön cephe.

Resim no: 75. Burgazada'nın eski fotoğrafı (Adalar Belediyesi Meclis Başkan Vekili Ali Tolga'nın arşivinden).

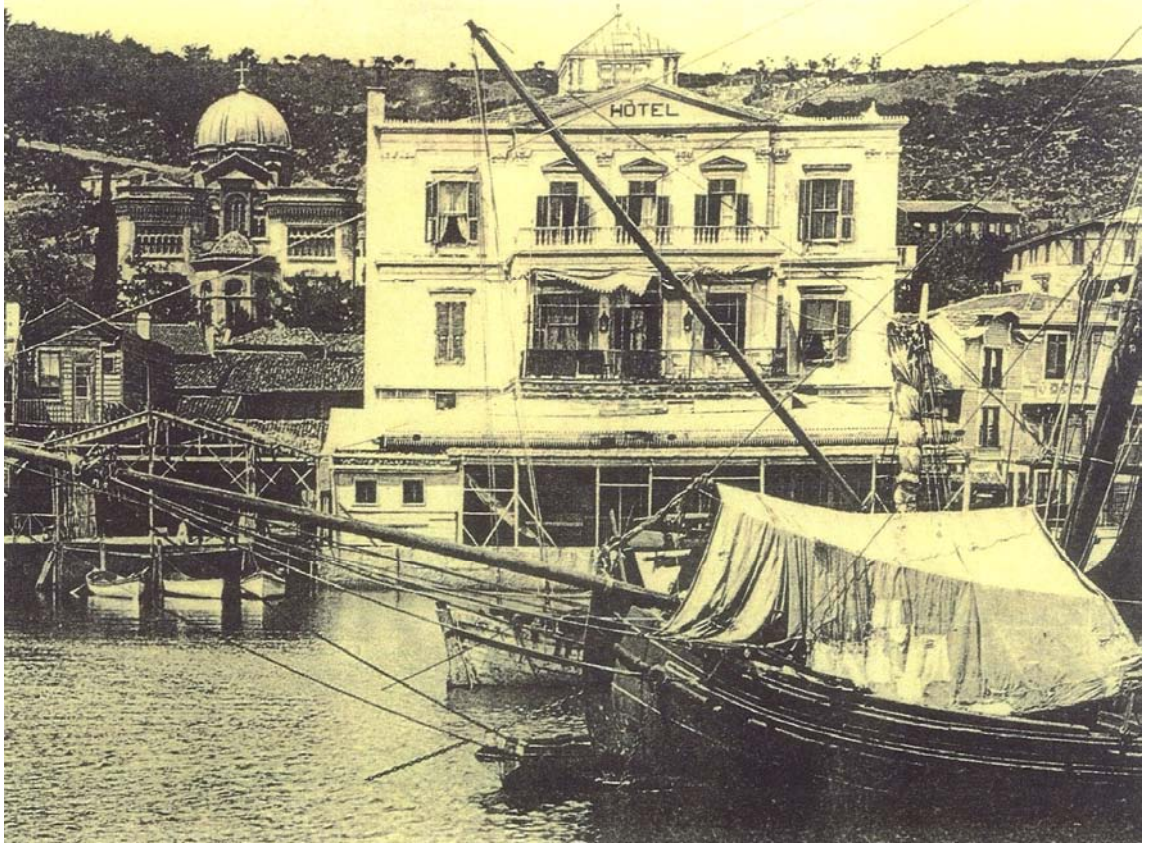
Resim no: 76. Burgazada limanına bağlanmış balıkçı tekneleri ve sandallar (Sonia Sinyosoğlu arşivinden). (Akylas Millas, “Antigoni”, **The Princes Islands**, çev. Leonora Navari, Yunanistan t.y., s.88.)

Resim no: 77. Burgazada sahilindeki evlerin 1919 tarihinde sahil şeridinin doldurulmasından önce çekilmiş fotoğrafları (S. Tarinas arşivinden). (Akylas Millas, “Antigoni”, **The Princes Islands**, çev. Leonora Navari, Yunanistan t.y., s.90.)

Resim no: 78. Burgazada sahilindeki evlerin ve kahvehanelerin 1919 tarihinde sahil şeridinin doldurulmasından önce çekilmiş fotoğrafları (S. Tarinas arşivinden). (Akylas Millas, “Antigoni”, **The Princes Islands**, çev. Leonora Navari, Yunanistan t.y., s.91.)

Resim no: 79. Burgaz Palas Oteli'nin eski fotoğrafları. (Akylas Millas, "Antigoni", **The Princes Islands**, çev. Leonora Navari, Yunanistan t.y., s.92.)

Resim no: 80. 1857 ve 1858 yıllarında, yapımına kilisenin kasasından yaklaşık 70.000 kuruş harcanan, buharlı gemilerin yanaştığı ahşap ilaveli taş rıhtımın 1890 yılına ait fotoğrafı. (Akylas Millas, “Antigoni”, **The Princes Islands**, çev. Leonora Navari, Yunanistan t.y., s.92.)

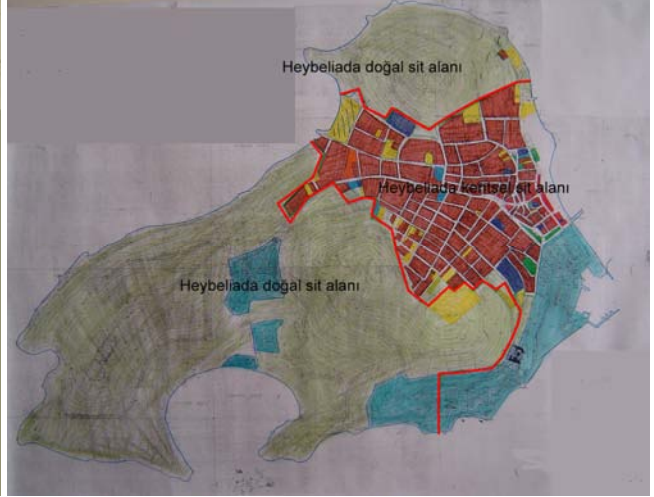
EK 2: ŞEKİLLER

Şekil 1: Vasilyadis İıkiz Evleri. Gönüllü Caddesi, No:7–9. Ön cephe (Pars TUĞLACI, **Tarih Boyunca İstanbul Adaları II**, İstanbul 1992, s. 265).

Şekil 2: Marmara Takım Adalarının Konumu (Elif Örnek Özden, **Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıklarının Korunmasında Planlama Koruma İlişkisi Üzerine Yeni Bir Sistem Önerisi**, Y.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Fakültesi Şehir-Bölge Planlama Ana Bilim-Dalları yayınlanmamış doktora tezi, İstanbul 2005, s. 91.)

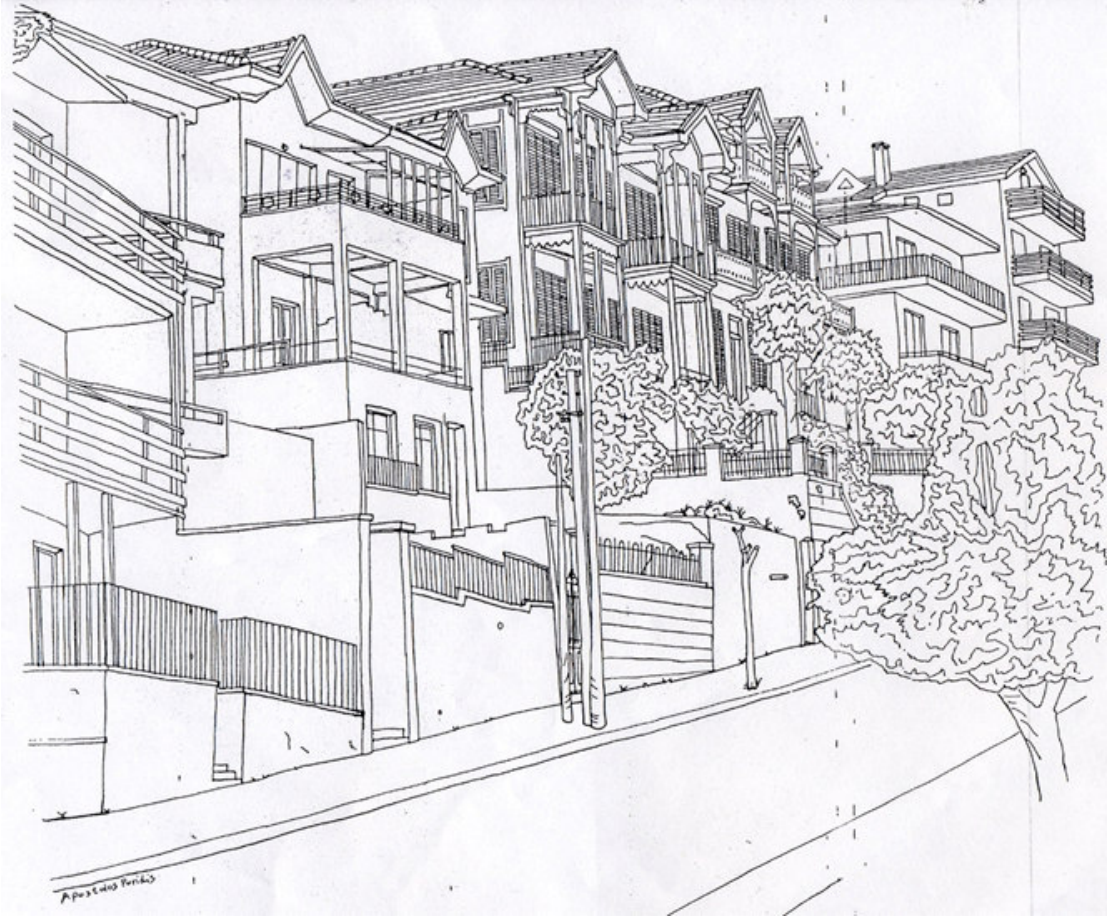

Şekil 3: Adalar Doğal Sit Alanları

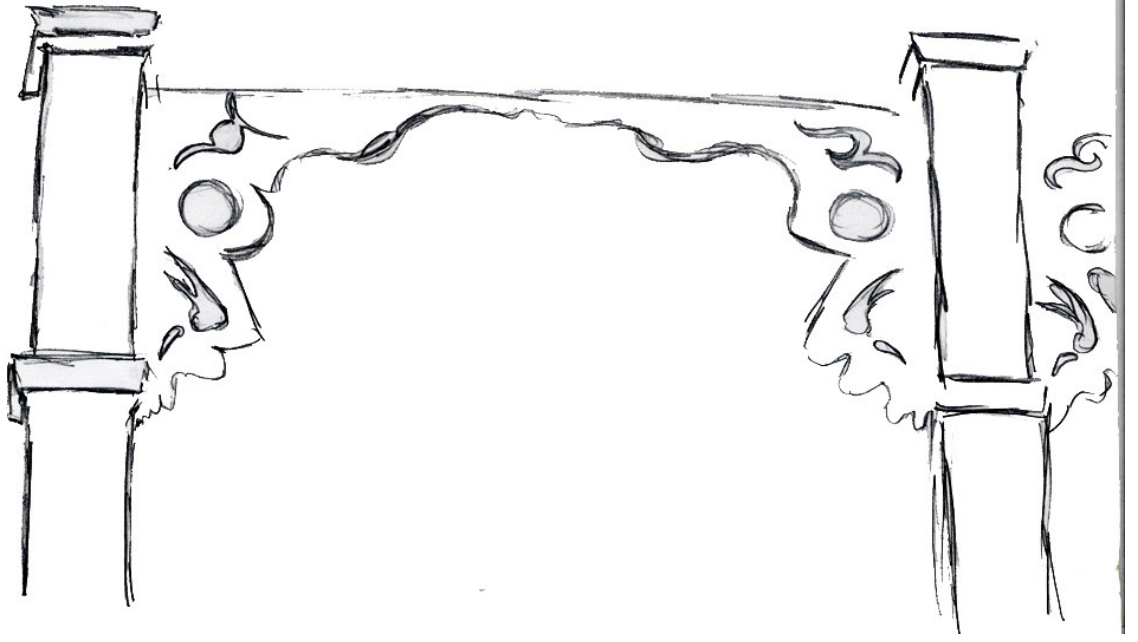
(Elif Örnek Özden, **Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıklarının Korunmasında Planlama Koruma İlişkisi Üzerine Yeni Bir Sistem Önerisi**, Y.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Fakültesi Şehir-Bölge Planlama Ana Bilim-Dalları yayınlanmamış doktora tezi, İstanbul 2005, s. 92.)

Şekil 4 : Necip Bey paftası (1918). (Atatürk Kitaplığı, Haritalar arşivi)

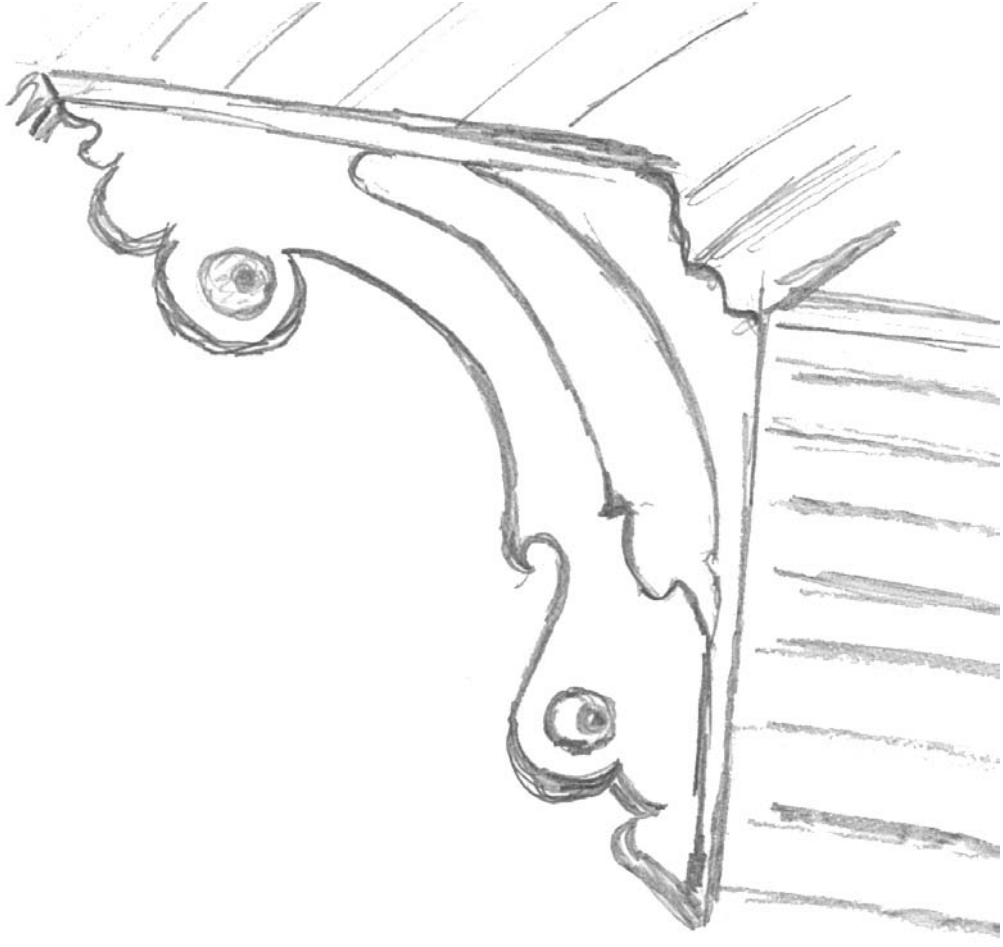
Şekil 5: Burgazada konut sokağı (Mehtap Sokak), perspektif siluet.
(Apostolos PORİDİS, **İstanbul Adaları'nın Sosyal ve Fiziksel Gelişiminin Analizi İle Fiziksel Çevrenin Değerlendirilmesine İlişkin Sistematik Bir Yaklaşım**, Y.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı Mimari Tasarım Programında Hazırlanan Doktora Tezi, İstanbul 1999, s. 166.)

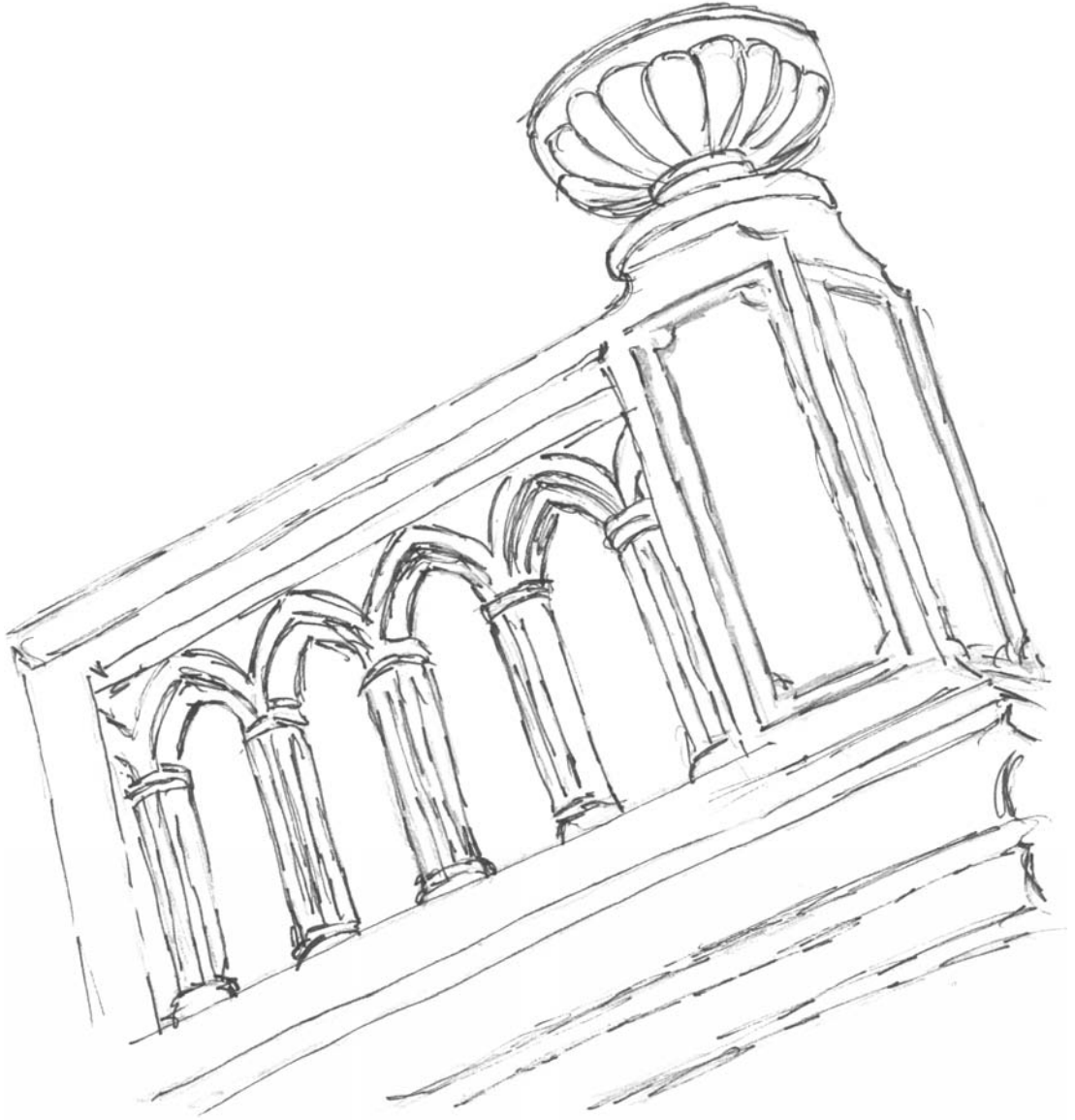
Ŗekil 6 : Andriomenos KõŖkõ. Mehtap Sokak No:21, kõŖe dolgularõ.

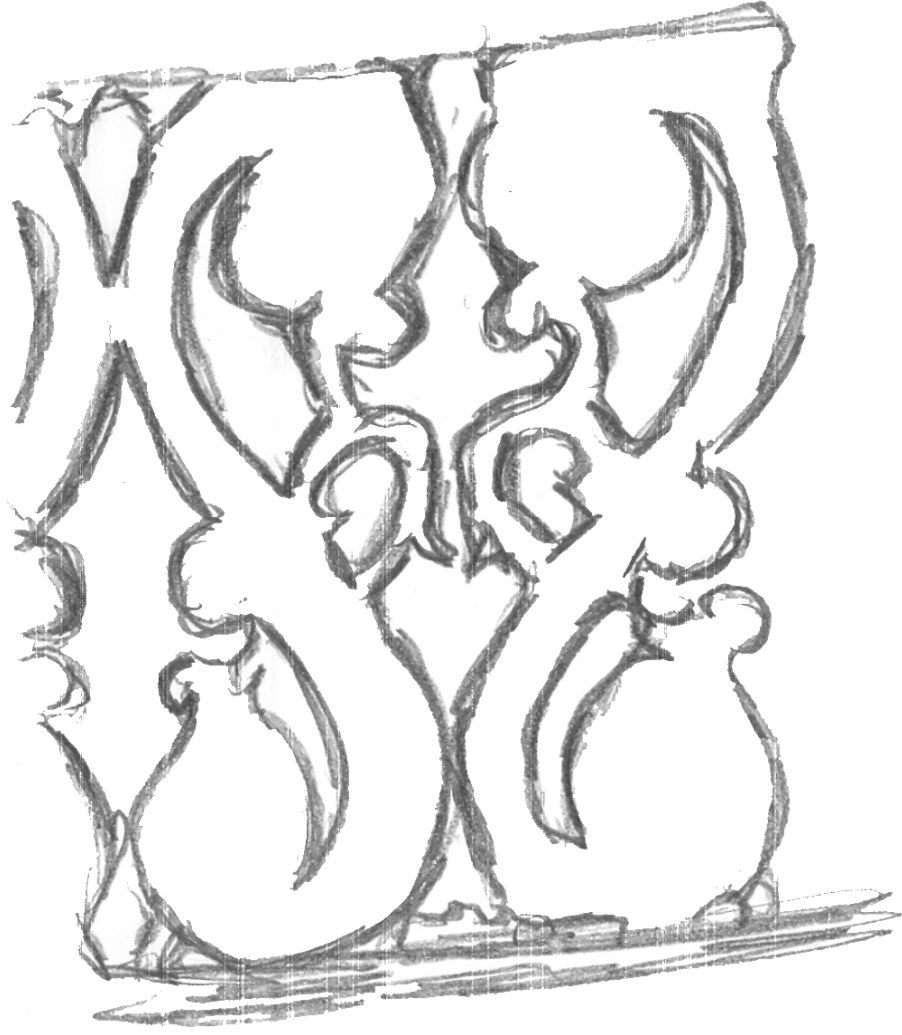
Şekil 7: Andriomenos Köşkü. Mehtap Sokak No:21, feston.

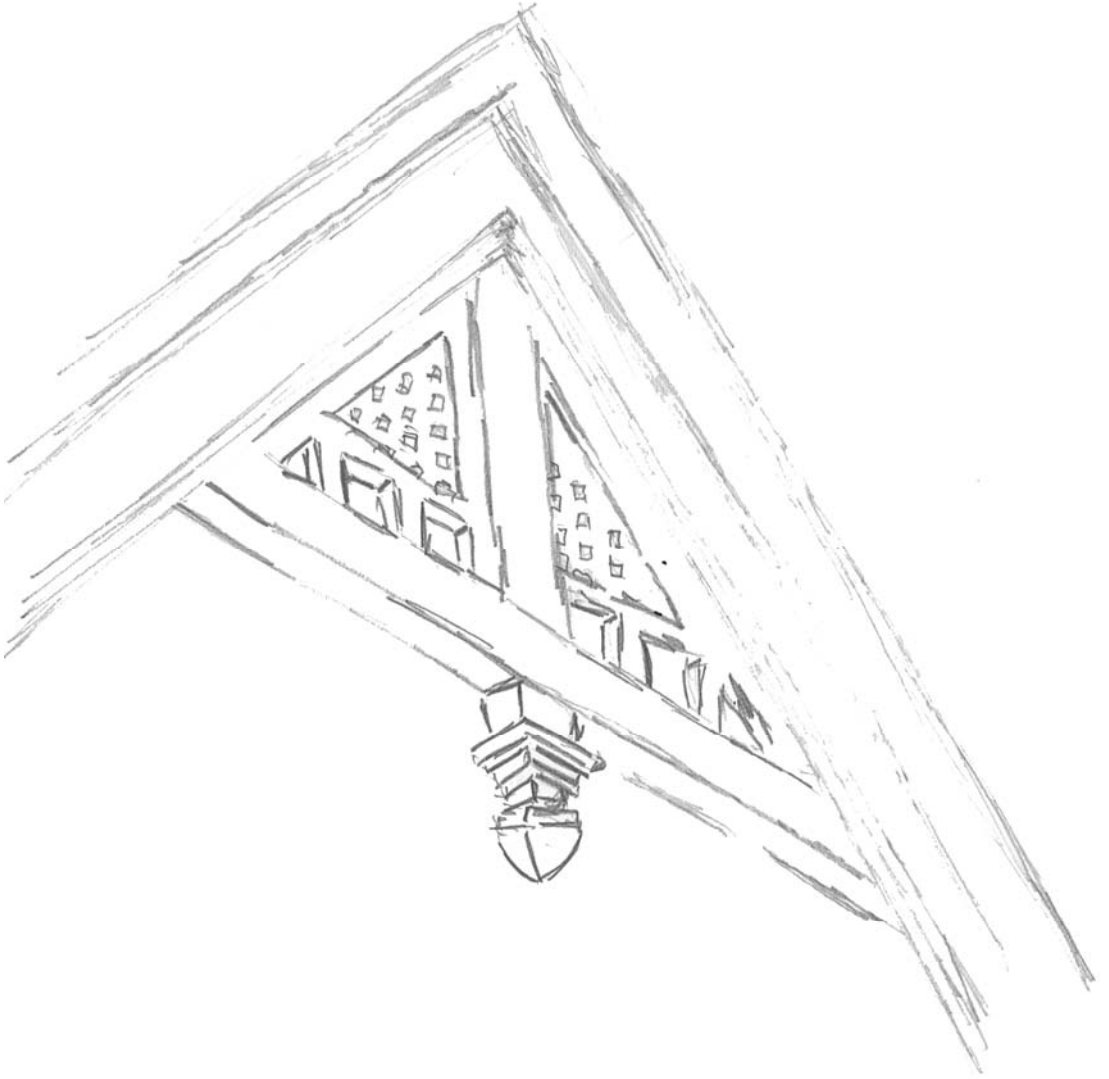
Şekil 8: Kesik Çınar Aralığı Sokak No:1, Konsol.

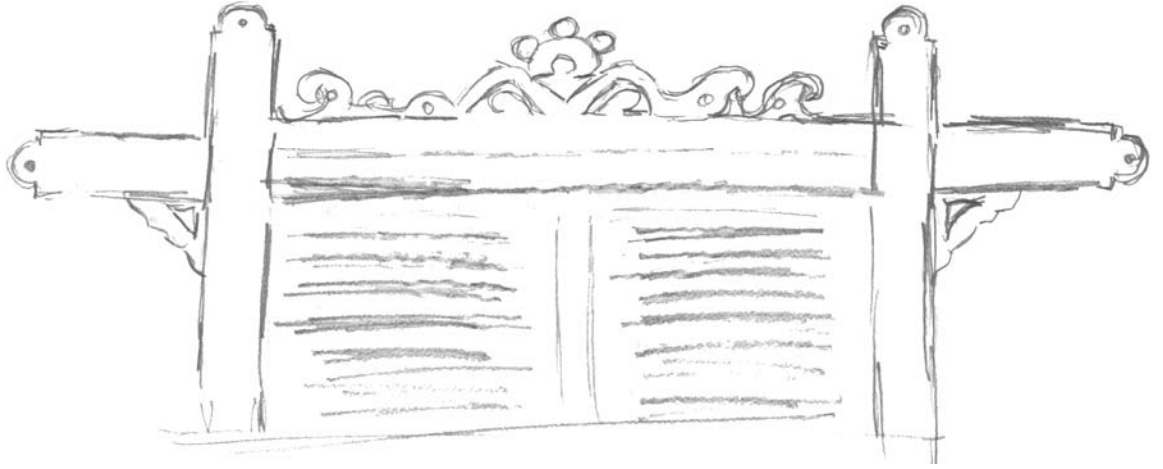
Şekil 9: Berberyan Evi. Gönüllü Caddesi, No:49, balkon.

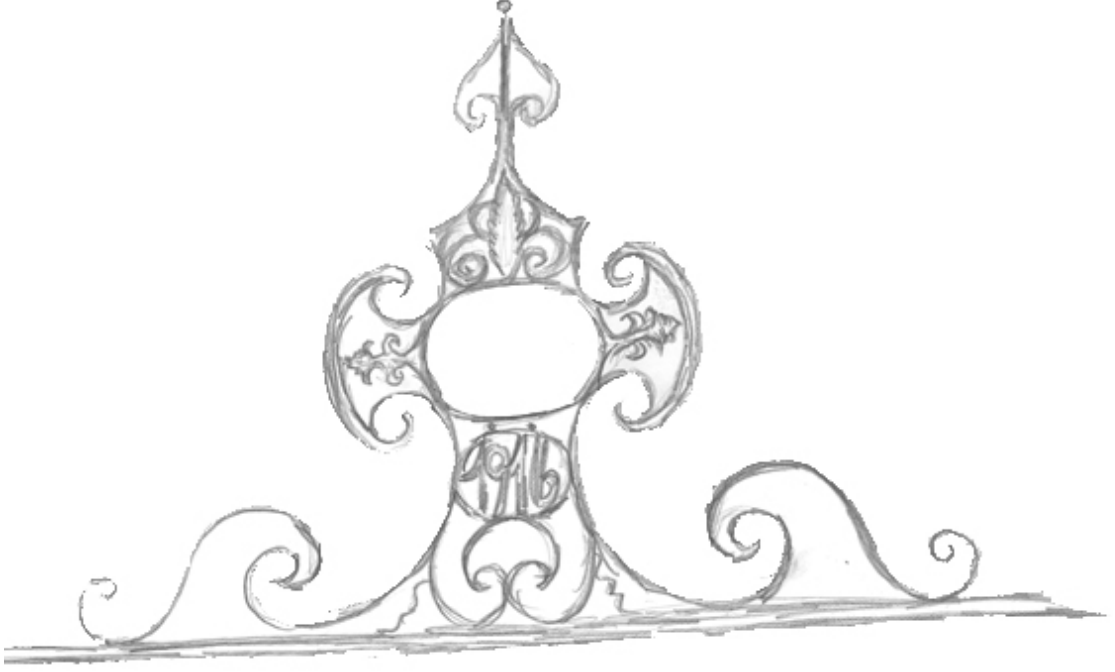
Şekil 10: Sarnıç Sokak No: 23, balkon.

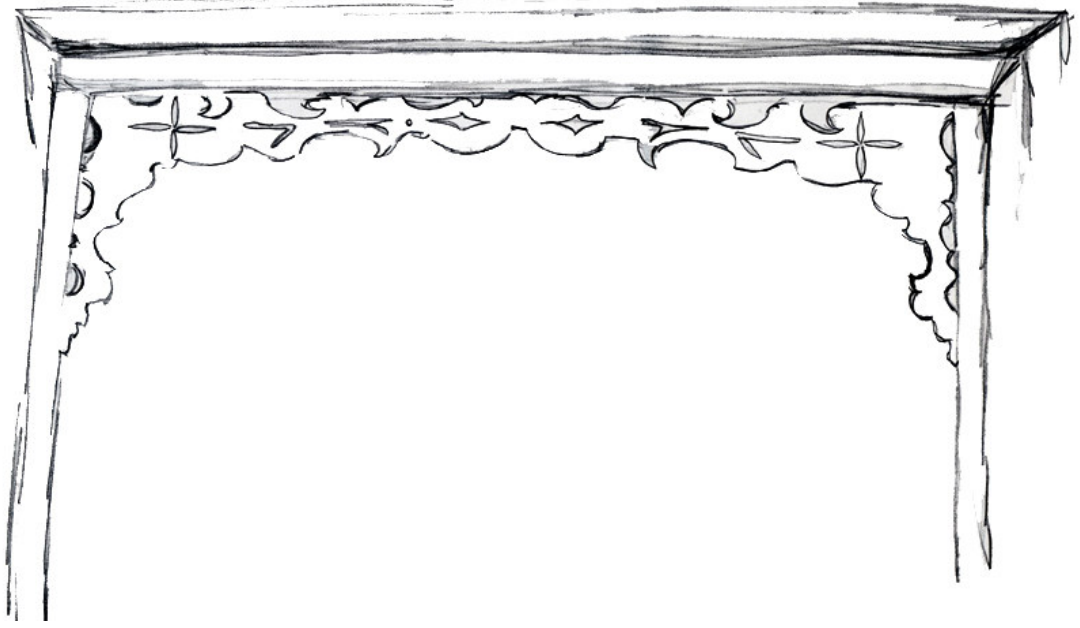
Üç 11: Spanudis K    .      Aralığı Sokak, No:15. Alınlık.

Şekil 12: Girav Köşkü. Gönüllü Caddesi, No:81. Pencere.

Şekil 13: Dimitrakopulo Köşkü I. Mehtap Sokak, No:53. Bahçe kapısı.

Şekil 14: Bendiç İkiz Evleri. Mehtap Sokak, No:23, dolgu.

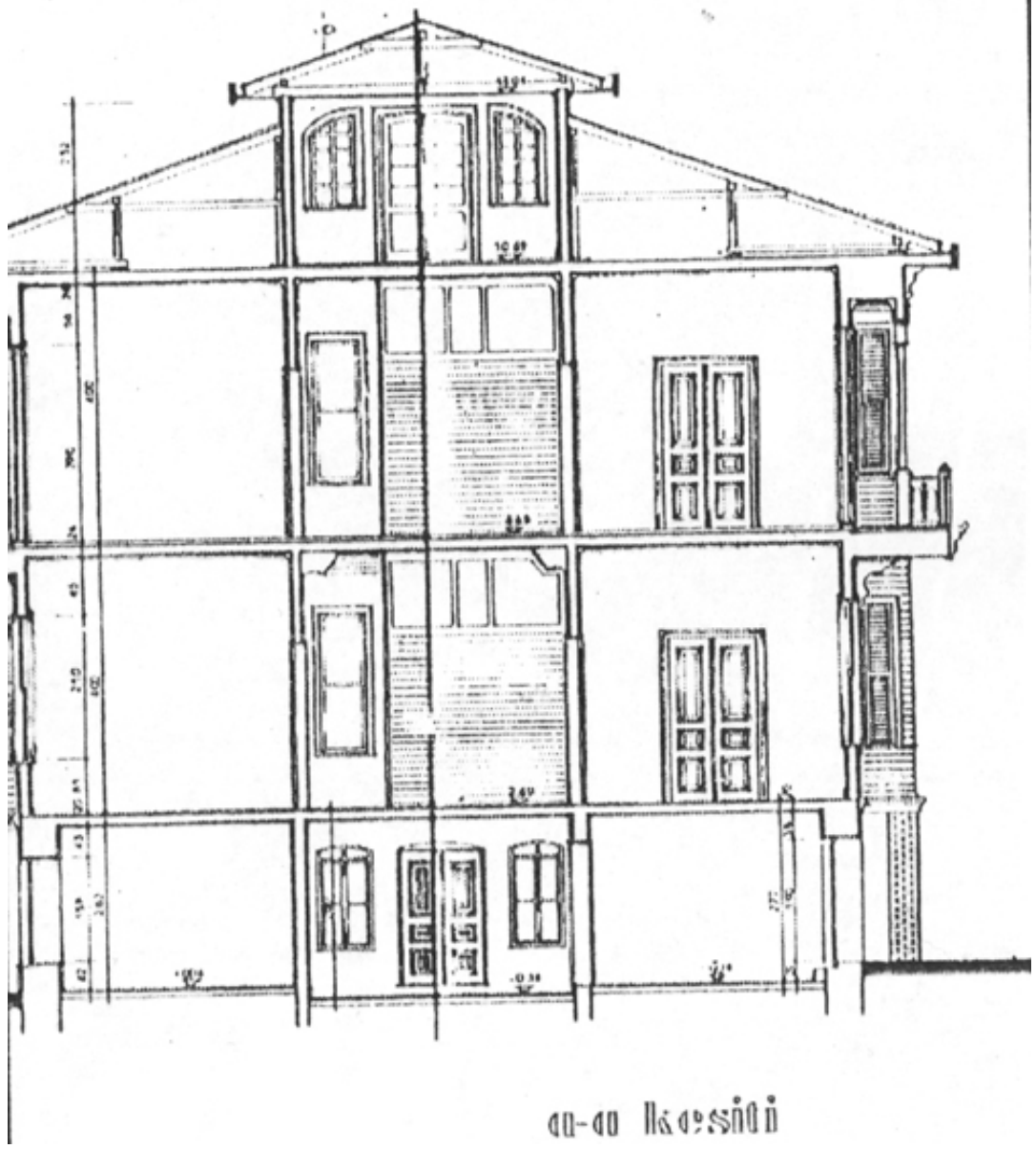

Şekil 15: Berberyan Evi. Gönüllü Caddesi, No:49.
(Musa ALBUKREK, **Çizgilerle Adalar**, İstanbul 2003, s. 32.)

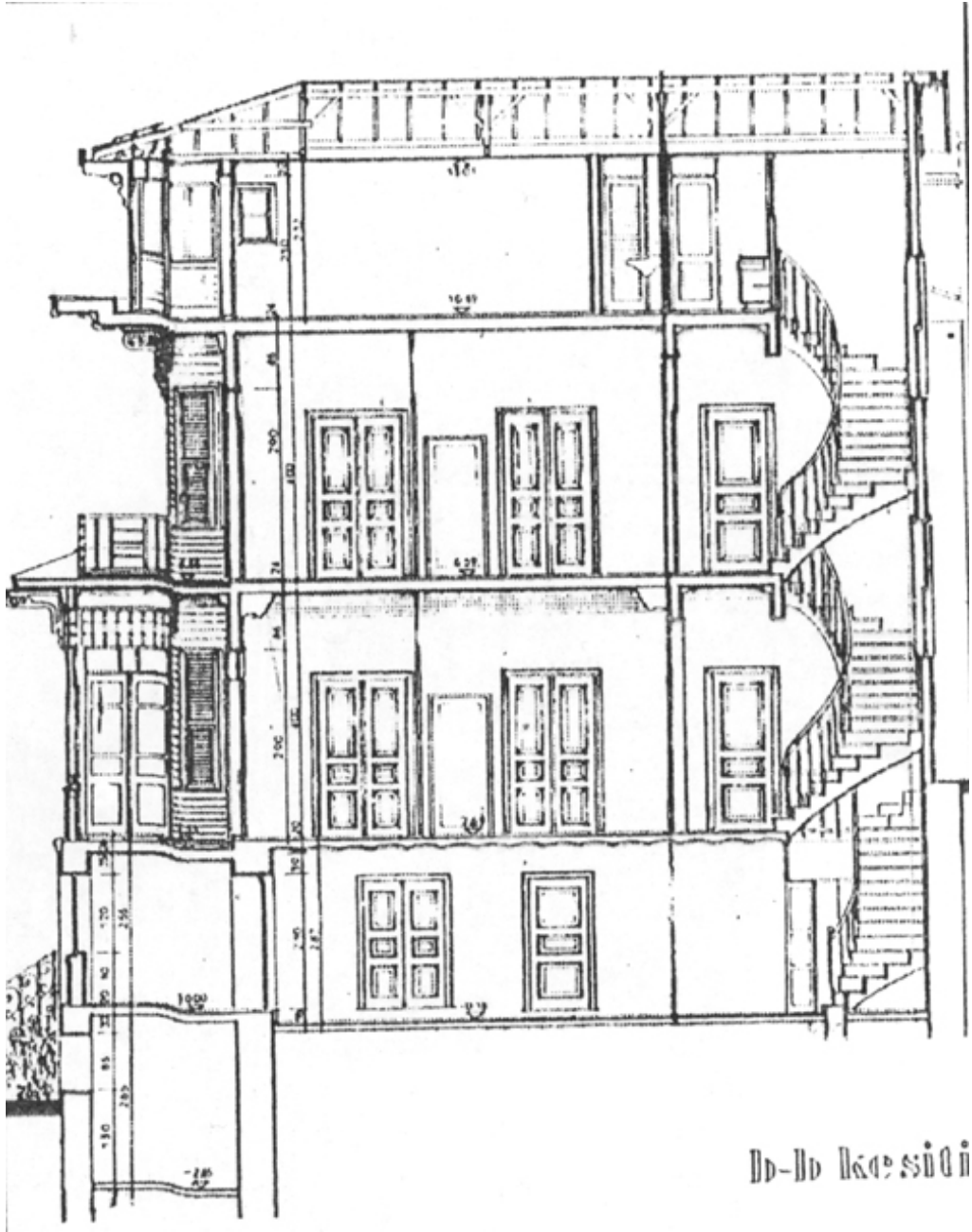

Şekil 16: Spanudis Köşkü. Çayır Aralığı Sokak, No:15.

(Musa ALBUKREK, **Çizgilerle Adalar**, İstanbul 2003, s. 29.)

Şekil 17: Kevencioğlu Köşkü. Gönüllü Caddesi, No:39. 1982 yılında yapılmış olan kesit rölövesi
(T.C. Kültür Bakanlığı İstanbul III no'lu K.T.V.K.K. Arşivi)

Şekil 17A: Kevencioğlu Köşkü. Gönüllü Caddesi, No:39. 1982 yılında yapılmış olan kesit rölövesi
(T.C. Kültür Bakanlığı İstanbul III no'lu K.T.V.K.K. Arşivi)

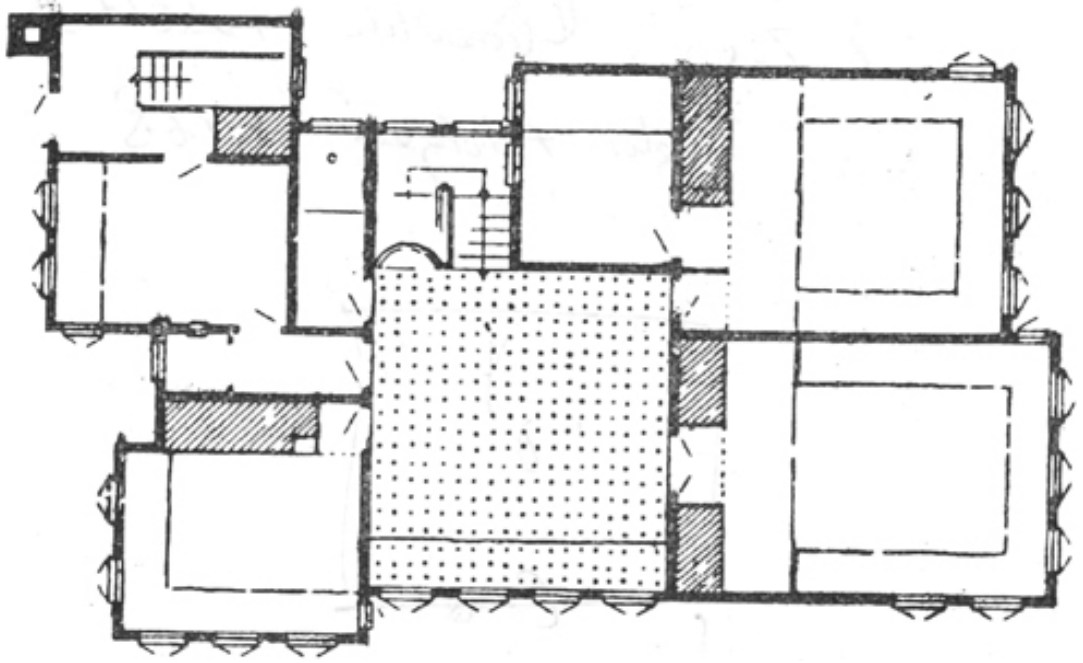

  kil 17B: Kevencioğlu K    . Gönüllü Caddesi, No:39. Kuzey cephesi rölövesi
(T.C. Kültür Bakanlığı İstanbul III no'lu K.T.V.K.K. Arşivi)

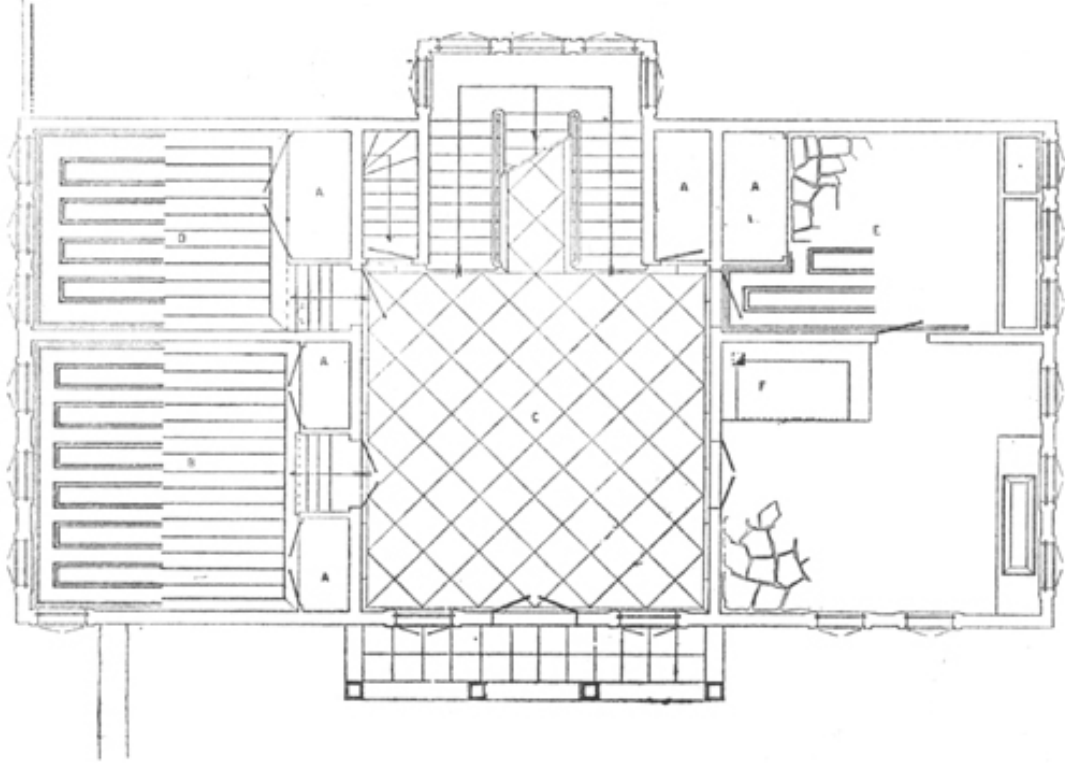
Şekil 18: Tescilli yapıların koyu renkle belirtildiği Burgazada Paftası (2006).

(İstanbul Büyükşehir Belediyesi İSKİ Genel Müdürlüğü Arşivi)

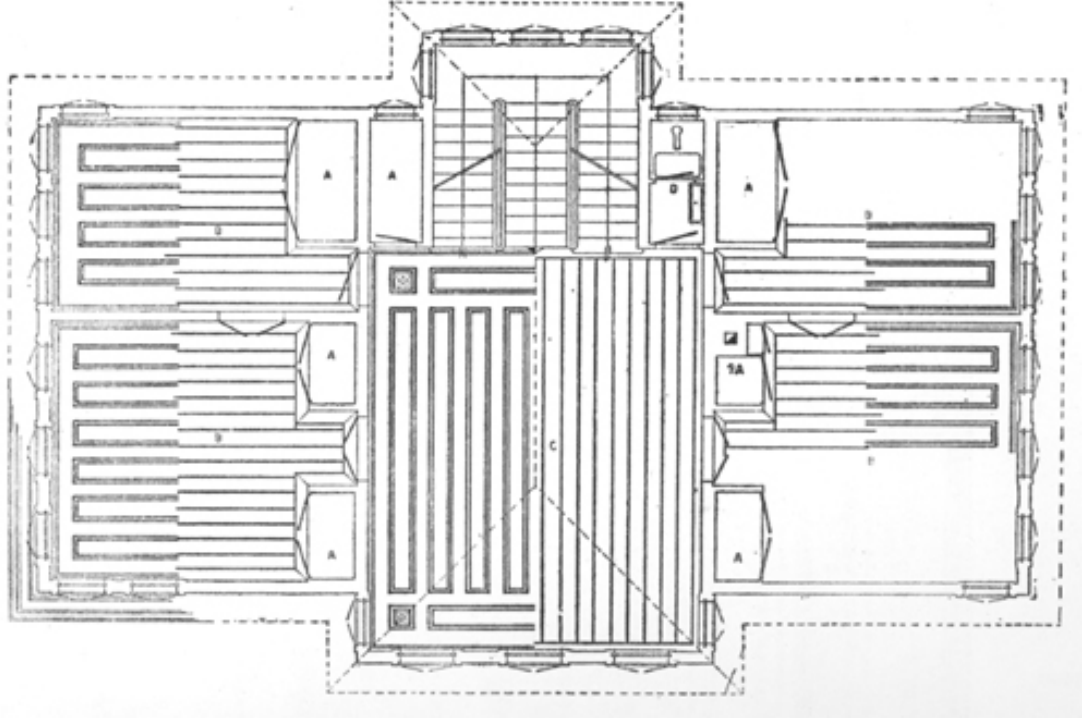
Şekil 19: Anonim Ev. Burgazadası'nda Rıhtım Boyunda, 1800 civarında inşa edilen bu evde, sofanın genişliği derinliğine oranla azdır. Bir ucunu merdiven ile küçük bir oda kapatmaktadır. İki taraftaki odalar, serbest bir şekilde dizilmiştir. Sofa, yan tarafa bakar, Rıhtım Boyu'nda da iki büyük oda bulunur.

(Sedad Hakkı ELDEM, **İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Türk Evi Plan Tipleri**, c. 2, İstanbul 1968, s. 121.)

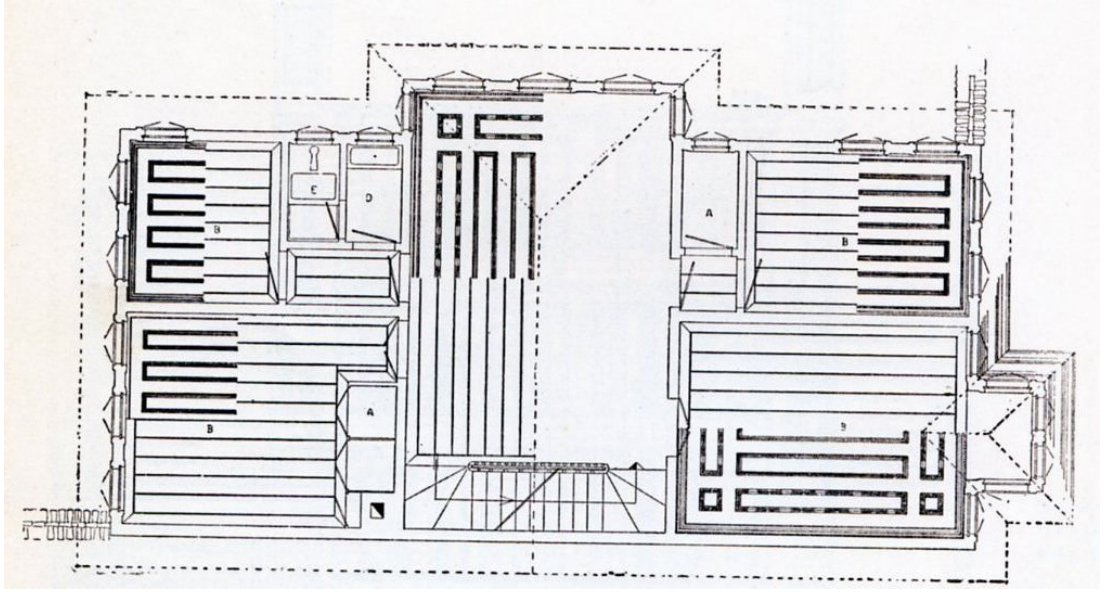
Şekil 20: Lombardo Yalısı zemin kat planı. Burgazadası’nda bulunan ve yapımları 19. yüzyıl başlarına ait olan bu evler, devirlerinin sakin ve klasik mimari tarzlarını taşırlar. Mimarilerindeki büyük sadelik ve rahatlık dikkati çekmektedir.

(Nevzat EROL, Yunus AÇIKGÖZ, “Burgazadası Yalıları”, **Rölöve I**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1968, s. 40.)

Şekil 20A: Lombardo Yalısı üst kat planı.

(Nevzat EROL, Yunus AÇIKGÖZ, “Burgazadası Yalıları”, **Rölöve I**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1968, s. 40.)

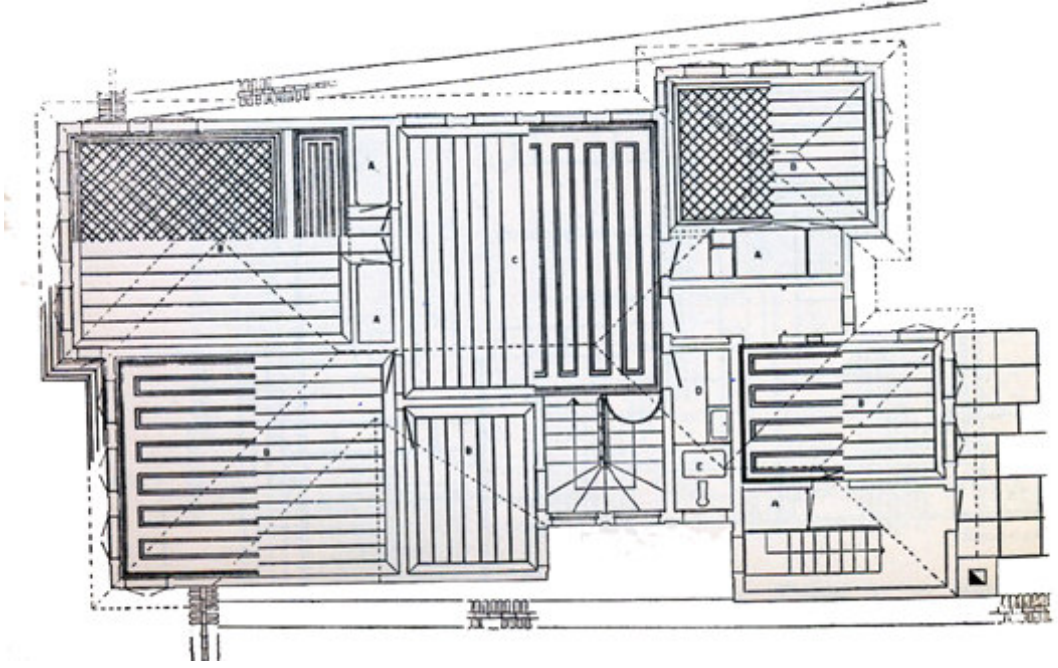
Şekil 21: Refik Bey Yalısı, normal kat planı.

(Nevzat EROL, Yunus AÇIKGÖZ, “Burgazadası Yalıları”, **Rölöve I**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1968, s. 42.)

Şekil 21A: Refik Bey Yalısı. Boyuna kesit

(Nevzat EROL, Yunus AÇIKGÖZ, “Burgazadası Yalıları”, **Rölöve I**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1968, s. 42.)

Şekil 22: Stomat Yalısı planı.

(Nevzat EROL, Yunus AÇIKGÖZ, “Burgazadası Yalıları”, **Rölöve I**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1968, s. 43.)

Mimar SÜLEYMAN UÇAK
 yapı tasarım inşaat

2 ORTA SOKAK NO:35/8 GÖZTEPE-İST. TLF 5283056

proje müellifinin									
ADI	SOYADI	ODA	ODA	Beled.	Beled.	ADRES	VD.Sicil no:	Sorumlu imzası	
Unvanı		sicil	belge	sicil	kart				
STATİK MİMARİ	MİMAR	9835	2329			2.Orta sokak no:35/8 GÖZTEPE	GÖZTEPE 8839530018		
	SÜLEYMAN UÇAK								

yapı sahibinin			
ADI	SOYADI	VERGİ DAİRESİ	VERGİ Sicil no:
ADRESİ			

İSKİ

MİMARİ TESCİL

Mimar SÜLEYMAN UÇAK
2. Orta Sok. No:35/8 Göztepe-İST
555 23 92

STATİK TESCİL

BELEDİYE TESCİLİ

Aşağıda belirtilen yerde yapılmak istenen mahiyeti yazılı inşaatla ait projeler
 gün sayılı imar durumu ve 3194 sayılı imar kanunu ile ilgili
 mevzuat hükümlerine göre tetkik olunarak tarafımızdan tasdik olunur.

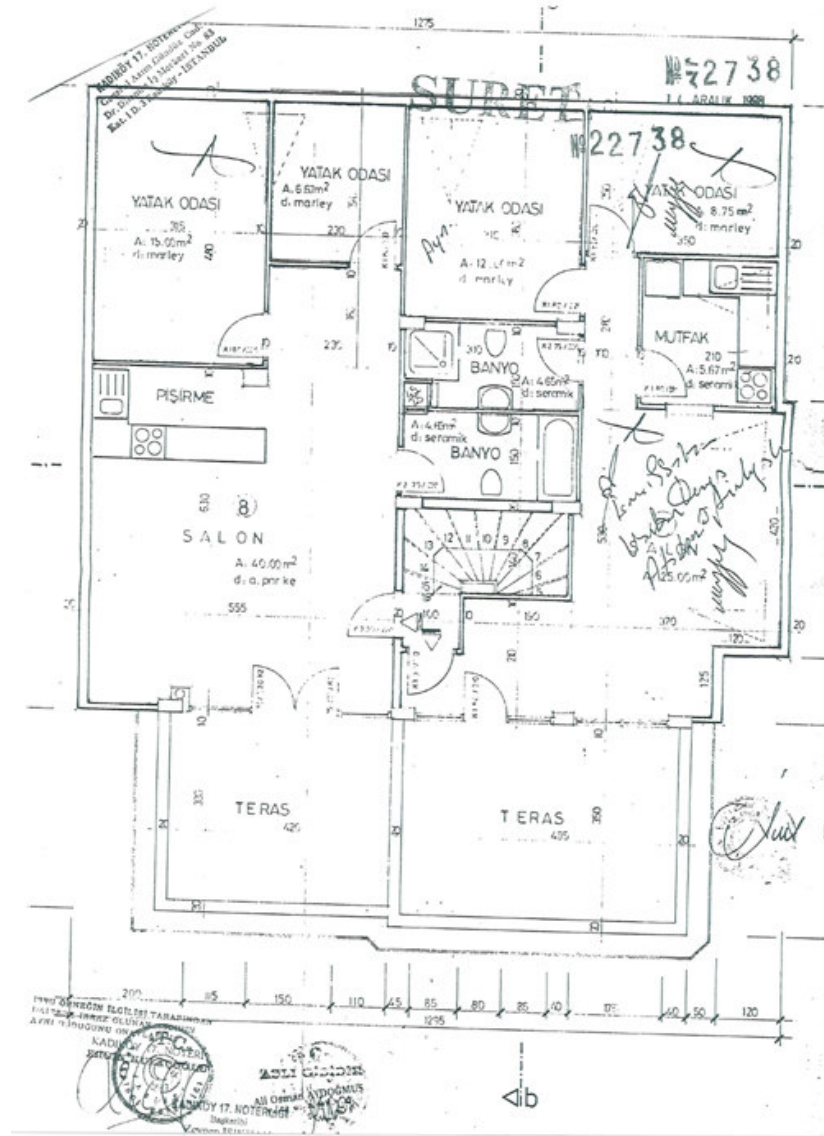
TARİH	Belediye	PROJE NO:

STATİK	MİMARİ	RUHSAT BÜRO ŞEFİ

yapının		NİTELİĞİ	
Kul. amacı	Mim.hiz.sınıfı	H=	Mt. irtifaklı yerde
Belediyesi	Sta.hiz.sınıfı		Bodrum • Zemin • Asma •
İlçesi	Maliyet grubu		Normal katlı BAK Dükkan •
Köyü	Kat. adedi		Konut inşaatı projesi
Mahallesi	Alanı (m ²)		
Sokağı	İnşaat süresi		
Pafta	Taşıyıcı sistem		
Ada	En büyük aç. k.		
Parsel	Max.kat yük.		
	Har. yük.(kg/m ²)		

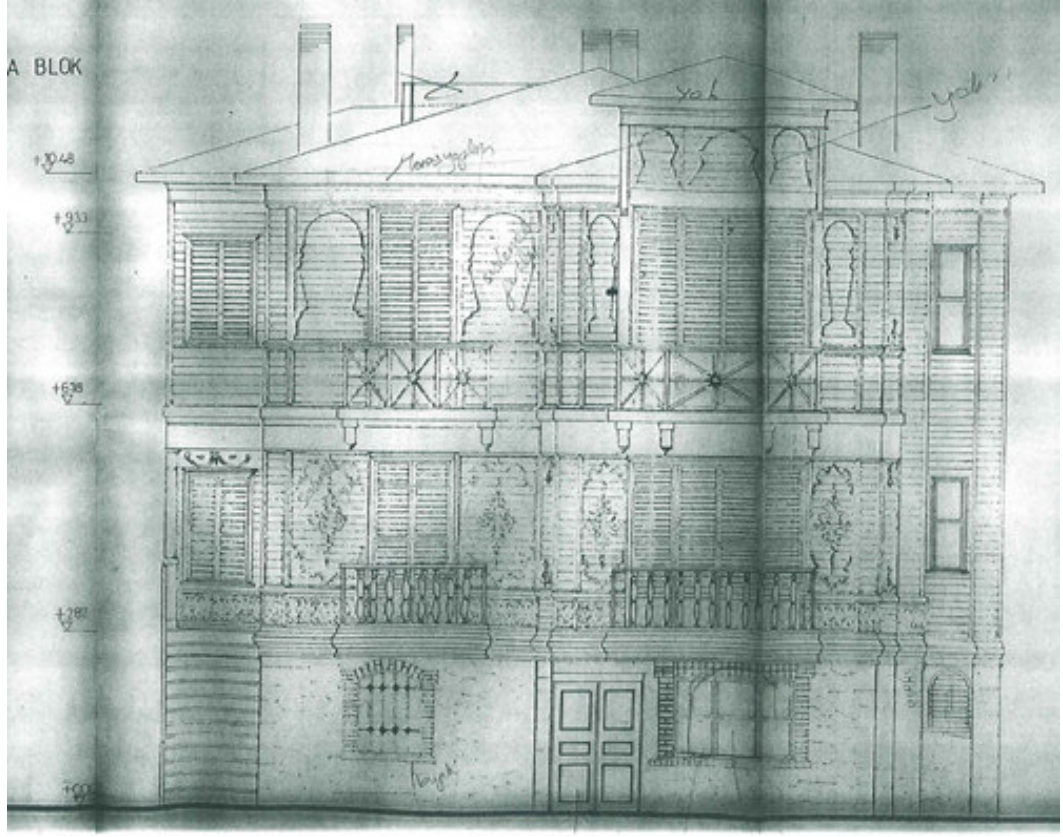
ÖLÇEK	
MİMARİ	1/50 - 1/200
STATİK	1/20 - 1/50

Şekil 23: Hıdıroğlu Evi. Gezinti Caddesi, No:3.
 (T.C. Kültür Bakanlığı İstanbul III no'lu K.T.V.K.K. Arşivi)

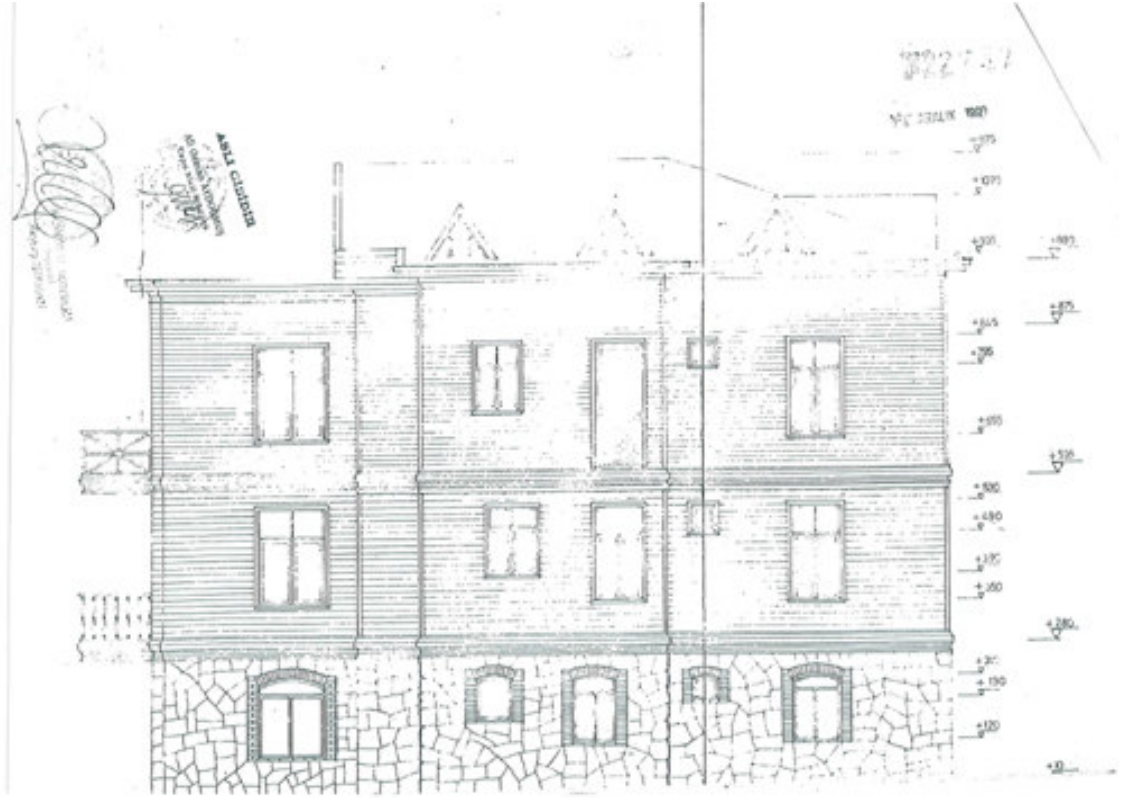
Şekil 23C: Hıdıroğlu Evi. Gezinti Caddesi, No:3.
(T.C. Kültür Bakanlığı İstanbul III no'lu K.T.V.K.K. Arşivi)

Şekil 23D: Hıdıroğlu Evi. Gezinti Caddesi, No:3.
(T.C. Kültür Bakanlığı İstanbul III no'lu K.T.V.K.K. Arşivi)

Şekil 23E: Hıdıroğlu Evi. Gezinti Caddesi, No:3.
(T.C. Kültür Bakanlığı İstanbul III no'lu K.T.V.K.K. Arşivi)

Şekil 23F: Hıdıroğlu Evi. Gezinti Caddesi, No:3.
(T.C. Kültür Bakanlığı İstanbul III no'lu K.T.V.K.K. Arşivi)